

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ALİ NİHAT TARLAN
BÖLÜMÜ 59 NUMARADA KAYITLI MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR
İSİMLİ ŞİİR MECMUASI
(1a-70b)**

(Çeviriyazılı, Tenkitli Metin)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SUAT DONUK

GAZİANTEP
HAZİRAN 2011

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ALİ NİHAT
TARLAN BÖLÜMÜ 59 NUMARADA KAYITLI
MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR İSİMLİ ŞİİR MECMUASI
(1a-70b)**

(Çeviriyazılı, Tenkitli Metin)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SUAT DONUK

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. H. İbrahim YAKAR

GAZİANTEP
HAZİRAN 2011

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 Numarada Kayıtlı
Mecmû'a-i Eş'âr İsimli Şiir Mecmuası (1a-70b) (Çeviriyazılı, Tenkitli Metin)**

Suat DONUK

Tez Savunma Tarihi: 15.06.2011

Sosyal Bilimler Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Ahmet AĞIR
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Murat CERİTOĞLU
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. H.İbrahim YAKAR
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

İmzası

Yrd. Doç. Dr. H. İbrahim YAKAR

_____

Yrd. Doç. Dr. Murat CERİTOĞLU (Jüri Başkanı)

_____

Yrd. Doç. Dr. Murat ÇELİKDEMİR

_____

TEŐEKKÜR

Gönül dünyamdaki eski edebiyat sevgisi rotasız seyrederken ve belki de hayat meşgalesinin dalgalarıyla yokluğa batacakken takdir-i ilâhî karşıma çıkan ve bu sevgimi yüksek öğretimmin emin sularına sevk eden saygıdeğer hocam H.İbrahim Yakar'a en engin teşekkürlerimi sunuyorum. *Çi bāk ez mevc-i bahr ânâ ki bâşed Nuh keşti-bân...¹*

---

¹ Hz. Nuh'un kaptanı olduğu gemidekilere denizin dalgalarından korku yoktur.(Sâdi-i Şirâzi)

ÖZET
SÜLEYMÂNİYE KÜTÜPHANESİ ALİ NİHAT TARLAN BÖLÜMÜ
59 NUMARADA KAYITLI MECMŪ‘A-İ EŞ‘ÂR İSİMLİ ŞİİR
MECMUASI (1a-70b) (Çeviriyazılı, Tenkitli Metin)

DONUK, Suat
Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı ABD
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. H. İbrahim YAKAR
Haziran 2011, sayfa 283

Arap alfabesiyle yazılmış yazma eserler, bünyelerinde edebiyata ve edebiyat tarihine yönelik önemli bilgiler taşırlar. Bu tarz yazma eser çeşitlerinden biri de mecmualardır. Mecmualar henüz divanlara yansımamış şiir ya da üzerinde çalışılmamış eser barındırabilmeleri ve yazıldıkları dönemin edebi zevkini yansıtmaları açısından önemlidirler. Bu tezde Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 Numarada bulunan Mecmû‘a-i Eş‘âr isimli, XVI. yüzyıla ait şiir mecmuasının 1a-70b arası varakları çeviriyazıyla verilmiş, şiirlerin sağlamasının ortaya konması için divanlarda geçen şiirlerle karşılaştırılıp metin tenkiti yapılmıştır. Mecmua, sahip olduğu özellikler ve bünyesindeki bilgilerle tanıtılmıştır. Ayrıca eserin bütünlüklü olarak anlaşılması için “mecmua” kavramı hakkında bilgi verilmiş, mecmuada şiiri olan sanatçıların hayat bilgileri sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Mecmua, XVI. asır, Divan şiiri

ABSTRACT
POETRY MACMUA CALLED MECMŪ‘A-İ EŞ‘ĀR THAT IS
NUMBERED 59 AT ALİ NİHAT TARLAN PART İN SŪLEYMANİYE
LİBRARY (1a-70b) (Transcription, Text Criticism)

DONUK, Suat
Master of Arts Thesis, Department of Turkish Language and Literature
Supervisor: Asist Prof. H. İbrahim YAKAR
June 2011, 283 pages

The manuscripts works which was written in arabic alfahabet, carries important information about literature and history of literature. One of the varieties of this style of manuscripts are the poetry collections (“macmua”s). Macmuas are important in terms of reflecting literary pleasure of the works period and including poems that hasn’t been reflected to divan yet and the works that wasn’t worked on. In this thesis, the sheet between 1a-70b of the poem macmuas called Mecmû‘a-i Eş‘âr and belong to XVI century in Süleymaniye written works library, Ali Nihat Tarlan part, numbered 59; was interpreted in written and to put forward of providing poems criticism of the text was made by comparing the poems which take place in divan. Macmuas was introduced by its own features and within the information. Also, to understand the work as complete, some informations was given about the concept of macmua, lives of poets whose works took place in macmua was presented.

Key words: Macmua, XVI.century, Divan poetry

ÖN SÖZ

Her kitap, bir bilgi tohumudur. Tohumların ekilmesiyle mahsulün elde edildiği gibi kitaplardaki bilgilerin işlenmesiyle de bilim ve medeniyet teşekkül eder. Kitapların bu özelliği tarih ve edebiyat gibi sosyal bilimler için özellikle önemlidir. Hali hazırdaki hayat ile çağlar öncesinin hayatı arasına giren zaman duvarını aşmanın en kestirme yolu o çağlardan kalma kitaplar üzerine çalışmaktır. Böylelikle eskiye dair bilgiler elde edilip geleceğin medeniyetinin kurulması için şimdinin insanlarına teslim edilir. Batı medeniyetleri bunu rahat bir şekilde yapabilmektedirler. Fakat biz bu konuda bir dezavantaja sahibiz. Eski eserler ile günümüz insanının arasına zaman ile birlikte alfabe engeli de girmiştir. Arap alfabesiyle yazılmış eski eserler, istisnai bir kesim hariç, günümüz insanlarıncı okunamamaktadır. Böylelikle pek çok bilgi, kilidi açılmadığı için içindekileri elde edilemeyen bir hazine sandığı gibi yazma eser kütüphanelerimizde beklemektedir. Muhtemeldir ki her bilim dalı, kendi alanına yönelik eski eserler üzerine çalışmalar yaparsa çok verimli sonuçlar alacaktır.

Yazma eser kütüphanelerinde bulunan edebiyat alanına yönelik, ana yollara benzetebileceğimiz tezkireler ve caddelere benzetebileceğimiz divanlar üzerine çalışmalar yapılmış durumdadır. Bunlardan sonra ara sokaklara benzetebileceğimiz mecmualara sıra gelmektedir.

Seçilmiş yazıların bir araya getirilmesiyle oluşan kitap şeklinde tanımlayabileceğimiz mecmualar eski kültür hayatımızın önemli bilgi kaynaklarından biriydi. Bu nedenden dolayı eskilerden kalma bir mecmua, başka bir yerde rastlanmayan bir eseri barındırabilir; basılmış divanlarda bulunmayan şiirler içerebilir; tezkirelerde adı geçmeyen bir şair hakkında bilgiler sunabilir. Bu denli doğrudan faydalarının yanı sıra oluşturuldukları dönemin edebi zevkini, şiir algısını tespit etmeye ya da bir alanda araştırma yapan bir araştırmacıya veri sağlamaya yarayabilmektedir.

Mecmuaların bu önemi üzerine biz de bir mecmua incelemesi yapmaya karar verdik. Süleymaniye Kütüphanesi'nde gözden geçirdiğimiz yazma eserler içerisinde yukarıda değindiğimiz vasıfları taşıyabileceğini düşündüğümüz bir mecmuayı tez konumuz olarak seçtik.

Bu tezde Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 numarada kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr isimli şiir mecmuası incelendi. Söz konusu mecmua 214 varaktan oluşmaktadır. 214 varaklık bir inceleme bir yüksek lisans tezinin sınırlarını aşacağı için mecmuanın ilk 70 varağı üzerine çalışıldı.

Bu çalışma, giriş dahil olmak üzere, dört bölüm şeklinde düzenlendi. Giriş bölümünde metnin anlaşılmasına katkı sağlamak amacıyla mecmua kavramı üzerinde duruldu. Mecmuanın Türk edebiyatındaki yeri ve önemine değinildi, mecmua çeşitleri hakkında bilgi verildi. Tez konusu olan mecmuanın nüsha tavsifi yapıldı. Mecmuanın muhtevası incelendiğinde varılan sonuçlar sergilendi. Çalışmanın ikinci bölümünde transkripsiyon alfabesi ve metnin oluşturulmasında dikkat edilen hususlar sunulduktan sonra mecmuanın ilk 70 varağı transkribe edilerek metin tenkiti yapıldı. Üçüncü bölümde çalışmada kullanılan materyallere ve metoda değinildi. Son bölüm

olan dördüncü bölümde ise elde edilen bulgulara yer verildi. Çalışmanın sonunda bu bulgulardan hareketle varılan sonuçlar maddeler halinde sunuldu.

Kısa bir zamana yoğun bir gayretin yerleştirildiği bu çalışmada, sahip olduğu Kuran bilgisiyle ayet-i kerimelerin tespitinde beni destekleyen Felsefe Grubu Öğretmeni Abdulkerim Benzer'e, Farsça bölümlerin çevirisinde yardımını eksik etmeyen Âlim Abdulkerim Özervarlı'ya ve küçük meşveret cümlelerime büyük dânişî cevaplar veren Selçuk Üniversitesi Araştırma Görevlisi Aysun Eren'e ve Gaziantep Üniversitesi Araştırma Görevlisi Emine Soyyiğit'e şükranlarımı sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi
KISALTMALAR.....	vii
I.GİRİŞ	1
1.1.TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA.....	1
1.1.1.Kelime ve Kavram Olarak Mecmua	1
1.1.2.Mecmua Çeşitleri	3
1.1.2.1.Nazire mecmuaları	3
1.1.2.2.Seçme şiir mecmuaları	3
1.1.2.3.Çeşitli konulardaki risalelerden oluşan mecmualar	4
1.1.2.4.Aynı konudaki eserlerden oluşan mecmualar	4
1.1.2.5.Tanınmış kişilerce hazırlanan mecmualar	4
1.2.ALİ NİHAT TARLAN 59'DA KAYITLI ŞİİR MECMUASI	4
1.2.1.Mecmuanın Genel Özellikleri	4
1.2.2.Mecmuanın Fiziki Özellikleri.....	5
1.2.3.Mecmuanın Muhteva Özellikleri	6
1.2.3.1.Mecmuada yer alan şairler	6
1.2.3.2.Mecmuada yer alan vezinler ve nazım şekilleri	22
1.2.3.3.Mecmuada yer alıp basılmış divanlarda bulunmayan şiirler.....	24
1.2.3.4.Mecmuada yer alıp tezkirelerde adı geçmeyen şairler.....	25
II. MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR (TRANSKRİPSİYONLU METİN)	26
2.1.TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	26
2.2.METNİN KURULMASINDA GÖZÖNÜNE ALINAN HUSUSLAR.....	27
2.3.METİN	28
2.3.1.Türkçe Şiirler.....	28
2.3.2 Farsça Şiirler.....	263
III.MATERYAL VE METOD	275
3.1.MATERYALLER.....	275
3.2.MECMUANIN İNCELENMESİ VE METİN TENKİTİ METODU.....	276
IV.BULGULAR VE TARTIŞMA	277
4.1.BULGULAR VE TARTIŞMA.....	277
SONUÇ	279
ŞAİRLER DİZİNİ	280
KAYNAKLAR.....	282
ÖZGEÇMİŞ.....	284

TABLULAR LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1: Şairler ve şiir sayıları tablosu.....	21
Tablo 2: Kullanılan vezin ve nazım şekilleri tablosu.....	22
Tablo 3: Mecmuada olup basılı divanlarda bulunmayan şiirler tablosu..	24
Tablo 4: Transkripsiyon alfabeti.....	26

KISALTMALAR

- A.Ç.D:Aşık Çelebi Divanı
 A.D:Âhî Divanı
 A.E.Ö:Ali Emre Özyıldırım
 A.E:Arzu Erpik
 a.g.e:Adı geçen eser
 A.N.T: Ali Nihat Tarlan
 A.P.D:Ahmed Paşa Divanı
 A.S.E: Aysun Sungurhan-Eyduran
 A: Ali Nihat Tarlan 59 Numarada Kayıtlı Mecmua
 Ar.D:Amrî Divanı
 B.D:Bakî Divanı
 B:Beyit
 Beh.D:Behiştî Divanı
 Bkz:Bakınız
 C.K:Cemal Kurnaz
 C: cilt
 D.R.D:Dede Ömer Rûşenî Divanı
 E.C:Ertuğrul Can
 E.D:Emri Divanı
 E.N:Eski Türk Edebiyatında Nazım
 F.İ:Fahir İz
 F.K:Filiz Kılıç
 G.S.D: Gelibolulu Sun'î Dîvânı
 G: Gazel
 H.B.D:Hayali Beg Divanı
 H.Ç.D:Hamdi Çelebi Divanı
 H.D:Hüdâyî Divanı
 H.İ.Y.:Halil İbrahim Yakar
 H.K:Hasan Kaya
 H.Y:Hakan Yekbaş
 Hay.D:Hayretî Divanı
 Hi.D:Hilâlî Divanı
 İ.Ş:İsmet Şanlı
 İ.Ü.E.F.Y: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları
 K:Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi
 M.A.T: Mehmet Ali Tanyeri
 M.Ç:Mehmet Çavuşoğlu
 M.D:Mesîhî Divanı
 M.E.B: Milli Eğitim Bakanlığı
 M.İ:Mustafa İsen
 M.M:Mine Mengi

M.S.K:Mustafa S. Kaçalın
 M.T: Mertol Tulum
 M.Ü: Marmara Üniversitesi
 M.Y:Mestan Yıldırımır
 M:Metin
 N.B.D:Necati Beg Divanı
 N.D:Nev’i Divanı
 O.K.T:Orhan Kemal Tavaşçu
 Ö.S.G:Özlem Seçkin Güteryüz
 Ö.Z:Ömer Zülfe
 P.M.M:Pervane Beg Mecmuası
 R.D:Revânî Divanı
 R.N:Râz-nâme
 S.A:Samet Azap
 S.C.B:Savaşkan Cem Bahadır
 S.D:Selikî Divanı
 S.G:Saim Güler
 S.K:Sabahattin Küçük
 S.Kt:Süleymaniye Kütüphanesi
 s: sayfa
 Ş.D:Şeyhî Divanı
 Ş.Dç:Şühûdî Divançesi
 Ş.M.D.Ş: Şiir Mecmualarında XVI.ve XVII. Asır Divan Şiiri
 Ş:Şiir
 T.D.K: Türk Dil Kurumu
 T.N :Tuhfe-i Nâilî
 T.Ş:Tezkiretü’ş-Şuarâ
 U.D:Usûlî Divanı
 v:varak
 Y.A:Yaşar Aydemir
 Y.S:Yekta Saraç
 Y.Y:Yakup Yılmaz
 Yay: Yayınları
 Z.A:Ziya Avşar
 Z.D:Zâtî Divanı

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA

1.1.1. Kelime ve Kavram Olarak Mecmua

Mecmua, Arapça “dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak¹” anlamına gelen cem‘ kelimesinden türemiştir. Aslında, “toplanmış, bir araya getirilmiş²” anlamlarına gelen mecmu‘ kelimesinin müennesidir. Sözlük anlamına baktığımızda ise; seçilmiş yazılardan bir araya getirilmiş kitap, dergi, cönk, şiir antolojisi³; bir veya birkaç alan ile ilgili seçilen bilgilerin yazıldığı defter⁴; toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap, dergi⁵ şeklinde tanımlandığını görmekteyiz. Tüm bu ifadelerden hareketle mecmua, seçme bilgilerin yazıldığı risalelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan bilgi materyalleri şeklinde tanımlanabilir. Farklı alanlara yönelik seçme yazılar içermesi nedeniyle, yayın hayatımıza girmesinin ilk yıllarında dergi de, mecmua olarak isimlendirilmiştir.

Mecmualar bir veya daha fazla yazar veya şaire ait farklı şekil ve hacimdeki din, bilim, sanat ve edebiyat ile ilgili nazım veya nesir şeklinde bilgiler içerebilmektedir. Mecmû’atü’l-ehâdis (hadisler mecmuası), mecmû’atü’l-fetâvâ (fetva mecmuaları), mecmû’a-i eş’âr (şiirler mecmuası), mecmû’a-i tevârih (tarih mecmuası) gibi. Mecmualar başlangıçta halk edebiyatındaki cönkler gibi ayetler, dualar, ilaç tarifleri, şiirler, lugazlar, mektuplar gibi çok farklı alanlara yönelik bilgilerin yazıldığı düzensiz bir not defteri halindeyken zamanla gelişip daha düzenli

---

¹ Mustafa Uzun. (2003). *Divanet İslam Ansiklopedisi*, c.28, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, s.265-268

² Mehmet Kanar. (2009). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, c.II, Say Yayınları, İstanbul, s.2060.

³ Kanar, a.g.e.. s.2061

⁴ Muallim Naci . (1995). *Lugat-ı Naci*, Çağrı Yayınları, İstanbul, s.721

⁵ Ferit Develioğlu. (1996). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Yayınları, İstanbul s.596

bir şekle sahip bir kitap çeşidi haline gelmiştir. Bu haliyle telif kitaplardan, yazarlarının genelde belli olmamasının dışında, farklı bir hali kalmamıştır. Osmanlı sahasında ilk örneklerini XV. yüzyılda gördüğümüz mecmuaların özellikle XVI. yüzyıldan sonra öneminin, çeşitlerinin ve sayılarının arttığını görmekteyiz.¹

Cumhuriyet öncesinin sosyal ve bilimsel hayatında önemi büyük olan mecmuaların sosyal ve bilimsel hayat için önemini şöyle sıralayabiliriz:

- Henüz kayıtlara geçmemiş eserler barındırabilirler. Hâdî'nin Saray şehrengizi ve Behiştî'nin Vize şehrengizi mecmualar yardımıyla tespit edilmiştir.²
- Basımı yapılmış divanlarda bulunmayan şiirler mecmualarda yer alabilmektedir. Behiştî'nin basılmış olan divanında toplam 331 şiir geçiyorken, 1500 mecmuanın taranması neticesinde ortaya çıkan Behiştî'ye ait şiir sayısı 663'e çıkmıştır.³ Tez konumuz olan mecmuanın 70 varağında biz de 1 bahr-ı taviil, 21 gazel ve 8 beytin basılmış divanlarda olmadığını tespit ettik.
- Mürettep divanı elde bulunmayan şairlerin divanları mecmualarda geçen şiirlerin toplanmasıyla oluşturulabilir. Helâkî Divanı bu şekilde oluşturulmuştur.⁴
- Tezkirelerde ve diğer edebiyat tarihi kaynaklarında adı geçmeyen, bu nedenle bir bakıma hakkı teslim edilmeyen sanatçılara mecmualarda rastlanabilir. Seyyid Acib ve Seyyid Müşîr mahlaslı şairler mecmualarda şiirleri olan ama edebiyat tarihi kaynaklarında adı zikredilmeyen şahsiyetlerdir.⁵ Tez konumuz olan mecmuada biz de tezkirelerde adı geçmeyen Su'âlî mahlaslı bir şair tespit ettik.
- Mecmular sayesinde günümüzdeki reyting ölçüm cihazlarına benzer şekilde sanatçıların okuyucular tarafından ne kadar rağbet gördüğü tespit edilebilmektedir. XV. yüzyıl mecmualarından XX. yüzyıl mecmualarına kadar pek çok mecmuada çok sayıda şiirleri bulunan bir şairin çağları aşan bir beğeniye kazandığını söyleyebiliriz.
- Mecmualardan hareketle, söz konusu mecmuaların yazıldıkları dönemin edebi zevkini, şiir algısını tespit edebiliriz.

¹ Uzun, a.g.e.. s.265-268.

² Yaşar Aydemir. (2007). *Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler*, Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları, 2(3), 123-137.

³ Aydemir, a.g.m.. s.128

⁴ Aydemir, a.g.m.. s.127

⁵ Aydemir, a.g.m.. s.124

- Bir alanda araştırma yapan bilim insanları için mecmualar önemli bilgi kaynakları olabilmektedir. Bir şairin divanını edisyon kritik yöntemiyle yayınlayacak olan bir araştırmacı, divanda olan şiirleri mecmualarda bulunan şiirlerle karşılaştırıp nüsha farklarını tespit edebilir.

1.1.2. Mecmua Çeşitleri

Mecmualar edebiyattan ilahiyata, felsefeden tıp tarihine, folklordan etnografyaya kadar değişik alanlara yönelik olabilmektedir. Bunlardan edebiyat alanına dahil edebileceğimiz mecmuaları şu şekilde sınıflandırılabiliriz:⁶

- Nazire mecmuaları
- Seçme şiir mecmuaları
- Çeşitli konulardaki risalelerden oluşan mecmualar
- Aynı konudaki eserlerden oluşan mecmualar
- Tanınmış kişilerce hazırlanan mecmualar

1.1.2.1. Nazire mecmuaları

Bir şairin, başka bir şairin bir şiiriyle aynı vezin ve kafiyede başka bir şiir yazmasıyla oluşan şiir tarzına nazire denir. Şairlerin birbirlerine nazire olarak yazdıkları şiirleri toplayan mecmualara nazire mecmuası adı verilir. Bir şiirin adeta şeceresini çıkartmaya imkan tanınması açısından nazire mecmuaları oldukça önemlidir. Türk edebiyatında elde mevcut olan en önemli nazire mecmuaları olarak şunlar sayılabilir:⁷

- Mecmuatü'n-Nazâir
- Câmîu'n-nazâir
- Mecmau'n-Nazâir
- Pervâne Beg Mecmuası
- Metâliu'n-Nazâir

1.1.2.2. Seçme şiirler mecmuaları

⁶ Agah Sırrı Levend. (2008). *Türk Edebiyatı Tarihi*, c.I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, s.166-167

⁷ Levend, a.g.e.. s.167-169

Günümüzdeki şiir antolojilerinin bir benzeri olan bu mecmuaların yazarları genelde belli değildir. Başarılı şairlerin seçkin şiirlerinin derlendiği bu mecmualar her kitaplıkta bulunabilmekteydi. İbrahim Bey Külliyyatı⁸ bunlardan biridir.

1.1.2.3. Çeşitli konulardaki risalelerden oluşan mecmualar

Farklı konulardaki bilgileri içeren kitapçıkların veya hacimleri küçük farklı eserlerin yazıldığı sayfaların bir araya getirilmesiyle oluşan mecmua çeşididir. Bu mecmua türüne örnek olarak verebileceğimiz Câmîu'l-Maânî isimli eserde Farsça ve Türkçe eserlerden seçmeler ve Kemal-i Ümmî, Nesimî, Halilî, Ca'ferî gibi sanatçıların şiirleri vardır.⁹

1.1.2.4. Aynı konudaki eserlerden oluşan mecmualar

Belirli tek bir konuda çeşitli kitapçıkların bir araya getirilmesiyle oluşan mecmua çeşididir. Bu mecmua çeşidinde bazen aynı konuda yazılmış aynı yazara ait kitapçıklar derlenebildiği gibi bazen aynı konuda farklı yazarların da risaleleri bir araya getirilebilmektedir. Hâşim Bey'in düzenlediği Mecmûa-i Karha ve Nakşâ ve Şarkıyyat isimli eseri mûsikî alanında oluşturulmuş bir mecmuadır.¹⁰

1.1.2.5. Tanınmış kişilerce hazırlanan mecmualar

Tertip edeni belli olan bazı mecmualar, tertipleycilerinin ünlü ve güvenilir kişiler olması nedeniyle bu kişilerin adıyla anılmışlardır. Bu tür mecmualara örnek olarak verebileceğimiz Aşçı İbrahim Dede Mecmuası'nda hadisler, tasavvufî yazılar, Dede'nin tanıdıklarıyla ilgili fıkralar gibi bilgiler yer almaktadır.¹¹

1.2. ALİ NİHAT TARLAN 59'NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI

1.2.1. Mecmuanın Genel Özellikleri

Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 numarada kayıtlı olan şiir mecmuası hakkında yaptığımız inceleme sonunda genel özelliklerine dair elde ettiğimiz bulguları şöyle sıralayabiliriz:

- Kapakta yazılı olan adı, Mecmû'a-i Eş'âr'dır.

⁸ İbrahim Bey Külliyyatı, Üsküdar, Selim Ağa Kütüphanesi, No. 250.

⁹ Levend, a.g.e.. s.170

¹⁰ Uzun, a.g.e.. s.266

¹¹ Levend, a.g.e.. s.175

- Yazarı belli değildir.
- Sahip olduğu fiziki özellikler ve içerdiği şair kadrosundan dolayı XVI. yüzyıla ait bir mecmua olduğu anlaşılmaktadır.
- Mecmuanın kapağında rika tarzı yazıyla *Mecmûa-i Eş'ar İstashabehü el-fakirü Ahmed Reşad 7 Safer 329* yazısı yazılmıştır. Ayrıca mecmuada şiirleri olan sanatçıların adları ve mecmuada bulunan eserler liste halinde kapağa yazılmıştır. Bu yazıdan anlaşıldığına göre mecmua, miladi 1911 yılında Ahmed Reşad isimli bir şahıs tarafından satın alınmış ve muhtemeldir ki bu kapak adı geçen şahıs tarafından oluşturulup mecmuaya eklenmiştir.
- Mecmuada XV. ve XVI. yüzyıla ait şairlerin şiirleri derlenmiştir. Bu şiirlerden bazıları nazire olmakla birlikte çoğunluğun seçki şeklinde beğenilen şiirler olduğu görülmektedir.
- Aruz ve imla hatalarının çokluğu ve bazı şiirlerin başına yanlış nazım şekillerinin başlık olarak yazılması, mecmuayı yazan kişinin usta bir müellif olmadığını göstermektedir.

1.2.2. Mecmuanın Fiziki Özellikleri

- Boyut: Dış (215x140), İç (145x84) mm.
- Kapak hariç- 214 varaktan oluşmaktadır.
- Düzgün bir talik yazıyla yazılmıştır.
- Yazılar harekesizdir.
- Kağıdı aharlı, ince ve beyaz renktedir.
- Sadece siyah mürekkep kullanılmıştır.
- Sayfalarda cedvel bulunmamaktadır.
- Sayfaların satır sayısı 17'dir.
- Bahr-ı tavillerin olduğu bölümler hariç sayfalar 2 sütun halindedir.
- Rekabe kaydı bazı sayfalarda varken, bazılarında bulunmamaktadır.
- Çok nadir sayıda der-kenar bulundurmaktadır.

1.2.3. Mecmuanın Muhteva Özellikleri

1.2.3.1. Mecmuada yer alan şairler

Mecmuada şiiri olan şair kadrosunun geniş olduğunu söyleyebiliriz. Mecmuanın ilk 70 varlığında 68 farklı şairin şiirleri yer almaktadır. Bu şairlerin muhtasar bilgilerini şu şekilde verebiliriz:

‘ADNĪ: Sadrazam Mahmut Paşa. Sırbistan-Alacahisarlıdır. Hicri rebiyü’l-evvel 879, miladi 1474 tarihinde vefat etmiştir. Adına yaptırılan camii şerifin haziresinde metfundur. Bazı tezkireler mahlasını yanlışlıkla ‘Adli olarak göstermişlerdir.¹²

ĀGEHĪ: Kadı Mansur Āgehī Çelebi olarak bilinir. Vardar Yenice doğumludur. Hicri 985, miladi 1577 tarihinde vefat etmiştir. “Āgehī’ye kıla rahmet Mennān” mısraı vefatına tarih olarak düşülmüştür.¹³

ĀHĪ: Gerçek adı Hasan Çelebi’dir. Seydi Hoca isimli bir tüccarın oğludur. Benli Hasan ismiyle tanınmıştır. Niğbolu’da doğmuştur. Müderrislik vazifesinde bulunmuştur. Karaferye’de metfundur. Hicri 923, miladi 1517 tarihinde vefat etmiştir. “Sūz-ı Āhī ile tutuşdı cihān” mısraı vefatı için düşülmüş tarihtir.¹⁴

AḤMED PAŞA: Veliyüddinzâde Kazasker Ahmed Paşa. Sultan II. Murad döneminde kadıasker olan Veliyüddin Efendi Bin İlyas-ı Hüseyini’nin oğludur. Bursa’da doğmuştur. Meşairü’ş-şuarâ, Heşt Behişt ve Güldeste’de Edirneli olduğu yazılmıştır. Bursa’da müderrislik, Edirne’de kadılık yaptıktan sonra kazaskerliğe kadar yükselmiştir. Hicri 902, miladi 1496 yılında vefat etmiştir. Bursa’da yaptırdığı medrese civarında metfundur. “Göçdi meded şā’ir-i Rum” mısraı vefatına tarih olarak düşülmüştür.¹⁵

ALĪ: Kınalızâde Alaaddin Ali Efendi. Kadı Emrullâh Efendi’nin oğludur. Fatih Sultan Mehmet’in hocalarından biri olan Abdulkadir Efendi’nin torunudur. Hicri 916, miladi 1510 yılında Isparta’da doğmuştur. İstanbul kadılığı yapmıştır. Hicri 6

¹² Mehmet Nâil Tuman. (2001). *Tuhfe-i Nâilî*, c. II, Bizim Büro Yayınları, Ankara, , s. 653. – Aysun Sungurhan-Eyduran. (2009). *Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiretü’ş-Şu’arâ*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, M. B s. 42.

¹³ Tuman, a.g.e. c. I, s. 52. – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s.137.

¹⁴ Tuman, a.g.e. c. I, s. 81. – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s.157.

¹⁵ Tuman, a.g.e. c. I, s. 8-9. – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s.110. – Ali Nihad Tarlan. (1966). *Ahmed Paşa Divanı*. MEB. Yayınları, İstanbul, s. VII.

Ramazan 979 tarihinde, miladi 1571 yılında vefat etmiştir. Edirne’de Seyyid Celali Türbesi civarında Nazır Çeşmesi Kabristanı’nda metfundur. “Elin yudı Hınalızâde gör âb-ı hayâtdan” mısrası vefatına tarih olarak düşülmüştür.¹⁶

‘**AMRÎ**’: Amrî Efendi olarak bilinmektedir. Fatih ve Beyazıt dönemi alimlerinden Müftü Abdülkerim Efendi’nin evlatlığıdır. Serfiçe ve Vize’de kadılık yapmıştır. Hicri 930, miladi 1523 yılında Vize’de vefat etmiş ve orada defnedilmiştir.¹⁷

‘**ÂŞIK**’: Gerçek adı Seyyid Mehemmed’dir. Seyyid Ali Nattâî’nin oğludur. Pirizrine’de doğmuştur. Bazı tenkitçiler onun Bursalı olduğunu iddia etmekle birlikte bu görüş doğru değildir. Çeşitli yerlerde kadılık yapmıştır. Nev’izâde’ye göre 1519, Kâmûsü’l-A’lâm’a göre 1520 yılında doğdu. 1583 yılı şaban ayında vefat etmiştir. Üsküp’te metfundur. Bursalı Cinânî’nin “‘Âşık sefer eyledi cihândan” mısraı vefatına tarihtir.¹⁸

BÂKÎ: Asıl adı Abdalbaki Mahmud Efendi’dir. Fatih Camii müezzinlerinden Mehmed Efendi’nin oğludur. Hicri 933, miladi 1526 yılında İstanbul’da doğdu. Mekke ve İstanbul kadılığı yaptıktan sonra önce Anadolu kazaskeri, sonra da Rumeli kazaskeri oldu.¹⁹ Hicri 23 Ramazan 1008 tarihinde, miladi 1599 yılında vefat etmiştir. Edirnekapı dışında metfundur. Hâdî-i Bağdâdî’nin “Bâkî Efendi gitdi ‘uqbâya biñ sekizde” mısraı vefatı için tarihtir.²⁰

BEHİŞTÎ: Adı Şeyh Ramazan Behiştî’dir. Abdulmuhsin Çelebi’nin oğludur. Vizeli veya çorluludur. Vaizlik, imamlik ve hatiplik görevlerinde bulunmuştur. Bir ara Merkez Efendi’nin yanında tarikat ehli olmuştur. Hicri 979, miladi 1571 yılında vefat etmiştir. Çorlu’da kendi yaptırdığı tekyede metfundur.²¹

¹⁶ Tuman, a.g.e. c. II, s. 702 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B s.77.

¹⁷ Tuman, a.g.e. c. II, s. 707 – Mehmed Çavuşolu. (1979). *Amrî Divanı Tenkidli Basım*. İÜEF, İstanbul, s. 4-9.

¹⁸ Tuman, a.g.e. c. II, s. 614 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B s.21.

¹⁹ E.J. Wilkinson Gibb. (1999). *Osmanlı Şiir Tarihi III-V*. Akçağ Yayınları, Ankara, s. 103-104.

²⁰ Tuman, a.g.e. c. I, s. 83-84

²¹ Tuman, a.g.e. c. I, s. 112 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 186-187.

BEYĀNĪ²² : Gerçek adı Şeyh Mustafa Beyānī Efendi'dir. Cârullâh Efendi'nin oğludur. Rusçuk'ta doğmuştur. Ekmel Tekyesi şeyhliği yapmıştır. Arapça şiirler yazmada ustadır. Hicri 1006, miladi 1597 tarihinde vefat etmiştir. Sûfiler Mahallesi Tekyesi'nde metfundur. "Şeyh Beyānī eyvāh" mısraı vefatına düşülmüş tarihtir.²³

DĀNİŞĪ: Süleymanegîzâde Pîrî Çelebi olarak bilinmektedir. Kayseri'de doğmuştur. Müderrislik ve kadılık görevlerinde bulunmuştur. Hicri 969, miladi 1561 yılında vefat etmiştir.²⁴

DERŪNĪ²⁵: Gerçek adı Derûnî Çelebi'dir. İznik'te doğmuştur. Terzilik mesleğine mensuptur. Yokluk içerisinde zor bir hayat yaşamıştır. Hicri 650, miladi 1543 yılında vefat etmiştir.²⁶

DERŪNĪ: Köle taifesindedir. Askeriyede sipahi sınıfına mensuptu. Hicri 969, miladi 1561 yılında vefat etmiştir.²⁷

DERŪNĪ: Manisa'da doğmuştur. İlim ehli olmanın yanında tamburiliğiyle de bilinmektedir. Sultan II. Selim'in musahibi idi. Hicri, 976, miladi 1568 yılında vefat etmiştir. Manisa'da bir tekkede metfundur.²⁸

EMĪNĪ: Gerçek ismi Mehmed Emīnī Efendi'dir. Kağıt emini Hızır Çelebi'nin oğludur. İstanbul'da doğmuştur. Orduda sipahi sınıfına mensuptu. Hicri 1008, miladi 1599 tarihinde vefat etmiştir. İstanbul Eyüp'te metfundur.²⁹

EMRĪ: Emrullah Emri Efendi. Edirnelidir. İmaret katipliği vazifesi yapmıştır. Hicri 983, miladi 1575 yılında vefat etmiştir. Edirne'de metfundur.³⁰ Muamma alanında Divan edebiyatının en önde gelen sanatçılarından biridir.³¹

²² 16. yy.da yaşamış başka bir Beyānī bulunmakla birlikte metnimizde geçen Beyānī'ye ait bahr-ı tavilin konusunun dini olması, içerisinde Arapça cümlelerin çok kullanılması bize bu şiirin Şeyh Mustafa Beyani'ye ait olduğunu düşündürdü.

²³ Tuman, a.g.e. c. I, s. 114 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 189.

²⁴ Tuman, a.g.e. c. I, s. 272 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 297.

²⁵ 16. yy.da Derûnî mahlasını kullanan üç sanatçı olup mecmua metninde geçen şiirlerin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediğinden dolayı her üç sanatçının hayatı verilmiştir.

²⁶ Tuman, a.g.e. c. I, s. 274 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 299.

²⁷ Tuman, a.g.e. c. I, s. 275

²⁸ Tuman, a.g.e. c. I, s. 275 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 301.

²⁹ Tuman, a.g.e. c. I, s. 70 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 141.

ENVERİ: Suzenger Enverî olarak bilinir. İstanbul'da doğmuştur. Mürekkepçiler kethüdalığı ve mîrî kumbaracılığı yapmıştır. Hicri 954, miladi 1547 tarihinde vefat etmiştir. Nazmî'nin "Yirin nûr ide bî-çün Enverînüf" mısraı vefatına tarihtir. Edebiyatımızdaki okuma-yazması olmayan sanatçılardan biridir.³²

FEVRİ: Gerçek adı Ahmed Fevri Efendi'dir. İskender Çelebi'nin kölesidir. Şam müftülüğü yapmıştır. Hicri 978, miladi 1570 yılında vefat etmiştir. Şam'da şair İshak Çelebi'nin kabri yanında metfundur. "Revân oldı cinân dârına Fevrî" mısraı vefatına tarih olarak düşülmüştür.³³

FİRÂKÎ: Şeyh Fırakî Abdurrahman Çelebi. Bir tarikat şeyhinin oğludur. Kütahya'da doğmuştur. Vaizlik yapmıştır. Vefatı tarihi konusunda tenkitçiler arasında ihtilaf vardır. Osmanlı müellifleri eserinde hicri 983 yılında vefat ettiği yazılıyken Hasan Çelebi ile Riyâzî 988 yılında vefat ettiğini bildirmektedir.³⁴

GÜLŞENİ: Gülşenî-i Saruhanî olarak bilinmektedir. Kaynaklar onun Saruhanlı (Manisalı) olduğunu yazmaktalar fakat bu bilgi Farsça Divan'ındaki bilgilerle uyuşmamaktadır. Ondan bahseden kaynaklardaki bilgiler az ve bazı yerlerde çelişkilidir. Örneğin Salim Tezkiresi'nde bir taraftan Edirne'de doğduğu söylenirken diğer taraftan Manisalı olduğu yazılmaktadır. Fatih Sultan Mehmet dönemi şairlerindedir. Ölüm tarihi hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır.³⁵

HALİLİ: Şeyh Halîlî olarak bilinmektedir. Diyarbakır'da doğmuştur. Fırak-nâme-i Halîlî isimli eserin yazarıdır. İznik'te bir zaviye yaparak hayatının sonuna kadar orada yaşamıştır. Hicri 890, miladi 1480 yılında vefat etmiştir. İznik'te metfundur.³⁶

³⁰ Tuman, a.g.e. c. I, s. 59

³¹ M.A. Yekta Saraç. (2002). *Emrî Divanı*. Eren Yayıncılık, İstanbul, s.13.

³² Tuman, a.g.e. c. I, s. 74 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 155.

³³ Tuman, a.g.e. c. II, s. 790 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B, s. 182-183.

³⁴ Tuman, a.g.e. c. II, s. 760 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B, s. 157.

³⁵ Tuman, a.g.e. c. II, s. 858. – Mestan Yıldırım. (2007). *15. Yüzyıl Şairlerinden Gülşenî-i Sarûhânî'nin Râz-nâme (Makâlât-ı Gülşeni) Adlı Eserinin Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, s. 5.

³⁶ Tuman, a.g.e. c. I, s. 257 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 283.

HALİMİ: Gerçek adı Abdulhalim Efendi'dir. Kastamonulu Ali Efendi'nin oğludur. Kastamonu'da doğmuştur. Yavuz Sultan Selim'in hocalığını yapmıştır. Hicri 922, miladi 1517 yılında vefat etmiştir. Şam'da metfundur.³⁷

HAMDİ ÇELEBİ: Gerçek ismi Hamdullah Hamdi'dir. Şeyh Akşemseddin Efendi'nin oğludur. Göynüklüdür. Şeyh Şihâbeddin-i Sühreverdi neslindedir. Hicri 914, miladi 1508 yılında vefat etmiştir. Göynük'te babasının türbesi yanında metfundur.³⁸

HAYALİ: Mehmed Hayâlî Bey. Lakabı Bekar Memi'dir. Vardar Yenice'de doğmuştur. Kesin doğum tarihi bilinmemektedir. Sultan II. Beyazıt döneminde doğduğu tahmin edilmektedir. Kalenderi derviş olup bir süre derbeder bir hayat yaşamıştır. Hicri 964, miladi 1556 tarihinde vefat etmiştir. Edirne'de Haydarihane haziresinde metfundur. 'Arşî'nin "Süzü dilde Hayâlî gözde kaldı" mısraı vefatına tarihtir.³⁹

HAYRETİ: Gerçek ismi Mehmed Hayreti Çelebi'dir. Âmâ Hayreti olarak bilinmektedir. Vardar Yenice'de doğmuştur. Yusuf-ı Sineçâk'ın kardeşidir. Hicri 941, miladi 1534 yılında vefat etmiştir. Vardar Yenice'de metfundur. "Hayreti âh devrden göçdi" mısraı vefatına tarih olarak düşülmüştür.⁴⁰

HİLALİ: Gerçek adı Hilâlî Çelebi'dir. Hayatı hakkında elde bulunan bilgiler oldukça yetersizdir. Esnaf sınıfına mensuptur.⁴¹ İstanbul'da doğmuştur. Hicri 950, miladi 1543 yılında vefat etmiştir.⁴²

HUZÜRİ: Gelibolu'da doğmuştur. Sultan Selim Han dönemi şairlerindedir. Yoksul bir hayat yaşamıştır. Latîfî Tezkiresi s.132, Sicill-i Osmanî C.2 s.233, Zübdetü'l-Eş'âr s.41'de hakkında malumat verilmektedir.⁴³

³⁷ Tuman, a.g.e. c. I, s. 220 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 253-254.

³⁸ Tuman, a.g.e. c. I, s. 224 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 255.

³⁹ Tuman, a.g.e. c. I, s. 260 – Mengi, a.g.e. s. 156.

⁴⁰ Tuman, a.g.e. c. I, s. 234 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 259.

⁴¹ İsmet Şanlı. (1999). *Hilâlî Divanı*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, s. 2.

⁴² Tuman, a.g.e. c. II, s. 1203

⁴³ Tuman, a.g.e. c. I, s. 204 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 243.

HÜDÂYİ: Asıl ismi Mustafa Hüdayi Çelebi'dir. Müezzin Hüdayi, Musalli Çelebi, Muslı Şah, Salâ Muslusu gibi isimlerle bilinmektedir. Bazı şiirlerinde Muslı Şah mahlası kullanmıştır.⁴⁴ İstanbul'da doğmuştur. Haseki Camii'nde müezzinlik yapmıştır. Hicri 991, miladi 1583 yılında vefat etmiştir. Edirnekapı dışında metfundur. "Hüdâyî rehberiñ ola hidâyet-i Yezdân" mısraı vefatına tarih olarak düşülmüştür.⁴⁵

İSHAK ÇELEBİ: Kılıççızâde İshak Çelebi. Üsküplü Kılıççı İbrahim isminde birinin oğludur. Hicri 899, miladi 1493 yılında Üsküp'te doğdu. Kadılık görevinde bulunmuştur. Hicri 944, miladi 1537 tarihinde Şam'da vefat etmiştir. Bursalı Kandî, "İrtihâlin işidüb Kandı didi târihini, Eyledi 'azm-i na'ım İshak geçdi Şamdan" beytini vefatına tarih olarak düşmüştür.⁴⁶

İZÂRÎ⁴⁷: Kasım İzârî Efendi. Germiyan'da doğmuştur. Şair Şeyhî'nin kız kardeşinin oğludur. İlmiye sınıfına mensuptur. Hicri 901, miladi 1490 yılında vefat etmiştir. Eyüp'te metfundur.⁴⁸

İZÂRÎ: Hacı Pîr Mehmed İzârî Efendi. Edirne'de doğmuştur. İlmiye sınıfında olup müderrislik yapmıştır. Hicri 996, miladi 1587 yılında vefat etmiştir. "Hey 'İzârî" cümlesi vefatına tarih olarak düşülmüştür.⁴⁹

İZÂRÎ: Üsküp Kadısı Karaca Hasan Efendi'nin küçük oğludur. Şair Özrî'nin kardeşidir. Genç yaşta vefat etmiştir. Vefat tarihi hicri 929, miladi 1522'dir.⁵⁰

KÂBİLİ: Gerçek adı Kâbilî Çelebi'dir. Hicri onuncu, miladi 16. yüzyıl şairlerindendir. İstanbul'da doğmuştur. Tezkireler kendisi hakkında fazla bilgi

⁴⁴ Hakan Yekbaş. (2005). *Hüdâyî-i Kadîm Divanı*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, s. 7-8.

⁴⁵ Tuman, a.g.e. c. II, s. 1198

⁴⁶ Tuman, a.g.e. c. I, s. 32 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s.129.

⁴⁷ 16. yy.da 'İzârî mahlasını kullanan üç sanatçı olup mecmua metninde geçen şiirlerin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediğinden dolayı her üç sanatçının hayatı verilmiştir.

⁴⁸ Tuman, a.g.e. c. II, s. 654 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B, s. 46-45.

⁴⁹ Tuman, a.g.e. c. II, s. 655 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B, s. 47.

⁵⁰ Tuman, a.g.e. c. II, s. 654 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B, s. 48.

vermemektedir. Kamûsü'l-A'lam C.5, s.3490., Aşık Çelebi-Meşâirü'ş-Şu'arâ s.307'de kendisi hakkında malumat verilmektedir.⁵¹

KAĐRĪ⁵²: Şeyhülislam Abdulkadir Kadri Efendi. Hamidî Mehmed Efendi'nin oğludur. Isparta'da doğmuştur. Bursa kadılığı ve Anadolu kazaskerliği yapmıştır. Hicri 959, miladi 1551 yılında vefat etmiştir. Bursa'da kendisinin yaptırdığı medresenin haziresinde metfundur. “Ola rûhuna rahmet” cümlesi vefatına tarih olarak düşülmüştür.⁵³

KAĐRĪ: Gerçek ismi Su'ûdîzâde Seyyid Abdulkadir Efendi'dir. Diyarbakır Kadısı Emir Hasanzâde Su'ûdî Mehmed Efendi'nin oğludur. Hicri 980, miladi 1572 yılında doğmuştur. Hicri 9 Zi'l-hicce 1004 tarihinde, miladi 1595 yılında vefat etmiştir. Fatih civarında Mimar Sinan Mescidi haziresinde metfundur. “Etdi Kağrî Çelebi 'azm-i beğâ” mısraı vefatına tarihtir.⁵⁴

KEMÂL PAŞAZÂDE: Şeyhülislam Şemseddin Ahmed Efendi. Kemal Paşazâde Süleyman Çelebi'nin oğludur. İbn Kemal ve Kemal Paşazâde olarak bilinmektedir. Mine Mengi, Eski Türk Edebiyatı Tarihi'nde onun Edirne'de doğduğunu belirtmekle birlikte Tuhfe-i Naili'de Tokatlı olduğu yazılmaktadır. Hicri 2 Şevval 940 tarihinde, miladi 1533 yılında vefat etmiştir. Edirnekapı dışında metfundur.⁵⁵

MECDĪ: Gerçek ismi Mehemed Mecdi Efendi'dir. Edirne'de doğmuştur. Kadılık ve müderrislik görevlerinde bulunmuştur. Hicri 999, miladi 1590 yılında vefat etmiştir. Edirnekapı dışında Emir Buhari Tekyesi'nde metfundur. Emînî, vefatı için“Mecdiye rahmet ide Rabb-i mecîd” mısraını tarih olarak düşmüştür.⁵⁶

MESĪHĪ: Gerçek ismi İsâ Mesihi Efendi'dir. Üsküp'ün Piriştine kasabasındandır. Önce Sadrazam Hadım Ali Paşa'nın divan katipliğini yapmıştır. Sonra da Divan-ı

⁵¹ Tuman, a.g.e. c. II, s. 817 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B, s. 195.

⁵² 16. yy.da Kağrî mahlasını kullanan iki sanatçı olup mecmua metninde geçen şiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediğinden dolayı her iki sanatçının hayatı verilmiştir.

⁵³ Tuman, a.g.e. c. II, s. 822 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B, s. 197.

⁵⁴ Tuman, a.g.e. c. II, s. 822 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B, s. 198.

⁵⁵ Tuman, a.g.e. c. I, s. 10 – Mengi, a.g.e. s167

⁵⁶ Tuman, a.g.e. c. II, s. 905 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B, s. 247.

Hümayun katipliği yapmıştır. Hattattır. Hicri 16 cemaziye'l-evvel 918 tarihinde, miladi 1512 yılında vefat etmiştir. *Mesîhî fevt şod*⁵⁷ cümlesi vefatına tarihtir.⁵⁸

MİHRİ: Mihri Hanım. Kadı Belâyî'nin kızıdır. Amasya'da doğmuştur. Edebiyatımızın başarılı kadın şairlerinden biridir. Hicri 912, miladi 1506 yılında vefat etmiştir. Amasya'da metfundur. Bazı kaynaklar adının Fahrü'n-nisa olduğunu ve İstanbul'da doğduğunu belirtmişlerdir ama bu bilgiler doğru değildir.⁵⁹

MUHLİŞİ: Gerçek adı Cafer Efendizâde Muhlisî Çelebi'dir. Kanuni Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzade Beyazıt'ın hocası Cafer Çelebi'nin oğludur. Menteşelidir. Kanuni Sultan Süleyman devrinde vefat etmiştir.⁶⁰

NECÂTİ BEG: Gerçek adı İsa Çelebi'dir. Bazı tenkitçilere göre ismi Nuh'tur. Ancak isminin İsa olduğu fikri daha kuvvetlidir. Edirne'de doğmuş fakat esas şöhretini Kastamonu'da yakalamıştır. İhtiyar bir kadın tarafından evlatlık olarak alınmıştır. Hicri 914, miladi 1508 yılında vefat etmiştir. Voynuk Şücâ' Camii yanındaki mektepte metfundur. Za'îfî "Gitdi Necâtî âh" cümlesiyle vefatına tarih düşmüştür.⁶¹

NEVÂYÎ: Emir Nizamüddin Ali Şir Nevâyî. Döneminin önemli devlet adamlarından olan Kîçkine Bahadır'ın oğludur.⁶² 1440 yılında Herat'ta doğdu. Türkçe şiirlerinde Nevâyî, Farsça şiirlerinde ise Fânî mahlasını kullandı. Hicri 906, miladi 1500 yılında vefat etmiştir. Herat'ta metfundur.⁶³

NEV'Î: Gerçek adı Yahya Efendi'dir. Nasuh Efendi oğlu Şeyh Pîr Ali Efendi'nin oğludur. Hicri 940, miladi 1533 yılında Malkara'da doğmuştur. Sultan Murad-ı Sâlis'in oğulları Şehzade Mustafa, Beyazıt, Osman ve Abdullah'ın hocalığını yapmıştır. Medreselerde müderrislik vazifesinde de bulunmuştur. Hicri 30 Zi'l-kaide 1007 tarihinde, miladi 1598 yılında vefat etmiştir. Şeyh Vefa Camii haziresinde

⁵⁷ Mesîhî vefat etti.

⁵⁸ Tuman, a.g.e. c. II, s. 955 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B, s. 285.

⁵⁹ Tuman, a.g.e. c. II, s. 989 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B, s. 315.

⁶⁰ Tuman, a.g.e. c. II, s. 940-941 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B, s. 273.

⁶¹ Tuman a.g.e. c. II, s. 1032. – Ali Nihad Tarlan. (1963). *Necâtî Beg Divanı*. MEB. Yayınları, İstanbul, s. XV.

⁶² Mine Mengi. (1999). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. Akçağ Yayınları, Ankara, s.99.

⁶³ Tuman, a.g.e. c. II, s. 1098 .

metfundur. Oğlu Atâi, “Cinân glzârını cây itdi Nev‘î” mısraıyla vefatına tarih düşürmüştür.⁶⁴

NİHÂNİ⁶⁵: Asıl adı Nihânî Çelebi’dir. Kle taifesindedir. Nacak Nihânî olarak tanınmıştır. İstanbul’da Mustafa Paşa medresesinde müderrislik vazifesinde bulunmuştur. Hicri 925, miladi 1519 yılında vefat etmiştir. Mekke-i Mükerreme’de metfundur. “İtdi cânını Mevlâsına Nihânî teslîm” mısraı vefatına tarih olarak düşülmüştür.⁶⁶

NİHÂNİ: Gerçek adı Turak Ali Çelebi’dir. Edirne’de doğmuştur. Sultan II. Selim’in şehzadeliginde ona defterdarlık yapmıştır. Kanuni Sultan Süleyman devrinde Divan-ı Hümayun kararıyla hicri 970, miladi 1562 yılında idam edilmiştir. Ulvî, “Eyleye Haķ aña cennâtı turak” mısraını vefatına tarih olarak dşmştr.⁶⁷

NİŐANİ: Celalzâde Nişancı Mustafa Beg. Tosya kabasında doğmuştur. Kadı Celal Efendi’nin oğludur. Koca Nişancı olarak tanınmaktadır. Kanuni Sultan Süleyman döneminde nişancılık görevi yapmıştır. Bir dönem de Sadrazam İbrahim Paşa’nın katipliğini yapmıştır. Hicri 975 rebi’l-evvelinde, miladi 1567 yılında vefat etmiştir. Eyüp’te kendi yaptırdığı camide metfundur.⁶⁸

NİZÂMİ: Gerçek ismi şeyh Nizâmeddin Efendi’dir. Fatih Sultan Mehmet devri şairlerindedir. Konyalı Molla Veli Efendi’nin oğludur. Konyalıdır fakat bazı kaynaklar Karamanlı olduğunu belirtmektedir. Fatih Sultan Mehmet’in daveti zerine İstanbul’a giderken yolda, henüz genç yaştayken hayatını kaybetmiştir.⁶⁹

NİZÂRİ: Gerçek adı Szenger Nizârî Çelebi’dir. Esnaf sınıfına mensuptur. Miladi 16. yüzyıl sanatçısıdır. Kaynaklarda hakkında fazla malumat bulunmamaktadır.

⁶⁴ Tuman, a.g.e. c. II, s. 1113 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B, s. 380-381

⁶⁵ 16. yy.da Nihânî mahlasını kullanan iki sanatçı olup mecmua metninde geçen şiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediğinden dolayı her iki sanatçının hayatı verilmiştir.

⁶⁶ Tuman, a.g.e. c. II, s. 1120 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B, s. 388.

⁶⁷ Tuman, a.g.e. c. II, s. 1121 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B, s. 390-391.

⁶⁸ Tuman, a.g.e. c. II, s. 1058 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B, s. 363.

⁶⁹ Tuman, a.g.e. c. II, s. 1066– Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B, s. 367.

Sadece Tuhfe-i Nailî C.II, sayfa 1046'da, Sehi Bey Tezkiresi sayfa 119'da bilgi verilmektedir.⁷⁰

RÂHÎ: Gerçek ismi Râhî Çelebi'dir. Edirne'de doğmuştur. 16. yüzyıl şairlerindedir. Saray hocası Vecdi Efendi'nin kardeşidir. Kendisi hakkında kaynaklarda fazla bilgi bulunmamaktadır. Aşık Çelebi-Meşâirü's-Şuarâ sayfa 603'te, Enisü'l-Müsâmirîn sayfa 83'te hakkında bilgi verilmektedir.⁷¹

RAHMÎ: Rahmi Pîr Mehemed Bin Nakkaş Bâlî. Nakkaş Bâlî Oğlu olarak bilinmektedir. Bursa'da doğmuştur. Müderrislik vazifesinde bulunmuştur. Hicri 970, miladi 1567 yılında vefat etmiştir. "Cân Rahmîye rahmet" cümlesi vefatına tarihtir.⁷²

REF'Î: Ref'i-leng olarak bilinmektedir. İstanbul yakınındaki Çorlu kasabasıdır. Şair Behiştî ile arkadaş ve hemşeridir. Kadılık vazifesinde bulunmuştur. Hicri 983, miladi 1575 yılında vefat etmiştir.⁷³

REVÂNÎ: Asıl ismi İlyas Şücâ' Çelebi'dir. Edirne'de doğmuştur. Bazı kaynaklar ise Vize'de doğduğunu yazar. Hattattır. Surre eminliği ve matbah eminliği görevlerinde bulunmuştur. Hicri 930, miladi 1523 yılında vefat etmiştir. Zeyrek'te kendi adını taşıyan mescidin haziresinde metfundur. "Cinândan yaña cân atdı Revânî" mısraı vefatına tarih olarak düşülmüştür.⁷⁴

RİZÂYÎ: Kadızâde Şeyh Hoca Mahmud Rızâyî Baba Efendi. Sinan Efendi'nin oğludur. Filibe'de doğmuştur. Sadrazam Rüstem Paşa'nın hocalığını yapmıştır. Hattat olarak çalışmıştır. Şair Riyâzî'nin kardeşidir. Hicri 30 Cemaziye'l-ahir 987 tarihinde, miladi 1579 yılında vefat etmiştir.⁷⁵

⁷⁰ Tuman, a.g.e. c. II, s. 1046.

⁷¹ Tuman, a.g.e. c. I, s. 304.

⁷² Tuman, a.g.e. c. I, s. 330 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 329-330.

⁷³ Tuman, a.g.e. c. I, s. 364 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 340.

⁷⁴ Tuman, a.g.e. c. I, s. 377 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 345.

⁷⁵ Tuman, a.g.e. c. I, s. 355 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 336.

RŪŞENĪ: Dede Ömer RŪşenî. Aydın'da doğmuştur. Halveti tarikatına girmiş, bu tarikatta postnişin olduktan sonra bu tarikatın RŪşeniyye kolunu tesis etmiştir.⁷⁶ Hicri 892, miladi 1486 tarihinde vefat etmiştir. Tebriz'de RŪşenî Tekkesi'nde metfundur.⁷⁷

ŞADRĪ⁷⁸: Doğluzâde ya da Tokluzâde Pîrî Çelebi olarak bilinir. Gerçek adı Pîrî'dir. Şeyh Doğlu Baba'nın oğludur. Remil sanatında mahirdir. Vezirler Divanı katipliği yapmıştır. Hicri 964, miladi 1539 yılında vefat etmiştir. Bazı kaynaklar Tokatluzâde şeklinde yazmışlardır.⁷⁹

ŞADRĪ: Gerçek adı Hüseyin Sadri Efendi'dir. İştîp'te doğmuştur. İlmiye sınıfında olup müderrislik yapmıştır. Hicri 993, miladi 1585 yılında vefat etmiştir.⁸⁰

SĀKĪ: Baldırzâde Ali Sâkî Çelebi olarak bilinir. Filibe'de doğmuştur. Kadılık görevinde bulunmuştur. Sultan II. Osman devrinde vefat etmiştir. Kaynaklarda hakkında fazla malumat bulunmamaktadır.⁸¹

ŞĀNĪ'Ī⁸²: Gerçek adı Mehmed Sani'î Çelebi'dir. Attar Ahmet adında birinin oğludur. Attarzâde olarak tanınmaktadır. Edirne'de doğmuştur. Tababet ile meşgul olmuştur. Hicri 993, miladi 1585 yılında vefat etmiştir.⁸³

ŞĀNĪ'Ī: Mahmut Sâni'î Çelebi. Hamîd vilayetinin Ağras kasabasında doğmuştur. Kadılık vazifesinde bulunmuştur. Bazı kaynaklar onun Yoluk Mehmed Çelebi'nin oğlu olduğunu yazarken bazı kaynaklar ise kardeşi olduğunu belirtir. Hicri 979, miladi 1571 yılında vefat etmiştir.⁸⁴

⁷⁶ Semra Tunç. (1997). Dede Ömer RŪşenî. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (4):237-249.

⁷⁷ Tuman, a.g.e. c. I, s. 382

⁷⁸ 16. yy.da Şadrî mahlasını kullanan iki sanatçı olup mecmua metninde geçen şiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediğinden dolayı her iki sanatçının hayatı verilmiştir.

⁷⁹ Tuman, a.g.e. c. II, s. 550– Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 462-463.

⁸⁰ Tuman, a.g.e. c. II, s. 550– Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 463-464.

⁸¹ Tuman, a.g.e. c. I, s. 403– Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 366.

⁸² 16. yy.da Şâni'î mahlasını kullanan iki sanatçı olup mecmua metninde geçen şiirlerin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediğinden dolayı her iki sanatçının hayatı verilmiştir.

⁸³ Tuman, a.g.e. c. II, s. 540 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 453.

⁸⁴ Tuman, a.g.e. c. II, s. 540 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 454.

SEBZÎ: Hafız Sebzî Efendi olarak bilinir. İstanbul'da doğmuştur, Davutpaşa Mahallesi'ndendir. İmamlık vazifesini ifa etmiştir. Kanuni Sultan Süleyman devrinde vefat etmiştir.⁸⁵

SELİKÎ: Gerçek ismi Şaban'dır. Isparta (Hamîd) doğumludur. Kaynaklar doğum tarihini vermezler. Miladi 16. yüzyılın birinci yarısında yaşamıştır. İlmiye sınıfına mensup olup kadılık görevinde bulunmuştur. Vefat tarihi ile ilgili de kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır.⁸⁶

SİRRÎ⁸⁷: Gerçek ismi Mehmed Sırrî Efendi'dir. Trabzon'da doğmuştur. Muzaffer Sırrîsi olarak bilinmektedir. Sultan Murad-ı Salis'in divan katibidir. Hattatlık da yapmıştır. Hicri 982, miladi 1574 yılında vefat etmiştir."Gıtdi Sırrî mülk-i ukbâya" mısraı vefatına tarihtir.⁸⁸

SİRRÎ: İsâ Sırrî Efendi. Vardar Yenice'de doğmuştur. Kadılık ve müderrislik görevlerinde bulunmuştur. Hicri 990, miladi 1582 yılında vefat etmiştir.⁸⁹

ŞİYÂMÎ: Siyâmî Efendi olarak bilinir. İstanbul Galata'da doğmuştur.⁹⁰Bir müddet Şeyh İbrahim isimli bir zatın yanında tarikat ehli olmuştur. Bir dönem Anadolu'ya gitmiştir. Dönüşünde Kasım Paşa denilen bir kasabaya yerleşmiştir. Remilcilikle hayatını idame etmeye çalışmıştır. Vefatına dair kaynaklarda bilgi verilmemektedir.⁹¹

SU'ÂLÎ: Baz aldığımız kaynaklarda⁹² bu şair ile ilgili bilgiye rastlamadık.

SUN'Î: Katip Mehmed Çelebi olarak bilinir. Lakabı Ephem Pîre'dir. Gelibolu'da doğmuştur. Doğum tarihi hakkında kaynaklarda bilgi yer almamaktadır. Gümrükhane nazırlığı, çeşitli yerlerde eminlik ve katiplik yapmıştır. Şarap

⁸⁵ Tuman, a.g.e. c. I, s. 413– Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 368.

⁸⁶ Ömer Zülfe. (2009). 16. yy. *Şairi Selikî ve Şiirleri*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, s. 15-16.

⁸⁷ 16. yy.da Sırrî mahlasını kullanan iki sanatçı olup mecmua metninde geçen şiirlerin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediğinden dolayı her iki sanatçının hayatı verilmiştir.

⁸⁸ Tuman, a.g.e. c. I, s. 421 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 387.

⁸⁹ Tuman, a.g.e. c. I, s. 421 – Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 386.

⁹⁰ Tuman, a.g.e. c. II, s. 569.

⁹¹ Süleyman Solmaz. (2009). *Gülşen-i Şu'arâ (Bağdatlı Ahdi)*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, M. B s. 205.

⁹² Bu kaynaklar şunlardır: 1-Tuhfe-i Nailî 2- Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiresi 3- Bağdatlı Ahdi Tezkiresi

düşkünüğü yüzünden yokluk içinde bir hayat yaşamıştır.⁹³ Hicri 941, miladi 1534 yılında vefat etmiştir. “Sun‘îye rahmet ide Hıyy-ı Vedūd” mısraı vefatına tarihtir.⁹⁴

ŞAHİDİ⁹⁵: Gerçek adı Şahidi Çelebi’dir. Edirne’de doğmuştur. Şehzade Cem’in defterdarlığını yapmıştır. Hicri 901, miladi 1490 yılından sonra vefat etmiştir.⁹⁶

ŞAHİDİ: Seyyid İbrahim Dede olarak bilinir. Muğla’da doğmuştur. Muğla Mevlevihanesi şeyhi Salih Hüdayi Dede’nin oğludur. Kendisi de mezkur mevlevihaneye postnişin olmuştur. Hayatının son dönemini uzlet köşesinde ibadetle geçirmiştir. Hicri 957, miladi 1550 yılında vefat etmiştir. Karahisar Mevlevihanesi’nde meftundur.⁹⁷

ŞEFİ‘İ: Gerçek ismi Şefi’î Çelebi’dir. İmra’da doğmuştur. Hicri onuncu, miladi on altıncı yüzyıl şairlerindedir.⁹⁸ Kaynaklarda kendisi hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır. Sadece Tuhfe-i Nailî ve Gülşeni Şuarâ’da hakkında sınırlı sayıda bilgi bulunmaktadır.

ŞEVKİ: Gerçek adı Yusuf Çelebi’dir. Edirne’de doğmuştur. Edirneli bir kadının kölesi idi. Sultan II. Beyazıt’ın şehzadesi Şehzade Mahmud’un divan katipliğini yapmıştır. Hattatlığı ile meşhurdur.⁹⁹

ŞEYHİ: Asıl ismi Şeyh Sinaneddin Yusuf Çelebi’dir. Germiyan’da (Kütahya) doğmuştur. Bir ara İran’a gitmiş, orada tıp, tasavvuf ve edebiyat alanında eğitim almıştır. Tıbbı olan ilgisinden dolayı kendisine Hekim Sinan denilmiştir. İran dönüşü Hacı Bayram-ı Veli’ye intisap ederek Şeyhî mahlasını almıştır. Ölüm tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte 1431 yılında vefat ettiği tahmin edilmektedir.¹⁰⁰

⁹³ H.İbrahim Yakar. (2009). *Gelibolulu Sun‘î Dîvânı*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Gaziantep, s. 9-10.

⁹⁴ Tuman, a.g.e. c. II, s. 566.

⁹⁵ 16. yy.da Şahidî mahlasını kullanan iki sanatçı olup mecmua metninde geçen şiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediğinden dolayı her iki sanatçının hayatı verilmiştir.

⁹⁶ Tuman, a.g.e. c. II, s. 477– Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 419.

⁹⁷ Tuman, a.g.e. c. II, s. 478– Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 419.

⁹⁸ Tuman, a.g.e. c. II, s. 491– Solmaz, M. B a.g.e. s. 191.

⁹⁹ Tuman, a.g.e. c. II, s. 508– Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 441-442.

¹⁰⁰ Mengi, a.g.e. , s. 110.

ŞÜHŪDĪ: Tezkirelerden öğrenildiğine göre Şühūdī mahlasını kullanan beş sanatçı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Acemzâde olarak anılan, Diyarbakırlı olan mutasavvıf bir sanatçıdır ve 1572 yılında vefat etmiştir. İkincisi Manısalı Şühūdī Çelebi'dir ve Sultan III. Murad döneminde vefat etmiştir. Üçüncü Şühūdī, Şühūdī Dede olarak bilinen Muğlalı bir mutasavvıftır. Dördüncüsü Şühūdī Mehmed olup Bursalıdır. Son şahsiyet ise Şühūdī Mehmed Efendi'dir ve İstanbulludur.¹⁰¹ Tez konumuz olan mecmua 16. yüzyıla ait şiirler içerdiğinden dolayı, mecmuada şiiri verilen Şühūdī son şahsiyet olan Şühūdī Mehmet Efendi dışındaki diğer şairlerden birisi olmalıdır.

‘UBEYDĪ: İsmi Abdurrahman'dır. Nebi Dede veya Nebi Halife adında âbid, salih, vaiz ve nasih bir azizin oğludur. Edirne'de doğmuştur. İlmiye mesleğine girmiş, kadılık yapmıştır. Hicri 981, miladi 1573 yılında vefat etmiştir. “Âh fevt oldı muharremde ‘Ubeydi Çelebi” mısraı vefatına tarih olarak düşülmüştür.¹⁰²

‘ULVĪ¹⁰³: Terzizâde Mehmed ‘Ulvî Çelebi olarak bilinir. İstanbul'da doğmuştur. Terzizâde Mustafa Re'yi'nin kardeşidir. Danişment taifesindedir. Hicri 993 miladi 1585 yılında vefat etmiştir. “İçüb ‘Ulvî bekā cāmını göçdi bezm-i miḥnetden” mısraı vefatına tarih olarak söylenmiştir.¹⁰⁴ Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiresi'nde, adı geçen ‘Ulvî'nin kaside söylemekte mahir olduğu belirtildiğine göre, tezimizin konusu olan mecmuada yer alan ‘Ulvî'nin tek şiirinin kaside olması, mecmuada şiiri bulunan şairin bu olabileceğini bize düşündürdü.

‘ULVĪ: Gerçek ismi Ali ‘Ulvî Çelebi'dir. Sağır Ulvi diye tanınmıştır. İstanbul'da doğmuştur. Yeniçeri ocağı ricalindedir. Hattattır. Rumeli Beylerbeyi yanında defter emini iken hicri 993, miladi 1585 yılında vefat etmiştir.¹⁰⁵

UŞŪLĪ: Şeyh Usulî olarak bilinmektedir. Vardar Yenice'de doğmuştur. Bir dönem Mısır'a gitmiş, Şeyh İbrahim-i Gülşenî'nin hizmetinde bulunmuştur. Gülşenî'nin

¹⁰¹ Ertuğrul Can. (2005). *Şühūdī Divançesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, s. 3.

¹⁰² Tuman, a.g.e. c. II, s. 647. – Ali Nihad Tarlan. (1948). *Şiir Mecmualarında XVI. Ve XVII. Asır Divan Şiiri*. İÜEFY, İstanbul, s.3.

¹⁰³ 16. yy.da ‘Ulvî mahlasını kullanan iki sanatçı olup mecmua metninde geçen şiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediğinden dolayı her iki sanatçının hayatı verilmiştir.

¹⁰⁴ Tuman, a.g.e. c. II, s. 699– Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B s. 71-72.

¹⁰⁵ Tuman, a.g.e. c. II, s. 699– Sungurhan-Eyduran a.g.e. M. B s. 76.

vefatından sonra Anadolu'ya gelerek Avrenûszâde Abdi Çelebi'nin musahibi olmuştur. hicri 940, miladi 1538 yılında vefat etmiştir. “Vâh kim gitdi Uşulî derd-mend” mısraı vefatına tarih olarak düşülmüştür.¹⁰⁶

ZÂ'FÎ: Tuhfe-i Nailî'de adı geçen dört Za'fi bulunmaktadır.¹⁰⁷ Dördü hakkında verilen bilgiler yetersizdir. Bunlardan Za'fi Çelebi ismi ile belirtilen, başka malumatı verilmeyen ve Ahdî'nin Gülşen-i Şuarâ'sında da adı geçen Za'fi'nin mecmua metnimizdeki Za'fi olduğunu düşünmekteyiz. Çünkü Gülşen-i Şuarâ'da adı geçen Zâ'fî'nin tüm şiirlerinin tasavvufi terim ve söylemlerle dolu olduğu belirtilmektedir.¹⁰⁸ Mecmua metnimizdeki Za'fi'ye ait tek gazel de tasavvufi terimlerle doludur.

ZÂTÎ: Gerçek adı Bahşî veya İvaz'dır. Sağır veya Remmal Zâtî olarak bilinmektedir. Balıkesir'de doğmuştur. Hicri 876, miladi 1471 yılında doğmuş, hicri 953, miladi 1546 yılında vefat etmiştir. Edirnekapı dışında metfundur.”Geçdi suhan-ver” cümlesi vefatına tarih olarak söylenmiştir.¹⁰⁹ Beyazıt Camii bitişiğindeki bir dükkanda çizmecilik ve remilcilik yapmıştır. Genç şairlerin toplandığı bu dükkân dönemin önemli edebi muhitlerinden biri olmuştur.¹¹⁰

ZİNETÎ: Zînetî Çelebi olarak bilinmektedir. Soroz'da doğmuştur. Danişment sınıfındandır. Müderris Ebussu'ûdzâde Ahmed Çelebi'nin mu'îdidir. Hicri 963, miladi 1553 yılında vefat etmiştir. “*Fevt Zînetî*”¹¹¹ cümlesi vefatına tarih olarak söylenmiştir.¹¹²

Mecmuanın ilk yetmiş varağında bu 68 şairin 213 şiiri bulunmaktadır. Buna Farsça şiirler dahil değildir. Söz konusu şairler XV. ve XVI. yüzyıla mensup şairlerdir. Mecmuadaki şairler içerisinde en çok şiiri yer alan şair 20 gazel ile Emrî'dir. Şairlerin mahlasları genelde şiirin başlığında yazılmıştır. Başlıklarda şair isimleri Farsça “râst” ve “fermayed” fiilleriyle birlikte kullanılmıştır. Başlıklarda

¹⁰⁶ Tuman, a.g.e. c. I, s. 47– Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 135.

¹⁰⁷ Tuman, a.g.e. c. II, s. 569-570.

¹⁰⁸ Solmaz, M. B a.g.e. s. 206-207.

¹⁰⁹ Tuman, a.g.e. c. I, s. 284.

¹¹⁰ Mengi, a.g.e. , s. 154.

¹¹¹ Zînetî vefat etti.

¹¹² Tuman, a.g.e. c. I, s. 393– Sungurhan-Eyduran a.g.e. s. 356-357.

kullanılan mürekkep ile şiirlerde kullanılan mürekkep aynı renktedir. Müfredler hariç sadece 209. şiirin yazarı belli değildir. Mecmuada şiirleri bulunan şairlere ait şiir numaraları ve sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1: Şairler ve şiir sayıları tablosu

Sıra	Şair	Şiir Numarası	Şiir Sayısı
1	‘Adnî	187-188	2
2	Âgehî	17	1
3	Âhî	123-124-140	3
4	Ahmed Paşa	182-189-190-192-193	5
5	‘Alî	59-67	2
6	Amrî	130	1
7	Âşık	9-22	2
8	Bâkî	53-60-168-169-170	5
9	Behiştî	66	1
10	Beyânî	195	1
11	Dânişî	15-83	2
12	Derûnî	103-145	2
13	Emînî	87	1
14	Emrî	10-24-25-26-27-28-45-50-64-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-194	20
15	Enverî	146	1
16	Fevrî	149-150-151-152	4
17	Firâkî	163	1
18	Gülşenî	213	1
19	Halîlî	160	1
20	Halîmî	61	1
21	Hamdî Çelebi	210	1
22	Hayâlî	171-197-211-212	4
23	Hayretî	106-108-109-118-119-127-129	7
24	Hilâlî	90-91-92-196	4
25	Huzûrî	164	1
26	Hüdâyî	30-56	2
27	İshâk Çelebî	105-208	2
28	‘Îzârî	1-40	2
29	Kâbilî	159	1
30	Kadrî	161	1
31	Kemâl Paşa-zâde	131	1
32	Mecdî	4-7-14-21-36-44-52-85	8
33	Mesihî	104-107-116-126-132-133-142-143-148	9
34	Mîhrî	134	1
35	Muhlisî	63	1
36	Necâtî Beg	96-97-98-99-110-111-113-121-135-136-137-138-157-200	14

37	Nevâyî	198-199	2
38	Nev'î	3-18-39-95-166-167	6
39	Nihânî	11-35-46-71-84-141-177	7
40	Nişânî	93	1
41	Nizâmî	183-184-185	3
42	Nizârî	47	1
43	Râhî	58-69-70-89	4
44	Rahmî	13-19-29-156	4
45	Ref'î	33-41-65	3
46	Revânî	154	1
47	Rızâyî	6-16-23-38-43-48-68-82-88	9
48	Rûşenî	173	1
49	Sadrî	162	1
50	Sâkî	125	1
51	Sânî'î	12	1
52	Sebzî	32-49-55	3
53	Selikî	117-158-165	3
54	Sırrî	20	1
55	Sıyâmî	57	1
56	Su'âlî	115	1
57	Sun'î	2	1
58	Şâhidî	201	1
59	Şefî'î	42	1
60	Şevkî	147	1
61	Şeyhî	37-206-207	3
62	Şühûdî	31	1
63	'Ubeydî	5-8-34-51-86-94-100-101-102-112-114-122-139-144-155	15
64	'Ulvî	186	1
65	Usûlî	153	1
66	Za'fî	191	1
67	Zâtî	62-128-202-203-204-205	6
68	Zînetî	54	1
69	Şairi belli olmayan	120-172-174-175-176-178-179-180-181-209	10
TOPLAM			213

1.2.3.2. Mecmuada yer alan vezinler ve nazım şekilleri

Mecmuada yer alan aruz kalıpları ve nazım şekillerinin dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2: Kullanılan vezin ve nazım şekilleri tablosu

1.2.3.3. Mecmuada yer alıp basılmış divanlarda bulunmayan şiirler

Metin tenkiti yapılırken tespit edilen, mecmuada yer alan fakat basılı divanlarda bulunmayan şiirleri ayrıntılı olarak gösteren tablo aşağıda verilmiştir. Ali Nihat Tarlan'ın mecmualarda geçen şiirleri toplayarak oluşturduğu Şiir Mecmualarında 16. ve 17. Yüzyıl Divan Şiiri isimli eserde olmayan 'Ubeydî'ye ait şiirler de listeye alınmıştır.

Tablo 3: Mecmuada olup basılı divanlarda bulunmayan şiirler tablosu

Sıra	Şair	Şiir numarası	Bulunmadığı eser	Eksik olan beyit
1	'Aşık Çelebi	9	Aşık Çelebi Divanı (F.K.)	Tüm gazel
2	'Aşık Çelebi	22	Aşık Çelebi Divanı(F.K.)	Tüm gazel
3	Emrî	25	Emrî Divanı (Y.S.)	3.beyit
4	Emrî	26	Emrî Divanı (Y.S.)	4.beyit
5	Şühûdî	31	Şühûdî Divançesi (E.C.)	Tüm gazel
6	'Ubeydî	34	Şiir Mec.da16.ve 17.yy.Divan Şiiri (A.N.T.)	Tüm gazel
7	Şeyhî	37	Şeyhî Divanı (M.İ.-C.K.)	Tüm gazel
8	Emrî	50	Emrî Divanı (Y.S.)	1.beyit
9	'Ubeydî	51	Şiir Mec.da16.ve 17.yy.Divan Şiiri (A.N.T.)	Tüm gazel
10	Hilâlî	92	Hilâlî Divanı (İ.Ş.)	5.beyit
11	'Ubeydî	94	Şiir Mec.da16.ve 17.yy.Divan Şiiri (A.N.T.)	Tüm gazel
12	Necâtî Beg	96	Necâtî Beg Divanı (A.N.T.)	6.beyit
13	Necâtî Beg	111	Necâtî Beg Divanı (A.N.T.)	5.beyit
14	'Ubeydî	112	Şiir Mec.da16.ve 17.yy.Divan Şiiri (A.N.T.)	Tüm gazel
15	Necâtî Beg	113	Necâtî Beg Divanı (A.N.T.)	4.beyit
16	'Ubeydî	114	Şiir Mec.da16.ve 17.yy.Divan Şiiri (A.N.T.)	Tüm gazel
17	Su'âlî	115	Su'âlî (Basılmış divanı yok)	Tüm gazel
18	Selîkî	117	Selîkî Divanı (Ö.Z.)	Tüm gazel
19	'Ubeydî	139	Şiir Mec.da16.ve 17.yy.Divan Şiiri (A.N.T.)	Tüm gazel
20	Âhî	140	Âhî Divanı (M.S.K.)	Tüm gazel
21	'Ubeydî	144	Şiir Mec.da16.ve 17.yy.Divan Şiiri (A.N.T.)	Tüm gazel
22	Revânî	154	Revânî Divanı (Z.A.)	1.beyit
23	'Ubeydî	155	Şiir Mec.da16.ve 17.yy.Divan Şiiri (A.N.T.)	Tüm gazel
24	Necâtî Beg	157	Necâtî Beg Divanı (A.N.T.)	Tüm gazel
25	Ahmed Paşa	182	Ahmed Paşa Divanı (A.N.T.)	Tüm gazel
26	Hilâlî	196	Hilâlî Divanı (İ.Ş.)	Tüm şiir
27	Hayâlî Beg	197	Hayâlî Beg Divanı (A.N.T.)	Tüm gazel
28	Şeyhî	206	Şeyhî Divanı (M.İ.-C.K.)	Tüm gazel
29	Hamdî Çelebi	210	Hamdi Çelebi Divanı (A.E.Ö.)	Tüm gazel
30	Hayâlî Beg	212	Hayâlî Beg Divanı (A.N.T.)	Tüm gazel

1.2.3.4.Mecmuada yer alıp tezkirelerde adı geçmeyen şairler

Mecmuanın ilk 70 varağında geçen şiirlerin şairlerinden Su'âlî mahlaslı şairin ismini edebiyat tarihi kaynaklarında bulamadık. Mahalli kaldığı için edebiyat kaynaklarına geçmediğini düşündüğümüz şairin tez konusu olan mecmuanın 21b varağında bir adet gazeli yer almaktadır. Taradığımız söz konusu edebiyat tarihi kaynakları Tuhfe-i Nâilî¹¹³, Tezkiretü's-Şuarâ¹¹⁴, Gülşen-i Şuarâ¹¹⁵ ve Meşâirü's-Şuarâ¹¹⁶ olarak sıralanabilir.

---

¹¹³ Tuman, a.g.e.

¹¹⁴ Sungurhan-Eyduran a.g.e.

¹¹⁵ Solmaz, a.g.e.

¹¹⁶Filiz KILIÇ. (2010). *Aşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'ara (İnceleme-Metin)* 1, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, s.1-1739.

İKİNCİ BÖLÜM
MECMÛ‘A-İ EŞ‘ĀR (TRANSKRİPSİYONLU METİN)

2.1. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Tablo 3: Transkripsiyon alfabeti

Transkripsiyon	Alfabeti
ا	ض z, ɗ
ب	ط ɟ
ت	ظ ʒ
ث	ع ' (ç)
ج	غ ğ
ح	ف f
خ	ق k
د	ك/ك ɲ/ k
ذ	ل l
ر	م m
ز	ن n
س	ه h/ e /a
ش	و v/u/o/ü/u
ص	ى y/î

2.2. METNİN KURULMASINDA GÖZ ÖNÜNE ALINAN HUSUSLAR

Tez metninin kurulmasında şu hususlar göz önüne alınmıştır:

- Mecmua metni transkribe edildi.
- Basımı yapılmış divanlar, tezkireler, mecmualar ve divan şiiri barındıran belli başlı eserler taranarak mecmuada geçen şiirlerle karşılaştırıldı, metin tenkiti yapıldı, nüsha farkları dipnotlarla belirtildi.
- Mecmuada geçen şiirler basılmış eserlerdeki şiirlerle karşılaştırıldı, yayınlanmış bir divanda olmayıp mecmua içerisinde bulunan, dolayısıyla yayınlanmış tenkitli metinlere katkıda bulunacak unsurlar dipnotlarla gösterildi.
- Gereken yerlerde metin tamiri yapıp, buralar köşeli ayraçla [ ] gösterildi.

Metnin kullanımında kolaylık sağlanması için;

- Farsça şiirler ayıklanıp metnin sonuna eklendi.
- Şairlerin orijinal metinde hangi varakta, tez metninde kaçınıcı sayfada şiirlerinin olduğunu gösteren dizin oluşturuldu.
- Şiirlere ve nazım birimlerine sırasına göre sayı verildi.
- Şiirlerin başına vezinleri yazıldı.
- Mahlasların altı çizildi.

Yazma eser olan mecmuanın nüsha tavsifi için;

- Genel özellikleri tespit edildi.
- Fiziki özellikleri belirlendi.
- Muhteva özellikleri sergilendi.

2.3. METİN

2.3.1. Türkçe Şiirler

MECMŪ‘A-İ EŞ‘ĀR

(İSTAŞHABEHÜ EL-FAKİRŪ AHMED REŞĀD)¹¹⁷

(7 ŞAFER 329)

Bu mecmū‘ada āşārı bulunan şu‘arā ile ba‘zı eşerler:

Şun‘ī, Nev‘ī, Mecdī, ‘Ubeydī, Rızāyī, ‘Āşık, Emrī, Nihānī, Şānī‘ī, Dānişī, Āgehī, Raḥmī, Sırrī, Raḥmī ¹¹⁸, Hüdāyī, Şühūdī, Sebzī, Ref‘ī, Şefī‘ī, ‘İzārī, Nizārī, Bākī, Zīnetī, Rāhī (Rāhī), Şiyāmī, ‘Alī, Ḥalīmī, Zātī, Muḥlişī, Behiştī, Hilālī, Nişānī, Mesīhī, Mesīhī, Ḥayretī, İshāk, Su‘ālī, Selīkī, Āhī, Sākī, (arçada) ‘Amrī, Kemāl Paşa-zāde, Derūnī, Şevkī, Fevrī, Uşulī, Kābilī, Ḥalīlī, Kadrī, Şadrī, Firākī, Ḥuzūrī, Ḥayālī, Pend-nāme-i Rūşenī, Ahmed Paşa, Nizāmī, ‘Ulvī, Şāhidī, Ahmedī, Maḳālāt-ı Gülşenī, Ġazeliyāt-ı Enverī, Kaşīde-i Cem, Taḥmīs-i Fevrī, ‘İşretī, Çākerī, Günāhī, Laṭīfī, Ḥāverī, Kaşīde-i Ahmed Paşa, Celīlī, Sa‘dī, Nesīmī, Kıyāfet-nāme-i Ḥamdī, Vālihī, Ḥaṭāyī, Naẓmī, Kātībī, Elvānī, Ca‘fer, Ṭavāfī, ‘Aṭā, Şemsī, Muḥibbī, Gedāyī, Pertevī, Fiğānī, Cāmī, Meylī, Sa‘dī, Sürūrī, Ahmedī, Kādirī, Sīne-çāk, Muḥabbet-nāme-i Celīlī, Hezārī, Na‘īmī, Sākī-nāme-i Fevrī ¹¹⁹

1.

‘İZĀRĪ RĀST

Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Leṭāfet erzini şaçdı çü bāğa āl édüp güller

Maḥabbet dāmına düşsün diyü bī-çāre bülbüller

¹¹⁷ Mecmuanın Miladi 1911 yılında Ahmed Reşad isimli bir şahıs tarafından satın alındığını gösteren kayıt.

¹¹⁸ Üzeri çizilmiş.

¹¹⁹ Mecmuada şiiri yer alan sanatçıların isim listesi mecmuanın kapağında yazılmıştır. Fakat Ża‘fī, Şeyhī, Nevāyī, ‘Adnī, Beyānī ve Şühūdī’nin listede isimleri olmamasına rağmen tez konusu olan 1a-70b varaklarda şiirlerinin olduğu görüldü.

2. Batup pāyına hār-ı ğam başundan uçları çıkdı
Ruḥuñ şevki-y-le şöyle geşt éder bāğı қaranfiller
3. Fitl-i şem‘-i ḥüsn olan ser-i zülfüñ helâkim[dür]
Mezârım üzre her şeb n’ola қandil olsa sünbüller
4. Қararsa yüzleri n’ola diyār-ı Hindden geldi
Ziyâret étmeğe ḥâl-i ‘izâr-ı yârı fülfüller
5. ‘İzârî ḥadd [ü] la‘lün ḥasretinden ölse ehl-i şevķ
Kefen yérine berg-i gül éde yérine müller

2.

ŞUN‘ İ RĀST

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Olursa ehl-i diller bezm içinde n’ola bülbüller
Şürâhiler olupdur servler çün cāmlar güller
2. Néce bir yalıñuz yügrük géçer bu ḥadd-ı gül-gūnuñ
Қoşulsun hatt-ı şeb-dīze dil ü cān olsun öñdüller
3. Baña bu dūd-ı āhum serv [ü] sünbül éy göñül besdür
Yéter bu dağum üzre dağlar қatmer қaranfüller
4. Seni teşḥir için ey māh şaldum āteşe na‘li
Senüñ-çün éy perī sīnemde kesdüm na‘l içüp müller
5. Sevād-ı şi‘rūñ-ile bulsa rağbet n’ola mülk-i Rūm

² A 1^b G.S.D. (H.İ.Y.) s.470

Olurdu Sun'iyā kāfūr maḥv olmasa fūlfüller

3.

NEV'Ī RĀST

Mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Şalaldan şem'-veş pertev bisāt-ı gülşene güller
Olupdur nār-ı 'ışka yanmağa pervāne bülbüller
2. Ser-i zülfün gibi düşdi ayağa ḥāk-i rāh oldı
Senün ğisūlarıñla gördi çıkmaz başa sünbüller
3. Belā üzre belādur kim şalındı cān-ı 'uşşāka
Degüldür görinen ol ḳadd-i bālā üzre kāküller
4. Nemek-dān-ı lebünde ḥān-ı ḥüsne virmege lezzet
Olubdur dāne dāne ḥāller güyā ki fūlfüller
5. Gören her tāze dāğum oñmaduḳ başumda éy Nev'ī
Şanur bitmiş şikeste bir sıfāl içre ḳaranfüller

4.

MECDĪ RĀST

Mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

³ A 1^b N.D. (M.T.-M.A.T.) s.277 P.B.M. (v.165a-199b) (H.K.) s.140
3^{ab} Açılmış nev-bahāra karşı güyā sünbül-i terdür
Nigāruñ ḥālka ḥālka gerd-i ruḥsārında kāküller P.B.M.
4^{ab} Ğam-ı ḥālūñle şöyle yandılar kim nār-ı şefkatden
Dil-i sūzānıñ erbāb-ı 'ışkuñ yaḳdı fūlfüller P.B.M.

⁴ A 1^b

1. Muḥabbet āteşinden kim şererdür bāğda güller
Anuñ ḥākisterinde āferīde oldu bülbüller
2. Toḫındı sāmīrī maḥbūblar gibi levendāne
Başunda sürḥ destār üzre aḳ teller ḳaranfüller
3. Ḳara zülfinüñ ucından döküñdi seng-i jāleyle
Kebūd étdi ser-ā-ser cismini gül-şende sünbüller
4. Benüm çāre olur mı derdüme kim ol gözi bīmār
Éder anuñla başum ḥoş degül diyü ta'allüller
5. Ümīd-i ḥāl-i ḥaṭṭ-ı yār-ıla terk-i diyār étdi
Ḳarardı rāhda Mecdī gelince Rūma fülfüller

5.

‘UBEYDĪ RĀST¹²⁰

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++- / +-+ / +-+ / +-+

1. Ḳasdi bu āh-ile berbād ide bir gün tozımız
Dehrden göz yumalum görmesün anı gözümüz
2. Ḥāk olur seyl-i sirişk-ile der-i dil-dāre
Şöyle gitdük géce kim görmedi kimse tozımız
3. Yār şordıḳca bizi düşmene bilmen dér imiş

⁵ A 2^a Şiir Mecmualarında XVI.veXVII. Asır Divan Şiiri (A.N.T.) s.19

¹²⁰‘Ubeydi’nin şiirlerinin olduğu mecmualardan birinde ismi ‘Abīdī şeklinde harekelendiği için ‘Abīdī şeklinde de okunabilmektedir.(Ali Nihad Tarlan. (1948). *Şiir Mecmualarında XVI. Ve XVII. Asır Divan Şiiri*. İÜEFY, İstanbul, s.3.)

Lâzım oldu ki aña bildirevüz kendüzimiz

4. Aşınupdur yüzümüz eşigine sürmekden
Ol mehiñ qalması yanında dirîgâ yüzümüz

5. Söze hâ'il olayın dërse 'Ubeydî her kim
Varağ-ı nazmımız altun ola tutsun sözümüz

6.

RİZÂYİ RÂST

Fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Ol bütüñ kaşları mihrâbını gördi gözümüz
Secdeye varduğ önünde yere düşdi yüzümüz

2. Ağlamaz derdünü dërmiş baña çeşm-i ter-içün
Görmeye ol gözi bîmârı meger kim gözümüz

3. Girmede kulağuna gevher-i nazmum o şehüñ
İncidüp neyleyeyin geçmedi aña sözümüz

4. Hatt-ı rüyından ırağ ağ u kara fark edemem
Fark olunmazsa ne tañ gece ile gündüzümüz

5. Çün mükahhal gözi hicriyle yolında éde hâk
Kuhl-ı a'yân-ı cihân ola Rizâyî tozumuz

7.

4^b mehiñ:şehiñ Ş.M.D.Ş.

5^a hâ'il:mâlik Ş.M.D.Ş

5^b altun ola:alsun ele Ş.M.D.Ş.

MECDİ RĀST

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Hayli ālüde idi hāk-i rehūñle yüzimüz
Ağlamağ-ıla anı yudı arıtdı gözimüz
2. Nār-ı ‘ışkuñ bizi başdan ayağa yaqmışdur
Yoğdurur sen yüzi kem-nār qatında yüzimüz
3. Bizi lāl eyleme dem-beste koyup tūfī-vār
Gösterür āyine ruhsāruñı dinle sözimüz
4. Gelmedüñ yérimize kendümüzü bulmaduğ
Za‘fdan hicrūñ-ile yitürelü kendüzimüz
5. Şöyle gitdüñ ki diyār-ı ‘ademe éy Mecdī
Görmedi bād-ı şabā dağı yér-ile tozımız

8.

‘UBEYDİ RĀST

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Bedenden cān giderse dāguñ éy gonçe dehān gitmez
Uçar bülbül gider şāh üzre qalır āşiyān gitmez
2. Meh [ü] mihr ü şafağ şanma hazān olmuş varaqlardur
Cihān bir köhne gülşendür ki hiç andan hazān gitmez

⁷ A 2^a (Sadece matla beyiti) T.Ş. (A.S.E.) M. B s.248

⁸ A 2^b Ş.M.D.Ş. (A.N.T.) s.21

¹ bülbül gider:murg-u revān Ş.M.D.Ş.

3. Degüldür şeb cihāna bir ʔabanca urdı āhum kim
Yüzünüñ ʔarası éy māh-ı enver bir zamān gitmez
4. Görüp ʔan dökdüğini şaqladı peykān-ı hun-rīzūñ
Anuñ-çün zaḥm-ı tīrūñ dilden éy ʔaşı kemān gitmez
5. Degül merdüm ḥayāl-ı ḥad-ı yār-ile ezel yandı
‘Ubeydī daḥı ol demden berü gözden nişān gitmez

9.

‘ĀŞIḶ RĀST

Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Dilimde dāğ-ı ğam dağumda sūzumdan duḥān gitmez
Ki er başında yük ü ʔağ başundan ʔuman gitmez
2. Ḥayālūñ gitdi dilden dāğ-ı ḥasret yine baḳıpdur
Ki āteş yana bir yérde néce müddet nişān gitmez
3. ʔulağum çñlamaz baş oldu peykāndan ʔımışķī ʔas
Felek bir sille urdıķca şadāsı bir zamān gitmez
4. Açaldan çñn-i zūlfūñ misk dükkānını Rūm içre
Ḥoten yolları bağlandı Ḥaḫāya kārban gitmez
5. Değiş dünyāñı naḳd-ı vaşl-ı yāre öl diril ‘Āşık
Metā‘-ı cān hele bārī giderse rāyegān gitmez

---

⁴ peykān-ı:müjgān-ı Ş.M.D.Ş.

⁵ ḥad-ı yār-ile:nār-ı ḥadd-ile Ş.M.D.Ş.

⁹ A 2^b (F.K.) A.Ç.D.’de bulunmamaktadır.

10.
EMRĪ RĀST

Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Dil ehlinden ʔarīk-i ‘ışqda āh u fiġān gitmez
Ki rāh-ı pür-mehālikde ceressüz kārban gitmez
2. Çalar ehl-i dili ʔuramaz keser ‘āŝıqları bir bir
Yanuñdan tā ki éy hūnī o tūġ-ı cān-sitān gitmez
3. Şafaġ şanma sipihre dest-i āhum sille çalmıŝdur
Yüzünüñ hūmreti éy āfitābum bir zamān gitmez
4. Ayaġuna gelür hūn-ı ciġer ‘ıyŝ-ı müdām eyler
Elünden çeŝmümüñ cām-ı ŝarāb-ı erguvān gitmez
5. Çapuñdan cennete ‘azm eylese ġam-ġīn gider Emrī
Vaʔandan ġurbete giden kim[e]s[n]e ŝād-mān gitmez

11.
NĪHĀNĪ RĀST

Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

¹⁰ A 2^b E.D. (Y.S.) s.135
1^b mehālikde:mehālikdür E.D.
3^{ab} 3. ve 4. beyitler E.D.’da birbiriyle yer deġiŝirmiŝtir.
3^a çalmıŝdur:urdukça E.D.

¹¹ A 3^a

1. Bedenden zaḥm-ı tır-i hicrũñ éy kaçı kemān gitmez
Hişār-ı derd u ğamdur her-dem andan dīde-bān gitmez
2. Degüldür ser ser-i çeşm-i ‘alīlümde ğam-ı zülfüñ
Aña bir sille urdı kim қarası bir zamān gitmez
3. Şu‘ā‘-ı mihr-i enver şanma ḥalkũñ çekmege cānun
Felek cellādinuñ her-dem elünden rīsmān gitmez
4. Şafaқ kim nār-ı āhumdur yaқar şām u seḫer dehri
Görinen şanmañuz gerdündur üstünden duḫān gitmez
5. Nihānī néce cān қurtarsun éy şāh-ı sitem-kārum
Elünden ğamzeñüñ bir laḫza tīĝ-i cān-sitān gitmez

12.

ŞĀNĪ‘Ī RĀST

Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Müjeñle kaçlarıñ fikri dilümden her zamān gitmez
Belī tıfluñ elinden her zamān tır ü kemān gitmez
2. Şehā bezm-i çemende la‘l-i nābuñ yād idüp her-dem
Elünden lālenin cām-ı şarāb-ı erguvān gitmez
3. Ḥaṭuñ gördikde rüyıñda n’ola āh itse ‘uşşākuñ
Boyansa dilberā āteş duḫānı bir zamān gitmez
4. Metā‘-ı derd ü ğam almaĝ-ıçün bāzār-ı maḫşerde
Diyār-ı ‘ışқа dem yok kim hezārān kārban gitmez

5. Şu‘ā’-1 mihr şanma görinen cellād-1 gerdünuñ
Yanundan Şāni‘ī her rüz tiğ-i ħün-feşān gitmez

13.

RAĦMĪ RĀST

Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Vişālũñ zevki dilden dāim éy rūḥ-1 revān gitmez
Bedenden nitekim ḥaşr olduğından soñra cān gitmez
2. Dehānum vaşf-1 ḥālũnden olursa n’ola ‘anber-sā
Ne yerde ḥab-1 müşgīn olsa bũyü bir zamān gitmez
3. Gönül verāya baķmaz meyl-i cennet eylemez ‘uşşāķ
Ķuş uçmaz ol hevādan bu yañadan kārban gitmez
4. Başundan ḥālī olmadı raķīb-i kāfirũñ āhı
Nitekim kūh-1 rehban üzere her-dem duḥān gitmez
5. Muhabbet şāh-rāhunda dil-i Rahmī ceres mānend
Olupdur ‘uķdelerden pür zebānundan fiğān gitmez

14.

MECDĪ RĀST

Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

¹³ A 3^a (Sadece matla beyiti) T.Ş. (A.S.E.) s.331
1^a dilden dāim:dāim dilden T.Ş.

¹⁴ A 3^b

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Nefesden cām-ı ʔasañuñ şadāsı bir zamān gitmez
Anuñ-çün yārdan dem ursalar dilden fiğān gitmez
2. Degüldür ra‘d öter āh étdügümce ʔulle-i gerdün
Ki feryād olsa küh-sāruñ şadāsı bir zamān gitmez
3. Dile geldükde şevʔ-ı haddüñ eksik olmadı āhum
Belī ‘ādet budur āteş yanan yérde duḥān gitmez
4. ʔırıldı leşker-i ḥaṭṭuñ yüzüñde tiğden geçdi
Muḥarrer oldu bu kim şark semenünden ʔırān gitmez
5. Ağardı giryeden çeşm gam-ı ḥāli-ile cānānuñ
Bu zāhirdür ki Mecdī dāğ olan yérden nişān gitmez

15.

DĀNİŞĪ RĀST

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Nişān olmayıcağ tīr-i belā-yı yāre cān gitmez
Ne var nāçiz ise ‘uşşāğ cihāndan bī-nişān gitmez
2. Ḥusūf érmiş degül öykündüğü-çün rüyiña āhum
Mehe bir sille urdı kim ʔarası bir zamān gitmez
3. Tenümde yollar açıldı elifle gam metā‘ıyla
Gün olmaz kim geçüp şeh-r-i dile bir kārban gitmez

¹⁵ A ^{3b} (Sadece matla beyiti) T.Ş. (A.S.E.) s.299
I ^b nāçiz:bī-ḥayr T.Ş.

4. Keser olunda na‘l-ile elif ol dilber-i h n-r z
El nden ol dil- verd r ki t r-ile kem n gitmez

5. H y l-i z lf-i dilber c y id pd r var-ısa anda
Anu - n D niŐi eŐm-i ‘al l mden t man gitmez

16.

R Z Y  R ST

Mef ‘il n / mef ‘il n / mef ‘il n / mef ‘il n

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Beni oyup Şeb-i firatde b yle n t v n gitmez
H y l n y  y meh anu - n g n lden her zam n gitmez

2. Ne eski Şehr olur bu k hne ‘ lem k’anda g n yodur
Hez r n k rv n gelmez hez r n k rb n gitmez

3. Urupdur  y aŐı y  t r-i  hum ere o y re
Deg l enc m niŐ n  her birin n bir zam n gitmez

4. T tulum o gel p gide ten mde z hiren d gum
T b b  neyleyem g nl mdeki d g-ı nih n gitmez

5. Ne gam mesr r olmayup giderse ‘ışk-ı y r-ıla
Cih ndur bu gelen bunda R z y  Ő d-m n gitmez

17.

 GEH  R ST

---

¹⁶ A 4^a
¹⁷ A 4^a

Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Nigārā gitdi hicrānuñ velī āh u fiğān gitmez
Bu rüşendür ki āteş maḥv olur amma duḥān gitmez
2. Yazup sīnemde nām-ı yāri yaḳdum néce dāğ-ı ğam
Bi-hamdu’l-lāh ölürsem ğam degül nām u nişān gitmez
3. Yine bir nağme zāhir oldı āhum erğanūnından
Bu deyrüñ nüḥ kıbābundan şadāsı bir zamān gitmez
4. Tarīḳ-i ‘ışḳ bir rāh-ı ḥaṭarnāk ancaḳ éy sālīk
Aña her rāh-rev ‘azm eylemez her kār-vān gitmez
5. Gözi cellādı ol ḥūn-ḥ‘ār [u] ḥūn-rīzūñ¹²¹
Yanundan dem-be-dem éy Āgeḥī tīr ü kemān gitmez

18.

NEV‘Ī RĀST

Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Tenümden çekdi tīgün yār zaḥm-ı ḥūn-feşān gitmez
Çekilse şuyı vādinüñ nişānı bir zamān gitmez
2. Bilürler yér yérin dāğ-ı ğamuñda rüz-ı maḥşerde
Senüñ ‘aşıḳlaruñ dār-ı cihāndan bī-nişān gitmez

¹²¹ Mısradan kelime eksik
¹⁷ A 4^a N.D.(M.T.-M.A.T) s.334
2^a yér yérin:birbirin N.D.

3. Dehānuñda metā‘-ı la‘l-ı nābuñ arzūsına
‘Adem mülkine dem yok kim hezārān kārban gıtmez
4. Metā‘-ı ‘ıŝkuña cānlar virüp bāzār dürdük de
Egerçi şatılır ‘aŝıklar amma rāyegān gıtmez
5. Lebūñ fikrin kıomaz Nev‘ī nitekim tendedür cānı
Dilinde ‘ömri olduqça o kıadd-ı dil-sitān gıtmez

19.

RAĤMĪ RĀST

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Merdüm-i çeŝmümle her reg oldı tār-ı ‘ankebüt
‘Aks-i hālūñ bir mekes gibidür olmış aña kıt
2. Āb [u] hākım ‘ışk-ı cānān-ıla taħmīr eylemiş
Cevher-i zātum ki icād étđi hayy-ı lā-yemūt
3. Dilde ŝevkıñ genc-i maħfídür anı gencūr-ı ‘ıŝk
Ĥıfz idüp urdı dehānum üstine mühr-i süküt
4. Naqd-ı ‘aqlum alsa çeŝmūñ ruħlaruñ oldı güvāh
İki ŝāhidle bulur da‘vā muķarrerdür şübüt
5. Ĝāz-ı tende rūħa fikr-i çeŝm-i yārdur ğıda
Rahmiyā olur riyāzet-pervere bādām kıt

4^a ‘ıŝkuña // bāzār dürdükde:derdüñe // bāzār-ı ‘ıŝkuña N.D.

20.
SIRRĪ RĀST

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Hülk iden rüz-ı ezel her şahşa küt-ı lā-yemūt
‘İşk-ı pākūñ eylemişdür cisme kuvvet cāna küt
2. Ya hayālūñ miskin étđi çeşm-i deryā-bārde
Çekdi yāhūd sīnesine Yūnus[1] cān gibi hüt
3. Bu ten-i zār u nizār étđi hümā-yı ‘ışkı şayd
Gerçi kim dām olımaz ‘anqāya tār-ı ‘ankebūt
4. Māsivāyı ref‘ idüp cān-ıla serden geçmeyen
Da‘vī-yi ‘ışk étmesün şāhidsiz ol bulmaz şübüt
5. Vāz gel maḥbūb u meyden dédi zāhid néce kez
Sırrıyā hīç tınmadum zīrā cevāb olur sükūt

21.
MECDĪ RĀST

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Seḥer bezm-i çemende jāle ile gönçe-yi ḥamrā
Mey-ile şubḥa ḳalmış şīşedür ağızunda bir alma

²⁰

A 4^b

²¹

A 4^b (Sadece matla beyiti) T.Ş. (A.S.E.) M. B s.247

2. Muḥabbet burcı üstinde felek bir gök kebūterdür
Aña hūrşīd-ile meh iki dāne beyza-yı beyzā
3. Görüp kendüñ ḥaṭ-ı cānāne beñzetme ḥazer kıll kim
Seni āyine saña gösterür éy tūṭı-yi güyā
4. Gelüp meclisde yan başı yaḫar pervāne mişkīni
'Aceb ḫan bağı olmışdur anuñla şem'-i bezm-ārā
5. Ğam-ı ḫālūñle Mecdī olsa cānā ḫabr-pūş eyle
Mezārı üstine perr-i mekesden bir siyeh ḫārā

22.

'ĀŞIK RĀST

Mefā'ılün / mefā'ılün / mefā'ılün / mefā'ılün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Ḳadem başup gele çün ḫabr-ı Ḳaysa nāḫa-yı Leylā¹²²
Mezārı üstüne örte deve ṭabanı bir kemḫā
2. Ruḫunda reng-i rūdan ḫüsn-i Yūsuf 'ārızı şandum
Alundı ḫayli rengīn oldı baña ol gül-i ḫamrā
3. Ḳulağuma çalundı nağme-yi ney nefḫa-yi şūrī
Nefes oğlıymış anuñ-çün éder dil mürdesin iḫyā
4. 'Aceb mi vesme-yi ebrūsı üzre zer varaḫ olsa
Berāt-ı ḫüsne 'unvāndur ki rīg-ālūd olur tuğrā
5. O 'Īsī-dem leb-i cān-baḫş-ıla var olsun éy 'Āşık

²² A 5^a (F.K.) A.Ç.D.'de bulunmamaktadır. (Sadece matla beyiti) T.Ş. (A.S.E.) M. B s.23

¹²² Aysun Sungurhan-Eyduran. (2009). *Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, M. B s. 23'te bu terkip nāḫa-yı Leylā şeklinde okunmalıyken sehven nāḫih-i Leylā şeklinde okunmuştur.

Görüp ben hasteyi kaçd étدی ihyā geldi ahyānā

23.

RİZÂYİ RĀST

Mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Şadāsı seyl-i hūndan olmasun rāzum diyü ifşā
Tenümde yāremüñ ağızını her-dem bağladum yārā
2. Karasın görmedi haṭṭ-ı leb-i cān-baḥşıññ gerçi
Leb-i āb-ı hayāta cān atup gitdi Hızır cānā
3. Diñüz ol rūzgāruñ telḥ-kām itse beni éy dil
Dilersün kim dür-i nā-yāb-ı maḫsūdıñ ola peydā
4. Firāk-ı haṭṭ-ı sebzūñle görinen éy hümā-sāye
Göñül murğına zehr-ālūde hañçer-i şeh-per soğā¹²³
5. Rızâyī nāleñi gūş étmege güller kulaḫ tutdı
Ruḫı hicriyle bāğ-ı dehrüñ oldıḫ bülbüli gūyā

24.

EMRİ RĀST

Mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Cefāya yüz tıutup niçün sen éy mihr-i cihān-ārā

²³ A 5^a

¹²³ Vezin oturmuyor

²⁴ A 5^a E.D.'de bu gazelin beyitlerinin 23, 24 ve 25. gazellere yayıldığı görülmektedir.E.D (Y.S.).s.48-49
1^{ab} E.D. 23. G. 1. B.

İdersün pençe-yi hürşid[i] mağlûb-ı yed-i beyzâ

2. Hâtuñla ğabġabuñ bir sîb-i miskîdür ki hâl anda
İdüpdür şan‘at-ıla bir çekirdek misk-i ter peydâ
3. Yaşum örtüp mezârum mevc peydâ olsa görenler
Şanurlar üstüme örtüldi mâi renk bir hârâ
4. Dehânuñda zebânuñ gibi olmaz âşiyân étse
Şeker tenginde tûfî ġonce içre bülbül-i ġüyâ
5. Sirişküm kaçresin bir gevher-i sîr-âb idi Emrî
Tecellî idicek bizzât aña yâr oldı bir deryâ

25.

VE LEHÛ

Fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Degdüġine cümle hüsñ esbâbı Yüsufdan saña
Hüccet ol hağ [iki] ruhsâr iki şâhiddür baña
2. Néce lâf-ı hüsñ éder her géce éy hürşid-hağ
‘Arz-ı dîdâr eyle mâh-ı çârdeh kıalsun taña
3. Tîrüñi hün-ı cigerle sildüġim dilde bu [kim]

²ab E.D. 24. G. 3. B.

³ab E.D. 25. G. 5. B. Ğariğ-i eşk-i pür-mevc olduġı añılsun Emrîñüñ
Mezârı örtüsin eyleñ anuñ ter mâ bir hârâ

⁴ab E.D. 24. G. 2. B.

⁵ab E.D. 24. G. 5. B. ⁵a kaçresin:kaçresi

25

A ⁵b E.D. (Y.S.) s. 42

¹b baña:aña E.D.

²ab Encüme vaşf itdi meh hâl-i ruhuñ evşâfını
Hayrete batdı niçesi niçesi kıaldı taña E.D.

³ab Bu beyit E.D.’nda bulunmamaktadır.

Ëy kemān ebrū beni unitma her-dem aña

4. Ol iki ruhsār-ı zībādan alup cānānumı
Başun alup gitdi mihr ü māh mağribden yaña
5. Şüret-i Mecnūnı bir naqqāş taşvīr eylemiş
Gördüm Emrī ger za‘īf olaydı beñzerdi baña

26.

VE LEHÜ

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Şanki bir bülbüldür iki qaşuñ ortasında hāl
Gülşen-i hüsnünde açmış misk-i terden perr ü bāl
2. ‘Aksdür şanma görinen döymeyüp éy meh-liqā
Firqat-i ebrūña kendün şuya atmışdur hilāl
3. Qaddüñ üzre zülfünüñ ābdālı olmışdur ‘alem
Başı üzre na‘l kesdügi degül mi aña dāl
4. Gül degüldür görinenler bülbül-i şeydā-diliñ
Nālesin güş étmege açmış kulağun bir nihāl
5. Bir kılı biñ yardı tab‘-ı mū-şikāfum Emrīyā
Bağladı ol mū-miyān vaşfunda bir ince hayāl

4^{ab} Bu beyit E.D.’ndaki gazelin 3. beyitidir. Ruħlaruñdan şarq-ı hüsn içre seher olup hācil
Başun alup qaçdı mihr ü māh mağribden yaña E.D.

5^{ab} Bu beyit E.D.’ndaki gazelin 6. beyitidir. 5^a Şüret-i:Emrīyā E.D.
5^b Emrī:anı E.D.

A 5^b E.D. (Y.S.) s. 176

1^b misk:müşg E.D.

2^a ‘Aksdür şanma görinen: ‘Aks-i māh-ı nev degüldür E.D.

2^b ebrūna:ebruñla E.D.

4^{ab} Bu beyit E.D.’nda bulunmamaktadır.

27.

VE LEHÜ

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / +++- / +++- / +-+

1. Tırüñi éy қаşı yā sīneme gönder cān al
Şohbet-i ğamze-yi ħumāruñ içün qurbān al
2. Atma yabanlara oqlaruñı éy қаşı kemān
Sīne şehrine getür her birine biñ cān al
3. Şanma qādir degülem sīme gözümden ğayrı
Dostum dīdeme gel la‘l [ü] dür ü mercān al
4. Cānumı almağa gönderdi ħadengi dédi yār
Ġamze-i mestüm-içün var yūri tīz büryān al
5. ‘Arşa-i ‘ışqda toḅ eyledi başun Emrī
Sende éy zülf-i ħamīde elüñe çevgān al

28.

VE LEHÜ

Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Bülbüli şeydā néce āh étmesün gülzārda

27

A 5^b E.D. (Y.S.) s. 177

1^b ħumāruñ:fettānuñ E.D.

2^b birine biñ:birisine E.D.

4^b büryān:qurbān E.D.

28

A 6^a E.D. (Y.S.) s. 243

1^a āh étmesün:zār olmasun

Yılda bir gül açılıp ol da miyân-ı hârda

2. Sînem üstünde bu kıanlı kıanlı tâze dâğlar
Lâlelerdür baş çıkarmış dâmen-i kühsârda *
3. Sînede çekdüm elifler kıaşuñı yâd eyleyüp
Serv [ü] ‘ar‘ar şeklini naķş eyledüm dîvârda
4. Kirpigüm üstindeki bu kıatre kıatre yaşlar
Şanki lu‘lu’dür dizilmiş dâne dâne târda
5. Emrîyâ sermâye-yi ‘ömründe sūd olur ziyân
Her ki cânun şatup alur ‘ışkı bu bâzârda

*DER-KENAR: Lâlelerdür baş çıkarmış kıulle-yi kühsârda

29.

RAĦMÎ RĀST

Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / fe‘ûlün

Hezec: +--- / +--- / +--

1. ‘İzâruñda bu zülf-i ‘anber-âlūd
Görinür âteş üzre nitekim dūd
2. Dehânı vaşfi cânâ cevher-i ferd
Söziñ ketm-i ‘ademden oldu mevcūd
3. BuĦûr ét nâr-ı ‘ışkâ cism-i pâküñ
Yanunca âteşe Ħoş-bū olur ‘ūd

^{1b} açılıp:açılır E.D.

^{2a} Sînem üstünde bu kıanlı kıanlı tâze:Bağrumuñ üstindeki bu kıara kıara E.D.

^{2b} dâmen kelimesi yanlış olduğundan dolayı der-kenâr ile hata düzeltilmiş.

^{3a} Sînede // kıaşuñı:Sînemde // kıâmetin E.D.

^{5b} ki cânun:biri cân E.D.

4. ‘Adûlardan varulmaz kûy-ı yâre
Der-i maşşûdımız hayfâ ki merdûd
5. Vişâl olsa n’ola Rahmîye hicrân
Halîle gülşen oldu nâr-ı Nemrûd

30.

HÛDÂYÎ RÂST

Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün

Remel: ++- / +- / +- / +- / +-

1. Geçer imiş haţuñ esrârınuñ abdâlı senüñ
Nâr-ı âhum toķınur otına bir gün çemenüñ
2. Kılıcun mülk-i dili fetḥ idicek geldi şehâ
Bir ‘alem dikdi oķıñ üstine burc-ı bedenüñ
3. Düşmege çâh-ı zenaḥdânuña bu Yûsuf-ı dil
Sebeb olmışdur aña gîsû-yı ‘anber-şikenüñ
4. Çeşme-yi la‘lüñi bünyâd iden üstâd-ı ezel
Eylemiş havz bilürin aña çâh-ı zeķanuñ
5. Nâr-ı şevķ içre Hüdâyî ķo göyünsün tenüñi
Yandı tüt meclis içinde yine bir pirehenüñ

31.

ŞÛHÛDÎ RÂST

³⁰ A 6^a H.D. (H.Y.) s.322

³¹ A 6^b (E.C.) Ş.Dç.’debulunmamaktadır.

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Dehenün vaşf idemez sen gül-i nāzik-bedenün
Olsa her bergi zebān gönçe-yi şahn-ı çemenün
2. Şeb-i fırkatde meded éy meh-i hırşid-likā
Girmesün araya başdan çıkar ol pīrehenün
3. Āteş-i şevka yanup gülşen-i gül nār oldı
Lem‘a-yi hüsni düşelden o kad-i nā-revenün
4. Gösterür her yanadan ‘āşık u ma‘şük yüzün
Şāfdur haq bu ki mir‘āt-ı dile nesterenün
5. Èy Şühūdī o yüzi gül boyı şimşād yéter
Kad [u] ruhsarı gerekmez baña serv [ü] semenün

32.

SEBZİ RĀST

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Berg-i gülden düreydüm olaydı pīrehenün
Korqarum éy lebi gönçe ola āzürde tenün
2. N’ola dil bülbüli feryād hezār eylerse
Gönçe-yi gülşen-i cennetdür éyā gül dehenün
3. Cān-ı şirini revān eyler-idün éy ‘āşık
Añlasayduñ sen eger hāletüni kühkenün

4. Diye bir rûḥ-ı revāndur ki alur cānı revān
Şīve vü nāz-ıla reftāruñı kim görse senüñ

5. ‘Ayš idüp bir ḥaṭı sebz-ile gülistānda müdām
Sebzīyā var yüri sür zevḳını bezm-i çemenüñ

33.

REF‘Ī RĀST

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / +++- / +++- / ++-

1. Varaḳ-ı gül degül üstünde perīşān çemenüñ
Penbe-yi dāğıdur ol bülbül-i ḥünīn-kefenüñ

2. Dil-i bīmāruñ eger zārunı gūş étmeseler
Şağ kim derdi içinde baña bu pīrehenüñ

3. Baḳmayup ḳanlu yaşuma görün ol merdi kim
Gözüm öñinde yere çaldı ‘aḳıḳun Yemenüñ

4. Büsr-i müdur diseler mü-yı miyānuñ söz yoḳ
Andadur söz ki hemān bir ser-i müdur dehenüñ

5. Baḥş idüp zülf-ile çıḳmadı başa Ref‘ī[-i zār]
Kendüye ḳıldı yüzi ḳarası misk-i Ḥotenüñ

34.

‘UBEYDĪ RĀST

³³

A 6^b

³⁴

A 7^a (A.N.T.) Ş.M.D.Ş.’de bulunmamaktadır.

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++- / +- / +- / +-

1. Dil uzatmuş haç-ı sebzine o had-ı semenün
Tiz gidenlerde veli qoriya berg-i çemenün
2. Āb-ı şāfi gibi ol pīrehen-i māi-reng
Ki güzel gösterür éy mäh senün sīm-tenün
3. Seni ben öldürüren cevr-ile katlan dērsün
Dostum katlanayın cevrüne billāh senün
4. Bilmem éy gönçe-dehen hīç ne efsün étdi
Leblerüni biri birinden ayurdı zekānuñ
5. Éy ‘Ubeydī götürüp gitmese nazmuñ sözi qo
Söz götürmez katı nāzıkdür o gönçe-dehenün

35.

NİHĀNĪ RĀST

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++- / +- / +- / +-

1. Öykünür qadd-i hırāmānuna sen sīm-tenün
Oynadursa n’ola āhum yeli servün çemenün
2. Bir nezāket ideyin añ-ıla başdan çıqsun
Niye qocar seni éy ruqları gül pīrehenün
3. Éy haçi misk-i Haçā ‘āşık -ı miskīn gibi
Tolaşur gerdenüne gīsü-yı ‘anber-şikenün

4. ‘Araḳ-ı la‘l-i lebüñ baña şeker şerbetidür
Aña bir kâse-yi billür-ı muşaffâ zeḳanuñ
5. Bir söz-ile n’ola aldıysa Nihānī dilini
Ṭatlu dillüdürür éy yār şeker-leb dehenüñ

36.

MECDĪ RĀST

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Sebz-gün haṭṭuña gülşende dil uzatdı senüñ
Yine éy gonçe-dehānum dili çıḳdı çemenüñ
2. Çemen ü gonçenüñ éy serv ne aḡzı dili var
Dillerine alalar zıkr-i haṭṭuñla dehenüñ
3. Būy uğırladı diyü kākül-i müşgīnūñden
Çıḳarurlar derisin nāfe-yi misk-i Ḥotenüñ
4. Ayırur birbirimizden diyü kesdiler anı
Şıḡmadı lebleriñüñ aralarında semenüñ
5. Mecdīyā döymedi bu sūz-ı dile hīç ḳabā
Yüri var pīr-i semenderden idün pīrehenüñ

37.

ŞEYḤĪ RĀST

36

A 7^b

37

A 7^b (M.İ.-C.K.) Ş.D.’de bulunmamaktadır.

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Yağasından geçirüp çoçduğı-çün sīm-tenüñ
Rüz-ı maşşerde giribānun alam pīrehenüñ
2. Bize ol yüzi gülüñ kāmēt-i bālāsı gerek
Oda yansun n’idelüm serv-i bülendün çemenüñ
3. Lebüne kaç başı vardur şekerüñ kim ezile
Zülfine cānı mı var tolaşa misk-i fitenüñ
4. Bāde bezm içre dem-ā-dem bir ayağ üzre döner
Lebi şevki-y-ile ol sākī-i gönçe-dehenüñ
5. Beñzedür kāmēt [ü] ruhsārına yārüñ dērler
Göre endāmını éy Şeyhī bu serv-i çemenüñ

38.

RİZÂYİ RĀST

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Nağd-ı eşküñ yüzine baķmadı ol sīm-tenüñ
Rüyüñ éy dil n’ola bu derd-ile zerd olsa senüñ
2. Şeh-i hūsnüñ dédi aķ şancağıdur kāmētüne
Boyıñ üzre gören éy zülf-i siyeh pīrehenüñ
3. Cāmi’-i hūsn olalı éy kaşı mihrāb yüziñ
Anda toḅ āyineler ğabğabun-ıla zeķanuñ

4. Öykünür ayağūñ altında senūñ kebkebūñe
Ser-i gerdūnda yūridür yeri olsa Perenūñ

5. Seni āhir şeh-i ğam ʔob-ı havādişle yaķar
Āhenin ʔal'a dađı olsa Rıżāyī bedenūñ

39.

NEV'İ RĀST

Mefā'ılün / mefā'ılün / mefā'ılün / mefā'ılün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. İçüp devr-i lebūñde ğonçe-veş hūn-ı ciger çeşmüm
Şafā-yı cām-ı 'ışķı bunca demlerdür sürer çeşmüm

2. Yatarmış h'ābda beñzer hayāl-i dürr-i dendānuñ
Ġubār-ı kūyuñı gözden geçürdi ser-be-ser çeşmüm

3. ʔarīre tūtiyā-yı hāk-i rāhuñ var-iken 'aynum
'Aceb mi çekse kuħl-ı İşfahānīden zarar çeşmüm

4. Libāsun erğuvānī kılsa ol şūh-ı siyeh-çerde
Bilemen geydürür merdümlerine allar çeşmüm

5. Hevāyī 'ışķ-ıla Nev'ī gibi meyden degül hālī
Çerāğı şöyle beñzer sāğar-ı Cemden yaķar çeşmüm

40.

'İZĀRİ RĀST

³⁹ A 8^a N.D. (M.T.-M.A.T) s.408

² ser-be-ser:ser-te-ser N.D.

³ 'aynum:'ömrüm N.D.

⁴⁰ A 8^a

Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. İ̇sar-çün ola şāha iki peymāne güher çeşmüm
Bu fikri néce demler oldu kim ölçer döker çeşmüm
2. Görüp mihr-i ruḥunda ḥaṭṭun eylerse ‘aceb midür
Be-ğayet merdüm-i terdür buluḫdan nem ḳapar çeşmüm
3. Perīşān eylesün zülfini görsün ruḫların diyü
Müjemde şāne vü āyine-yi rüšen şunar çeşmüm
4. Eger ‘ıṣḳ-ı nihānı girye ile eylese ifşā
Yüzine néce baḳsun kim öñinde süd döker çeşmüm
5. Eger gökler düşerse éy ‘İzārī ḫāk-i pāyına
Sirişküm dānesini bitmez eş olmaz eker çeşmüm

41.

REF‘İ RĀST

Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Ḳabağun revzeninüñ rüz u şeb açar ḳapar çeşmüm
Ḥayālün şāhını ḳondurmağa ölçer döker çeşmüm
2. Şabādan gerd-i rāhuñ tütüyāsın olmağ-içün hep
Nesi var-ısa bu yolda ḳomaz döker şaçar çeşmüm
3. Leb-i baḫr-i sirişküm üzre ḳaşr-ı dil-güşādür ser

İki manzardur anda rū-yı deryāya baqar çeşmüm

4. Dirîğ étmez demünde cânını isterse anuñ-çün
Dilümle qarışur qanı yaqındur bir tamar çeşmüm
5. Ğubār-ı yārı merdümler gözine sürmedin Refî
Dédi bu tütüyā ancak görince bir nazār çeşmüm

42.

ŞEFÎ'Î RÂST

Mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Çıkar düdım semāya rū-yı hāke yaş döker çeşmüm
Zemîn ü āsumānı 'āqıbet yaqar yıqar çeşmüm
2. N'ola ger hāk-i pāyuñ kuhl édünse éy perî-peyker
Çü diqqat-bîn-vār bāb-ı başiretten gezer çeşmüm
3. Mey-i hamrā-y-ıla cāmın belā bezmünde bir idüp
Ĥabāb-āsā müdāmī la'l-i yāre göz deger çeşmüm
4. Sirişküm seyli ġarq étdi vücūdum mülkün aġyāruñ
Keser 'ırqın götürür aġir a'dādan tamar çeşmüm
5. Emān virmez Şefî'î cân u dil murġın şikār eyler
Édelden şāh-bāz-ı çeşm-i dildāruñ maqar çeşmüm

43.

RİZÂYÎ RÂST

---

⁴² A 8^b
⁴³ A 8^b

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Ne tañ Ya‘küb-veş ağarsa éy nür-1 başar çeşmüm
Yaşun şorsuñ virür çaķ Nūh tūfāndan haber çeşmüm
2. Cihāndan göz yumardı çoķdan éy nür-1 başar çeşmüm
Görem dīdāruñı diyü umar aña baķar çeşmüm
3. Èdelden faşl-1 hicre fenn-i maḥşerde nazar çeşmüm
Kitāb-1 ‘ışķ-1 dilberde neler gördi neler çeşmüm
4. Ḥayāl-i tūr-i ğamzeñ yāre urmış göz göz étmişdür
Anuñ-çün éy қаşı yā dem-be-dem tırmaz қanar çeşmüm
5. Alup ḥāk-i rehün sürme yérine sürdi çeşmüne
Olursa éy Rızāyī yéridür nür-1 başar çeşmüm

44.

MECDĪ RĀST

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Ḥayāl-i la‘lūñ-ile dem-be-dem қanlar yudar çeşmüm
Geçer peymāne gibi ‘āşık-1 ḥūnīn çeker çeşmüm
2. Muḥabbet mācerāsın Қays-ıla ağlaşsalar bir dem
Sirişk-i seyl semtünden néce vādī açar çeşmüm
3. Geçürür leşker-i encüm şümār-1 eşkini gözden

Şebî-hûn étmesün uyhu diyü yılduz şayar çeşmüm

4. Aşkarken seyl-i eşki dem-be-dem çekseñ aña kuhlı
Boyanmaz aña vü tutmaz anı éy sîm-ber çeşmüm

5. Eridüp bağırı yağın Mecdîyâ dökdi gözi nûrın
Géce gündüz kitâb-ı hûsn-i cānāne baqar çeşmüm

45.

EMRİ RĀST

Mefā'îlün / mefā'îlün / mefā'îlün / mefā'îlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Hâyālũñ tıflunı gördükde bağırına başar çeşmüm
Başuna rişte-yi müjgān-ıla aqça daqar çeşmüm
2. Ta'āmi göz yér aç h'ān-ı cemālũñ éy hālîlüm gel
Töyınca görmek olmazsa qo görsün bir nazār çeşmüm
3. Sirişküm tırmayup gitdügi budur qaşr-ı dīdemden
Hâyāline olur engel diyü gözden savar çeşmüm
4. Gidüp ol meh şitāb-ıla éder gārķ-ı 'araķ rüyın
Anuñ aqlar bu hūyından 'aceb mi olsa ter çeşmüm
5. Şaçılan qanlı yaş şanma şerārıdur anuñ Emrî
Ruħı şem'ıyle bezm-i şevķda nergis yaķar çeşmüm

⁴⁵

A 9^a E.D. (Y.S.) s.191

^{2^{ab}} Bu beyit E.D.'nda gazelin 4. beyitidir.

^{2^a} hālîlüm gel:perî-peyker E.D.

^{3^{ab}} Bu beyit E.D.'nda gazelin 2. beyitidir.

^{4^{ab}} Bu beyit E.D.'nda gazelin 3. beyitidir. ^{4^a} Gidüp:Gider

46.

NİHÂNİ RÂST

*Mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün**Hezec: +--- / +--- / +--- / +---*

1. Revân olan yaşum seyline bulmadı arar çeşmüm
Cihānuñ cūlarun gözden geçürdi ser-te-ser çeşmüm
2. Egerçi rû-yı zerdüñ-vār zeri 'arz étmege yāre
Velīkin la'l-i hūn-efşān-ıla anı başar çeşmüm
3. O mäh-ı 'ālem-ārānuñ ğubār-ı haţţ-ı ruhsarı
Döker yaşımı her lahza 'aceb mi düşse ter çeşmüm
4. Nédem ol merdüm-i dīde kızıl lar giyse gül gibi
Benüm de hūn-ı dilden erguvāniler giyer çeşmüm
5. O nūr-ı dīdemi gözden Nihānī çünki dūr étđi
Bu dehr-i bī-vefāya eylemez artuğ nazar çeşmüm

47.

NİZARİ RÂST

*Mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün**Hezec: +--- / +--- / +--- / +---*

1. Bulursa hāk-i pāyuñ kīmyā éy sīm-ber çeşmüm
Ne tañ merdümler içre çün geçer ehl-i nazar çeşmüm
2. Süre rdüm ağlayup zülfüñ gözüme h'ābda gördüm
Ümīdüm bu yürür 'ömr-i dırāzı çok yaşar çeşmüm

---

46 A 9^a
47 A 9^a

3. Raķı̄b-i rŭ-siyehle seyr éderken gördi sen mähı
‘Aceb mi girye eylerse bulutdan nem kıpar çeşmüm
4. Ğam-ı nār-ı ruħuñ kıaşr-ı vüçüdum yakmasun diyü
Degül eşküm iki kâseyle tırmaz şı seper çeşmüm
5. Ayağına nişār eyler néce biñ dürr-ile gevher
Nizārı pâyuna yārüñ ne dem kim yüz sürer çeşmüm

48.

RİZÂYİ RÂST

*Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün**Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-*

1. Bezm-i ħüsn içre olaldan şem‘-i ruhsāruñ çerāğ
Étdi ‘ālem cām-ı ħurşıdūñ fūrügundan ferāğ
2. Kıara ider şanma döğünmekle yér yér cismümi
Ben helāküñ yimege bil ki üşübdür pençe zāğ
3. Gitmeye tāvūs-ı zülfinüñ hevāsı éy hümā
Olmayınca murğ-ı dil tu‘me-yi zāğ u kelāğ
4. Pây-māl-i ğam idelden dostlar gerdün beni
Çıkmazam meyĥāneden düşmez elümden ħıç ayāğ
5. Gül yüzi hicriyle sīnemde Rızâyı dāğ mı
Görelı bağrunda yakdı dāğlar lāleyle dāğ

49.

SEBZĪ RĀST

Fā'ilātün/ fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Eyledikçe nāz-ıla ol serv-i gül-ruḥ seyr-i bāg
Lāle-veş ben 'āşıkun bağrına urur tāze dāg
2. Ağladıkça sūz-ı şevkum n'ola olursa ziyād
Gözlerinüñ yaşı aḡsa şu'le-dār olur çerāg
3. Leşker-i ezhār-ıla ḡonmağ-içün şāh-ı bahār
Deşt [ü] şahrālarda ḡurdı lāleler yér yér otāg
4. Gülsitānda çīn seher ḡurmuş ḡumārın yazmağa
Nergis-i şehlä elünde sākīyā zerrīn ayağ
5. Ḳayd-ı zülfünden ḡalāş oldu ḡotalum Sebzīyi
Ol gözi bīmār elünden ḡurtulubilür mi şāg

50.

EMRĪ RĀST

Fā'ilātün/ fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Gögsüme çekdüm elif üstine yaḡdum tāze dāg
Sen gül-içün lālelerle sīnem itdüm reşk-i bāg
2. Zülf-i şeb-rengüñ göricek dāg urdım sīneme

---

⁴⁹

A 9^b

⁵⁰

A 9^b E.D. (Y.S.) s.150

¹^{ab} Bu beyit E.D.'nda bulunmamaktadır.

²^{ab} Bu beyit E.D.'nda gazelin 1. beyitidir.

Nitekim aḥşama karşı herkes yaḡar çerāḡ

3. Çoḡdan olurdı binā-yı ḡüsn éy dilber ḡarāb
Olmasañ sīmīn sūtūn[1] ḡadd-ıla aña ḡayaḡ
4. Deşt-i ḡamda mū-yı julīdem ḡören başumda dér
ḡör bu Mecnūnı ki üşmüş başuna zāḡ u kelāḡ
5. Ol ḡül-içün şol ḡadar ḡan aḡladum ḡülşende kim
ḡün-ı eşküñden ḡızardı Emrī pā-yı kebk-i bāḡ

51.

‘UBEYDĪ RĀST

Mef‘ülü / fā‘ilātü / mefā‘ilü / fā‘ilün

Muzāri‘ --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. İdrāk-ı mihrüñ olmasa bī-iḡtiyār şems
Gezmezdi dehri başı açuḡ āşikār şems
2. Başı dönüp yanar mı-y-ıdı od gibi teni
Bīmār-ı ‘ışḡun olmasa ger tābdār şems
3. Her ḡeçe ḡovdılar eşigüñden seḡer yine
Yüzün ele alup ḡelür éy şehriyār şems
4. Ceyş-i şerār-ı dilden mi ḡavf éder
Eflāki ḡıldı kendüye ḡat ḡat ḡişār şems

^{2a} ḡöricek dāḡ urdım sīneme:ḡörüp sīnemde yaḡdum tāze dāḡ E.D.

^{2b} herkes:kişi E.D.

^{3b} Olmasañ // ḡadd-ıla:Olmasa // ḡaddüñüñ E.D.

^{4ab} Zülf-i müşḡinüñ ḡoyup Leylī için cān virdügin
ḡaḡdılar başına Mecnūnıñ üşüp zāḡ u kelāḡ E.D.

^{5a} ḡül:ḡün E.D.

^{5b} eşküñden:eşkümden E.D.

⁵¹ A 10^a (A.N.T.) Ş.M.D.Ş.’de bulunmamaktadır.

5. Kaṭ idemez menāzil-i 'ışk'ı Ubeydīyā
Tā haşr ḥing-i çerḥe olursa süvār şems

52.

MECDĪ RĀST

Mef'ūlü / fā'ilātü / mefā'ilü / fā'ilün

Muzāri' --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Ejder gibi felekde olup āşikār şems
Zerrāt şanma şaçdı demünden şerār şems
2. Tübā ağup göge günü toğdı feleklerüñ
Kim étdi fetḥ-i memleket-i Zengibār şems
3. Yére geçerdı yér delik olsa ḥicābdan
Sen āfitāba karşı olup şerm-sār şems
4. Başun alup eline feleklerde çerḥ urur
Kim oldı mihr-i ḥaddüñ-ile şerm-sār şems
5. Mecdī gibi fikende-yi kūy-ı belā olup
Yüz yére ḳodı miḥnet-ile sāye-vār şems

53.

BAĶĪ RĀST

⁵² A 10^a P.B.M. (v.261a-291a) (S.C.B.) s.63
1^a Oldı felekde encüm-i eşküm şikār şems P.B.M.
2^b kim:çün P.B.M.
4^b Oldı helāḳı mihr-i ruḥuñ bī-ḳarār şems P.B.M.
5^a kūy:küh P.B.M.
5^b miḥnet-ile:ḥacletle P.B.M.

⁵³ A 10^b B.D. (S.K.) s.175

Mef'ülü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün

Muzâri' --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Baḡs étmesün 'izāruñ-ıla encümende şem'
 Ƙande çerāğ-ı mäh-ı şeb- efrüz Ƙande şem'
2. Bād-ı ḡazān érişmedin ér şaḡn-ı bāğa kim
 Bezm-i bahāra nergis olupdur cemende şem'
3. Çün şubḡ olunca bellü olur yüzi Ƙarası
 Germ olmasun o ḡüsn-ile éy mäh ineñde şem'
4. Olsun çerāğı ruḡlarıñuñ rüşen éy şanem
 YaḡduƘca mihr ü mäh bu deyr-i kühende şem'
5. Bākī 'aceb mi şı'r-i dil-efrüzüñ étseler
 Erbāb-ı 'ışƘ cem' olıcaƘ encümende şem'

54.

ZĪNETĪ RĀST

Mef'ülü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün

Muzâri' --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Şābit Ƙadem olaydı eger encümende şem'
 MıƘraz-ı ġamla olmaz idi ser-figende şem'
2. Od yaḡmayaydı başuna āḡum yéli eger
 Ètmezdi girye şubḡa dek éy şūḡ-ı ḡande şem'

54 ^{2^{ab}} B.D.'nda 2. beyit ile 3. beyit yer deġiştirmiştir.
A 10^b

3. Fānūs içinde ḥabs idüben boynını urur
Pervānesini olduğu-içün küşende şem‘
4. Meslisde dün gece o yalñ yüzlü ‘ışkına
Hiç bir yerini kıomadı yakdı bedende şem‘
5. Èy Zīnetī firāk-ı nigār-ıla giryeden
Göz yummadı şabāḥa degin encümende şem‘

55.

SEBZĪ RĀST

Mef‘ülü / fā‘ilātü / mefā‘ilü / fā‘ilün

Muzāri‘ --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Yārüñ olalı şevķ-ı cemāline bende şem‘
Meyl eyler oldu gördügi serv-i bülende şem‘
2. Meclisde gördi derd-ile sūz u güdāzımı
Yandı yakıldı ḥaylī bu ben derdmende şem‘
3. Pervānesini oda yaķar mıydı olmasa
Nārenci şeb-külāḥ-ıla her encümende şem‘
4. Erbāb-ı bāġ-ı ‘ıyş u bahār eylesün diyü
Lāle yaķıpdurur yine yer yer çemende şem‘
5. Sebzī gibi yanar mıdı ḥasret odı-y-ile
Ger ḥālet añlamasa o sīmīn bedende şem‘

56.

HÜDÂYİ RÂST

Mef'ülü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün

Muzâri' --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Èy kaşı yâ hadengüñe sînem nişâne dik
Nâziñ nihâl-i servdür ol bâğ-ı câna dik
2. Nîzenle sînemi yéter itdüñ delik delik
Şimden girü 'aşâbî dil-i nâ-tüvâna dik
3. Èy cân tabîbi tîğ-i ğamuñ sînem étدی çāk
Gel sūzen-i müjeñle yine nâzikâne dik
4. Gül dikme bâğa 'arız-ı dilber yéter diyü
Serv [ü] çenâr geldi yine bâğ-bâne dik
5. 'Uşşāk içinde eyle Hüdâyîyi ser-ferâz
Èy Yūsuf-ı zamâne başını kes sinâne dik

57.

ŞİYÂMÎ RÂST

Mef'ülü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün

Muzâri' --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Kes hañçerüñle başımı şâhum sinâne dik
'Uşşāk içinde burc-ı bedende nişâne dik
2. Ur oğlarıñı sînemi étsün delik delik

⁵⁶ A 11^a H.D. (H.Y.) s.321

^{2^a} Nîzeñle:Tiriñle H.D.

^{3^a} çāk:hāk H.D.

^{4^b} yine:bugün H.D.

⁵⁷ A 11^a

Éy kaşı yā nişānuñı meydān-ı cāne dik

3. Kıaddüm nihāli gülşene ‘ar‘ar yéter diyü
Ol serv-i nāz geldi görün bāgbāne dik

4. Şāfi şarāb [u] şāfi şu [şū]fī ‘aşā-y-ile
Birkaç içürdi geldi bu ben nātüvāne dik

5. Mıkrāz-ı hicrūñ étđi Şıyāmıyı sīne çāk
Gel éy tabīb-i cān anı sen nāzikāne dik

58.

RĀHĪ RĀST

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Şevk-ı mihrūñ sīnem içinde eyā ħüsn-i cemīl
Sālik-i rāh-ı ğamem besdür baña rüşen delīl

2. Kıāmet-i serv-i revānuñ müntehādur sidreden
Katre-yi āb-ı zülālūñ teşnesidür selsebīl

3. Dér gören ruhsāruñ üzre éy melek ebrūlaruñ
Güyyā ‘arş üzre açmışdur kınadın Cebraīl

4. Eşk-i çeşmümdür görün küyüñda éy Yūsuf-cemāl
Kablamışdurur yine eṭrāf-ı Mısrı cū-yı Nīl

5. Rāh-ı ‘ışk-ı yārdan çıkma yolunda oyna baş
‘Āşık-ı ser-bāz olana Rāhiyā budur sebīl

59.

‘ALĪ RĀST

*Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün**Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-*

1. Rū-yı zerdüm şem‘ idüp cān riştesin kıldım fitil
Da‘vī-yi ‘ışka iķāmet eyledüm rüşen delil
2. Nūr-ı dīdāruñda bu zülf-i nigārı dér gören
Yandı gāyet ķurbdan gūyā ki per-i Cebrāil
3. Gülşen-i ķūyıñdadur *cennāt-ı ‘adn-ı hālīdīn*¹²⁴
Kevşer-i la‘lūñdedür ‘aynen *tesemmi selsebīl*¹²⁵
4. Āb-içün ayrıldı dīdāruñdan éy Yūsuf-cemāl
Dögünüp taşlarla endāmın ser-ā-ser étdi Nīl
5. Éy ‘Alī çün dīdeden dūr oldu ol Yūsuf-cemāl
Çäre yoķdur saña bu ğamdan meger *şabrun cemīl*¹²⁶

60.

BĀĶĪ RĀST

*Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün**Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-*

1. Zülfüñi görüp ‘izāruñ üzre éy hūr-ı cemīl
Şanuram zīncīr şeklin bağlamışdur selsebīl

⁵⁹ A 11^b¹²⁴ Kur’an, 98. Beyyine Sûresi, Ayet 8¹²⁵ Kur’an, 76. İnsan Sûresi, 18¹²⁶ Kur’an, 12. Yūsuf Sûresi, 18⁶⁰ A 11^b B.D. (S.K.) s.201

2. Secde-yi hāk-i ser-i kūyında māh-ı çārdeh
Çihre-yi zerdūn ğubār-ālūde kılmış bir zelīl
3. Cāmi'-i 'ışkunda yārūñ çerh bir kandıldür
Āfitāb-ı 'ālem-efrūz aña bir rüşen delīl
4. Yollar étđi çihre-yi zerdümde seyl-i eşk-ile
Çeşm-i giryān beñzer ol saqqāya kim eyler sebīl
5. Muntazır olsa n'ola nergis ğubār-ı kūyına
Tütüyāya Bākīyā muhtāc olur çeşm-i 'alīl

61.

HALİMİ RĀST

Fā'ilātün/ fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Qaddūñ üstünde görenler zülfüñ éy hūrī-cemīl
Sidre üstünde qanat germiş şanurlar Cebrāil
2. Dāne-yi hālūñ hayāli ile dāğ urdum dile
Fikr-i zülfüñle yine gönlümde yaqdum bir fitīl
3. Çeşme-yi la'lūñ ğamundan kevşer ırmağı gibi
Ağlayu ağlayı gözden çıkdı cānā selsebīl
4. Oda düşme éy gönül şem'-i cemāl-i yār-içün
Zülfine yapış çerāğı hūsne isterseñ delīl

---

^{2a} kūyında:küyüñla B.D.

^{3b} delīl:fetīl B.D.

5. Var dimez ağzı-y-ıla béline merd-i mû-şikâf
 Èy Halîmî bilmezem arada n'eyler kâl u kîl

62.

ZĀTĪ RĀST

Fā'ilātün/ fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Cur'a-i cām-ı lebüñ görse déye hür-ı cemîl
 Süre-yi Kevşer haqı çıqdı gözümden selsebîl
2. Tāra otursa 'aceb mi 'aynına āb-ı hayāt
 Ağlamakdan hasret-i la'lüñle olmuşdur 'alîl
3. Cāmi'-i 'ışkuñda bir qandîdür yanar yürek
 Şu'ledür peykān-ı miñnet aña yéterdür fitîl
4. Bir muşaffā pāk aqarsu-y-ıdı göñlüm benüm
 Dilrübālar meclisinde eyledim anı sebîl
5. Kıble haqqı-çün bulurduñ Ka'be yabmışca şevāb
 Cān u dilden Zātünüñ göñlün yapayduñ éy halîl

63.

MUHLİŞĪ RĀST

Fā'ilātün/ fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

---

⁶² A 12^a
⁶³ A 12^a

1. Ruḥların üzre görenler zülfün éy hür-ı cemâl
Perde oldı şandılar hürşide per-i Cebrâil
2. Bâğ-ı hüsnuñ gülşen-i cennetdür éy hür-ı behişt
Kâmetün tûbâ şarâb-ı la‘l-ı nâbuñ selsebil
3. Gözlerüne nergisi ben néce teşbîh ideyin
Gözlerün pür-fitne vü âşüb nergis bir ‘alil
4. ‘Ârızun luḥfin temâşâ étdüm éy Yûsuf-cemâl
Gözlerümden çıkdı ol laḥza benüm deryâ-yı Nîl
5. İncedür yârün déyenler bilmediler bélini
Kıldılar éy Muhlisî ḥaḳḳında néce kâl u kîl

64.

EMRÎ RÂST

Fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Hedef-i tîr-i belâdur görinen baş degül
Bir iki ok yelegidür kararan kaş degül
2. Delinüp göz göz olupdur tenüm üstündeki baş
Yoḥsa başumda iki dîde-yi hûn-pâş degül
3. Âteşin mey koyıcaḳ ‘aks-i ruḥ[1] tâbundan
Ki şınur sîm kadeḥ[i] dîde aḳan yaş degül
4. Dil-i zâhid bulımaz süz u güdâz-ıla şafâ

64

A 12^a E.D. (Y.S.) s.1772^a başumda iki:dîdemde benüm E.D.3^a ruḥ[i]:lebin B.D.

Şıdı sīmīn kadeh[i] dīde ağan yaş degül

5. Yé ciger vaşlasınuñ sīnede külbasdusını

Emrīyā hūn-ı şafā hīç yé[ye]cek āş degül

65.

REF'Ī RĀST

Fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Kūbbe-yi cāmi'-i ğamdur bilürin baş degül

Dīdeden anuñ ayağıdur ağan yaş degül

2. Merdüm-i dīde tabaqlarla şaçar pāyuña dürr

Seni gördükçe gözümnden dökülen yaş degül

3. Āh-ı dil-süz-ıla nerm olsa n'ola kalb-i nigār

Āteş-i 'ışka demürler dōyemez taş degül

4. Geçdi bir cām-ıla Cem kendüden éy sākī hemān

Baňa ol bezm-i muħabbetde ayağdaş degül

5. Merdüm-i çeşmüm aña şubha-yi mercān olmuş

Ref'iyā bu görinen eşk-i güher-pāş degül

66.

BEHİŞTĪ RĀST

Fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilün

⁶⁵ 4^b Taşdur lık yanup şışe olur taş degül E.D.

A 12^b

⁶⁶ A 12^b Beh.D. (Y.A.) s.401

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Dilde ser-çeşme-yi ğamdur bilürin baş degül
Dīdeden anuñ ayağıdur ağan yaş degül
2. Sīne şahrāsına yağdurmağa bārān-ı ğamı
Kııt‘a-yı ebr-i belādur qararan kaş degül
3. Ger hücüm eyler-ise darbzen-i na‘ra-yı şevk
Āhen olsa yıka ğam kal‘asını taş degül
4. Çemenüñ gerçi şabā bir yaluñız yügrügidür
Talebüñde dil-i çālāke ayakdaş degül
5. Hurdeden hurde Behiştī dehen-i yār sözün
Cevher-i ferde yazam dāne-yi haşhāş degül

67.

‘ALĪ RĀST

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Dürr [ü] la‘līni sirişküm eşiginde néce yıl
Şöyle harc eyledi kim ‘ākıbet oldı sâ’il
2. Bir iki gün ser-i kūyında olurdum sākin
Olmasa kâfile-yi ‘ışk revān müsta‘cil
3. Umarın mūr-ı ğam-ı haţtuña ser-menzil ola

67

A 12^b T.Ş. (A.S.E.) M. B s.108

1^a eşiginde:işigine T.Ş.

2^{ab} Bu beyit T.Ş.’da gazelin 4. beyitidir.

2^b ‘ışk:‘ömr T.Ş.

Ten-i zāre olıcağ ḥāk-i laḥd ser-menzil

4. Gül açıldı şanemā açılalum gel çemene
Sen daḥı güller-ile bir iki gün gül açıl
5. Yār önünde sen ‘Alī ister-iseñ ḥāk olmak
Gelicek şöḥbete cur‘a gibi dökül saçıl

68.

RİZÂYĪ RĀST

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Tırma git ayağ ayağ kūy-ı muğāna éy dil
Çaşr-ı şādī[yi] édersen giderek ser-menzil
2. N’ola görüp o bütü secde-yi şükr eyler-isem
Çaşı miḥrābuna kimdür anuñ olmaz māil
3. Āşıkuñ ol yüzi gün günde hezār anı añar
Aña bundan ne beter ola niyeki ḥāşıl
4. Kimse ḥall édemedi zülf-i girih-gīri ğamun
Baḥdum oldı meded-i ḥall dirīğā müşkil
5. ‘Asker-i ḥ‘āb-ı ecel saña şebīḥün eyler
Éy Rızâyī uyuma ac gözüñ olma ğāfil

³ab Bu beyit T.Ş.’da gazelin 2. beyitidir.

⁴ab Bu beyit T.Ş.’da gazelin 3. beyitidir.

⁴a açılalum gel çemene:gel gidelim gülzāra T.Ş.

⁵b şöḥbete:bezmine T.Ş.

69.

RĀHĪ RĀST

*Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün**Remel: ++-- / +++- / ++-- / +-*

1. Reh-i ‘ışkunda nigāruñ yüri var sen éy dil
Éde gör bu ten-i ḥākiyi aña pādergil
2. Uy yüri kāfile-yi ‘ışka idüp terk-i diyār
Diler-isen kim ola şehir-i şafā ser-menzil
3. ‘İzz ü cāhına cihānuñ şakın olma mağrūr
Seni bir gün yaqalar dest-i ecel éy gāfil
4. Seni başdan çıkarur uyma hevā-yı zülfe
Qatı çok başlu olur kākül-i dilber éy dil
5. Vaqtidür eyle ‘atā aña zekāt-ı ḥüsnüñ
Şehr-i miḥnetde bu Rāhī kuliñ oldı sāl

70.

VE LEHÜ

*Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün**Remel: +++- / ++-- / ++-- / +-*

1. Leylī-yi zülfüñe bend olsa şehā kıılma cedel
Dil-i mecnūnı qo *lā yes’elü ‘ammā yef’el*¹²⁷
2. Devr-i ḥüsnüñde lebüñ olmadı éy sākī naşīb

⁶⁹ A 13^a⁷⁰ A 13^b¹²⁷ Yaptığından sual olunmaz.

Elüme girse benüm içer-idüm cām-ı ecel

3. Şüfî gel meclise gör hâlet-i şahbâ ne imiş
Tenedür nây-ile zevk eyleme dér kavlı-i ‘amel
4. Şehr-i ‘ışkuñda seni sevdigüm ifşâ olalı
Kıışsamuz oldu senüñ-ile hikâyât [u] meşel
5. Hâk-i rāha yüzüni sürmege kaçd eyler imiş
Yoluñı beklese yıllarla şehâ Rāhī maḥal

71.

NIHĀNĪ RĀST

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++- / +-+ / +-+ / +-+

1. Cāna işler geçüb eylerse eger tîğ-i cedel
‘İlletin şorma ki *lā yes’elü ‘ammā yef’el*¹²⁸
2. Éy ‘adū şanma ki ser-defter-i ‘uşşâk olasın
Defterine seni ol şāh yazar mı evvel
3. Gelmeyüp külbe-yi aḥzānuma éy ruḥları gül
Yüregüm ḥār-ı ğam-ı hicr-ile ḥün eyleme gel
4. Dūzaḥ-ı hicri mekân eyledüğüñ a‘dāya
Kimler işitdi ise dēdiler éy dost maḥal
5. Şoḡdı başına alup yār Nihānī şî‘rün
Yaraşur gün başuna dērse o bir tāze ğazel

⁷¹ A 13^b

¹²⁸ Yaptığından sual olunmaz.

72.

EMRİ RÂST

*Mef'ülü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün**Muzâri' --+ / -+-+ / +--+ / -+-*

1. Görüp nigāra cān u gönülden maḥabbetüm
Māni' olur muşāḥabete veh ki ḥayretüm
2. Ḥayyāt-ı 'ışk cānuma ḡam cāmesin biçer
Anuñ elinde sūzen-i zerdür bu ḡāmetüm
3. Peykān-ı yāre cānuñı elbette vér diyü
Zaḥm-ı ḥadeng[i] ol ḡaşı yānuñ yédi etüm
4. Bir cevherüm ki ḥāk-i siyāh içre ḡalmışam
Şarrāf-ı dehr bilmez-ise n'ola ḡıymetüm
5. Öldükde Emriyā ḡam-ı ḥaṭṭ-ı nigār-ıla
Pirūzeden yapa felek üstüme türbetüm

73.

VE LEHÜ

*Fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilün**Remel: ++- / +-+ / +-+ / +-+*

1. Dil şaḡuñdan ḡaçuban bu ten-i şad-ḡāke girer

⁷² A 13^b E.D. (Y.S.) s.180
1^b veh ki:vecd ü E.D.
2^a cānuma // biçer:cismüme // diker E.D.

⁷³ A 14^a E.D. (Y.S.) s.102

- Murğ şeh-bāzuñ elünden has u hāşāke girer
2. Zülfüñüñ girdügi gönlüme budur ağılyacaq
Mār bārān olıcağ éy güzelüm hāke girer
3. Èy melek-rū iki cāmdur meh [ü] mihr anlardan
Pertev-i mihr-i ruḥuñ hāne-yi eflāke girer
4. Girer ağızına anuñ gāh gehī zülf[i] ucı
Ser-i ef'i gibi kim hoşça-yi tiryāke girer
5. Girer ol ƙal'a-yi pūlade şıyup ğam ceşşin
Emrī her kim ki dil-i dilber-i çālāke girer

74.

VE LEHÜ

Fā'ilātün/ fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Ƙaşlaruñ ki 'ayn-ı la'l-i dūr-feşān üstündedür
Püldürür güyā ki bir cūy-ı revān üstündedür
2. Ƙāmetüñ üzre ruḥuñ éy gül-'izār [u] lāle-ḥad
Güiyā bir güldürür serv-i revān üstündedür
3. Ruḥlaruñ üzre görinen beñlerüñ anı dérüm
Şol sitāredür ki mihr-i āsumān üstündedür

1^b elünden:elünde E.D.
2^a girdügi gönlüme:gönlüme girdügi E.D.
3^a Cāmlardur meh ü hurşid-i felek anlardan E.D.
A 14^a E.D. (Y.S.) s.94
1^a ki:kim E.D.
3^a görinen beñlerüñ anı dérüm:beñün ey āfitāb-ı zerre-fem E.D.

4. $\text{\u00d0}$ amet\u00fcm ol r\u00e1ya d\u00f6nm\u00fc\u015fd\u00fcr ki cevri alt\u00fndadur
 $\text{\u00d0}$ a\u015fu\u0131 ol n\u00fcndur ki n\u00fcn-1 z\u00fc'l-men\u00e1n \u00fcst\u00fcnded\u00fcr

5. $\text{\u00d0}$ anlu ya\u015fum i\u00e7re Emr\u00ec bu felek be\u015fer hem\u00e1n
 $\text{\u00d0}$ ol \u011fab\u00e1be kim \u015far\u00e1b-1 erguv\u00e1n \u00fcst\u00fcnded\u00fcr

75.

VE LEH\u00dc

Mef'ul\u00fc / f\u00e1'il\u00e1t\u00fcn / mef'ul\u00fc / f\u00e1'il\u00e1t\u00fcn

Muz\u00e1ri' --+ / -+-- / --+ / -+--

1. D\u00edv\u00e1neyem g\u00f6relden ol \u011fadd-i l\u00e1le-g\u00fcn\u00fc
 Artar bah\u00e1r\u00fc g\u00f6rse \u015fed\u00e1laru\u0131 c\u00fcn\u00fcn\u00fc
2. $\text{\u00d0}$ at\u011ftun \u00e7emen o\u011furlar a\u011fz\u00fcna g\u00f6n\u00e7e d\u00e9rler
 Yo\u011fduz naz\u00ecri y\u00e1r\u00fcn\u00fc ben bilmem an\u00fc buni
3. Meyd\u00e1n-1 'u\u015f\u011f i\u00e7inde Mecn\u00fcn\u00fc a\u0131ma ba\u0131a
 Er mid\u00fcr ol kim ola bir 'avratu\u0131 zeb\u00fcn\u00fc
4. Bir pehlev\u00e1n er idi \u011fam '\u00e1leminde Ferh\u00e1d
 Kim kesdi n\u00e9ce m\u00fcddet der-bend-i B\u00ecs\u00fcet\u00fcn\u00fc
5. $\text{\u00d0}$ op \u00e9tdi ba\u015fun Emr\u00ec \u011fadd-i \u011famin\u00fc \u00e7evg\u00e1n
 Ma\u011fb\u00fcblar derils\u00fcn vardur er\u00fcn\u00fc oyunu

76.

VE LEH\u00dc

---

75 4^b n\u00fcn-1 z\u00fc'l-men\u00e1n:n\u00fcn-1 z\u00fc'l-men\u00e1n E.D.
 A 14^a E.D. (Y.S.) s.286
 4^b kim:ki E.D.

76 5^a \u011fadd-i:z\u00fc'lfi E.D.
 A 14^b E.D. (Y.S.) s.255

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. ‘Adem étdüñ vücūdum şanma éy gonçe dehān-ıla
Tenüm bir kııl gibi kııldıñ yine ol mū-miyān-ıla
2. Gözüm müjgān-ı hūn-ālūd-ıla şol Һavza beñzer kim
Müzeyyen ola etrāfi nihāl-i erguvān-ıla
3. Gözüñ Һır atdı bu cāna aña cāy étdi bu göñlüm
Niçün atışdı ol kāfir bu bir kaç müslümān-ıla
4. Elünde rişte-yi cān rāzı olursa o ‘İsī-leb
Peyāamber oyunun oynayalum bu rīsmān-ıla
5. Һayāl-ı gamzesin tenhā görürsün diyü éy Emrī
Müjem kanlu bıçaqlı oldı çeşm-i hūn-feşān-ıla

77.

VE LEHÜ

Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

Hezec: +-+- / ++-- / +-+- / +-+-

1. Һarār kıılmağa bir dem Һarārımız yoğdur
Mekānı neyleyelüm kim zamānımız yoğdur

1^a éy gonçe:ey şanem E.D.

1^b kııl:mū E.D.

2^a şol Һavza benzer:bir Һavza döndi E.D.

3^a cāy étdi:cān atdı E.D.

5^a Һayāl-i:Һayālin E.D.

77

A 14^b E.D. (Y.S.) s.121

1^a Һarārımız:mekānumuz E.D.

1^b Mekānı neyleyelüm kim:Һuzūra varmağa hergiz E.D.

2. Vefāya kâ'il olur diyü néce zann édevüz
Dehānı yok idüğine gümānımız yokdur
3. Efendi biz bir alay adı şanı yok rindüz
Gürūhumuzda fülān bin fülānımız yokdur
4. Zamānımız geçicek çok nişān olur zāhir
Zamānımızda egerçi nişānımız yokdur
5. Ḥadeng-i ğamze-y-ile nīm-küşteyüz Emrī
Bütün cihānda bizüm yār-ı cānımız yokdur

78.

VE LEHÜ

*Fā'ilātün/ fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün**Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-*

1. Yār yıksa göñlüni ğam çekme éy 'āşık sevün
Seng-i bī-dād-ile bünyād eylemek ister evün
2. Nūr-ı ruhsāruñ bitürdi āfitābuñ lem'asın
Nitekim maḥv eyledi ḥurşīd māhuñ pertevün
3. Nālesin efzün édermiş yār[1] gördükce raķīb
Seg belī mehtāba karşı artırmuş 'av'avun
4. Sāye-vār ol serv-i kāmetsden cüdā olma göñül
Himmeti 'ālīdürür maḥrūm kılmaz peyrevün

2^a néce zann édevüz: zannı ko ey dil E.D.

4^a olur zāhir: zuhūr eyler E.D.

5^a ğamze: miḥnet E.D.

A 14^b E.D. (Y.S.) s.207

2^a ruhsāruñ: ruhsārī E.D.

3^b belī: ğibi E.D.

4^b 'ālīdürür: 'ālī olan E.D.

5. Gelsün Emrî bendeñüñ seyr eylesün dīvānunu
Görmek isterse Nizāmî mülk-i nazmuñ hüsrevün

79.

VE LEHÜ

Fā'ilātün/ fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Şanma kim haddünde cānānuñ haṭ-ı haḍrādurur
Şahidî ruhsarı geymiş bir yeşil hārādurur
2. Egrilikle kaşuña irmek dilerse mäh-ı nev
Rāstî bildüm anı éy serv bir kec rādürür
3. Éy boyı serv-i revān bīhūde çağlar cūy-bār
Merdüm-i çeşmüm benüm ser-çeşme-i deryādurur
4. Şehr-i hüsne dün gelüpdür mäh-ı nev éy meh-cebīn
Görmedi kaşuñ anuñ-çün kendüye ğarrādurur
5. N'ola zincire çekerse hāmeler dīvāne-vār
Emrîyā şî'rüm hayāl-i zülf-ile şeydādurur

80.

VE LEHÜ

⁷⁹ A 15^a E.D. (Y.S.) s.94
^{1^a} Şanma // cānānuñ:Dime // dil-dāruñ E.D.
^{1^b} Şahidî:Şahid-i E.D.
^{3^{ab}} 3. ve 4. beyitler E.D.'da birbiriyle yer deġiştirmiştir.
^{5^a} N'ola zincire çekerse hāmeler:Hāme çekse n'ola zincire anı E.D.
^{5^b} zülf-ile:zülfine E.D.

⁸⁰ A 15^a E.D. (Y.S.) s.237

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Nev-bahār érişdi pür-sevdā olam gibi yine
Sebze-yi haţtuñ görüp şeydā olam gibi yine
2. Eylemişdi za‘f-ıla derd ü belā pinhān beni
‘Işık-ıla şüret bulup peydā olam gibi yine
3. Bir tarāfdan göñlüm eyler cüş bir sudan yaşum
Kaţre-yi nābūd-iken deryā olam gibi yine
4. Vaħdete māni‘ olurmuş ‘ār u nāmūs [u] ħired
Dağıdup eşhāşı hep tenhā olam gibi yine
5. Kevşer ü ħür eglemez éy Emrī ‘āşık göñlüni
Mey içüp dilber sevüp rüsvā olam gibi yine

81.

VE LEHÜ

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Gördüm éy dil minnet ister vérmege dünyā murād
Aña minnet étmeden kırtuldum oldum nā-murād
2. Gerçek er oldur zen-i dehre murādun vérmeye
Bilmeye andan murād almağı hem aşlā murād

²b şüret bulup:bīdār olup E.D.

³a tarāfdan // sūdan :tarafda // sūda E.D.

⁵b rüsvā:şeydā E.D.

3. Tîg-i tecrîd-ile kaç‘-ı mäsivâ kıldum yine
 Kalmadı dildârdan ğayrı baña ašlâ murâd
4. Çihresi zerd içi pür-hûn[dur] benim gibi meger
 Almamışdur bâğ-ı devrândan gül-i ra‘nâ murâd
5. Emrîyâ dünyâ murâduñ néce hâşıl étmesün
 Çün degüldür tab‘uña dünyâ vü mâ-fîhâ murâd

82.

RİZÂYİ RÂST

*Fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün**Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-*

1. Ètdi çün maķşûd-ı dūna vérmege dünyâ murâd
 Mağlab-ı a‘lâ baña dünyâda olmağ nâ-murâd
2. Minnet étme bir kese almadan eyle inķitâ‘
 Kes ümîdüñ anı étme kimseden kaç‘â murâd
3. Gâh nâlân gâh lâl olmuş benüm gibi meger
 Almamışdur bu cihânda bülbül-i şeydâ murâd
4. ‘Arz éder zerrîn kadeğ içre mey-i la‘lîn müdâm
 Beñzer aldı bâğ-ı ‘âlemde gül-i ra‘nâ murâd
5. Kâ’inât içre Rizâyî ber-murâd olmağı ço
 Çün degüldür saña nisbet kevn [ü] mâfîhâ murâd

83.

DĀNİŞĪ RĀST

*Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün**Remel: ++-- / +++- / ++-- / +-*

1. Her ruħuñ vaşf ideni şanma söze kâdir olur
Hep Gülistân oğuyanlar déme kim şā‘ir olur
2. La‘l u yāķūt degül her birisi cāna deger
Ĥaṭṭ-ı müşgīn ki lebūñde güzelim zāhir olur
3. Kimisi serv dédi kimisi ṭübā kadūñe
Ben elif dérem aña éy yüzi gül söz bir olur
4. Ṭañ mıdur ağlar-ısam derd kıyāsa gelmez
Şād olmaķ bu cihān içre kişi nādir olur
5. Dānişī āyet-i ĥüsnüni ayağlar yārūñ
Zülf-i hindū ne ‘aceb yüzi kara kāfir olur

84.

NİHĀNĪ RĀST

*Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün**Hezec: +--- / +--- / +--- / +---*

1. Ĥayāl-i ĥaṭṭuñ olan dilde naķş-ı māsivā qalmaz
Senūñ mihrūñle āh édende bir ġayrı hevā qalmaz
2. Kimūñ ki üstüne tīgūñ inüp başdan aşa başı

83

A 15^b

84

A 15^b P.B.M. (v.261a-291a) (S.C.B.) s.31^a ĥaṭṭuñ:ħaddūñ P.B.M.

O miskīnūñ başına gelmedik bir māsivā qalmaz

3. Alup ol devr-i hüsñüñ āfitābın halka-yi zikre
Döne döne édersin şevki éy şūfī saña qalmaz
4. Tağar zincīr-i zūlfüñ boynına dīvāne kim diyü
Rağībi uşladurlar éy perī-rū bu aña qalmaz
5. Nihānī bir kuluñdur kim yaqub nār-ı cefā-y-ıla
Dilün maḥv eyleseñ göñli anuñ éy bī-vefā qalmaz

85.

MECDĪ RĀST

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Bizimle şubḥa dek bir şeb o tıfl-ı meh-likā qalmaz
Hilālīñün meh-i ‘ālem-firūzı dil aña qalmaz
2. Sen éy dil gözledüñ ol qaşı yānuñ gerçi peykānun
Velīkin uc vérüb fāş olur āḥir saña qalmaz
3. Tolandıqda o meh çeşmüm öñünden kılmadı şevqum
Tolansa māh-ı ‘ālem-tāb ‘ālemde ziyā qalmaz
4. Nişān-veş ‘arşa-yi ‘ışkunda ben şābit-kadem oldum
Anuñ-çün başuma toqunmadıq tır-i belā qalmaz
5. Éder[se] meyl eger o serv eşk-i çeşm-i Mecdīye

²a ki // başı:kim // yaşı P..B.M.

²b başına gelmedik bir māsivā:başından geçmedük bir mācerā P.B.M.

⁵a yaqub:baqub P.B.M.

Açar şu gibi aña dēnmedik bir mācerā qalmaz

86.

‘UBEYDĪ¹²⁹ RĀST

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Cihānı bī-beqādan çekmedik dil bir belā qalmaz
Anuñ-çün göz yumup ayrulsa ardunca baqaqalmaz
2. Kerem kıl sākīyā hürmetle tut cām-ı muşaffāyı
Qazā-y-ile şikest olursa meclisde şafā qalmaz
3. Tazarru‘lar idüp ol ‘arız[1] mihr-i cihān-tāba
Benümle bir gece qalırsañ éy düşmen saña qalmaz
4. Gece gelse ezān-ı şubha dek qal diyü yalvarsam
Cefā eyler gider ol meh dirīgā kim baña qalmaz
5. Ruğun zerd étdüğün görmüş o şeh agyāre rahm étmış
Yüzün anuñ ‘Ubeydī qana yor bu reng aña qalmaz

87.

EMĪNĪ RĀST

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

⁸⁶ A 16^a P.B.M. (v.230b-261a) (S.G.) s.275 P.B.M. (v.261a-291a) (S.C.B.) s.3

¹²⁹ P.B.M. (v.230b-261a) (S.G.)’de ‘Abīdī şeklinde okunmuştur.

³ qalırsañ:qal dirseñ P.B.M (S.G.)-P.B.M (S.C.B.)

⁴ “meh” kelimesi P.B.M (S.C.B.)’de eksiktir.

⁵ görmüş:görüp P.B.M (S.G.)-P.B.M (S.C.B.)

⁸⁷ A 16^b P.B.M. (v.165a-199ba) (H.K.) s.138

1. Olupdur meclis-i gülzârda la‘lîn kadeh güller
‘Aceb mi bülbüle gibi fiġân eylerse bülbüller
2. Ğam-ı zülfüñle şol deñlü döġüñdi seng-i jāleyle
Göġerdüp pāre pāre éyledi cismüñi sünbüller
3. Hevā-yı ‘ıřķ-ı yār-ıla yéter şūrīde-ġāl oldı
Yéridür eller-ise şāne başdan çıķdı kāküller
4. Ğam-ı la‘lūñle bu dāġ-ı derūnumdan niřān-içün
Ben öldükde bite ġāk-i mezārumda ġaranfüller
5. Ķarardı ġara baġtum gibi hicr-i ġāl-i rüyından
Emīñi érmeyüp ġāñ-ı viřāl-i yāre fülfüller

88.

RİZÂYİ RĀST

*Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün**Hezec: +--- / +--- / +--- / +---*

1. Münevverdür çemen bezmi uyandı şem‘-veş güller
O şem‘üñ şevķına pervāne-veş cem‘ oldı bülbüller
2. Elüñden ad éder odlar yaķup her biri başına
Cihān baġında éy ġaddi çinārum ġonca-yi güller
3. Ser-i zülfüñ perīřān ét şalın diyü¹³⁰

^{1a} gülzârda:dildârda P.B.M (H.K.)^{1b} eylerse:eylese P.B.M (H.K.)^{3a} yéter:ġatı P.B.M (H.K.)

Çemen içre o servüñ ayağına düşdi sünbüller

4. Görüp kıadd-i hamīdem rāh-ı ğamda cū-yı eşkümler
Gözünden yaş ağıttı kıametün ham eyledi püller
5. Döküp anı yémekden zevk olur h̄ān-ı vişalünde
Rızāyī öykünürse dāne-yi hālīne fülfüller

89.

RĀHĪ RĀST

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Nigārā la'lüñi yād eyleyüp cūş eyledi müller
Ruħuñ şevkı-y-ile çāk-ı girībān eyledi güller
2. Yine sevdā-yı zülf-i yār-ıla āşüfte olmuşdur
Düşüp tağlara gömgök olalı dīvāne sünbüller
3. Egilmiş ğuşına cevr ü cefā ta'līmin eylerler
Nice çok başludur yārüñ başı üstünde kāküller
4. Vêrür hadd-i araķ-rīz-i nigāra hāller şüret
Beñi zīnet vêrür olaydı dāne üzre fülfüller

90.

HİLĀLĪ

Mefā'ilün / fe'ilātün / mefā'ilün / fe'ilün

⁸⁹

A 16^b

⁹⁰

A 17^a Hi.D. (İ.Ş.) s.73

Hezec: +-+ / ++- / +-+ / +-+

1. Şikestelikde günüm āh [u] vāh-ıla geçdi
Yazık degül mi bu ‘ömre tebāh-ıla geçdi
2. Yanınca haylī güzeller o şehriyār-ı cihān
Bugünde rāh-ı vefāda sipāh-ıla geçdi
3. Ben āh iderken o serv-i sehī-ķad oldı revān
Cihānda ‘ömr-i ‘azīzüm hep āh-ıla geçdi
4. Néce gün-idi nigāh eylemezdi bendelere
Bugün o şāh-ı zamāne nigāh-ıla geçdi
5. Sitāresi n’ola olsa Hilālī māha ķarīn
Kimüñ ki bir günü ol yüzi māh-ıla geçdi

91.

VE LEHÜ

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: +++ / +++ / +++ / +-+

1. Hāset-i yār-ıla cān çıķdı gözüm yaşı-y-ıla
Kaldı tenhā dil-i bī-ķāre ķurı başı-y-ıla
2. Mihr-i ķerķ olsa gerekmez baña zerrīn-bālīn
Başuma hoşdur o māhuñ eşigi taşı-y-ıla

2^b Bugünde // vefāda:Bugün o // vefādan Hi.D.
3^b hep āh-ıla:tebāhile Hi.D.
2^b gün-idi:küyında Hi.D.
A 17^a Hi.D. (İ.Ş.) s.61
1^b dil:ten Hi.D.
2^b Başıma:Başımız Hi.D.

3. Devr-i güldür kıomaz elden ayağı ‘ārif olan
‘Iyş éder bezm-i gülistānda ayakdaşı-y-ıla
4. Mürde iken ide ihyā o Mesīhā-dem eger
Ağzuma söğse benüm la‘l-i güher-pāşı-y-ıla
5. Kāmetüm oldu Hilālī meh-i nev gibi hilāl
Yār ađyāre işāret ideli kaşı-y-ıla

92.

VE LEHÜ

*Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün**Remel: ++- / +- / +- / +- / +-*

1. Vërse güleşende lebün ħandesin éy cān ğonçe
Gül gibi éder-idi çāk-i ğirībān ğonçe
2. La‘lün esrārünü fāş étđi meger bād-ı şabā
Kaldı ağzun açuban vālih ü ħayrān ğonçe
3. Bülbüli ħancer-i ħār-ıla helāk ideyorır
Koma éy bād-ı şabā eylesün ħan ğonçe
4. Sensiz éy serv-i sehī seyr-i gülistān itsem
Şāħ-ı gül tūr-i belādür baña peykān ğonçe
5. Görüp ağladuğımı gülse n’ola la‘l-i nigār
Éy Hilālī açılır çün ola bārān ğonçe

92

3^a güldür:gülde Hi.D.A 17^a Hi.D. (İ.Ş.) s.551^a Vërse // éy cān:Görse // ħar-ı Hi.D.1^b éder-idi:eyleridi Hi.D.5^{ab} Bu beyit Hi.D.’nda bulunmamaktadır.

93.
NİŞĀNĪ RĀST

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Géce sâ'il gibi küyuñ tavāfina gezer kevkeb
Gözi toymaz elünde var-iken bir toḅ-ı zer kevkeb
2. Benüm gibi uyımaz tā seher olunca āvāre
Gözümden öğrenüpdür var-ısa yılduz şayar kevkeb
3. Gelince āfitābım sen görünmez cümle meh-rūlar
Muḳarrerdür güneş doḡsa mecāl olmaz kaçār kevkeb
4. Firāḳuñdan kaçān āh eylesem cānā çıkar şu'le
Şehāb oldı şanurlar ateş-i āhın şaçar kevkeb
5. Raḳīb-ile alışmaz yılduzı cānā Nişānīnūñ
Yüzi māhum ḳamer yanunda 'arz étmez münir kevkeb

94.
'UBEYDĪ RĀST

Mefā'ilün / fe'ilātün / mefā'ilün / fe'ilün

Hezec: +-+ / ++- / +-+ / ++-

1. Lebüne öykünemez mi dénildi cānānuñ
Ṭarılması ne yeñi ḡonçe-yi gülistānuñ

⁹³ A 17^b

⁹⁴ A 17^b (A.N.T.) Ş.M.D.Ş.'de bulunmamaktadır.

2. Gelürdü şürete la‘l-i lebün gibi cānā
Eger ki ölse yedi rūhı āb-ı hayvānuñ
3. Ruḡ-ı nigāra buruşmış yüzi-y-le öykünmiş
Tükürdi şüretine jāle verd-i ḡandānuñ
4. Désem ki ya dil ü ya cānı al kerem eyle
Geçüp gönülden alur cānı tır-i müjgānuñ
5. Leḡāfet ābına batdı ruḡunda Hindī ḡāl
‘Ubeydīyā depesi görinür hemān ānuñ

95.

NEV‘Ī RĀST

*Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün**Hezec: +-+- / +++- / +-+- / +-+*

1. Taḡıldı zülf-i semen-sālarına ḡübānuñ
Gönüllense n’ola ḡonçesi ḡülistānuñ
2. Çemende ḡonçelerün jāle gönline girdi
Meger ki vérdi peyāmın dehān-ı cānānuñ
3. Tıtuşdı mı bu géce şehri ḡülşen éy bülbül
Nedür mināre-yi şāḡ üzre bang [u] efgānuñ
4. ḡarīm-i ḡülşen içinde bu şür u ḡavgālar
Yérini āteş éder ‘andelīb-i nālānuñ

96.

NECĀTĪ BEG GOFT

Fā'ilātün/ fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Gelmedi gelmeyiserdür döneli devr-i felek
Sencileyin gönli katı bencileyin cānı pek
2. Yıkılırdı seyl-i eşkümden binā-yı kā'ināt
Olmasaydı dūd-ı āhum göklere yér yér direk
3. Geh cefāsı hüküm éder mülk-i dile gāhī gamı
Ol iki zālīm bu bir bīmāra düşdi müşterek
4. Cevre katlanur diyü yaşumı seyl-āb eyleme
Şuya döymekde şekerle bir degül midür nemek
5. Hüsünüñ hengāmesin turup temāşā étmege
Yér bulamayup felek tamına çıkdı her melek
6. Zülfüñ ucından Necātīnün neler çekdüğini
Biñ yıl olsa 'ömri biñde birin olmazdı démek

97.

VE LEHÜ

Mef'ülü / fā'ilātü / mefā'ilü / fā'ilün

Muzāri' --+ / -+-+ / +--+ / -+-

96

A 18^a N.B.D. (A.N.T.) s.312

1^a Gelmedi gelmeyiserdür // devr:Gelmemişdür gelmeyiser // çarh N.B.D.

2^{ab} N.B.D.'de 2. ve 3. beyit yer değıştirmiştir.

3^b bīmāra:timāra N.B.D.

5^a etmege:kılmağa N.B.D.

6^{ab} Bu beyit N.B.D.'de bulunmamaktadır. Bunun yerine N.B.D.'deki G. şu makta ile bitmektedir:

Ayrugın çodı Necātī zülfüñ eyler arzū

Bağlamalu oldı bī-çāre 'imād ipini çek

97

A 18^a N.B.D. (A.N.T.) s.451

1. Söyler yürekde ağuz açup yara yaraya
Miskîn umar ki yara ile yâra yaraya
2. Ğamzeñ ölüm yaraların urduqca ben faķır
Ara oķuña şād olurum ara yaraya
3. Bir yaña cevr-i dilber ü bir yaña rūzigār
Bir kişi néce iki cefā-kāra yaraya
4. Maħbūb u mey nenūñ gibidūr bildūñüz mi hīç
Şol şerbet-i ħakīm ki bīmāra yaraya
5. Yar-ıla çünki beglere yoldaş olur kişi
Çalış Necāfī eyleyi gör çāre yaraya

98.

VE LEHÜ

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Geh cefā geh cevr ü geh nāz oldı çünkim hū saña
Bī-vefā dildār-imişsin dostum yā hū saña
2. Kıble ħaķķı toğrıyım yoluñda ammā kej raķīb
Egri sözler söylemişdür éy kemān-ebrū saña

98

2^a urduqca ben:urur bu N.B.D.
 3^{ab} N.B.D.’de 4. B.
 3^b cefā-kāra:sitemgāra N.B.D.
 4^{ab} N.B.D.’nda 7. B.
 4^a Māħbūb u:Maħmūra N.B.D.
 A 18^a N.B.D. (A.N.T.) s.153
 1^b dostum:ey şanem N.B.D.
 2^a ammā kej:ben līkin N.B.D.
 2^b kemān:hilāl N.B.D.

3. Gördi zülfün öpdüğüm hışm eyleyüp dilber dédi
Varasın ögünesin sende kalursa bu şaña
4. Ola cismümde benüm her üstühānum māh-ı nev
Māh-veş bir géce olsam éy güneş pehlū saña
5. Devr-i hüsnünde Necātī şād u handānsın yine
Luţf yüzinden toğupdur beñzer ol meh-rū saña

99.

VE LEHÜ

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Néce kākül néce mū sünbül-i hoş-būdur bu
Dil-i ‘uşşākı perīşān édici budur bu
2. Ne gönül kodı ne göz hāl-i ruḥ [u] ‘arız-ı dost
Oda yanmaz şuya batmaz néce cādūdur bu
3. Yüri yıllarla yélerseñ yetemezsin éy dil
Anuñ-içün ki peri şívelü āhūdur bu
4. Gözümün penceresin yapmağa hüküm eyledi şer‘
Ki nigāruñ harem-i hüsnüne karşıdur bu
5. Yine sihr étđi Necātī néce söz néce gazel

^{3b} sende:eger N.B.D.

^{4b} Māh-veş bir géce olsam éy güneş:Ger olam ey māh-rū bir gice hem- N.B.D.

^{5b} yüzinden toğupdur:yüzün gösterübdür N.B.D.

99

A 18^b N.B.D. (A.N.T.) s.415

^{1a} hoş:gül N.B.D.

^{3ab} N.B.D.’nda 4. B.

^{3a} Anuñ-içün:Şol cihetden N.B.D.

^{4ab} N.B.D.’nda 6. B.

Leb-i dilber şıfatunda bir içim şudur bu

100.

‘UBEYDİ FERMĀYED

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Cihānı kan yaşumla sū-be-sū girdāb-ı hūn étdim
Neheng-i heft-rengī çerhi anuñla zebūn étdim
2. Şalup deryā-yı eşküm ‘āleme bu zevraķī çerhi
Yaķup āhum yeli-y-le anı aldum ser-nigūn étdim
3. Egerçi rüşen idi zūlmet-i hicrānda dil ķalmak
Velī anda şu‘ā‘-ı necm-i eşküm reh-nümūn étdim
4. Göñül bir zūlf-i leylāya delü dīvānedür şimdi
Anuñ-çün meskenüm Mecnūn-veş deşt-i cünūn étdim
5. ‘Ubeydī berg-veş lertzān olursa tañ mıdur ‘ālem
Fenā gülzār içre çünki bir āh-ı derūn étdim

101.

MURABBA‘-I UBEYDİ FERMĀYED¹³¹

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

¹⁰⁰ A 18^b (A.N.T.) Ş.M.D.Ş.’de bulunmamaktadır.

¹⁰¹ A 18^b (A.N.T.) Ş.M.D.Ş.’de bulunmamaktadır.

¹³¹ Bu şiirin her bentinde 3. ile 4. mısralar arasında yazmaktadır. Bu kelime şiire dahil edildiğinde murabba nazım şekline uymayan bir nazım şekli ortaya çıkacağından dolayı bu kelimenin sehven yazıldığı düşünülmektedir.

1. ‘Āşıkā raḥm étmemekde éy dil-i sengīn kıya
Gönlüne sen yārsun hem yārdur gönlün saña
Taşlar-ıla dögünüp dērsem n’ola vā-ḥasretā
Taş kıayaya rāst geldi neyleyem ben mübtelā
2. Başuma yağdurdu dest-i miḥnetün senün elem
Şimdi taş altındadır iki elüm éy bī-kerem
Bir yaña sen cevır édersin bir yaña gönlün sitem
Taş kıayaya rāst geldüm neyleyem ben mübtelā
3. Ğayrıya gönlün senün luḥf u ‘aḫālar kılmada
Taş kıayasın bu ‘Ubeydīye cefālar kılmada
Düşmenün göñline yér étdün vefālar kılmada
Taş kıayaya rāst geldüm neyleyem ben mübtelā

102.

MUHAMMES-İ ‘UBEYDİ¹³²

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Gün gibi mihr-i felegün ḥüsrev [ü] dārācıgum
Sāye şal ben ḥāke serv-i kāmēt-i tūbācıgum
Dil perīşān eyleme éy kākül[i] leylācıgum
‘Āşık-ı bī-çāreyüm rüz u şeb āvāreyüm
Gel benüm şāhin baķışlu bağrı taş kıayacıgum
2. Ger çekem naķşuñ görüp resmine evvel başlar
Kıl kalemle naķş éderse yazmağa naķķāşlar
İsmüñi yād eylesem aķar gözümdeñ yaşlar
‘Āşık-ı bī-çāreyüm rüz u şeb āvāreyüm

¹⁰² A 19^a (A.N.T.) Ş.M.D.Ş.’nde bulunmamaktadır.

¹³² Bu şiir şekil özellikleri itibariyle muhammes olduğundan dolayı mecmuadaki murabba kelimesi muhammes olarak okundu.

Gel benüm şāhin baqışlu bağrı taş kayacığum

3. Luřf-ıla iřsānuñ-ıla zulm bünyād eyleme

Ol tarīķi gözleyüp kendüñi üstād eyleme

Èřigüñde bir kılam luřf eyle āzād eyleme

‘Āşık-ı bī-çāreyüm rüz u şeb āvāreyüm

Gel benüm şāhin baqışlu bağrı taş kayacığum

103.

MURABBA‘-I DERŪNĪ FERMĀYED¹³³

?

1. Èy serīr-i sīnemde benüm şehriyār-ı ‘ālī-şānum

Nāzenīnum āşüb-dilüm şūh-ı āfet-i devrānum

Göz görüp gönül sevdi seni iftirāķa döymez cānum

Āy efendüm a muslicuğım kaçma benden a sulţānum

Gel benüm şeh-i devrānum

2. Èy güzellerüñ sensün sen serv-i nāz [u] sīmīn-bedeni

Ķo gedā-yı kūyuñ olayın pādişāh-ı dehr eyle beni

Ĥasret-ile öldürme begüm sev seni gönülden seveni

Āy efendüm a muslicuğım kaçma benden a sulţānum

Gel benüm şeh-i devrānum

3. Ķayret-i řasūd-ile meded bu Derūnīyi öldürme

Göz göre cefālar kıluban bar düşmene bildürme

Derd-mendüñi ağladuban ‘ālemi aña güldürme

Āy efendüm a muslicuğım kaçma benden a sulţānum

Gel benüm şeh-i devrānum

¹⁰³ A 19^a

¹³³ Mecmuada başlığı murabba olarak yazılan bu şiirde bentlerin sonundaki “Gel benüm şeh-i devrānum” ibaresinin vurgu sağlamak amacıyla yazıldığı düşünülmektedir.

104.

MESİHİ FERMÂYED

*Mef'ülü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ülün**Hezec: --+ / +--+ / +--+ / +--*

1. Cānā beni katl édicek ét buseñi himmet
Hoşdur kişide zīrā sehvāvetle şecā 'at
2. Yağmur tamar-ısa n'ola bu çerh-i kühendenden
Kim yapılalı kubbesi olmadı meremmet
3. Ey kaşı kemān biz oqıñuñ ağızın öpünce
Kahr-ile kemānuñun olur bağıri iki kat
4. Gör tāli'i kim senüñ-ile vaşl olur-iken
Şandı bizi cenk eylerüz araladı fırkat
5. Tolaşır idi zülfüñe geh gāh Mesihī
Bir dağı tolaşma diyü haţtuñ kodı hüccet

105.

İŞHÂK ÇELEBİ

*Fe'ilātün / mefâ'ilün / fe' ilün**Remel: ++- / +-+ / +-+*

1. Fülk-i dil çıkmadan kenāre dağı
Mevc-i gam şaldı bir diyāre dağı

---

¹⁰⁴ A 19^b M.D. (M.M.) s.125

² n'ola bu:ne 'aceb M..D.

³ biz:bir M..D.

⁴ eylerüz:iderez M..D.

¹⁰⁵ A 19^b

2. Firqat öldürmedin görem dërdim

Gitdi Şimden girü ne çäre dağı

3. Ğarazuñ cān-ısa gel al kırtar

Borcımız var mı intizāre dağı

4. Baña cevr étse vechi var ol yār

N'oldı bilsem bu rüzigāre dağı

5. Hey ne müşkil nihān güzel sevmek

Vāzgeçmek güç āşikāre dağı

6. Beni 'ışkunda éy felek öldür

Mübtelā étme bir nigāre dağı

7. Hicre İŐhāķ çāre ölmekdür

Kimse étmez bu derde çāre dağı

106.

ĞAYRETİ FERMĀYED

Mefā'ılün / mefā'ılün / mefā'ılün / mefā'ılün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Geçüpdür cānuma tır-i belā zāhirde yārem yok

Meded bir derde düşdüm kim ölümden ğayrı çārem yok

2. Gözüm yaşına rađm édüp yüzüme bağmaz ol meh-rü

Düşüpdür yılduzum var-ısa yanuñda sitārem yok

3. Cihānda yılduzum yokdur kaçan kim éy hilāl-ebrü

Yanumda sen güneş yüzlü nigâr-ı mâh-pârem yok

4. Géce gündüz hemân zülf [ü] ruḥuñ fikridür eglencem

Ḥudâ ḥaḫḫı cihân mülkünde daḫı aḡ u ḫaram yok

5. Ne bilsün Hayretî derd-i derūnumdan ṭabîbüm kim

Geçipdür cānuma tîr-i belâ zāhirde yārem yok

107.

MESİḤÎ FERMĀYED

Mef'ülü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün

Muzâri' --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Ḥāşā ki ola ḥāl-ile ol la'l-i nāb telḫ

Ṭatlu gelür mevîz-ile olmaz ḥoşāb telḫ

2. Mey la'l-i yāre degdügini déseñüz gelür

Cān acısı gibi bize işbu cevāb telḫ

3. Burtarmasun iñen yüzini rind-i cām-keş

Kim merḥabā-yi yār-ıla gelmez şarāb telḫ

4. Mül ḥasretiyle acı yaşum şöyle döküben

Kim 'ālem içre mey gibi olsun her āb telḫ

5. Êy mest-i nāz ḫoma Mesîḥî göyünmesün

Zîrā ziyāde yanıcaḫ olur kebāb telḫ

¹⁰⁷

A 20^a M.D. (M.M.) s.134

1^b gelür:olur M..D.

2^a déseñüz:dimeñüz M..D.

4^a döküben:dökeyin M..D.

108.

HAYRETİ FERMÂYED

*Fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün**Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-*

1. Baş kodum bu âsitâne bende çâkerler gibi
İşimi başa iletdüm bende serverler gibi
2. Kara tobrağıydum ammâ işüm altun eyledüm
Cevher-i hâk-i derüñde kîmyâ-gerler gibi
3. Èy meh-i burc-ı sa‘âdet t̄ali‘umdur bilürem
Pây-mâl éden beni her dem kara yérler gibi
4. Gözüñ üstünde kaşuñ var démesünler dér-iseñ
Gel tecerrüd ihtiyâr eyle qalenderler gibi
5. Hayretünüñ dişlerüñ vaşfında olan nazmını
Hurdedanlar dağdı cân güşına gevherler gibi

109.

VE LEHÜ

*Fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün**Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-*

1. Serverâ her hızmeye kâbil gezer kuluñ senüñ
Bende-yi muqbil niçün olmaya maqbûluñ senüñ
2. Fenn-i ‘ışk[da] şol kadar ma‘lûlem yedüñdeñ éy gönül¹³⁴

¹⁰⁸ A 20^a¹⁰⁹ A 20^b¹³⁴ Vezin oturmuyor.

Bār-ı ğamda bilinmedi bir ħarf-ı mechūluñ senüñ

3. Rāh-ı ‘ışķunda iñen çoķdur benüm yolsuzluğum
Her ne kılsañ ben kıula vardur şehā yoluñ senüñ

4. Sen güzellik Rūmınuñ beglerbegisi olalı
Şāhlardur defter-i ħüsnüñde ma‘zūluñ senüñ

5. Derdüñe éy Hayretī dermān édelden ‘ışķ-ı yār
Göz yaşıdur kırba-yı miĥnetde maĥşūluñ senüñ

110.

NECĀTĪ FERMĀYED

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++- / +-+ / +-+ / +-+

1. Tūalum serv[i] ğörem ķāmet-i dilber yérine
Beni kim egleye ol zūlf-i mu‘anber yérine

2. Lebüñe érmege imkān yoğ-ısa ķārem ne
Cānum ağzuma alam buse-yi dilber yérine

3. Kıodum éşigüñi düşmen sözi-le vay meni
Öldüreydi yazuğı yoğ-ıdı itler yérine

4. Yā Rabb ol şūĥ maĥbūb néce nāzik [ü] ter olur
Şığamaz ğövdeme cānum degicek her yérine

¹¹⁰ A 20^b N.B.D. (A.N.T.) s.460

²ab N.B.D.’de 5. B.

³ab N.B.D.’de 2. B.

³a meni:beni N.B.D.

⁴ab N.B.D.’de 3. B.

⁴a şūĥ maĥbūb // nāzik ü ter olur:rūĥ-ı mücesssem // nāzüğdür kim N.B.D.

5. Èy Necâtî ben aña néce müselmân diyeyin
Ki raķîbi varup öldürmege kâfer yérine

111.
VE LEHÜ

Fā'īlātün/ fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Aşılup dil karşıña eyler ser-i küyuñ heves
Gel murādını vér ol bî-çāreniñ ipini kes
2. Yıllar-ıla yollar üstine düşüp hāk olduğum
Bulmadum ol serv-i ser-keş dāmenine dest-res
3. Hıçe şaymaz gözlerümüñ bir yumup biñ dökdüğün
Olmez āhum meyline ol serv māyil bir nefes
4. Billāh éy servüm benüm ol nātüvāndan çekme ser
Ol kad-ı ra'nādan ancak sāyedürür mültemes
5. Èy Necâtî gam yéme kim vaşl olursun yār-ıla
Yüziñi sür ayağına érişecek dest-res

112.

---

111 5^b varup:tutub N.B.D.
A 20^b N.B.D. (A.N.T.) s.295
1^a küyuñ:zülfüñ N.B.D.
2^a Yıllar-ıla // olduğum:Yıllar oldı // oldum āh N.B.D.
2^b serv:zülf N.B.D.
3^b meyline:yiline N.B.D.
4^a benüm ol:giyāh-ı N.B.D.
4^b Ol:K'ol N.B.D.
5^{ab} N.B.D.'de bulunmamaktadır. N.B.D.'deki makta beyiti şudur:
Hüsni devrinde ruḥ-ı zerd oldı ancak ḥāşılum
Uşbu hırmende Necâtî baña berg-i kâh bes

112 A 21^a (A.N.T.) Ş.M.D.Ş.'de bulunmamaktadır.

‘UBEYDĪ FERMĀYED

Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Bu çerḥi āsumān şanmañ benüm ol dūd-1 āhumdur
Görinen cā-be-cā encüm şerār-1 nār-1 āhumdur
2. Bu çerḥ-i lāciverdīde görinen gün degül éy meh
Şeh-i mülk-i fenāyım ol benüm zerrīn külāhumdur
3. Degüldür mäh-1 nev şekli görinen bu sipīhr üzre
Levend-i kişver-i ‘ışķum benüm ol şeb-külāhumdur
4. Nedür dērseñ şeb ü rüz éy yüzi gül kākül-i müşgīn
Biri rüzī sa‘īdümdür biri baḥt-1 siyāhumdur
5. Ben ol sulṭān-1 ‘ışķum kim ‘Ubeydī bu cihān içre
Çamer ser-‘askerüm gökde kevākib hep sipāhumdur

113.

NECĀTĪ FERMĀYED

Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Benüm serv-i ḥırāmānum cemālün tāze bāğ olmuş
Ruḥuñ güllerinüñ kıızılı kıızıl ağı ağ olmuş
2. Yüzini gösterüp dilber lebini men‘ éder cāndan
Dirīgā mevsim-i gülde mey-i nāba yasağ olmuş

¹¹³ A 21^a N.B.D. (A.N.T.) s.296

^{2^{ab}} N.B.D.’ında 3. B.

^{2^a} dilber lebini men‘ éder cāndan:gizler leb-i lā‘lini cānāne N.B.D.

3. Egilmesin diyü her dem şaķındum āh yelinden
Şebīh ol hūsn-i gülzāra nihāliyle tayağ olmuş
4. Muḥabbet sebze-zārunda bite çok lāleler ammā
Bulunmaya benüm gibi cefādan bağı hūn olmuş
5. Necātī derd-mendūñ gör қаpuñ dārū'l-şifāsında
‘İnāyet şerbetün içüp hemān fi'l-ḫāl sağ olmuş

114.

‘UBEYDĪ FERMĀYED

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Nār-ı mihrūñ véreli sīne-yi pūr-sūzuma tāb
Gözümūñ қanı şarāb [u] cigerüm oldı kebāb
2. Oda yansun nédelüm ḫāletini çün ‘ūduñ
Meclisūñde şanemā sīnemüz oldı çü rebāb
3. Derd-i hicrān ne ‘ilāc-ile ‘aceb zā’il olur
Vérsen olmaz mı ṭabṭbā bize şāfīce cevāb
4. Néce bir dōne dōne derd-ile āvāre gezem
Baḫr-ı ‘ışķuñda senūñ éy perī mānend-i ḫabāb

3^{ab} N.B.D.’de 4. B.

3^a her dem şaķındum āh yelinden:āhum yilinden şaķınub her dem N.B.D.

3^b Şebīh ol hūsn-i gülzāra nihāliyle tayağ:Raķīb-i kelb ol servūñ nihāline dayağ N.B.D.

4^{ab} N.B.D.’de bulunmamaktadır.

5^a -mendūñ gör:-mend iken N.B.D.

5^b içüp hemān:nüş eyleyüb N.B.D.

5. Bu ‘Ubeydî yine taḥrîr éder ol ğamuñı
Her kelâmı ola anuñ néce dîvân [u] kitâb

115.

SU’ÂLÎ FERMÂYED

Mef’ülü / mefâ’ilü / mefâ’ilü / fe’ülün

Hezec: --+ / +--+ / +--+ / +--

1. Gösterdi baña gül gibi kendüsini cānān
Bülbül gibi ben daḥı hezār eyledüm efgān
2. Bezmünde miyān-beste düşüp ğayret-ile āh
Ney gibi delüp baĝrunı ‘āşık ola nālān
3. Düşmede daḥı kâ’il-idüm bir gécecik ben
‘Üryān oluban girse-y-idüm qoynuna cānān
4. Bir ḥāle düşürdi beni qahr-ile felek kim
Bilemeyeler şimdi göricek beni yārān
5. ‘Ālemde ḥuzūr ister-iseñ sen de Su’ālî
Tenhāya çekil şimdi budur ḥālet-i ‘irfān

116.

MESİḤÎ FERMÂYED

Fā’ilātün / fā’ilātün / fā’ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

115

A 21^b

116

A 21^b

M.D. (M.M.) s.118

1. Èy yüzüñ āyīne-yi ‘ālem-nümā
Hatt-ı la‘lūñ āyet-i *fīhi şifā*¹³⁵
2. Çünkü İbrāhīm yaptı Ka‘beyi
Sen de gönlüm Ka‘besin yapsañ n’ola
3. Bu serāyuñ şimdilik sensün begi
Biz şikāyet éderüz senden saña
4. Ka‘be-yi kūyuñ tavāfı dem-be-dem
Hācī-yi ‘uşşākuña vérür şafā
5. Yoğ-ısa vaşluñ Mesīhī bendeñe
Göz ucuyla kıl ırakdan merhabā

117.

SELİKİ FERMĀYED*Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün**Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-*

1. Sen bana gül bülbül-i nālān olayın ben saña
Sen baña şeh bende-i fermān olayın ben saña
2. ‘İyd-i vaşla irgürüp qurbān édersen ‘āşıkı
Èy kemān-ebrū güzel qurbān olayın ben saña
3. Çünkü gönlümde yer étdüñ kaçma cānā sīneden
Gizlü genc ol sen baña vīrān olayın ben saña

¹³⁵ *Kur’an*, 15. Nahl Sûresi, 69³ éderüz:eylerez M.D.⁵ Yoğ-ısa vaşluñ:Var ise rahmuñ M.D.¹¹⁷ A 22^a (Ö.Z.) S.D.’de bulunmamaktadır.

4. Baña te'sîr eyledi keyfiyet-i esrâr-ı 'ışk
Bâri gel qarşumda tur hayrân olayın ben saña
5. Néce yıllardur Selîkî derd-mend
Démedüñ bir kez aña dermân olayın ben saña

118.

HAYRETİ FERMÂYED

*Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün**Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-*

1. 'Āşık-ı dîdârũnam dîdâr haqqı-çün begüm
Nür-ı pāk-ı Aḥmed-i muḥtâr haqqı-çün begüm
2. Başumı kesseñ baña senden kesilmek yoḡdurur
Zülfekâr-ı hayder-i kerrâr haqqı-çün begüm
3. 'İşkuña çünki belî dödüm belâdan dönmezem
Şol ezelden étdüğüm ikrâr haqqı-çün begüm
4. Yıkma göñlüm ḥânesin luḡf eyle beytü'l-lâhdur
Bu eve bünyâd uran mi'mâr haqqı-çün begüm
5. Hayretî abdâlı kıлма ḥ'ân-ı vaşluñdan ıraḡ
Tekye-yi haḡda olan esrâr haqqı-çün begüm

119.

VE LEHÜ

118 A 22^a119 A 22^a

Mef'ülü / fâ'ilâtün / mef'ülü / fâ'ilâtün

Muzâri' --+ / -+-- / --+ / -+--

1. Dil-teşneyim ilâhî âb-ı zülâle irgür
Fırkat şebini ya'ni rûz-ı vişâle irgür
2. Nâr-ı cemâlûñ-ile hâkister olmadın ten
Dîdâr haqqı yâ Rabb nûr-ı cemâle irgür
3. Bu mihr-i cānı kırtar kıoma küsûf-ı gâmda
Maşsûd kevkebini burc-ı kemâle irgür
4. Bu dehr-i dūn elünden hâke berâber oldum
Çaldur elüm aluban tâze nihâle irgür
5. Zevk-ı vişâl ile kııl bî-hüş Hayretüyi
Ëy sâkı-i muhabbet gel bir piyâle irgür

120.

MÜFRED

Mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Naşîb olursa 'ıyş étmek lebi mey-gün güzellerle
Pür édem ben bu evrâkuñ için rengîn gazellerle

121.

NECÂTİ FERMÂYED

---

¹²⁰ A 22^a Der-kenar
¹²¹ A 22^b N.B.D. (A.N.T.) s.226

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Şīve-yi reftāruña serv-i hırāmān imrenür
Lezzet-i güftāruña ser-çeşme-yi cān imrenür
2. Țurra-yı pür-tābuña reyḥān u sünbül cān vérür
Lāle-yi sīr-ābuña gül-berg-i ḥandān imrenür
3. *Ḥamduli’-lāh* pādişāhum devletinde ḥüsnüññ
Şāduma guşşam güler derdüme dermān imrenür
4. Ben néce cān vérmeyem şol lebleri mercāna kim
Böyle bağı taş-iken la‘l-i Bedeḥşān imrenür
5. Ey Necātī sākīler ḥandān olupdur gül gibi
İşbu bezm içinde kim şaḥn-ı gülistān imrenür

122.

‘UBEYDĪ FERMĀYED

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Yine ‘ışk-ı yār-ıla irşād édelden pīrimüz
Biz fenā abdālıyuz kūy-ı fenādur yérimüz
2. Merd-i pāküz vérmüz ma‘müre-yi dehre gönül
Nükte-dān-ı ‘ışk olan añlar bizüm tedbīrimüz
3. İşbu çerḥ-i ser-keşi divāne-yi bend étmege

^{3b} Şāduma:Şādīye N.B.D.
122 A 22^b (A.N.T.) Ş.M.D.Ş.’de bulunmamaktadır.

Her géce dūd-1 siyāh-1 āh olur zincīrimüz

4. Tā gelelden dehr-i dūna bir nefes şād olmaduğ

Var-ısa bārān-1 ğamla kıldılar taħmīrimüz

5. Dil bu gülşende karar étmezdi her dem bād-veş

Ëy ‘Ubeydī hār-1 ğam olmasa dāmen-gīrimüz

123.

ĀHĪ FERMĀYED

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Oğlarıñ cān almağa tīgüñle yoldaş oldılar

Sīnelerde kan yalaşdılar qarındaş oldılar

2. La‘l [u] yāķūt ol lebi mercāna nisbet étdiler

Kimisi deryāya düşüp kimisi taş oldılar

3. Bir ayakda iki ‘ālem mülkini seyrān éder

Sāğar u bāde-ile anlar kim ayakdaş oldılar

4. Şöyle taşvīr eylediler dilde naķş-ı yārı kim

Şimdi şā‘irler ķodılar şı‘ri naķķāş oldılar

5. Başlar çıkmışdurur bağrımda Āhī şöyle kim

Néceler bu derd-ile varup kızılbaş oldılar

¹²³ A 22^b A.D. (M.S.K.) s.12

²^b düşüp:düşdi A.D.

³^a iki ‘ālem mülkini seyrān éder:seyr éder iki cihānuñ mülkini A.D.

³^b anlar:şunlar A.D.

⁴^a Şol kadar taşvīr éderler dilde yārın naķşın A.D.

⁵^b bu:ol A.D.

124.
VE LEHÜ

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Şol kadar lāle gibi qanlara ğarq oldu tenüm
Qabrüm üzre açılan lāleye döndi bedenüm
2. Vaşlalardur ki ciĝer zaĝmını bend étmek-içün
Yäreler sīnemüñ üstinde benüm pīrehenüm
3. Çekerüm ħārunı ol gülşen-i ‘ömrüm gülinüñ
Kendü bāĝum çemenidür yine kendü dikenüm
4. Hañçerüñden dökülen qanlı yürekler gibidür
Her söĝütde tıran alma ser-i qabrümde benüm
5. Yérde pehlūlarımıñ naqşı ile Āhī hemān
Bir ħaşīre şarılu mürdeye döndi bedenüm

125.
SĀQĪ FERMĀYED

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Zāhidā içseñ eger sen de bizim şerbetimüz

¹²⁴ A 23^a A.D. (M.S.K.) s.33

¹^b bedenüm:kefenüm A.D.

²^b Yäreler:Yaralı A.D.

³^a Çekerüm:Çekeyin A.D.

⁴^a Hañçerüñden dökülen:Hañçerüñde dikilen A.D.

¹²⁵ A 23^a

Gün gibi zāhir olurdu saña keyfiyetimüz

2. Devr-i la'lüñde senüñ şöyle yasağ oldu meye

Ki şarāb-ıla harām oldu bizüm şöhetimüz

3. Sīneler tablun döğüp āh livāsın çekerüz¹³⁶

Hem livāmuz çekelüm hem dögelüm nevbetimüz

4. Oğıduğ ol perīyi da'vet idüp dā'ireye

Ol perī-çihre qabūl eylemedi da'vetimüz

5. Gözimiz şışeleri izi kıomandan pür olur

Bizüm ol günlere Sākī éremi sâ'atimüz

126.

MESİHİ FERMÂYED

Mef'ülü / fā'ilātü / mefā'ilü / fā'ilün

Muzāri' --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Qanlı yaş-ıla tola çü cām-ı mey-i şabūh

Her şubh-gāh kāse-yi çerhe vérür zebūh

2. Tır-i murādum érmedi hergiz nişāneye

Miftāhuma dirig ki bulunmadı fütūh

3. Devr-i lebüñde kimse meye tevbe étmeye

Ger kıapanur-ısa dağı der-i tevbe-yi naşūh

4. Baña müyesser eyleyen Eyyüb derdüni

Qılmış naşib saña cemāl-ile 'ömr-i Nūh

¹³⁶ Vezin oturmuyor.

¹²⁶ A 23^a M.D. (M.M.) s.132

² murādum érmedi // nişāneye:du'ām irişmedi // nişāna āh M.D.

5. Sen hüsrevi Mesîhî çü şîrîn medh éder
La‘l-i lebûñ hayâlin éderse gıdâ-yı rûh

127.

ḤAYRETİ FERMÂYED*Fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün**Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-*

1. Bu fenâ evde vefâdan görmedi hergiz eşer
Bunca yaşlar yaşadı hatta ağardı çeşm-i ter
2. Sen gerek luğf ét gerek qahr eyle baña éy şanem
Her ne kim gelse Ḥudâdan bilürem ben hayr u şer
3. Şaklayup tîr-i havâdisden vücûd-ı pâkiñi
Yeridür tutsun felek üstüne bu çerhi siper
4. Ağlamağdan döndi bir girdâba düşmüş mûya ten
Göreyin şimden girü nâr-ı maḥabbet nem yaqar
5. Hayretî ehl-i hüner çoğdur velî ‘ayb olmasun
Görmedüm ben kimse ‘aybun görmemekden yeğ hüner

128.

ZÂTİ FERMÂYED*Fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün*

¹²⁷ A 23^b P.B.M. (v.165a-199b) (H.K.) s.9 Hay.D. (M.Ç.-M.A.T.) s.174
1^a hergiz:aşla Hay.D.
3^b üstüne bu çerhi:karşuna çerhi P.B.M. Hay.D.
5^b görmemekden yeğ:görmemek gibi P.B.M. Hay.D.

¹²⁸ A 23^b Z.D. (M.Ç.-M.A.T.) s.134

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+--

1. Zaḥmete girüp ‘ilāc étmeñ baña şimden girü
Derdüme ölmekden özge yoḡ devā şimden girü
2. Āḥiret ḥaḡḡın ḥelāl étşün ḥarāmī gözlerüñ
Dünyede dirlik ḥarām oldı baña şimden girü
3. Dost uydı düşmene terk étđi ben dil-ḥasteyi
Ëy ecel bi’l-lāhi gel bizden yaña şimden girü
4. Ëy felek bir cām-ı zehr-ālūd şındı ḡam baña
Ben anı nüş eyledüm yā hū saña şimden girü
5. Ten ḥisārun ser-te-ser vérđi fenāya ceşş-i ḡam
Rıḥlet ét dār-ı beḡāya Zātiyā şimden girü

129.

ḤAYRETİ FERMĀYED

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / fe‘ülün

Hezec: +--- / +--- / +--

1. Dilerseñ ki ola cān mülki ābād
Ululanma şaḡın éy ādemī zād
2. Ululandıḡı-y-içün serv-i ser-keş
Başına her nefes topraḡ şaçar bād

1^a girüp:girmeñ Z..D.

3^b bi’l-lāhi:lutf eyle Z..D.

4^a ālūd:ālūde Z..D.

4^b Ben anı:Anı ben Z.D.

5^a ser-te-ser:ser-be-ser Z..D.

5^b dār:şehr Z.D.

3. Ululandıĝı-y-içün bî-sütünüñ
Yüridi üstine yol kesdi Ferhād
4. Ne deñlü yüksek uçsa murĝ-ı çābük
Geçer boynına nāgeh dām-ı şayyād
5. Ululanmağ düşer mi Hayretī hīç
Bir avuc āb u ħāk u āteş u bād

130.

‘AMRĪ FERMĀYED

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / fe‘ülün

Hezec: +--- / +--- / +--

1. Nigārumdan hezārān dād [ü] feryād
Ki étmez bu dil-i ğam-gīnimüz şād
2. Vefā ‘ilmīni öğrenmedi ħaldı
Velī oldı cefā fenninde üstād
3. Ķoçılur yād olana ol gül-endām
Dirīgā āşināsun eylemez yād
4. Göñül zülfine tolaşduñ fiĝān ét
Ki murĝ eyler duzaĝa düşse feryād
5. Daĝı bir serv-ħadde bende olmaz
Eger ‘Amrī olursa bundan āzād

131.

¹³⁰ A 24^a P.B.M. (v.99b-129a) (Y.Y.) s.60 Ar.D. (M.Ç.) s.46
^{1^b} ĝam-gīnimüz: ĝam-gīnūmi Ar.D. P.B.M.
^{4^a} tolaşduñ: tolaşdı P.B.M.

KEMĀL PAŞA-ZĀDE FERMĀYED

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Néce ıoyınca görem sen gül-i nāzik bedeni
Kendü kirpügüm olupdur baña gözüm diken
2. Çıkmasun āhum odı ağızımı açdurma benüm
Yağmasun sūz-ı derūnum seni söyletme beni
3. Şerbet-i la‘lūñ erişmezse olur haste gönül
Döyemez cevruñe cānım seven ölsün mü seni
4. Dest-gır ol beni següñ gibi ayakda kıoma
Böyle ħāk étme ineñde seni cāndan seveni
5. Düşmeyince ğam-ı ‘ışkuña seni bilmedim āh
Ne-imişsin yine uğraşalum mı vāy beni¹³⁷

132.

MESİHİ FERMĀYED

Mef‘ülü / mefā‘ilü / mefā‘ilü / fe‘ülün

Hezec: --+ / +--+ / +--+ / +--

1. Maĥbūbdurur dehre véren revnak u zīnet
Putla çü bulur nīteki deyrüñ içi şüret
2. ‘Arz eyledi kıaddün gözümüz yaşunı dökdi

¹³¹ A 24^a

¹³⁷ Vezin oturmuyor.

¹³² A 24^b M.D. (M.M.) s.125

¹ Putla çü: Bütlerle M.D.

Yılduzumuzu yére düşürdi o kıyāmet

3. Tīğüñ gelicek zaħmumu kılmağa ziyāret
Cānum aña qarşu çıķuban dédi ne zaħmet
4. Luţf-ı dehenüñ seyr édicek bāğda bülbül
Sögse ne ‘aceb ğonçelerüñ aǵzuna ķat ķat
5. Öldürdi urup tīğ-ile bīmār Mesīhīyi
Hoş étđi iyü vurdı n’ola ķolına ķuvvet

133.

VE LEHÜ

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Eyleyen her ‘āşıķa bir dilber-i ra‘nā naşıb
Ķılmamış zevķ ü tena‘‘umdan baña ķat‘ā naşıb
2. Gitmedi ĥaddüñle zülfüñ fikri başumdan henüz
Ben ķara yazulıya olmuş ķara sevdā naşıb
3. Dāğ urunup nıtekim tağlara düşdüm lāle-veş
Olmadı bir gül-ruķ-ıla şoĥbet-i şaħrā naşıb
4. Kimse bilmez vaşluñı kime müyesser ide Ĥaķķ
Gerçi eşigüñde biñ vardur çıǵırur yā naşıb
5. Gör Mesīhīyi ki bugünki belāyı şavmadın

¹³³

A 24^b M.D. (M.M.) s.124

2^a ĥaddüñle // henüz:ĥaţtuñla // meger M.D.

4^b biñ vardur çıǵırır:diller çağrışurlar M.D.

5^a belāyı:belāsın M.D.

Aña çak aḥşamdan oldı zaḥmet-i ferdā naṣīb

134.

ĠAZEL-İ NECĀTĪ TAḤMĪS-İ MĪHRĪ¹³⁸

Mefā'ılün / mefā'ılün / mefā'ılün / mefā'ılün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Bugün bir ḥüsn şāhınuñ yüz urdum āsitānuna
Erişdi 'andelīb-i dil cemāli gülsitānuna
Şafālar vērđi 'uṣṣākuñ yine rūḥ-ı revānuna
Getürmiş ḥāl-i müşgīnün hümāyūn zülfi[i] yanuna
Ne hoş şebbāz olur gör kim beg ilter āşiyānuna
2. Gele[cek] rind ḥarābāta iñen ṭa'n eyleme zāhid
Sen özüñi kayır ḥalkuñ günāhun aḡlama zāhid
Şorulmaz kimsenüñ senden günāhı söyleme zāhid
Şarāb-ı la'ı-i dilberden beni men' eyleme zāhid
Saña ne her kişi her ne éderse kendü cānuna
3. Yüzüñ envār-ı şevķundan olupdur zīyneti şem'üñ
Ki her dem nār [u] nūr étmek olur māhiyyeti şem'üñ
Dili kesilmek olmuşdur ezelden 'ādeti şem'üñ
Yüzüñe beñzerem démiş 'acebdür ḥāleti şem'üñ
Baş ortaya koyup söyler ne kim gelse zebānuna
4. Çü gördi dāḡ-ı hicrūñle benüm yandüğımı éy cān
Özi köyüñdi dāḡ urdı özine lāle-yi nu'mān
Görüp aḡyār yanında gülerem zāhidā her an
Yanarum bezm-i şevķüñle gözüm aḡlar gönül ḥandān

¹³⁴ A 24^b

¹³⁸ Bu şiir Necāfī Beg'in bir gazeline Mīhrī'nin yazdığı tahmis olduğu için mecmuadaki "Murabba-ı Necāfī Fermāyed" başlığı "Gazel-i Necāfī Taḥmīs-i Mīhrī" olarak okundu. Gazel N.B.D. (A.N.T.) s.467'de bulunmaktadır.

Hemān şol şem'e döndüm kim güler dā'im ziyānuna

5. Tınanmış bağ-ı hüsnünde ruhuñ üzre gül evrākun
 Dimāgun[1] 'anber-būyuñ mu'aţtar kıldı āfākuñ
 Sürer yüzine gözine raķıbuñ sā'id [ü] sākuñ
Alup yanına dildārı söger ardınca 'uşşākuñ
Ögünsün düşmen ögünsün eger қalursa yanuna
6. Leţāfet gülsitānunda begüm haddüñdürür ter-gül
 Olupdur berg-i gül üzre çü hālūñ dāne-yi fülful
 'Aceb ol yüz қarasıyla şaçuña öykünür sünbül
Gülūñ bu 'ārızı rengin görüp aldanma éy bülbül
Kim ol anca senüñ gibi ğarıbuñ girdi kanuna
7. Görüp bir hūb-ı zıbāyı éy Mihrī şaқın aldanma
 Görürseñ günde biñ kere anuñ ahlāқın aldanma
 Olur her hūblıguñ zāhid zevāli yaқın aldanma
Yüzüñe gülse bir kaç gün Necāti şaқın aldanma
Ki gerçekler inanmadı bu dünyāñın yalanuna

135.

NECĀTĪ FERMĀYED

Mef'ūlü / fā'ilātü / mefā'ilü / fā'ilün

Muzāri' --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Dünyāyı bir yana қosalar bir yaña seni
 Baña seni gerek seni éy bī-vefā seni
2. Müşkil budur mağabbet iki başdan olmadı
 Sevdürmedi saña beni illā baña seni

3. Mihr [ü] vefâ için mi getürdi beni felek
Cevr [ü] cefâ için mi yaratdı Hudâ seni
4. Şalma şaşkın ayağa du‘acılaruñı kim
Ey serv-ğadd el üzre dutarlar du‘â seni
5. ‘Âşıkларуñ ne çekdüğini añlamak için
Allâh édeydi bir güzele mübtelâ seni
6. Bir bağı katı yüzi açılmış güzel gerek
Âyine gibi göstere şâhum saña seni
7. Oldı Necâtî sâye-yi zülfinde pâdişâh
Var éy gedâ ki kapladı zıll-ı hümâ seni

136.

VE LEHÜ

Fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Gelmesün çapuna zâhid beklesün mihrâbını
Lâyık oldur kim bile her kişi kendü bâbını
2. Menzil-i evvelde başını çadem étmek gerek
Râh-ı ‘ışkuñ gözleyenler zâhidâ âdâbını
3. Géce vuşlat mâcerâsın söyleşirdüm ây-ıla

136

4^{ab} N.B.D. 6. B.
4^b üzre dutarlar:üstine tutar N.B.D.
5^{ab} N.B.D. 4. B.
6^{ab} N.B.D. 5. B.
7^a Oldı:Olduñ N.B.D.
A 25^b N.B.D. (A.N.T.) s.544
3^{ab} N.B.D. 4. B.
3^b hûb:hûba N.B.D.

Yār işidüp dédi miskîn hûb söyler h'âbını

4. Şayd-ı mâhî étmek-içün olta şalmışdur şuya
Gördüğümce 'ârızında zülfinüñ kullābını
5. Sen turup şūfî yüzüñ ekşitdügüñden kime ne
Acıdur bî-çāre yavuz sirke kendü kabını
6. 'Ārif-iseñ safha-yı hüsñünde haṭṭı koma kim
Müste'id olan kitābınuñ koma i'râbını
7. Ēy Necātī nāle muṭrib eşk sākī ğam nedīm
Gel kim étdiler müheyyā şöhetüñ esbābını

137.

VE LEHÜ¹³⁹

Fā'ilātün/ fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Gelmedi gelmeyiserdür döneli devr-i felek
Sencileyin gönlü katı sencileyin cānı pek
2. Yıkılırdı seyl-i eşkümden binā-yı kâ'ināt
Olmasaydı dūd-ı āhum göklere yér yér direk

⁴ N.B.D. 5. B.

⁴ salmışdur şuya:şalmış şanuram N.B.D.

⁵ N.B.D. 6. B.

⁶ N.B.D. 3. B.

⁶ safha-yı hüsñünde haṭṭı:safhasında hüsñünün haṭ N.B.D.

¹³⁷ A ²⁵ N.B.D. (A.N.T.) s.312

¹ Gelmedi gelmeyiserdür // devr:Gelmemişdür gelmeyiser // çarḥ N.B.D.

² N.B.D.'nda 2. ve 3. beyit yer deġiştirmiştir.

³ bīmāra:tīmāra N.B.D.

⁵ etmege:kılmaġa N.B.D.

⁶ Bu beyit N.B.D.'nda bulunmamaktadır. Bunun yerine N.B.D.'ndaki G. şu makta ile bitmektedir:

Ayruġın kodı Necātī zülfüñ eyler arzū

Baġlamalı oldu bî-çāre 'imād ipini çek

¹³⁹ Bu gazel mecmuanın 18^a varaġında da bulunmektedir. Müellif tarafından sehven mükerrer yazılmış olmalıdır.

3. Geh cefâsı hüküm éder mülk-i dile gâhî gamı
Ol iki zâlim bu bir bîmâra düşdi müşterek
4. Cevre katlanur diyü yaşımı seyl-âb eyleme
Şuya döymekde şekerle bir degül midür nemek
5. Hüsniñ hengâmesin turup temâşâ étmege
Yér bulamayup felek tamına çıkdı her melek
6. Zülfüñ ucından Necâtinüñ neler çekdüğini
Biñ yıl olsa ‘ömri biñde birin olmazdı démek

138.

NECÂTİ FERMÂYED

*Mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / fe‘ülün**Hezec: +--- / +--- / +--*

1. Çınâruñ kıdd-i yâra nisbeti var
Eli yufka velî hoş himmeti var
2. Elüñ debret yürüt sâkî ayağı
Ki devrânuñ be-ğayet sür‘ati var
3. İki şîşe gözüm izüñ kûmından
Tolışar aḫir ammâ sâ‘ati var
4. Şarardur beñzüni zâhid ve lîkin
Riyâzetle degüldür ‘illeti var

---

¹³⁸ A 26^a N.B.D. (A.N.T.) s.198

2^{ab} N.B.D. 4. B.

3^{ab} N.B.D. 2. B.

3^b aḫir: birgün N.B.D.

4^{ab} N.B.D. 6. B.

5. Ayagũña yüzin sürer Necātī
Eyü varur başında devleti var

139.

‘UBEYDĪ FERMĀYED

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Meded kı̄l éy ecel bī-çāreler üzre güzār eyle
Sezādur öldürüb anlara tedbīr-i mezār eyle
2. Tarīķ-i ehl-i ‘ışķa ger sülük étmek murāduñsa
Yüri var kũşe-yi faķr u fenāyı ihtiyār eyle
3. Çeküp yér yér elifler sīne-yi pür dāğ [u] şad çāke
Dilā mülk-i fenāya her birin bir reh-güzār eyle
4. Dilā kũy-ı ‘adem ser-menziline érmek isterseñ
Vücūduñ ‘ışķ-ıla evvel belāda hāksār eyle
5. Fiğānuñ Zühreniñ kı̄ddün büküb çeng eylesün dérseñ
‘Ubeydī rişte-yi cānı belā sazına tār eyle

140.

ĀHĪ FERMĀYED

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

¹³⁹ A 26^a (A.N.T.) Ş.M.D.Ş.’de bulunmamaktadır.
¹⁴⁰ A 26^b (M.S.K.) A.D.’de bulunmamaktadır.

1. Bāğ-ı hüsni içre bulunmaz saña hem-tâ güzelüm
Serv gibi şalınursañ n'ola tenhâ güzelüm
2. Hıl'at-ı hüsni giyüp şive-yi nâz-ıla yürü
Kılmağa kendüni 'uşşâka temâşâ güzelüm
3. Mîve-yi vaşluña el ırmadı vâ-ğayfâ dirîğ
Geçdi şeftalü diyü 'ömrümüz ayva güzelüm
4. Sa'y-ile merve haķı n'ola tavâf eyler-istem
Eşigüñ kıblesidür Ka'be-yi 'ulyâ güzelüm
5. N'ola luţfuñla bu vîrânemüz âbâd édesün
Gelesün hücremize gün gibi tenhâ güzelüm
6. Ser-i küyuñda figân-ıla gören Āhîye dér
Miskîn olmuş yine âşüfte vü şeydâ güzelüm

141.

NİHÂNİ FERMÂYED

*Mef'ülü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ülün**Hezec: --+ / +--+ / +--+ / +--*

1. Cevr étme eger cânıma hey cânım esirge
Kemter kuliñam hâlime sultânum esirge
2. Göñlümi iñen yıķma cefâ vü sitem-ile
Gel Tañrı haķı bu dil-i vîrânum esirge
3. Raħm étmez-iseñ âh çeke[sün] süzıma bâri
Sil kanlu yaşum dîde-yi giryânum esirge

4. La‘lũnden eger olmaz-ısa derdime dermān

Dermān daħı almadı dermānum esirge

5. ‘Arz tmek-iũn yazsa Nihānī saña ħālin

Odlara yanar defter [ũ] dīvānum esirge

142.

MESİHİ FERMĀYED

Mef‘ũlũ / fā‘ilātũ / mefā‘ilũ / fā‘ilũn

Muzāri‘ --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Gel eyle anlı yaşıma izũn tozun ‘aā

Derler ki ħoş gelũr yaşıran gũze tũtiyā

2. ‘Işũn gũzũmũn acı yaşıun tdi ħoş-gũvār

Deryā şuyımı nĩteki atlu ılır hevā

3. Ħasretten aqlayup yũregim dũkdi gũz yaşıun

Şol dem ki tĩrũn eyledi bağrumla merabā

4. Didũm ki gũz yaşına ne ħod şādumānsın

Āb-ı revān dēdi ki olurmış fera-fezā

5. Merem yerine zamuma bir tĩr ur dēdũm

Dēdi Mesihī uşta elũm degdi ħoş ola

¹⁴² A 26^b M.D. (M.M.) s.114

¹ anlı yaşıma:eyle yaşıma M.D.

² tdi:ıldı M.D.

² ılır:eder M.D.

³ M.D. 4. B.

⁴ M.D. 5. B.

⁴ ħod:oş M.D.

143.
VE LEHÜ

Mefā‘īlün / mefā‘īlün / fe‘ūlün

Hezec: +--- / +--- / +--

1. Ne hoşdur tuymadın ağıyār-ı muh̄dis
Kılasın bezm sākī ola şālīs
2. Hadīs-i düşmen étdi ‘ıyşumı telh̄
Acıtdı tatlu cānumı havādis̄
3. Ayrılmaz sīneden fikri raķībūñ
K’olur kāfir cehennem içre lābis̄
4. Lebūñ-çün eksik olmaz cengimüz hīç
Ki ekşer meydürür gavgāya bā‘is̄
5. Mesīhī kaldı uş bir dost bir post
Öliceκ üstüh‘ānun ala vāris̄

144.
‘UBEYDĪ FERMĀYED

Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Bize éy dil bütün dünyā deger bir yār-ı cān olsa
Söz añlasa güzel sevse zarīf [ü] nüktedān olsa
2. Dem-ā-dem ehl-i diller meclisinde gonçe-leblerle

¹⁴³ A 27^a M.D. (M.M.) s.130

¹⁴⁴ A 27^a (A.N.T.) Ş.M.D.Ş.’de bulunmamaktadır.

Tekellüm eylese tūṭī-şıfat şāhib-beyān olsa

3. Cemāl-i āfitāb-ı mihr-i ‘ālem-tāb ḥūr eyler
Bize bir māh-ı enver āfet-i devr-i zamān olsa

4. Yolına cān-ı şīrīni fedā édüp ḳul olurduḳ
Dil alur luṭf-ıla bir ḥüsrev-i gītī-sitān olsa

5. ‘Ubeydī biz naẓar-bāzuz bize maḥbūb olan kimse
Ġazel-ḥ‘ān u ẓarīf ü kāmīl ü rīnd-i cihān olsa

145.

KAŞİDE-Yİ DERŪNİ

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Eş̄k-i çeş̄müm gibi eṭrāf-ı gülistānda aḳan
Dūd-ı āhum mıdur ol ḳulle-yi kühsāra çıḳan

2. Nev-bahār érđi şular gibi revān oldu meger
Eriyüp sūziş-i ‘ış̄ḳ-ıla bu ḳalb-i ahen

3. Feyz-baḥş oldu nebātāta meger kim feyyāz
Cümleten bitđi geḳen faşl-ı gülistānda yiten

4. Ḳıbleden dögdı esüp bād-ı nesīm-i ḳudret
Başladı éđđı temevvüc yine deryā-yı çemen

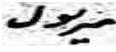

5. Yér yérin yelken açup çıḳdı açıldı ezhār
Şanki deryā-yı sefid oldu fezā-yı gülşen

6. Çaldı silisre-yi şūr urdı tırup bād-ı şabā
Bādbānı gömeye dédi gemiyi kullan
7. Çıkdı tīgün çeküben gāzī tonanmacı gibi
Dil getürdi nażar-ı şāh-ı bahāra süsen
8. Yılda bir kere tonanma ola pes ‘ādetdür
Vaqtidür çünkü bahār érdi tonandı gülşen
9. Aķ bayrakla müzeyyen idüben eţrāfı
Çözdi yapraklarını yāsemen ü serv-i semen
10. Lāleler başuna yelken urunup gūn-ā-gūn
Cūylar sebzede pes egnine giydi cevşen
11. Kādana taķdı ayağına çınāruñ şular
Sebze-zār-ı çemeni forsa gemi şandı gören
12. Gül-i ter çünkü re’ıs oldı kamū ezhāra
Taķdı yanına anuñ hañçer-i dil-düz diken
13. Mā-ħaşal bāğ bugün beñzedi bir bārçaya
Gonçeler iki taraf baķmağa açdı revzen
14. Serv bir hūb direk dikdi tırup anda hemān
Yāsemenler anuñ eţrāfına bağladı resen
15. Göñlüñe çıkdı meger düşmene tuş oldu gözi
Āşiyānunda éder bülbüli gördüm şīven
16. Rūzigāruñ bugün ol ‘adl u ‘adālet eşeri
Aña kađr-ile Süleymān-ı zamān dērsem inan
17. El şunar olsa eger iki yakayı bir éder

Düşmen-i bî-ser ü pâ kırtara mı hîç dâmen

18. Şeh levendâne tırup seyr-i gülistân étse
Nâ-reven ola revân şahn-ı gülistânda biten
19. Rezme yüz tıtsa ol dem hep tağılup cümle kaçça
Cem' ola bir yére at şalsa mehâbetle kaçan
20. Der-i deryâ-yı hüner hazret-i sultân Selîm
Yemm-i kıadründe anuñ kıatre degül baır-ı Yemen
21. Deñiz ol şâh-ı cihân gibi kıanı bir server
Kıanı anuñ gibi bir hüsrev-i şîrîn-suhan
22. Êy sezâvâr-ı sa'âdet saña lâyıķ nem var
Cândan özge ne ola saña revân édem ben
23. Ba'zı teşbîh bulup nazma getürdüm anı
Okıdum tarz-ı gâzel üzre yazup mâ-emken
24. İşılâhât-ı Çiçilyânı okudum yazdum
Anuñ elfâz [ü] 'ibârâtı nedür bilmez-iken
25. Kim ki deryâ-yı haķîkatde olursa kıapudan
Hazret-i Nüh nebî gibi gerek ol kıorşan
26. Mâh altunlu fener dehr kıapudan gemisi
Ya meger taķdı meh-i nev aña bir hûb dümen
27. Sulanur iki kıadırğa gibidür iki gözüm
Kıaydı müjgân kürek buldı şanasun
28. Bir deñizdür şanasun mâhîler tobtoludur
Kıaşlaruñ fikri hayâli-y-le bu çeşm-i rüşen

29. Göñlüñi bir güzele vér érişigör lebüne
Gel demir ço demidür aç gözüñi ya‘ni şulan
30. Baħr-i eşkümde ħayırsuz atadur cism-i figār
Ķal‘a-yi tende başım oldu şehā burc-ı beden
31. Dūd-ı āhum başum üzre görüben şandılar
Beni bu Ķal‘a-yi gerdüna tob étđi başdan
32. Aldı öksüzünü bir ħırtı şüretlü
Néce demdür ki göñül devlete urur giñ yaĶadan¹⁴⁰
33. Baħr-ı ‘ışĶa dil[i] isĶandil édüp perrān ét
ŞıĶın Allāh[a] çıĶır erlere cān u dilden
34. Poça Ķit bir pāre dünyādan alargā olıĶör
Şāyed ola ki döĶündü bula öñdin debren
35. Çünki hapażlama gösterdi raĶībā Ķalduñ
Bize yanaşbilürsüñ dayar Ķıçdan
36. Fırtuna tutdı raĶībı esicek bād-ı ecel
Tente tutdı yatur üstünde ölen şanma kefen
37. Ölelüm ölmeden öñdin édelüm ya‘ni ħuzūr
Yatalum manĶalı manĶa démedin var diyen
38. Dile ‘irfān ço mīnā seni üstün éde gör
Açmadın küşte[ye] tābūt [u] kefenden yelken
39. Dāmenüñ çek bu cihāndan yu kürek gibi elüñ
İskele al beru gel ol bu bizim şancaĶdan

---

¹⁴⁰ Vezin oturmuyor.

39. Baħr-ı ‘ışk içre dögündü bulup oturmuşduk
Hađđ-ı dilber bize Hızr érđi érıřđi aradan
40. Déđim éy dost beni şaldı amuđ girdāba
Sözüm işitdi zefüz(?) déđi raıb-i düşmen
41. Bizi ulıtma begüm ki poağa ursa gidüp
Çekdürüp firatiği bizden ırağ olma iğen
42. Bizi şalıntıya cignetdi hevā-yı addüğ
araya atdı am-ı zülfüğ-ile küşte-yi ten
43. Ehl-i tecríd olup kişi levendāne gerek
Ola her küşe ağa mana gibi cāy-ı vağan
44. Secde étđi varıcağ řāh éřigine göğlüm
Ériřüp menzil-i maşüda déđi mayna sen
45. Ğurbete bād-ı řabā gibi egerçi gitdüğ
Éy Derünı hele yaranı oduđ řāđ u esen
46. Yā İlahı şapuğa sağa niyāze geldüm
Kimse yoğ āzi-yi hācāt yine sensün sen
47. Dilerüm kim anı ser-alka-yi erkān eyle
Devr-i ‘adlünde bugün ref* ola tā şür [u] fiten
48. Hükme édüp dehre şeh-i milket-i ‘Ořmān olsun
Dā’imā emn ü āmānda ola āmın diyen

146.

¹⁴⁶ A 28^b (Sadece matla beyiti) T.ř. (A.S.E.) s.156

ENVERİ RÂST

Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün

Remel: ++- / ++- / ++- / +-

1. N’èdeyin şahñ-ı çemen seyrini cânānum yok
Bir yanumca şalınur serv-i hırāmānum yok
2. Bağrumuñ başına dāğ-ı ğamuñ odlar yaçalı
Kaldum ayakda kıra başuma dermānum yok
3. Ol perīyi néce da‘vet édeyin hālvētüme
Hātem-i la‘l gibi mühr-i Süleymānum yok
4. Emdürürmüş leb-i cân-bahşunı cânlar vérene
Cân-ıla la‘lūñi emsem démege cânum yok
5. Enverī gülşen-i kūyuñda figānlar eyler
Déme éy ğonçe-dehen murğ-ı hoş-elhānum yok

147.

MU‘AŞŞER-İ ŞEVKİ FERMĀYED

Fā‘ilâtün / fā‘ilâtün / fā‘ilâtün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Bāğ-ı cennet eyledi ‘ālem yüzini nev-bahār
Gülşen içre oldı güller şanki şems-i tābdār
Oldı būy-ıla benefşe bāğ u rāğı müşk-bār
Zülf-i dilber gibi gördüm sünbül olmuş tārūmār
Gözleri sihr-ile nergis gāh mest ü geh hūmār
Zahm-ı sīnem gibi gördüm kim açılmış lāle-zār

Eşk-i çeşmüm gibi akar her yaneden cüy-bār
 Yéter ağla inle bülbül gibi her dem zār u zār
 Bir semen-sīmā nigārı ‘arīf ol eyle kenār
 ‘Iyş u ‘işret vaştidür nüş eyle cām-ı hoş-güvār

2. Çün güneş burc-ı hamelden eyledi ‘arż-ı cemāl
 Gitdi şalmadı bürüdet buldı ‘ālem i‘tidāl
 Şabladı řādī cihānı şalmadı gerd-i melāl
 Gitdi firşat gécesi şoğdı yine rüz-ı viřāl
 Bir semen-sīmā güzeldür şimdi şanki her nihāl
 Lāleler āl-ıla giymiş gül gibi zībā-yı āl
 Mürdeler ihyā éder gülşende aķan her zülāl
 Nev-bahāruñ ‘ıyşunı étmek dilerseñ ber-kemāl
 Bir semen-sīmā nigārı ‘arīf ol eyle kenār
 ‘Iyş u ‘işret vaştidür nüş eyle cām-ı hoş-güvār

3. Buldı ‘ālem yüzi reşk-i cennet-i ĥuld-ı berīn
 Sāye şaldı güller üzre yine berg-i yāsemīn
 Giydi zībā-yı münakķaş egnine rüy-ı zemīn
 Oldı ezhār arasında şanki nergis ĥür-ı ‘īn
 Bülbül-i āşüfte hoş elĥān-ıla eyler enīn
 Ger dilerseñ olasın sen de cihānda kām-bīn
 Āb-ı kevşerdür şular ya şerbet-i mā u mu‘īn
 Bārek-Allāh bu ne ĥüsn olur hezārān āferīn
 Bir semen-sīmā nigārı ‘arīf ol eyle kenār
 ‘Iyş u ‘işret vaştidür nüş eyle cām-ı hoş-güvār

4. Nev-bahār-ıla zamāne pīri oldı nev-cüvān
 ‘Ālemüñ her küşesini eyledi bāğ-ı cinān
 ‘Arż éder bencileyin göynüklü gibi zağferān
 Cāme-yi sebz-ile bir maĥbūbdur serv-i revān
 Bāğ u rāğı zīnet étmīř ‘arızıyla ergüvān
 Zeyn olıcaķ necm-i ezhār-ıla yer yüzi hemān

Kırdı altunlu benek çetr-i hevāda āsumān
 Yağdı yér yér bezm-i zeyn içün néce biñ şem‘dān
 Bir semen-sīmā nigārı ‘ārif ol eyle kenār
 ‘Iyş u ‘işret vaqtidür nüş eyle cām-ı hoş-güvār

5. Reşk-i firdevs-i berīn oldı yine taraf-ı çemen
 Yazdı zībā-yı münakkaş serv ayağına sen
 ‘Arz-ı ruhsār eyledi şādīlīg-ıla nesteren
 Eyleme éy Şevkī gönülñ hānesin beytü’l-ħazen
 Kākül-i dilber hevāsı boynıña taķup resen
 Mürde-yi cāna tenüñ teng olmadın cismüñ kefen
 Şalmasun zindāna rind ol gönülñi çāh-ı zeķan
 Fırşatı fevt eyleme ma‘mūr-iken burc-ı beden
 Bir semen-sīmā nigārı ‘ārif ol eyle kenār
 ‘Iyş u ‘işret vaqtidür nüş eyle cām-ı hoş-güvār

148.

MESİHİ FERMĀYED

Mef‘ülü / mefā‘ilü / mefā‘ilü / fe‘ülün

Hezec: --+ / +--+ / +--+ / +--

1. Sürsem yüzümi n’ola izüñ tozına sensiz
 Gülzār-ı cihān içre gül olmaz çü dikensiz
2. Baķsun tenüñe şoyılacaķ pīrehenüñden
 Şol kimse ki görmek dileye cānı bedensiz
3. Şol deñlü alışduķ yine derd ü ğam-ıla kim
 Bir laħza ne mümkün kim ola birisi bensiz

4. Dil hāl [u] haṭuñ memleketün gezdi ser-ā-ser
Bir kūşe bulımadı k'ola mekr ü fitensiz

5. Bī-çāre Mesīhīyi şehīd étđi güzeller
Miskīn kişiyi qodılar eñ şoñra kefensiz

149.

FEVRİ FERMÄYED

Mef'ülü / fā'ilātü / mefā'ilü / fā'ilün

Muzāri' --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Bir cāna yine 'āşık-ı şeydā olam gibi
Ḥayrān u mest ü vālih [ü] rüsvā olam gibi
2. Sīmurğ-vār étđi göñül 'uzlet ihtiyār
Ḳāf-ı qanā'ate yine 'anqā olam gibi
3. Ol çeşm ḥaste tenümi ḥāk-rāh édüb[en]
Kuḥl-ı cilā-yı dīde-yi bīnā olam gibi
4. Şevq-i ruḥunda maşdar-ı āşār-ı 'ışık olup
Zülfī ğamunda mażhar-ı sevdā olam gibi
5. Ser [ü] pā pirehen cübbe vü destāri terk édüp¹⁴¹
Ḥalk-ı cihāna Fevrī temāşā olam gibi

150.

VE LEHÜ

¹⁴⁹ A 30^a

¹⁴¹ Vezin oturmuyor.

¹⁵⁰ A 30^a

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: +- - / +- - / +- - / +- -

1. Cān belā başka belādur bu dil-i zār daḥı
Ne belādır baña bu cism-i ber-efgār daḥı
2. Bedenüm bār-ı belā bu ser-i ser-bürde belā
Ten-ile serde belā cübbe vü destār daḥı
3. Dāğ-ı miḥnet ne belā zaḥm-ı elem ya ne belā
Ne belā başuma bu dīde-yi ḥün-bār daḥı
4. Ta‘n-ı ağıyār belā cevri-ı raḳīb özge belā
Ne belādur baña yā Rabb sitem-i yār daḥı
5. Ğam bela derd belā ‘ışḳ belā yār belā
Ne belā Fevriye bu çerḥ-i sitem-kār daḥı

151.

VE LEHÜ

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Hezec: + - - / + - - / + - - / + - -

1. Şorarsañ ḥālimi hicründe éy rūḥ-ı revān sensiz
Düşüp ḥāke ḥarāb oldu bu cism-i nātüvān sensiz
2. Meleklerle mekānum rüz-ı maḥşer bāğ-ı ḥuld olsa
Cehennem ola cennet dīv ola ḥür-ı cinān sensiz
3. Cemāl-i bī-mişālün ḥaḳḳı-çün éy gözlerüm nūrı
Görünmez gözüme hicründe bu kevn ü mekān sensiz

4. Cünün-ı ‘ışk-ıla çeşmüm kızardı meclis-i ğamda
Ciger hün-ābesinden şanma tıoldı dīde kıan sensiz
5. Cihānda gerçi Fevrī nesneye kıādir degül ammā
Gerekmez vérseler bir hābbeye mülk-i cihān sensiz

152.

SELİKİ FERMĀYED

Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Düşüpdür bir perī ‘ışkuna dil dīvānedür şimdi
Kıodı ma‘müre-yi dehri yeri virānedür şimdi
2. Bugün bir begdürür rüy-ı cihānda ol siyeh-çerdem
Dağı bir beñdeşi yokdur hemān bir dānedür şimdi
3. Bugün mest olmuşam ‘ālemde bir bezmüñ meyinden kim
Néce ser-kāseler andan döner peymānedür şimdi
4. Yerüm mescid elümde subħa-yı mercān-ıdı evvel
Mey-i gül-reng destümde yerüm meyħānedür şimdi
5. Selikī bir şacı leylīnün oldum yine mecnūnı
Anuñla ħālimüz ‘ālemlere efsānedür şimdi

153.

UŞULİ FERMĀYED

¹⁵² A 30^b S.D. (Ö.Z.) s.262
2^a siyeh-çerdem:siyeh-çerde S.D.

¹⁵³ A 30^b U.D. (M.İ.) s.169

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Hālimi tā ‘āşık-ı zār olmayunca bilmedüñ
Derdümi derde giriftār olmayunca bilmedüñ
2. Hār-ı gāmda ben belālu bülbülün çekdüklerin
Sen de bir serve hevādār olmayunca bilmedüñ
3. ‘Āşık olmayunca éy dil zevk ü şevka doymaduñ
‘Ādet-i manşürı berdār olmayunca bilmedüñ
4. ‘İşk şehründe melāmet ehlinüñ şeydāluğın
Sen de bī-nāmūs [u] bī-‘ār olmayunca bilmedüñ
5. Tab‘-ı dürr-bāruñ Uşulī baħr-ı ‘irfān olduğı
Sözlerüñ lü’lü’-i şevvār olmayunca bilmedüñ

154.

REVĀNĪ FERMĀYED¹⁴²

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Cennete éy dil varursa nāz-ıla cānāneler
Āteş-i şevkiyle cennet ehli cümle yanalar

² Hār-ı gāmda:Hār-ı gāmdan U.D.

³ U.D. 6. B.

³ zevk ü şevka doymaduñ:şevk ü zevki duymaduñ U.D.

³ ‘Ādet:Hālet U.D.

⁴ U.D. 5. B.

⁴ şeydāluğın:sultānluğın U.D.

⁵ olduğı:olduğın U.D.

¹⁵⁴ A 31^a R.D. (Z.A.) G. 61-62 (Divana sayfa numarası verilmediğinden dolayı gazel numarası esas alındı.)

¹⁴² R.D.’de bu gazelin beyitlerinin 61 ve 62. gazellerine yayıldığı görülmektedir

¹ R.D.’de bulunmamaktadır.

2. Gül budagunda kızıl güller açıldı şanuram
Sākī-yi meh-rūlar alduqca ele peymāneler
3. Cām-ı mey rüşen kıılır ‘āşıklarunı kalbin müdām
Şu‘le-yi hürşid-ile pür-nür olur vīrāneler
4. Bir güneşle germ olup gögsünü germe éy felek
Toludur gün yüzlülerle bunda mekteb-hāneler
5. Gözlerine mesken olmaz éy Revānī cān u dil
Ger haramīler yatağı olmasa vīrāneler

155.

‘UBEYDİ FERMĀYED

*Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün**Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-*

1. Gülşen olmazsa yérüm kūy-ı melāmet yok mıdır
Ol da olmazsa ne ğam künc-i ferāgat yok mıdır
2. Mey için ‘ālemde dilber sevmeye dersen nāşihā
Tatalum şer‘ī degül ya hīç zarāfet yok mıdır
3. Başka rindüz çekmezüz pīr-i muġān gül-bāngını
İçmedük mi cām-ı ğayret bizde hālet yok mıdır

2^{ab} R.D. 62. G. 3. B.3^{ab} R.D. 61. G. 2. B.3^a kalbin:göñlin R.D.3^b pür-nür:rüşen R.D.4^{ab} R.D. 61. G. 3. B.5^{ab} R.D. 62. G. 5. B.5^a olmaz éy :olmazdı R.D.155 A 31^a (A.N.T.) Ş.M.D.Ş.’de bulunmamaktadır.

4. Söyleñüz derd-i derūnumdan haber vérsün meded

Ehl-i diller içre bir şāhib-kerāmet yok mıdur

5. Dostlar inşāf édicek bu ‘Ubeydī bendenüñ

Şi‘r-i dil-süzında bi’l-lāhi zerāfet yok mıdur

156.

RAĦMĪ FERMĀYED

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Çeşmüñ altındaki hālūñ görünür qarşudan

Beñzer ol nāfeye kim düşmüş ola āhūdan

2. Egilüp gūşına fettānlığı ta‘līm eyler

Ŧoruluk añlamazam ben hele ol ebrūdan

3. Devr-i hüsnünde ne ğam yār beni étse helāk

Ħaz éder vaqt-ı bahār olsa kişi uyğudan

4. Kalb-i ‘uşşākı n’ola şırsa ħarāmī çeşmi

Ħaḫtı dün başğını étđi çıkuban pusudan

5. Ol kadar sürđi gözün işigüñe Rahmī-yi zār

Kimse farğ étmedi müjgānlarını cārūdan

157.

NECĀTĪ FERMĀYED

¹⁵⁶ A 31^a

¹⁵⁷ A 31^b (A.N.T.) N.B.D.’de bulunmamaktadır.

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+--- / -+--- / -+--- / -+-

1. Èy yüzi gül ben kadar şürīde nālānuñ mı var
Ya bu ben bülbül gibi bir çeşm-i giryānuñ mı var
2. Géce gündüz gülşen-i kūyuñda nālišler kıilup
Bu dil-i şeydā gibi murğ-ı hoş-elhānuñ mı var
3. Vādī-yi hayretde Mecnūn gibi ser-gerdān olup
Kendüsin bilmez gider ben deñlü hayrānuñ mı var
4. Zāhidā niçün kaçarsun seyr-i kūy-ı yārdan
Ya‘ni andan dahı yeg cennetde seyrānuñ mı var
5. Pür şarāb édüp kabağnuñ eyledüñ bağruñ kebāb
Hāne-yi dilde Necātī yine mihmānuñ mı var

158.

SELĪQĪ FERMĀYED

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Yoluñda cān vérem gibi derūnumda ‘alāmet var
Şehīd-i tīg-i ‘ışk olmağa gönümde şehādet var
2. Döküldi gözlerüm yaşı nażar kılmaduñ éy meh-rū
Düşüpdür yılduzım beñzer sitāremde nuḥūset var
3. Beni gel öldürüp kırtar belādan çünkim éy ḥūnī
Ne sende merḥamet şefkat ne bende şabr u tākāt var

7. Bezm-i hüsnünde yine Kābiliye éy sākī
Cām-ı gül-fām içirüp bülbul-i gūyā étdün

160.

ḤALİLİ FERMĀYED

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Dédim cānā güzellikde seniñ-çün bī-bedel dérler
Gelüp nāz-ıla ol dilber dédi gāyet güzel dérler
2. Ben öldüm intizār-ıla senüñle va'deler kıanı
Benüm 'ömrüm bilürsün va'deye küymez ecel dérler
3. Güzeller buse vérmezse bu ḥāli her kime añsam
Saña meh-ruları şehrüñ ne dérlerse muḥal dérler
4. Görürler hıdmet étmekde hemān pervānesin éy dil
Saña ol şem'-i ḥandānlar anuñ-çün bezme gel dérler
5. Ḥalilüñ şı'rüne cānā nazır olmaz cihān içre
Bu üslüb üzre şā'irler egerçi çok gazel dérler

161.

MUḤAMMES-İ ҚADRİ FERMĀYED

Mef'ülü / fā'ilātü / mefā'ilü / fā'ilün

Muzāri' --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Deyr-i denī ki beñzedi bir kār-ḥāneye

160 A 32^a

161 A 32^a

Ne bendeye alur bu ne Őāh-ı yegāneye
 Aldanma tıfl-ı zeyrek ol y dil fesāneye
 Devrān ne sāz dūzse sen uy ol terāneye
 Gōrdūñ zamāne uymadı sen uy zamāneye

2. Deryā-yı fikre dūŐme gōñūl bir kenāre gel
 ūn baŐa her ne yazsa gelūr kātib-i ezel
 er-i sitīze-kār-ıla lāzım degūl cedel
 Kimse degin eli pe gōr kim budur meşel
 Gōrdūñ zamāne uymadı sen uy zamāneye

3. Derd ũ belā zebānumı lāl eylemek neden
 Ben mūr[1] pāy-māl-i melāl eylemek neden
 aŐdum budur ki fikr-i muāl eylemek neden
 Nādānlar-ıla ceng ũ cidāl eylemek neden
 Gōrdūñ zamāne uymadı sen uy zamāneye

4. Dil vērme y nigār iñen ‘izz ũ nāza gel
 a‘n- tme āh-ı ‘āŐı-ı āhen-gūzāra gel
 Gel itirām derse felek itirāza gel
 Devrān ū nāza baŐladı sen de niyāza gel
 Gōrdūñ zamāne uymadı sen uy zamāneye

5. y dil hevā-yı nefis-ile gel ittiādı o
 ‘Ömrūñ esāsı Őudur aña i‘timādı o
Kadrī bu rūzigāre mūrīd ol murādı o
 Avāl bōyledūr gūce gōrme ‘inādı o
 Gōrdūñ zamāne uymadı sen uy zamāneye

162.

MŪSEDDES-İ ŐADRĪ FERMĀYED¹⁴³

¹⁶² A 32^b

¹⁴³ Bu Şiir Şekil zellikleri itibariyle museddes olduğundan dolayı mecmuadaki ‘Muammes-i Őadrī Fermāyed’ başlığı ‘Museddes-i Őadrī Fermāyed’ olarak okundu.

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Hüsñ içinde éy ruḥı mihri cihān-ārā seni
 Hāḫ te‘ālā eylemiş bī-miṣl ü bī-hemtā seni
 Tā görelden gözlerüm éy kāmēti bālā seni
 Hīç benzetmez gönül bir dilbere aṣlā seni
 Ben seni gördüm güzeller içre müsteṣnā seni
 Anuñ-içün sevmedi gönüm gözüm illā seni

2. Kāmētüñ ‘ar‘ar lebüñ kevşer dişüñ dürr-i ‘Aden
 Kırpügüñ ḥançer gözüñ ‘abher şaçuñ misk-i Ḥoten
 Beñzemezmiş hüsñ-ile hīç bir perī ruḥsāresin
 Hey perī-peyker güzel hey dilber-i nāzik-beden
 Ben seni gördüm güzeller içre müsteṣnā seni
 Anuñ-içün sevmedi gönüm gözüm illā seni

3. Sen şeh-i bī-miṣl ü bī-hemtāya éy şāh-ı zamān
 Nédügini bilmeyüp māhiyyetüñ ḥalk-ı cihān
 Geh ferişte geh melek dérler gehī ḥür-ı cinān
 Hüsñ ü ḥulk-ıla begüm vallāhi billāhi hemān
 Ben seni gördüm güzeller içre müsteṣnā seni
 Anuñ-içün sevmedi gönüm gözüm illā seni

4. Éy perī vardur diyen dünyāda bir senden güzel
 Bī-başiretdür anuñ ‘aqlına érmişdür ḥalel
 Bu göze bu kırpüğe bu қаша hīç olmaz bedel
 Aḥsen-i hüsñ-ile éy rūḥ-ı revānum mā-ḥasal
 Ben seni gördüm güzeller içre müsteṣnā seni
 Anuñ-içün sevmedi gönüm gözüm illā seni

5. Tolsa ‘ālem éy melek-manzar eger maḥbüb-ıla
 Kāmēti bālā ruḥı zībā gözü aṣüb-ıla

Olmaya bir saña beñzer hūb bir üslūb-ıla
Sadrīnūñ ‘ömri hemān bu resme hūsn [ü] hūb-ıla
 Ben seni gördüm güzeller içre müsteşnā seni
 Anuñ-içün sevmedi gönüm gözüm illā seni

163.

FİRĀKĪ FERMĀYED

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Taşdı gönüm āh kim ‘ummān-ı bī-hemtā gibi
 Aşdı başumdan gözüm yaşı deñiz deryā gibi
2. Yağdı yandurdu beni sevdā-yı hāl-i hadd-i yār
 Lālenūñ tağlarda bağrun tağlayan sevdā gibi
3. Dil meger tolab-ı gāmdur kim dükenmez nālesi
 Yā giriftār-ı kafeşdür bülbül-i gūyā gibi
4. Ben yetime bilmezem yā Rabb ne dermān ola kim
 Derd anası atası oldum Ebu Derdā gibi
5. Ey Firākī bir gözi hūnī nigārūm var benüm
 Günde biñ bir ‘aşıkuñ kanun içer dünyā gibi

164.

HÜZŪRĪ FERMĀYED

Mef‘ülü / mefā‘ilü / mefā‘ilü / fe‘ülün

---

163 A 33^a
 164 A 33^b

Hezec: --+ / +--+ / +--+ / +--

1. Yā Rabb bu cihānda beni cānāndan ayırma
Ben haste-dilüñ derdüni dermāndan ayırma
2. Çeşmümden ırağ eyleme gel gülşen-i hüsnün
Cān bülbülün ol tāze gülistāndan ayırma
3. Dūr eyleyüp andan beni ĥor étme ġarībüm
Ya‘ķüb gibi ol Yūsuf-ı Ken‘andan ayırma
4. Ben bendesinüñ ĥālını sulţānuma bildür
Bu mūr-ı za‘īfi o Süleymāndan ayırma
5. Dūr étme Huzūrīyi cemālūñden İlähī
Şoñ demde anuñ cānunı ĩmāndan ayırma

165.

MÜSEDDES-İ SELĪKĪ FERMĀYED¹⁴⁴

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Gāh firķat bir yāñeden göñlüme vérür elem
Gāh ĥasret bir yāñeden cānuma eyler sitem
Gāh miĥnet bir yāñeden gösterür rāh-ı ‘adem
Gāh ġam bir yāñe cānum almaķ ister dem-be-dem
Dört yāñeden baña olurlar ĥavāle n’eyleyem
Gāh firķat gāh ĥasret gāh miĥnet gāh ġam
2. Tīr-i firķat geh delüp baġrum derūna kār éder

¹⁶⁵ A 33^b S.D. (Ö.Z.) s.190

¹⁴⁴ Bu şiir şekil özellikleri itibariyle müseddes olduğundan dolayı mecmuadaki “Muĥammes-i Selīkī Fermāyed” başlığı “Müseddes-i Selīkī Fermāyed” olarak okundu.

Hınçer-i hasret geh oldur sînemi efgâr éder
 Derd ü miḥnet geh beni künc-i belâ vü zâr éder
 Gâh ğam göñlüme geldükce beni bîmâr éder
 Her biri bir yañe ‘âlemde beni bîzâr éder
 Gâh firqat gâh hasret gâh miḥnet gâh ğam

3. Dil belâ bezmünde her dem ney gibi nâlân olur
 Gözlerüm yaşı şarâb olup ciġer büryân olur¹⁴⁵

166.

NEV‘Î

Mefâ‘ilün / fe‘ilâtün / mefâ‘ilün / fe‘ilün

Hezec: +-+- / ++-- / +--+ / ++-

1. Bugün varup yine meyhâneye ayak çekdüm
 Meyüñ leṭâfetine zâhidâ kulağ çekdüm
2. İki gözüm kabaġun hûn-ı eşk-ile pür édüp
 Şarâb-ı cevrüni devrûñ çanağ çanağ çekdüm
3. Cihân gözümde degül mest-i cezbe-yi ‘ışqum
 Ne cām-ı bâde vü ne kâse-yi ‘arağ çekdüm
4. Rumûz-ı sâbıka-yı luṭf-ı hağğı söyledi cām
 Ne h̃ace minneti ne zaḥmet-i sebağ çekdüm
5. Şarâb-ı ‘ışqdan el çekdi zâhidi gördüm
 O şevka ben de varup Nev‘îyâ ayak çekdüm

¹⁴⁵ Mecmuanın bu kısmında varak eksikliği söz konusudur. Rekabe kaydından da varak veya varakların koptuğu anlaşılmaktadır.

¹⁶⁶ A 34^a N.D. (M.T.-M.A.T.) s.410

167.

VE LEHÜ

*Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün**Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-*

1. Zülfüñ altında haṭuñ gördi raḳīb-i şūmuñ
Gözinüñ nūrı gece gālib olurmuş būmuñ
2. Bezm-i rūyuñda lebüñden içilür göz göre cām
Ne açuḳ meşreb olur ḥalkı diyār-ı Rūmuñ
3. Zeyn éden meşhed-i Ferhādı degüldür lāle
Ḳomamuş yérde Ḥudā ḳanunı ol mazlūmuñ
4. Yok marīz-i ğama mey gibi cevāb-ı şāfī
Şorma éy pīr-i muġān mes’ele ḥod-ma‘lūmuñ
5. Tıfl-ı eşkün ğam-ıla yérlere çaldı Nev‘ī
Ḳana ğarḳ étdi yazuḳ cismini bir ma‘şūmuñ

168.

BĀḲĪ RĀST

*Mef‘ülü / mefā‘ilü / mefā‘ilü / fe‘ülün**Hezec: --+ / +--+ / +--+ / +--*

1. Hoş geldi saña mey-kedenüñ āb u hevāsı
Va’l-lāhi güzel yérde yapılmış yıkılası

---

¹⁶⁷ A 34^a N.D. (M.T.-M.A.T.) s.381

⁴ Şorma:Meded N..D.

¹⁶⁸ A 34^a B.D. (S.K.) s.297

¹ saña:baña B..D.

2. Men‘ eyler-imiş mes‘ele-yi ‘ışkı müderris
Ëy ħ̣`āce anuñ var-ısa yaklaşdı kazāsı
3. Gitmez o şehūñ rā gibi ħançer kemeründen
Üftādelerin öldürür āh işte bu rāsı
4. Zībā yaraşur ħil‘at-ı nāz ol boyı serve
İki kolumı kılsam aña bel tola[ma]sı
5. Meddāh olalı çeşm-i ġazālānuña Bākī
Öğrendi ġazel tarzını Rūmuñ şu‘arāsı

169.

VE LEHÜ

*Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün**Hezec: +--- / +--- / +--- / +---*

1. Ruħuñ ‘aksiyle şahñ-ı dīde bāġ [u] ġülsitānumdur
Nihāl-i ser-bülendüñ ħayliden ħātır-nişānumdur
2. Göñül inler ġamuñdan dem-be-dem rūħ-ı revān ağlar
Bu bāġuñ çeşme-sārı hep benüm eşk-i revānumdur
3. Temāsā-yı ġül ü ġülşende ārām eylemez cānum
Ser-i kūyında cānānuñ ġaraż ārām-ı cānumdur
4. Şerār-ı nār-ı āhumla sipihrūñ řās-ı pūlādı
Döner her şeb belā bezmünde cām-ı zer-nişānumdur

169 3^a şehūñ:mehūñ B.D.
A 34^b B.D. (S.K.) s.131

5. Başum deryādur éy Bākī içünde şāh-ı mercānı
 Hayāl-i naḥl-i bālā-yı nihāl-i ergüvānumdur

170.

VE LEHÜ

Mef'ülü / mefā'ilü / mefā'ilü / fe'ülün

Hezec: --+ / +--+ / +--+ / +--

1. Eltāf [u] ḥüsn ü ḥulk u melāḥat kemāalde
 Endām u şekl ü kāmēt ü kadd i'tidāalde
2. Mużmer hayāl-i la'l-i lebün her laṭīfede
 Müdgam miyān-ı bī-bedelün her hayāalde
3. Biñ meşq éderse kendüyi çerḥ üzre ger hilāl
 Ebrü-yı yāre öykünebilmez mişāalde
4. Aşḥāb-ı zühd cümle füsün u fesānedür
 Erbāb-ı 'ışk 'arşa-yı ceng ü kıtāalde
5. Bākī leṭāfet-i ğazel-i āb-dāruñı
 Ḥaqqā budur ki görmedük āb-ı zülāalde

171.

ḤAYĀLĪ RĀST

Fā'ilātün/ fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

---

170 5^a Başum:Yaşum B.D.
 A 34^b B.D. (S.K.) s.273
 3^a kendüyi çerḥ üzre ger hilāl:safha-i çarḥ üzre mäh-ı nev B.D.
 4^{ab} B.D. 5. B.
 4^a cümle:bezm-i B.D.
 4^b kıtāalde:cidāalde B.D.

171 A 34^b H.B.D. (A.N.T.) s.106 Eski Türk Edebiyatında Nazım (F.İ.) s.274

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+--

1. Läleler şahın-ı gülistānda kadeh-nüş oldılar
Güft ü gū-yı bülbüle güller kamu gūş oldılar
2. Üstüḥʿān-ı sīneden emvāc peydā étdiler
Her riyāzet ehli bir deryā-yı pür-cūş oldılar
3. Ḥaqqı biz bulduḡ diyü zann étmesün aşḥāb-ı ḡāl
Cūylar çün érdiler deryāya ḥāmūş oldılar
4. ‘Asker-i nefis ü hevāya çekdiler āh-ı livā
Ḥalka ḥalka dāḡlar birle zere pūş oldılar
5. Ben Ḥayālī bir şikārun alıcı şehbāz édüm
Ḥapdı serverler beni nāgeh ḡaraḡuş oldılar

172.

(MÜFRED)

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Hilāl éy āfitābum zerrece barmaḡuḡa degmez
Néce barmaḡuḡa vallāhi bir dırnaḡuḡa degmez

173.

PEND-NĀME-Yİ DEDE RŪŞENĪ

Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

4^a āh-ı livā:āhı livā H.B.D.

172

A 35^a

173

A 36^b D.R.D. (O.K.T.) s.194

Remel: -+-- / -+-- / -+--

1. Diñle sözüm saña dérem éy ‘amu
 ardeşüñ oğlı sözi hadur amu
2. Nesne déme kimseye var yoğ yére
 Ger saña érsün dir-iseñ feyz-i hū
3. Bed déme bed bama yaradılmışa
 Her neye ılsañ nazarı ıl nikū
4. *Her i ki bīni be-nekr dem mezen*
Hī (...)¹⁴⁶ īzi megu¹⁴⁷
5. Gözgü kimi gördüğü[ñi] söyleme
 şu kimi ériřdüğüñi cümle yu
6. Gün kimi her yére řalup rūřenī
 Her yañeye hoř gezüben ū-be-ū
7. Rūřenī kimi oluban ehl-i dil
 Ac gözüñi déme utan yār-ı gū
8. Dınma gözet bama eler puşma hī
 Rind-i cihān ol yūri dounma gé
9. Biz dé sözi söyleyecek ben déme
 Siz dé şaın yañıluban sen déme
10. Kendüziñe ‘āil ü zeyrek déyüp

---

²ab D.R.D. 3. B.

³ab D.R.D. 2. B.

¹⁴⁶ Mürekkep dağılmış.

¹⁴⁷ Her ne görsen kötölükle dem vurma. Hi (...) bir mikdar (dahi) söyleme.

⁶a Gün kimi: Mīhrile D.R.D.

⁷a dil: dīd D.R.D.

⁸a eler: erer D.R.D.

Ġayrlara cāhil ü kevden déme

11. Özge sözün naḥs diyü zemm édüp
Öz sözüñi medḥ édüp aḥsen déme
12. Öz yoluñı yine özüñsin uran
Töhmet édüp özgeye reh-zen déme
13. Her ne qoyarlar öñüñe yérme yé
Nān u cev v gendüm ü erzen déme
14. Gördüğüñe ḥoş dé *selāmü* ‘*aleyk*
Pīr ü cüvān emred ü oġlan déme
15. Ḥāşılı budur bu sözüñ ḥāşılı
Dip deñiz ol kimseye sen ben déme
16. Dınma gözet baḥma çeler puşma hıç
Rind-i cihān ol yūri doḡunma géç
17. Atalaruñ pendün eşit éy aḥī
Yé vü yédür olma baḥīl ol saḥī
18. Tañrı için yé yédür ammā şaḡın
Ölsün için ölmesün aduñ aḥī
19. Böyle yédüm böyle yédürdüm déme
Böyle démek çoġlaruñ oldu faḥı
20. Zāhid-iseñ bir yere gir tınma hıç
‘Āşık iseñ göge çıkar āḥ vaḥı

10^b Ġayrlara:Özgelere D.R.D.

16^a çeler:çerer D.R.D.

21. Halka déme yaḥşı yamān kim bilür
Kim olısar cennetī ya dūzahī
22. Mü'mine yanmaḥ mı olur olıcaḥ
Kāfir iken Nūşirevān berzahī
23. Yérme yügürme bu cihān halkını
Sen sen ol Allāhı severseñ daḥı
24. Dınma gözet baḥma çeler pūşma hīç
Rind-i cihān ol yüri doḥunma géç
25. Yine işit pendüm eger gūş var
Dürr kimi sözüüm édinüp gūş-vār
26. Êrdügüñe luṭf-ıla miskīnlik ét
Meskenetüñ esbüne olup süvār
27. Boynuña ikrām [u] tevāzu' bile
Destüñe iḥsānı édüp hoş süvār
28. Déme yüzine kişinüñ 'aybını
Her kişinüñ ğıybetini açma var
29. Bulma bahāne sözine kimsenüñ
Görmeyüben kimsede 'ayb ü 'avar
30. Gezme ayıḥ ser-ḥoş u medhūş gez
Nūş édüben ḥüb mey-i ḥoş-güvār
31. Rūşeniyā mihr gibi zerrece

24^a çeler:çerer D.R.D.

25^{ab} D.R.D. 6. bentin başlangıcı

26^a Êrdügüñe:Yitdügüñe D.R.D.

27^a ikrām [u] tevāzu' bile:boncuh kimi ikrāmı tah D.R.D.

29^a sözine:işine D.R.D.

- Mihirden ayrılmayuban sāye-vār
32. Dınma gözet baħma çeler puşma hıç
Rınd-i cihān ol yürı doğunma géc
33. Yérme yérenler yériniğaldı hep
Yérme bugün her ne ki yaratdı Rabb
34. Ağzuñı ğıybet sözine açmayup
Kimselerüñ ‘aybına depretme leb
35. Déme niçün olmadı bīmār genc
Nüş bilā-nış ü tikensiz ruṭab
36. Nişedürür zāhid-i ğod-bīn ‘ubūs
‘Āşık u şādık nişedür pür-ṭarab
37. Şorma neden koydı Ğudā kimde ğilm
Ğığd u ğased kimde kiminde ğazab
38. Saña gerekdür gerek éy merd-i ğağ
Ğulğ-ı ğüsn-i ğızmet [ü] ğüsn-i edeb
39. ‘Ömrüñi şarf eyle özüñ bilmege
Ehl-i ğağğun virdi budur rüz u şeb
40. Dınma gözet baħma çeler puşma hıç
Rınd-i cihān ol yürı doğunma géc
41. Ğağ yolına girmege key er gerek

31^a Rüşenīyā //gibi:Rüşenī-i // kimi D.R.D.

32^a çeler:çerer D.R.D.

33^{ab} D.R.D. 4. bentin başlangıcı

36^b ‘Āşık u:Āşık-ı D.R.D.

38^b Ğulğ-ı ğüsn-i:Ğüsn-i ğulğ u D.R.D.

40^a çeler:çerer D.R.D.

- Māde gerekmez bu yola ner gerek
42. Server [ü] serdār-ı ser-efrāz hem
Hüb [u] sebük-rūh [u] girān-ser gerek
43. ‘Işksuz ādem varımaZ Tañrıya
Hağğa varan ‘ışk-ıla hū-ger gerek
44. Yolda qalır bī-hüner ü saht ü süst
Cüst gerek yolda hüner-ver gerek
45. Zāhid olan néce gerek nāşiha
Lāl gerek kūr gerek ker gerek
46. Aduñı münkir qoma éy mu‘tekid
Gerçi kişi münkire münker gerek
47. Bī-ta‘ab āsānlıg-ıla Tañrıya
Sālike varmaqlığa yol-ger gerek
48. Dınma gözet bağma çeler puşma hıç
Rind-i cihān ol yürı doqunma géç
49. Éy dil ü éy dīde [ü] éy Rüşenī
Diñle key budur sözümüñ rüşeni
50. Tıut özüñ alçağa şalup benligüñ
Tanıyasın tā ki tapup sen seni
51. Şükri rızāsın tıuyayın dér iseñ

41^{ab} D.R.D. 5. bentin başlangıcı

45^a nāşiha:zāhidā D.R.D.

45^b Lāl // kūr: Kūr // lāl D.R.D.

47^a Tañrıya:sālike D.R.D.

47^b Sālike:Tañrıya D.R.D.

48^a çeler:çerer D.R.D.

49^{ab} D.R.D. 7. bentin başlangıcı

Semridüben cānı arıḫlat teni

52. Anı dilerseñ key olup pāk [u] şāf

Ḳalbüñ ola ‘ilm-i ledün ma‘deni

53. Kīn ü kibri sürilüp sīneñüñ

Sırr-ı İlähīnüñ ola maḫzeni

54. Rūşen édüp zülmetini göñlüñüñ

Merdümek-i dīde kimi Rūşenī

55. Dınma gözet baḫma çeler puşma hīç

Rind-i cihān ol yüri doḫunma géç

174.

(MÚFRED)

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / fe‘ülün

Hezec: +--- / +--- / +--

1. Yine sākī bizi mest-i müdām ét

Müdāmī şunuban mest-i müdām ét

175.

(MÚFRED)

Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

51^a Şükri rızāsın tutayın: Tañrı rızāsın tapayım D.R.D.

52^a dilerseñ key:dileriseñ D.R.D.

54^a édüp:ide D.R.D.

55^a çeler:çerer D.R.D.

174

A 38^b

175

A 38^b

1. Ğam pelāsi yeg gelür vaşluñ metā‘ından baña
Gerçi gāyet köhnedür bārı hele hicrān yok

176.

(MÜFRED)

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Göreyin var ola eksilmeye peymāne müdām
Ki gelür döne döne hātırımız hoş eyler

177.

NIHĀNĪ

Mef‘ülü / fā‘ilātü / mefā‘ilü / fā‘ilün

Muzāri‘ --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Men bir misāfirem ki bu dehrüñ ‘imāretin
Gezdüm iķāmet étmege bir hāne bulmadum

178.

(MÜFRED)

Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Hīç raķīb ile revāmı gide cānān bilece
Kim görübdürür kim ola küfrle ĩmān bilece

---

176 A 38^b
177 A 38^b
178 A 38^b

179.

(MÚFRED)

*Fe‘ilātün/ fe‘ilātün / fe‘ilün**Remel: ++- / +-+ / +-*

1. Yāriñ adı gide mi hāṭırdan
Çün iki nokṭa-y-ıla zāhir olur

180.

(MÚFRED)

*Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün**Hezec: +--- / +--- / +--- / +---*

1. Yolun başında şu yokdı ayagunda deñiz oldı
Benüm şāhum bu esmādan çıkan ad ismiñüz oldı

181.

(MÚFRED)

*Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün**Remel: -+- / -+- / -+- / -+-*

2. Egmemişdi kimseye dīvāne dil ‘ālemde baş
Baña baş indürdi ḍarb-ı tīg-ile bir ser-tırāş

---

179 A 38^b Der-Kenar
180 A 38^b Der-Kenar
181 A 39^b

182.

AHMED PAŞA RÂST

*Mefâ'ilün / fe'ilâtün / mefâ'ilün / fe'ilün**Hezec: +-+- / +++- / +-+- / +-+*

1. Hikâyet-i ğam-ı hicrân-ı yâr[1] mı déyeyin
Şikâyet-i sitem-i rûzigâr[1] mı déyeyin
2. Vişâle va' de vérür ğamzeñ uğrısı lîkin
Çabûl-ı mestûñ olan i'tibâr[1] mı déyeyin
3. Yahûd bu şîşe-yi nâzik-mizâc gön'lümûze
O seng-i dilden éren inkisâr[1] mı déyeyin
4. Güruh güruh resen-i müşk-bâr[1] mı diyelüm
Dizin dizin güher-i âbdâr[1] mı déyeyin
5. Belâlu bülbülü añup şorarsa Ahmedi dost
Gülûñ firâķını mı zaħm-ı ħârı mı déyeyin

183.

NİZÂMÎ RÂST

*Mef'ülü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ülün**Hezec: --+ / +--+ / +--+ / +-+*

1. Geh var déyüp aĝzuña gehî yoķ dése 'aşık
Bu sözde ne kâzib dér aña kimse ne şâdik
2. Dé gözleriñe kim ide ķan içmege perhîz

¹⁸² A 39^b (A.N.T.) A.P.D.'nda bulunmamaktadır.
¹⁸³ A 39^b

Zīrā ki olur ḥasteye perhīz muvāfiḳ

3. Çok ḳana girer ḡamzeñ uyup ḳavl-ı raḳībe
Ḡammāza muvāfiḳ görünür rā-yı münāfiḳ

4. Her vaşluñ eger āḫiri hicrānsa éy dost
Benden bu cüdālīḳ nite bulmadı cüdālīḳ

5. Men mesti lebüñ fikri ‘aceb ger éde hūşyār
Kim gördi süciden bunı kim mest ola ayıḳ

6. Ağzuñla beñüñ nüktelerini fehm édemez dil
Dīvāne ḳaçan fikrle éder fehm daḳāyık

7. Lāyık yüzüme sürse Nizāmī yüzünü dé
Kim her ḳişinüñ sözi olur yüzine lāyık

184.

VE LEHÜ

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Ḥaṭṭ-ı reyḫān kim ṭolanmışdur gülistānı dürüst
Hāledür kim devr éder māh-ı tābānı dürüst

2. Dāne-yi ḫāl-i siyāhı yār-ı gendüm-gūnumuñ
Odlara yandurdı ḡamdan ḫırmen-i cānı dürüst

3. Ḳorḫarum öldürmege ‘ahd étdüğini beni kim
Bulmadum ‘ālemde bir ‘ahdı vü peymānı dürüst

4. Medd [ü] şedd olmaz muşahhâf ‘ışk revân étmezse şeyh
Kim imâm aydur anı bilmez çü Qur’ânı dürüst
5. Meh ne lâf eyler senüñle h̄ñ-ı h̄sn açmağda kim
Çapı kımaz girmedük bulunca bir nâmı dürüst
6. Beni gördükce senüñle mihr édüp n’eyler rakı̄b
Kâfirüñ hod cân vérürken olmaz imânı dürüst
7. H̄nkâh içinde étseñ âsitin efşân semâ‘
Çalmaya bir hırka ehlinüñ girbâni dürüst
8. Tiz éder şirîn lebüne tığ-i dendân çama‘
Gerçi kim bir dâne yoğ ağızunda dendânı dürüst
9. Göñlüni yıkıma Nizâmîñ ki yapılmaz dağı
Şişe kim uşandı kimdür eyleyen anı dürüst

185.

VE LEHÜ

*Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün**Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-*

1. Yüziñe ehl-i nazâr cennet-i a‘lâ dédiler
H̄snüñe pertev-i envâr-ı tecellâ dédiler
2. Zâhidüñ yüzine bağımaduğını işidicek
Pertev-i şems néder dâde-yi a‘mâ dédiler
3. Gördiler beni mağalleñde melâmet ehli
Vây ne bulmuş yérini ehl-i mağalle dédiler

4. Dāyeler mehd-i melāḥatde yüzüne bakıcaḡ
Halk-ı ‘ālem kamu bu tıfl-ı tufeylā dēdiler
5. Ehl-i ma‘ni göricek şüretüñ āyinesini
Hak bilür kim n’ola bu şürete ma‘na dēdiler
6. Èy Nizāmī göricek nazmuñı erbāb-ı nazār
Yaraşur saña mürīd olmaḡa şeyḡā dēdiler

186.

KAŞİDE-Yİ ‘ULVĪ RĀST

Mef’ülü / fā’ilātü / mefā’ilü / fā’ilün

Muzāri’ --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Dēdüm ki ol dehen nedür éy cān-ı dilsitān
Dēdi ki ḡonçedür güler anuñla büstān
2. Dēdüm nedür yüzüñ saçuñ altında éy perī
Dēdi kamerdürür ki éder miski sāyebān
3. Dēdüm ne fitnedür kim éder qaşunı kemīn
Dēdi gör ol muḡātīli k’aya çeker kemān
4. Dēdüm ki ay yüzine niçün tatar niḡāb
Dēdi ki tāb tāb ruḡumdan bula amān
5. Dēdüm ki göz yaşunı ḡöñül armaḡan düzer
Dēdi degül eşigüme lāyık çü armaḡan

6. Dédüm ki vaşfunı leb ü dendānıñuñ désem
Dédi ki la‘1 ü dürr édesin halka tercemān
7. Dédüm gözün gamıyla nedür hāli nergisün
Dédi ki seng étđi sihir renc [ü] nātüvān
8. Dédüm şabā nesīm vérür cān koşusını
Dédi ki bir dem uğradı zülfüme bu nihān
9. Dédüm ki dürr-i eşküm saña ‘arz éder gözüm
Dédi ki ‘arz eyle velīkin yegān yegān
10. Dédüm ki étđi alnuñ u zülfün muķarine
Dédi gözet ki néce éder ay u gün kırān
11. Dédüm hayāl-i ķaddiñün étđi gözümde yér
Dédi ki serv āb-1 revānda biter revān
12. Dédüm yüzünde ol haţ-1 müşgin mi ya ‘abīr
Dédi ki gülde āyet-i raķmetdür ol ‘ayān
13. Dédüm ki ‘ömri zülfi hevāsına şarf édem
Dédi [ki] bu hevesde durur ‘ömr-i cāvidān
14. Dédüm ki ‘ışķdan nedürür hāşılım eyit
Dédi yeter başuñ u yüzün ķan [u] za‘ferān
15. Dédüm ki vaşluña ne ķılam çare érmege
Dédi bu derd çāresidür terk-i baş u cān
16. Dédüm cevāba gelse dehānuñ şaçar dürer
Dédi budur netīce-yi tab‘-1 güher-feşān

17. Dédüm eger suāl édem imtiḥān-ıla¹⁴⁸
Dédi [ki] şor ma‘ānisini tā édem beyān
18. Dédüm ne arḩdur ol ki semizdür anuñla mülk
Dédi ki kilik-i dest-i ḩudāvend [ü] kāmṙān
19. Dédüm ne şudur ol kim od anuñ ḩabābıdur
Dédi ki ḩancer-i güher-efşān kārđān
20. Dédüm ne egridür ki éder rāst her işi
Dédi kemān-ı şāḩ-ı cihāndur bu bī-gümān
21. Dédüm nedür bu ef‘ī-yi cānsız k’uçar müdām
Dédi ki murġ-ı tīr-i şeh-i mefḩar-ı cihān
22. Dédüm baña şifāt u kemālin şerḩ ét¹⁴⁹
Dédi ki vaşf-ı zāt-ı kemāline yok kerān
23. Dédüm ki n’ola dile getürsem şenāsını
Dédi ki yu gül-āb-ıla ġonçe gibi dehān
24. Dédüm [ki] luḩf édüp baña adın déseñ n’ola
Dédi Murād-ı şāḩ-ı cihān āl-i Orḩān
25. Dédüm [ki] müşterī ne yazar işdicek adın
Dédi ki şāḩ-ı ‘ālem ü ‘ādil ḩudā yegān
26. Dédüm ki ḩankı mertebe lāyıḩdurur degül
Dédi ki yaraşur ki aña ‘arş ola āşiyān
27. Dédüm ki feyz-ı fazlı-y-ıla reşḩa oldı baḩr
Dédi vücūd-ı cūdı-y-ıla ḩatre oldu kān

---

¹⁴⁸ Vezin oturmuyor.

¹⁴⁹ Vezin oturmuyor.

28. Dédüm ki oldı emn-ile dergāh çün harem
Dédi ki oldı nüzhet-ile hāzret-i cenān
29. Dédüm ki oldı memleket-i rāhat zemīn
Dédi ki oldı devlet hem zīnet-i zamān¹⁵⁰
30. Dédüm ki qahrı hāşm yüzün étđi za‘ferān
Dédi ki luţf-ı dost yüzün étđi erguvān
31. Dédüm ki hūlķı hāķ arasında nécedür
Dédi nesīmdür ki baġuşlar ölüye cān
32. Dédüm işitdi bū-yı nevāsını her diyār
Dédi ki taldı şayt-ı celāliyle her mekān

187.

‘ADNĪ RĀST

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Gördüğümce ‘anberīn zūlf[in] ruġ-ı dildārda
Mār-ı müşg-efşān yatupdur şanuram gülzārda
2. Ėy gözüm nūrı budur eşigüne yüz sürdüğüm
Ka‘beyi her kim tavāf eylerse yanmaz nārda
3. Lāle haddūnden meger gül reng ü bū uğrıldı
Kim dıraġta şaruban gezdürdiler bāzārda

¹⁵⁰ Vezin oturmuyor.

¹⁸⁷ A 41^b (1., 3. ve 5. beyiti) T.Ş. (A.S.E.) M. B s.45

4. Yalıñuz cān alduğın fikr étme éy dil kııl hāzer
Néce dağı hīle var ol turre-yi tarrārda
5. Zülfüñ éy meh-rū yüzüñde olduğı per-tāb bu
Günde yatduğca olur kuvvet ziyāde mārda
6. Yād kılduğca leb-i cān-bağşuñı peydā olur
Ğonçe-yi şādī gülistān-ı dil-i efgārda
7. ‘Adnīyā dildār gūşına münāsibdür hemān
Oldurur kim var dürer bu nazm-ı gevher-bārda

188.

VE LEHÜ

*Mef‘ülü / fā‘ilātü / mefā‘ilü / fā‘ilün**Muzāri‘ --+ / -+-+ / +--+ / -+-*

1. Şād olmağ isteyen ğam-ıla mübtelā gerek
‘Ālemde salţanat taleb éden gedā gerek
2. Āh étdüğümce cūşa gelür gözlerim yaşı
Deryā temevvüc étmege lābüd hevā gerek
3. Kıanlı çıkardı yaşımı yolum başar diyü
Evvel bu işi işlemege dest ü pā gerek
4. Dil mülküne hayālüñ éder hüküm ki ğamun
Bu bir harābeye ne iki pādişāh gerek
5. İzüñ tozına ‘Adnī néce sürmesün yüzün

Çanlu gözine şıĥat-içün tütüyâ gerek

189.

AĤMED PAŞA RĀST

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Şubh-gāhuñ yağasun mihrüñ eli çāk eyler
Māh-tābuñ yüzini şevkuñ odı ĥāk eyler
2. Lāyık olmağa cemālüne temāşayı gözüm
Şubh-ı vaşluñda gülāb-ıla yüzün pāk eyler
3. Zaĥm-ı gamzeñle ġam-ı zülfünü la‘lün şekeri
Nış-ise nüş éder zehr-ise tiryāk eyler
4. Dil érişmez dehenüñ rāzına yüz diğkat-ile
Nükte-yi ġaybdür ol sırrı kim idrāk eyler
5. Cān ĥayāl-i leb ü ĥaţtuñla bulur zevk ü şafā
Sebze vü mey dil-i ġam-gīn[i] feraĥ-nāk eyler
6. Aĥmed ol kāmēt-i dül-cūya hevādār olalı
Çande bir serv görürse yağasın çāk eyler

190.

VE LEĤÜ

---

¹⁸⁹ A 41^b A.P.D. (A.N.T.) s.162
2^a cemālüne temāşayı:temāşā-yi cemālüne T.Ş.
5^{ab} A.P.D. 6. B.

¹⁹⁰ A 42^a A.P.D. (A.N.T.) s.159

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Ne belā-engīzdür ol serv-i hoş-bālāyı gör
Bāğ-ı firdevs getürmiş seyr éder tūbāyı gör
2. Meh beyāzında sevād-ı zülf-i ‘anber-sāya bağ
Dāmen-i güldedürür ol sūnbül-i ra‘nāyı gör
3. Nūr-ı hūsnūñ berğ urur zülfüñ düninde dér gören
Bu mübārek ayda bedr olmuş şeb-i yeldāyı gör
4. Vardı ‘ömrüm ārzū-yı bŷy-ı zülfüñden yile
‘İşğ bāzārını germ éden kuru sevdāyı gör
5. Ğamzene ta‘lim-i nāz éder fūsūn-ıla gözüñ
Sāhire sihr öğredür şol nergis-i şehlāyı gör
6. Ben dilerdüm kim édem sen şāha cevründen gile
Göñlüm eydür anı ço bu şüret-i zībāyı gör
7. Ahmedüñ kanun dudaguñ içdi şormaz kimse hem
Kıpkızıl kandur henüz ol la‘l-i gevher-nāyı gör

191.

ZA‘FĪ RĀST

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

²^b gülderürür ol:gülde tırāz-ı A.P.D.

³^b Bu // bedr: Bir //kadr A.P.D.

⁵^a éder:eyler A.P.D.

⁵^b şol:ol A.P.D.

⁶^a şāha:hāna A.P.D.

⁷^a hem:hiç A.P.D.

⁷^b gevher-nāyı:rūh-efzāyı A.P.D.

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+--

1. Zāhid-i sālūs kim ābdāl-ı haqdan ‘ār éder
Şūrete inkār édem şanur haqa inkār éder
2. Cümle eşyā baħr-ı vaħdet içre müstağrağ tamām
Her biri nefsünde vāhiddür diyü tekrār éder
3. Perde-yi pindār[1] kaldur görmek isterseñ haqkı
Her ne deñlü yār-isen de ol seni ağyār éder
4. Her ki ‘ışkı fāş édüp rāz-ı ene’l-hāğ söyledi
Ġayret-ı ‘ışkuñ anı Mansūr-veş berdār éder
5. Za‘fiyā mir’āt-ı haqdur görinen cümle şuver
Kür olan münkir velīkin görmeyen inkār éder

192.

AĞMED PAŞA RĀST

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+--

1. Ol büt-i Çin [ü] Hağā kim turre-yi müşgini var
Ne hağamız gördi kim ebrularınuñ çini var
2. Ol şeker-leb néce şür-engiz ü turş-ebrü ise
Telğ-‘ayş olmañ ki geh geh hañde-yi şirini var
3. Bāğbān-ı bāğ-ı cennetdür ruħında zülf-i dost
Bezm-i ħusne gelmiş avcunda gül ü nesrini var

4. Men néce teşbîh édem bî-dîn raķîbi kāfire
Kāfirüñ hod kendü zu‘m-ı fāsidence dîni var
5. Hüsni ilin seyr eyleyen ğam çekmek étsün ‘âdetin
Çünkü her bir milletüñ bir resm ü bir âyini var
6. Bister-i nesrînde yatan gül ne bilsün hâlini
Bülbül-i şürîdenüñ kim hârdan bâlini var
7. Bu sebebdan Ahmedüñ şormaz şınuķ gönlin[i] kim
Zülfînüñ her bir hâlķada biñ ‘âşık-ı miskîni var

193.

VE LEHÜ

Mef‘ülü / fâ‘ilâtü / mefâ‘ilü / fâ‘ilün

Muzâri‘ --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Kıldum belâ-yı ‘ışķ-ıla ben mübtelâ sefer
Meşhürdur ki ‘âşıkā ya şabr u yâ sefer
2. Hayretdeyüm ki böyle hevâ-dâr-iken saña
Çün érdi küyîña niçün éder şabâ sefer
3. Gitmez kapundan ol ki göre zülf ü haddüñi
‘Aķrebde olsa mâh degüldür revâ sefer
4. Ka‘be kapun koyup çekerüz ğam beriyyesin
‘Ömre kıomaz temettu‘[1] ol bî-şafâ sefer

4^a Men:Ben A.P.D.

5^b milletîñ:milketüñ A.P.D.

7^b hâlķada // ‘âşık-ı:kılında // dil-i A.P.D.

5. Kāt‘-ı ‘alāyık eyleyüp Ahmed gibi kıılır
Sevdā-yı zülf-i yār-ıla müşg-i Hāta sefer

194.

EMRĪ RĀST

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. N’ola şaklırsam o şacı leylī ‘ışkun cānda ben
Hāy mecnūn ‘ışk-ı yārı bulmadum yabanda ben
2. Üstüme yaluñ kılıcla geldi āhum āteşi
Bī-kes ü tenhā yitürken vādī-yi hicrānda
3. Êşigün bekler zavāllu ol mehe ‘āşık gibi
Bir harāret añladum hūrşīd-i nūr-efşānda ben
4. Āteş-i ‘ışk-ıla kodum hālün-içün sīnemi
Dilberā bir dāğ yaqdum sīne-yi sūzānda ben
5. Mülk-i nazmuñ şāhısun dīvānuñı gördüm velī
Görmedüm éy Emrī bu tertībi bir dīvānda ben

195.

BAHR-I TAVİL-İ BEYĀNĪ

Fe‘ilātün

Remel: ++--

¹⁹⁴ A 42^b E.D. (Y.S.) s.209
2^b yitürken:giderken E.D.
4^a ‘ışk-ıla:‘ışkuñla E.D.
4^b yaqdum:kodum E.D.

¹⁹⁵ A 44^b

1. Evvelā ḥamd édelüm ḥālīk-ı eflāk ü māfihe ki ızhār u ‘ayān eyledi bu cümle ‘acāyib ü ğarāyib yer ü gök ü melek ü cennet
2. Ü rızvān u daḥı ḥūrla ğılmān ü gül ü sümbül ü reyḥān ü mül ü bülbül ü sitān u daḥı çeşme-yi ḥayvān ü dür ü lū’lū’
3. Mercān u meh ü mihr-i dıraḥşān aḥad u ḳādir ü ḳayyüm ki evveldür ü āḥirdür ü zāhirdür ü bātındur ü sulṭān-ı ezeldür ki
4. Ebed mülkini ābād édüben kendüyi bildürmek-içün ṭūṭı-yi ervāḥ-ı muḳaddes adunı ādem édüp dām-ı ten-i ḥāki ile mūnis ü
5. Me’nūs ḳılıp şāḥib-ı nāmūs ḳılıp eyledi iḥsān şekeristān-ı belāgatde gelüp her biri pādişāḥ
6. Sebz-livā mihr ü meh nūr-ı zıyā maṭla‘-ı ḥurşid-i şafā-menba‘-ı envār hüdā baḥr-ı seḥā bedr-i dücā ḥūr-liḳa kim gönül
7. Āyinesine çünki nazār ḳıldılar üstād-ı ezelden dükeli şavt-ı ḥazīn ile ḥoş-āvāze gelüp dér kim *illā en lā (...)*¹⁵¹
8. *merḥemeten min keremih* yoḳdur anuñ şebih ü şerīki vü vezīri vü anuñdur dükeli ‘ālem ü ādem ‘ızem ü Kā’be vü zezem
9. *Heme zerrāt-ı cihān pertev-i ḥüsn-ile feraḥ-nāk ü ṭarab-nāk ü heme vālih ü ḥayrān ü heme medḥ ü şenā-ḥān ü heme şākir ü mādiḥ*
10. *Eyühe’n-nāsü te’ālev feḥuzu āyete Rabbin şamadın ve’terefu ve’ğtenemu naḥnü ileyküm rusulün min ḳibelih*¹⁵² cümle cihānı bezedi
11. Ḥüsn-i ‘acībiyle key ‘aḳl érmez aña fehm ü ferāset müteḥayyir ḳılıban secde-yi şükrāne édüp āyet-i lā ‘ilme lenā¹⁵³ ḥatm édüp ér
12. Başd-ı ikrām ki ne ḥoş cān [u] cihāndur ki hüveydā vü nihāndur şamed ü lem-yezel ü bī-bedel ü pādişeh-i kevn ü mekān
13. Dér ki ḥiṭāb-ı *kün* ile arz u semāvātı ‘ademden getürüp cūd u vücūdı-y-la müşerref édüben ādem içün mesken
14. Vü me’āvā-yı laṭīf étدی vü ‘ışḳı-y-la gönül murğına vérdi ğam-ı cānān néce ğam kim dükeli şādī ‘ālem bıçuğa almaz anuñ
15. Ehli olan ‘aşıḳ-ı dildāde [vü] üftāde [vü] āşüfte [vü] ālüfte sevdā-zede-yi bī-ser ü pā kim serv-i rez ḥāk-i kef büti

¹⁵¹ Mecmua metni elektronik ortama aktarılırken sayfa dipleri net görüntülenmediği için okunamadı.

¹⁵² Ey insanlar! Gelin, kimseye muhtaç olmayan, herkesin muhtaç olduğu Rabb’inizin ayetlerini alın; itiraf edin; ganimet bilin; biz tarafımızdan size peygamberler gönderdik.

¹⁵³ *Kur’an*, 2. Bakara Sûresi, 32

16. Serv-*q*addi m $\ddot{a}$ h-ru $\dot{h}$ ı s $\ddot{m}$ -beri leb-*ş*ekeri *h*ür-ve $\dot{s}$ i y $\ddot{a}$ r-ı *h*o $\dot{s}$ *e*tdi fer $\ddot{a}$ g eyledi *e*y y $\ddot{a}$ r
*h*eme esb $\ddot{a}$ b-ı cih $\ddot{a}$ ndan
17. Ki *h*ā $\dot{s}$ iyyet budur ‘ı $\dot{s}$ q-ı kem $\ddot{m}$ -s $\ddot{a}$ z u cih $\ddot{a}$ n-s $\ddot{u}$ z u ser-efr $\ddot{a}$ z $\ddot{u}$ dil-fir $\ddot{u}$ z budur ta $\dot{h}$ t-ı
v $\ddot{u}$ c $\ddot{u}$ d $\ddot{u}$ zre
18. Tecell $\ddot{a}$ -yı *h*aka mazhar ki eger ‘ı $\dot{s}$ q b $\ddot{u}$ n $\ddot{u}$ dı *be-cem $\ddot{a}$ li $\dot{s}$* ¹⁵⁴ ki res $\ddot{i}$ di budurur v $\ddot{a}$ sı $\dot{t}$ a-yı
*h*ilqat-ı ‘ $\ddot{a}$ lem g $\ddot{a}$ ra $\dot{z}$ az rif $\ddot{a}$ t
19. $\ddot{A}$ dem sebeb-i mevhibet *h*āl $\ddot{i}$ q-ı Ra $\dot{h}$ m $\ddot{a}$ n umdı *e*y ‘ $\ddot{a}$ şıq-ı $\dot{s}$ ād $\ddot{i}$ q gel’e hem-r $\ddot{a}$ z olalum
b $\ddot{u}$ lb $\ddot{u}$ l-i *h*o $\dot{s}$ -leh $\mathring{c}$ e gibi
20. $\dot{S}$ er $\dot{h}$ -i g $\ddot{a}$ m-ı dilbere $\ddot{a}$ g $\ddot{a}$ z *e*del $\ddot{u}$ m t $\ddot{a}$ ki neler eyledi g $\ddot{a}$ m-ı hicr $\ddot{a}$ n d $\ddot{o}$ k $\ddot{u}$ ni b $\ddot{u}$ t $\ddot{u}$ n
 $\ddot{a}$ z $\ddot{u}$ rde-yi z $\ddot{a}$ re dil-i $\ddot{a}$ ş $\ddot{u}$ fte-yi b $\ddot{i}$ - $\dot{s}$ abr u q $\ddot{a}$ r $\ddot{a}$ ra
21. Gel a $\dot{h}$ i k $\ddot{a}$ şif-i esr $\ddot{a}$ r olalum y $\ddot{a}$ r-ı vef $\ddot{a}$ -d $\ddot{a}$ rımız olgıl ben b $\ddot{i}$ - $\mathring{c}$ are [v $\ddot{u}$] dil-*h*aste [v $\ddot{u}$]
p $\ddot{a}$ -beste[yi] bir dilber-i Leyl $\ddot{i}$ -ve $\dot{s}$ $\ddot{u}$ *h*ancer-ke $\dot{s}$ $\ddot{u}$
22. Merd $\ddot{u}$ m-k $\ddot{u}$ ş $\ddot{u}$ $\ddot{a}$ şub-ı cih $\ddot{a}$ n n $\ddot{e}$ ce zam $\ddot{a}$ n k $\ddot{u}$ h-ıla h $\ddot{a}$ h $\ddot{u}$ na d $\ddot{u}$ ş $\ddot{u}$ rdi men d $\ddot{i}$ v $\ddot{a}$ ne da $\dot{h}$ i
 $\ddot{a}$ h-ı g $\ddot{u}$ n $\ddot{a}$ h na‘ra-yı zen $\ddot{a}$ n
23. S $\ddot{i}$ nemi $\mathring{c}$ ak eyley $\ddot{u}$ ben *h*āk-i ke $\dot{f}$ -i p $\ddot{a}$ yını Mecn $\ddot{u}$ n gibi her dem g $\ddot{o}$ zed $\ddot{u}$ rd $\ddot{u}$ m b $\ddot{i}$ -
derm $\ddot{a}$ n ki $\mathring{c}$ ekem d $\ddot{i}$ de-yi g $\ddot{a}$ mda
24. Ol ku $\dot{h}$ l-ı cev $\ddot{a}$ hirden $\ddot{u}$ $\ddot{a}$ s $\ddot{u}$ de v $\ddot{u}$ f $\ddot{a}$ r $\ddot{i}$ g olam *e*y ‘ $\ddot{a}$ şıq hem derdi $\dot{n}$ e ferd olma $\dot{g}$ -i $\mathring{c}$ ün
merd oluban $\mathring{c}$ eşm-i ter $\ddot{u}$
25. Cehre-yi zerd-ile gelen ni‘met $\ddot{u}$ ‘ıyş u $\dot{t}$ arab u z $\ddot{e}$ v $\mathring{c}$ $\ddot{u}$ şaf $\ddot{a}$ -yı ru $\dot{h}$ -ı ma $\mathring{q}$ ş $\ddot{u}$ dı bulur
kimse bu $\dot{n}$ a $\dot{s}$ ek *e*demez
26. Kim *h*aber-i *seyyid-i levl $\ddot{a}$ k*durur bu ki bey $\ddot{a}$ b $\ddot{a}$ nda en $\ddot{i}$ s $\ddot{u}$ m derde $\ddot{u}$ mm-idi v $\ddot{u}$ geh
re’s-i *h*ay $\ddot{a}$ l $\ddot{u}$ zre cel $\ddot{i}$ s $\ddot{u}$ m esed $\ddot{u}$ bebr $\ddot{u}$
27. Pelenk ile $\mathring{q}$ amu va $\dot{h}$ ş u $\dot{t}$ uy $\ddot{u}$ r idi v $\ddot{u}$ men f $\ddot{a}$ r $\ddot{i}$ g id $\ddot{u}$ m c $\ddot{u}$ mle cih $\ddot{a}$ ndan ki *h*ay $\ddot{a}$ l-i ru $\dot{h}$ -ı
c $\ddot{a}$ n $\ddot{a}$ n beni almı $\dot{s}$ dı v $\ddot{u}$ fikr-i
28. Ser-i z $\ddot{u}$ lf $\ddot{u}$ nde bu d $\ddot{i}$ v $\ddot{a}$ ne g $\ddot{o}$ n $\ddot{u}$ l $\mathring{q}$ almı $\dot{s}$ dı b $\ddot{i}$ -*h*aber $\ddot{u}$ b $\ddot{i}$ -eşer v $\ddot{a}$ lih $\ddot{u}$ *h*ayr $\ddot{a}$ n gel $\ddot{u}$ ben
‘ $\ddot{a}$ q $\ddot{i}$ bet $\ddot{u}$ ’l-emr $\ddot{u}$ ser-i k $\ddot{u}$ yunu mesken
29. $\dot{t}$ utuban kelbi gibi n $\ddot{a}$ le v $\ddot{u}$ $\ddot{a}$ hum yedi efl $\ddot{a}$ ke $\mathring{c}$ ıqardı z $\ddot{i}$ ra bu ‘ı $\dot{s}$ q-ı cih $\ddot{a}$ n-s $\ddot{u}$ zdurur
kimse bu $\dot{n}$ a şabr *e*demez
30. *min necideyni veli $\ddot{a}$ h $\ddot{i}$ ri faracu’l-l $\ddot{a}$ hu $\mathring{q}$ ar $\ddot{i}$ b $\ddot{u}$ n*¹⁵⁵ ulu beni bende-yi $\ddot{a}$ z $\ddot{a}$ d *e*d $\ddot{u}$ ben $\mathring{q}$ ıldı
tera $\dot{h}$ h $\ddot{u}$ m ba $\dot{n}$ a ol m $\ddot{a}$ h di $\dot{n}$ le *e*y y $\ddot{a}$ r ki
31. Bir g $\ddot{e}$ ce ben $\ddot{u}$ m dilber $\ddot{u}$ dild $\ddot{a}$ r $\ddot{u}$ mla n $\ddot{e}$ ce viş $\ddot{a}$ l oldu m $\ddot{u}$ yesser n $\ddot{e}$ ce sevd $\ddot{a}$ -zede *e*tdi
meni ol z $\ddot{u}$ lf-i mu‘anber şeh-i server

¹⁵⁴ Onun cemali ile

¹⁵⁵ (Ola ki) bu iki yolun sonunda Allah’ın hayır kapısını açması yakındır.

32. meh-i enver néce oldı men bī-çāreye ğam-ḥ̄ār ḥadi vālā ḳadi bālā ki aña hem-tā
göremez mihr-i semā bedr-i dücā *der-heme cā*
33. *der-heme devrān*¹⁵⁶ başımı ceyb-i tefekkürde édüp bir géce ḥayrān ü perīṣān-dem
andan ki ‘aceb n’ola menüm hālüm vü ol rüḥ- revānı
34. néce görem nédeyin āh ü fiġān eyleyüben lücce-yi ‘ummān gibi olmuṣdı menüm
gözlerüm vü ‘aynuma gelmezdi ṣehā ḥ̄āb ḥayāl idi
35. baña cümle cihān ‘āḳıbet kār-ı nazar étdüm ki menüm başuma gün toġdı vü men
ḥayrette ḳaldum *sübḥāne’l-melikü’l-cāmi’i leylen ve nehāren*¹⁵⁷
36. *çi ‘aceb nīm-i ṣeb ān ṭal‘at-ı ḥurṣīd-i münīr* éy melikü’l-‘arṣ nedür düṣki bu vāḳı‘a-
yı bü’l-‘acebi yoḥ-ısa menüm baḥt-ı perīṣānum
37. uyandı maña yā Rabb ne ‘aceb ḥikmet-i yezdān hātif-i ğaybdan āḥir bunda geldi ki
*ibṣir be-viṣālü’l-ṣanemü’l-maṭlab*¹⁵⁸
38. ya ‘āṣıḳ-ı miskīn ḥoṣ [u] ṣād ola ki dem-i vaṣl ğanīmetdürür ol maḳṣad-ı aḳṣā ki
ḳamer ṭal‘atına reṣk éder
39. vü mihr-i münīr andan utanup yüzi yerde müte‘accib oluban oldı o vech-i ḥüsne cān-
ıla meddāḥ saña raḥm
40. eyleyüben ḳıldı müṣerref sözi ḳo sazı getür sūzı götür ṣem‘-i ṣeb-efrūzı getür dédü ki
vaḳtın éde
41. éy rüḥ-ı muḳaddes nefesüñ ‘Īsī-yi Meryem gibi cān vērđi baña ṣād olasan bī-ġam u
āzād olasan ben n’ideyin
42. ṣem‘-i ṣeb-efrūzı nigārı göreyin çünki odur kevkeb-i tābān işidüp sözümi ol ṣāh-ı
cihān ḳaldı tebde
43. gelüben yanuma çok mekrümet étdi men sevdā-zede çün ayaġına düṣüp öġünsüñ
zerrece luṭf yine (...) ¹⁵⁹
44. götürdi meni ol ḥāk-i mezelletden vü dédi delü olma dédüüm éy meh ne ‘aceb
mekrümet étdüñ men āṣüfteye
45. ‘ömrüm dédi ğam çekme ki ṣimden girü eyyām-ı feraḥ geldi vü gitdi elem ü derd ki
çekdük deñedüm ben seni çok ṣabr u
46. Taḥammüli imiṣṣün diyü ḳavl ṣaldı benüm bu yanuma gel dédi bu beytü’l-ḥazeni
terk édelüm faṣl-ı bahār oldı vü

¹⁵⁶ Her yerde her zamanda.

¹⁵⁷ Geceyi ve gündüzü bir araya getiren Allah’ı tesbih ederim.

¹⁵⁸ İstenilen sevgiliye kavuşmayı müjdele.

¹⁵⁹ Mecmua metni elektronik ortama aktarılırken sayfa dipleri net görüntülenmediği için okunamadı.

47. Geldi gül-i gülzâr temâşâyı ğanîmet bilelüm eyleme efgân şalıcak boynıma ol sâ'id-i sîmîni dëdüm ki 'acabâ bu (...) ¹⁶⁰
48. Mülkden inüben gerdenüme tavk oluban kıldı müşerref ki señ seg-i kūy-ı nigârı kıla mümtâz qalanlardan eyütüdi
49. Ne tırursun tūra seyrân édelüm cânib-i bostâna gidelüm 'âşık-ı miskîn dëdüm éy cân [u] cihân sen
50. Gülle sünbülle nergisle serv-i hürâmānuñ-ıla bâğ-ı cihānı n'ideyin behresi yok çihresi yok dide-yi pür fitne
51. Si yok kâmet-i cân-perveri yok şâh-ı cihân kevn ü mekân *der-heme ân* ¹⁶¹ ezdil ü cân çerh-i zenân
52. Oldı saña bende-yi fermân budurur hâşiyet-i sabr u sebât éy dil işit kavı-ı Beyânî ki ma'ânî
53. *Heme* cem' olıcağız el vérür aḥvâl-ı murādāt u sa'ādāt anuñ şemmesidür baḥr-ı tavıylı ki bu dü bist ü çahâreş
54. Fe'îlâtıdurur dürc-i leâli ki bu baḥr içredürür cümle şîfâtundan olupdur *aḥmedu'l-lâhe 'ale'l-ḥatmi ve'l-itmâmi keşîren ve uşallî*
55. *Ve'usellimü ebedü'l-dehri 'alel-ḥâtemi müzkâne beşîran vü nezîran* ¹⁶² o zamândan beri kim pertev-i nür-ı nebevîden *heme ervâḥ* ¹⁶³
56. zühür étdiler ol iki cihân serverine ezdil ü cân *der-heme ân* müteşallen her biridür medḥ ü şenâ-ḥ'ân

196.

BAḤR-İ TAVİL-İ HİLÂLİ

Fe'îlâtün

Remel: ++--

1. Ne kılay âh ne ılay niyeti Allâh ne anlay maña bir şüh-ı belâ uçradı nâgâh ne ılay kişi çün derd-i

¹⁶⁰ Mecmua metni elektronik ortama aktarılırken sayfa dipleri net görüntülenmediği için okunamadı.

¹⁶¹ Bunların hepsinde.

¹⁶² (Bu eseri) sonuçlandırdığım ve tamamladığım için Alla'ya çokça hamd ederim ve Beşir ve Nezir olduğu andan dünya var olana kadar Hz. Muhammed'e salat ve selam olsun.

¹⁶³ Bütün ruhlar.

¹⁹⁶ A 46^a (İ.Ş.) Hi.D.'nda bulunmamaktadır.

2. Dilimdin imesün āgāh ne ılay min müselmān sitem-dīdeyi ğam-dīdeyi evvel ol kāfir-i
bed-ḥūy cefā-cūy dil-āzār sitem-kār
3. Ki Allāhunı bilmes niyeti Allāh ne ılay zār u ḥayrān min öziñe ḳad-i ra'nā vü göziñe
hem anuñ ṭurfe ḳaşıña
4. Hem anuñ fitne göziñe dil ü cānumnı véreyin vü söziñe yüzidür bāğ-ı cemāl u ḳadidür
tāze nihāl u
5. Lebidür şehd-i zülāl u ḳaşıdur mişl-i hilāl ü gözidür ṭurfe ğazāl u yüzidür māh ne ılay
anı bar u iti bar u
6. Ḳuşı bar u ḳulı bar u iti itleriñe ḥarīf u ḳuşı ḳuşlarıña zarīf ü ḳulı gül aldıda bülbül özi
şeh
7. Üstide düldül ḳuşıña it itiñe bende olur min iti her ḳande ḳodum ḳoysa ser-efgende
olur min men-i derviş
8. Gedādur min ü ol şāh ne ılay gāh gehī ki yırağılup şadağun biliñe bağılup ḳuşını ilgiñe
alup itini
9. Nāz-ıla sürse ḳulını aldıña şalsa iti arduca yügürse aluban içse şarāb u ḳuş urup ḳılsa
kebāb u (...) ¹⁶⁴
10. Cilveler étse ṭuruban eyütüp işitse men-i miskīn görüp ol ḥaşmet ü ol cāh ne ılay nū-
bahār
11. Oldı vü ol gül ḳıladur 'arz-ı tecemmül giyüben ḥil'at-ı zer-keş yanuban ablağ-ı ser-
keş çeküben cām-ı muraşşa
12. Tiküben çetr-i mülemma' sebze vü serv ü semende gül ü gülzār u çemende mey içüp
mest iñende baş urup 'ışk
13. Dögünde unutup ger mini yād étmese nāgāh ne ılay 'ışk dāğı ne belādur ki benüm
cānum aladur aluban onı
14. Şıladur şaluban eyle ḳıladur ki yine öt çağılup cānum içinde yağıladur mini köydürdi
bu dāğ u mini (...) ¹⁶⁵
15. Bu dāğ u küyüp ol günde külimni dağı şavurdı bu dāğ imdi şenā-yı ḳayda bārī veh
ne ḳılay āh ne ılay
16. İsterem kim anı görsem elü kim biliñe ursam çeküp öldümge götürsem yoluña
cānumı birsem yüz ayağına tegürsem (...) ¹⁶⁶
17. Eger ol mini görse yüzini mindin egürse görüben görmeze ursa izini dağı yétürse
özini ṭağa bitürse

¹⁶⁴ Mecmua metni elektronik ortama aktarılırken sayfa dipleri net görüntülenmediği için okunamadı.

¹⁶⁵ Mecmua metni elektronik ortama aktarılırken sayfa dipleri net görüntülenmediği için okunamadı.

¹⁶⁶ Mecmua metni elektronik ortama aktarılırken sayfa dipleri net görüntülenmediği için okunamadı.

18. Men-i gümrâh ne ılay yâ Rabb ol pâdişeh olsun şeref evcinde meh olsun göz aña
cılve-ger olsun baş aña
19. Hâk-i reh olsun melikü'l-'arş penâhı vü melâ'ik sipeh olsun yüzi âyeti felek destinde
meh-i çâr deh olsun
20. Bu kızıl yüzni kişi kim tilemes rû-siyeh olsun yüzidür mâh yüzüm hasretidin gâh ne
ılay hîn Hilâlî-i min ol
21. Mâh benüm bende vü ol şâh aña bende hevâ-h'âh velî âh ki andın maña yok hiç
niğâhı kûşe-yi çeşm-ile étse niğâhı
22. Eger ol şâh diñüz kim men-i ser-geşte [vü] gümrâh ne ılay bu du'â-yı ahrecî
şabahta vü ahşamda bir haste
23. Nüñ üzerine günde üç kere okısalır her kankı hasteye okınsa bi-emrû'llâh şifâ bula
néce kere bi't-tecrübe olınmışdur
24. Zîrâ bunuñ nüshası bir kâmil [ü] ehl-i hâl u kuţbu'l-aqţâb-ıla bilinmişdür her huşûs
içün getüreler meşhûd
25. Vüzüh [u] izâhı dağı dërler kendü zâtına nisbet étdüğü-çün *ķavlu te'âlâ ve nefehnâ
fîhi min rûhinâ*¹⁶⁷ vü haķıķatde
26. Cemî'-i ervâha aşıl olduğı-çün rûh-ı peder dërler nitekim rivâyetdür ki hazret-i 'İsî
(a.s.) 'urüc
27. Édicek babam tarafına giderüm dédi Naşârâ bu sözden gâlaţ édüp ibnü'l-lâh dédiler
ķale'l-lâhu te'âlâ
28. *Ķâle el-Naşârâ el-mesîhu ibnu'l-lâh*¹⁶⁸ ve *ķale raķimu'l-lâhu her (...) der-baṭn-ı
mâderinde bî-cân yâftem*¹⁶⁹
29. Dër ya'ni nefis-i insân ki zât-ı insândur bu ucı anda cânsız diri buldum dédüğü ya'ni
insândan
30. Beden-i cismânî vü kuvvî-yi rûhânî vü rûh-ı izâfî hayât-ı haķıķî birle diri buldum
rûh-ı hayvânî i'tibâr
31. Ansız nitekim Monlâ Hazreti Meşnevîde buyurur beyit: *bâd u hâk [u] âb u âteş
bende-end bâ-men ü tu*
32. *Mürde bâ-Haķ zinde-end*¹⁷⁰ kabrinüñ bedenleri 'ayn-ı rûh olmışdur huşûsan Hazret-i
Resûlüñ (a.s.) cisminüñ

¹⁶⁷ Kur'an, 32. Secde Sûresi, Ayet 9

¹⁶⁸ Kur'an, 9. Tevbe Sûresi, Ayet 30

¹⁶⁹ Her (...) anne karnında cansız olarak buldum.

¹⁷⁰ Rüzgar, toprak, su ve ateş benim ve senin için köledirler; öldürdüler (ama) Allah ile diridirler.

33. Gölgesi olduğu delıldür ki beden-i şerīfleri ‘ayn-ı rūḥdur nitekim Monlā Meşnevīde buyurur mesnevī:
34. *Cismeşān u nefşeşān u (...) cümle cān-ı muṭlaḳ āmed bī-nişān pes büzürgān īn ne güftend*
35. *Ez güzāf-ı cism-i pākān ‘ayn-ı cān üftād sāf¹⁷¹ ve ḳāle raḥimullāhu ān ḥar-ı ‘İsī ki v’ān sūzen ki*
36. *Būdeş pāy-bend¹⁷² ḥar-ı ‘İsī ki ḳuvvet-i şehvāniyedür vü sūzen ki ‘aḳl-ı ma‘āşdur zīrā dā’im dünyāya*
37. İrtibātda vü degmekdedür vü ‘urūc-ı pāye-yi ‘ulve māni‘ ü pāy-benddür ḳāle ḳuddise rūḥuhu *ān ḥar ender*
38. *Ḥane sūzen der-girībān yāftem¹⁷³ ya’ni ḳuvvet-i şehvāniye-yi vücūdumda vü muḥabbet-i dünyāyı şadrumda buldum*
39. Ḳāle selemehu’l-lāhu *daḥl-i heft-iḳlīm-rā ez-gendüm ü gāvers ü cev¹⁷⁴ ya’nī mertebe-yi ḳanā’atda yedi iḳlīmüñ daḥlini*
40. Vü ḥāşılını puḥte nānı ḥordım ve bī-raḥm dendān yāftem bişmişce ḳotarulmuşca zaḥmetsiz vü ta’bsız ḥāzır buldum¹⁷⁵
41. Vü ḳāle ḳuddise sırrehü *sī-sad u şast gāv-ı kūhī ser-nigūn bā-şāḥehā sī-sad u şast gāv-ı kūhī¹⁷⁶ didügi*
42. Yıluñ üç yüz altmış güninde olan ekl ü şürbdür zīrā vāḳı’ada şıḡır görse keşret-i ekl-ile ta’bīr
43. Olunur ve bu ma’na-yı mü’eyyeddür melik-i Mısr vāḳı’asında şıḡır göricek ḥazret-i Yūsuf (a.s.) yedi yıl ucuzluk yedi yıl kıtlık ile ta’bīr eyledi¹⁷⁷ kemā ḳāle’l-lāhu te’ālā *ḳāle’l-melikü inni erā seb’a baḳarātin simānun ye’kuluhunne seb’un ‘icāfun ve seb’a sümbülātün*
44. *Ḥudrun ve uḥaru yā bisātin le’alli erci’u ile’n-nāsi le’allahüm yerci’ün¹⁷⁸ vü ser-nigūn dēdügi her kimesne kim dā’im*
45. Ceddi vü sa’dı ekl ü şürb-i ecel-çün olan pes dā’im meyli esfele olur vü boynuzlu olur zīrā (...) ¹⁷⁹

¹⁷¹ Cisminiz, nefsiniz ve (...) (ile) bütün canlar belirtisiz olarak gelmişlerdir fakat büyükler bunu söylememişlerdir; temiz yaratılışlıların saçma sözleri de canın kendisi gibi saf kabul edilmiştir.

¹⁷² Hz. İsa’nın bu eşeği ve bu iğnesi ayak bağı oldu.

¹⁷³ Bu eşeği evde, iğneyi yakamda buldum.

¹⁷⁴ Arpa, darı ve bağdaydan yedi iklimin gelirine...

¹⁷⁵ Farsça-Türkçe karışık olduğu için çevirisi verilmedi.

¹⁷⁶ Üç yüz altmış dağ sığırı boynuzlarının üstünde baş aşağı durmuş, üç yüz altmış.

¹⁷⁷ “Olunur” ile “kemā” kelimeleri arasındaki bölüm der-kenar olarak yazılmış, (‘) işareti ile atıf yapılmıştır.

¹⁷⁸ *Kur’an*, 12. Yusuf Sûresi, Ayet 46

¹⁷⁹ Mecmua metni elektronik ortama aktarılırken sayfa dipleri net görüntülenmediği için okunamadı

46. Her kişiyi incidür vü susar ve yâhūd gāv-ı kühī dédügi beden-i insân ola üç yüz altmış gün kadar ki
47. Budaqları dağı vardur vü dâ'im yemek içmek içindedür zîrâ ta'am mi'dede kîlûs bulıcağ esfele def' olur
48. Vü laţîfi cigere dökülüp anda dem olur demden buĥâr-ı laţîf ĥâşıl olur yürege varur anda (...) ¹⁸⁰
49. 'Uruğa baĥş olur *ķāle ķuddise sırrehü der-tennūr çār mağz-ı cevz büryān yaftem* ¹⁸¹ ya'ni beden-i insân ki 'anāşır-ı
50. Erba'adan mürekkebdür vü ĥavādiş-i zamān u mürür-ı eyyām birle ķurımuş cevize dönmişdür vü bu ekl ü şürb
51. Anda buldum dédügi ya'ni insānuñ ekl ü şürbı maĥz-ı beden meşālîhi içündür vü dağı ġayr-ı ķā'idesi yok
52. Démek ola ġālibā *ķāle ķuddise sırrehü şad hezār āhū-bere lebehā-i pür ez-şîr-i ĥükm* ¹⁸² ya'ni bunca yüz biñ elfāz
53. U 'ibāreti ki ĥikmet-i İlāhî vü ma'ārif-i nā-mütenāhî birle memlûdur belki her mevcûd ĥikmetden ĥālî degüldür
54. *Ķavlu te'ālā mā ĥalaķte hazā bâţilā* ¹⁸³ *ķuddise'l-lāhu sırrehü'l-'azîz der-meyān-ı beyza-i bülbül bā-figān yaftem* ¹⁸⁴
55. Sānki dehān bülbülüñ beyzasıdır bu 'ibārâtı anda buldum ya'ni vücûdunı zūĥurunu vücûda münĥazır buldum
56. Démekdür *ķāle ķuddise sırrehü dūş vaķt-ı şubĥ-dem refitem be-sūy-ı mey-kede* ¹⁸⁵ ya'ni küdürāt-ı nefsāniye vü zulumāt-ı
57. Ţabî' iye içinde iken tecellā-yı āşārı zāhir oldı 'ışķ ħarafına teveccüh eyledim *ķāle ķuddise sırrehü şür-ı İsrāfîl-rā*
58. *Der-ĥum bā-efġan yaftem* ¹⁸⁶ ya'ni şür-ı İsrāfîl 'ışķdur dünyā ki ĥum-ı efġāndur anda buldum çün ġeçe olur cemî'-i ĥalāyık
59. *E'n-nevm aĥu'l-mevt* ¹⁸⁷ ĥükmiyle mevte varurlar a'mālî elüne gelür her kişi eşlü eşine yapışur bilki cemî'-i efkār

¹⁸⁰ Mecmua metni elektronik ortama aktarılırken sayfa dipleri net görüntülenmediği için okunamadı

¹⁸¹ Tandir içerisinde dört ceviz içini pişmiş buldum.

¹⁸² Yüz bin ceylan yavrusu, hüküm arslanının ağzında doludur.

¹⁸³ *Kur'an*, 3. Ali İmran Sûresi, Ayet 191

¹⁸⁴ Bülbülün yumurtasının ortasında feryat ile buldum.

¹⁸⁵ Dün gecenin sabah vaktinde meyhane tarafına gittim.

¹⁸⁶ İsrâfîl'in surunu küpün içerisinde feryat ile buldum.

¹⁸⁷ Uyku, ölümün kardeşidir.

60. H̄ayālāt giyer ü eşlü eşine ‘avdet eyler biriniñ fikri vü h̄ayāli yañılıp birine dañı
varmaz pes şūr-ı
61. İsrāfilūñ eşerin dünyāda gördüm demek olur *ķāle ķuddise sırrehü bađl mi-bestend
rūzī üştürāneş-rā*
62. *Be-revem*¹⁸⁸ bađl bağlamak isti‘dād vérmekdür vü üştürāndan murād ya ervāñ-ı
ebniyā vü evliyā ola ķısmet-i
63. Ezelī birle feyz-ı aķdes derecesinde ervāñ-ı ebniyāya vü evliyāya ķābiliyyet-i
tecelliyāt-ı İlāhīye vü küşūfāt-ı
64. Kevniyye vü isti‘dād-ı derecāt-ı ğayr-ı mütenāhiye vü müşāhedāt-ı ‘ayniyete
bağışlanurdı *be-revem*¹⁸⁹ dédügi
65. Ya‘ni şıfat-ı cemāl-ı zuhūrı-y-la yāñūd üştürden murād sālikin vü tālabin ola ki
H̄azret-i Mollā-yı velāyet-i Rūmda
66. Ma‘ārif ü leṭāyif-i Meşnevī birle tālibine isti‘dād-ı zevķ-i merātib-i şubūt u
ķābiliyyet éderek derecāt-ı
67. Velāyet bağışlardı ķāle ķuddise sırrehü *ħalka-i kem şūd ez-ān der-ğuş-i ħākān
yaftem*¹⁹⁰ ya‘ni ol ķābiliyyet
68. Ü isti‘dāddan bir dā’irecik ħākān kūşesinde buldum ya‘ni taht u salṭanat-ı şūrī ki
mā’ide-yi
69. Āsumānīden bir loķmadur ki *veli’l-arđi min ke’sü’l-kirāmi*¹⁹¹ naşīb-i pādişāhlarda
olduğı zevķ ol ķābiliyyet-i
70. Ezelīden bir şemmecik bunlara dañı teşemmüş imiş nitekim Meşnevīde buyurur:
Pādişāhān-ı cihān ez-be-der ki
71. *Ber-ne-berdend ez-şarāb-ı bendegī ver ne Edhem-vār ser-gerdān u deng mülk-rā ber-
hem zedendi bī-direng*
72. *Z’ānki zevķ-i secde-i pīş-i Hudā ħ’āşter āyed ez-dü-şad devletü-rā mālīkū’l-mülkest
her kes ser-nehed*
73. *Bī-cihān ħāk-i şad mülkeş dehed pes be-nāled ki ne-ħ’āhem mülk-i ĩn şıññiyet
müsellem kūn me-rā*¹⁹²

H̄’oş be-ğüftī ĩn suħan Mollā Celāle’d-dīn-i Rūm

¹⁸⁸ Katırı bağlayın, bir gün develerle gideceğim.

¹⁸⁹ Gideceğim.

¹⁹⁰ Küçük olma, (tevazu) küpesini hakanların kulağında buldum.

¹⁹¹ Ve yer için keremlilerin kadehi...

¹⁹² Dünya padişahlığından çık, kulluk şarabını bırakma. Yoksa Edhem gibi başı dönmüş, şaşkın olarak malı mülkü çabucak bırakacaksın. O zaman Allah’ın huzurunda secdeye varmak sana iki yüz devletten daha güzel gelecektir. Herkesin (uğruna) başını koyduğu, mülk sahibi olan Allah’tır. (O kişiler) dünya olmaksızın yüz ülkenin toprağını verirler. Sonra, “O ülkeleri istemiyorum, bu dostluk ülkesini bize teslim et.” diye inlerler.

*Mu'īnet-rā der-keḷām-i naql-i Qur'an yāftem*¹⁹³

197.

(HAYĀLĪ)¹⁹⁴

Mef 'ülü / mefā 'ilün / mef 'ülü / mefā 'ilün

Hezec: --+ / +--- / --+ / +---

1. Derdüñ dileyen 'āşık dermān arayup neyler
Dil baħrine ṭalanlar pāyān arayup neyler
2. Cānāna göñül véren terk-i dil ü cān eyler
Sevgüñle duramayan cānān arayup neyler
3. Dil kişverine mālīk cānānı kılan kimse
'Ālemleri seyr édüp sulṭān arayup neyler
4. Evvelde fedā kıldım cānum ser-i kūyuñda
Āvāre göñül bilmen ḳurbān arayup neyler
5. Cānān yüzine ḳarşu görende Hayālīyi
Bir daħı anuñ gibi ḳayrān arayup neyler

198.

NEVĀYĪ RĀST

Fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

¹⁹³ Molla Celaleddin-i Rumi bu sözü güzel söylemiştir: Kur'an'ın anlatımındaki sözlerde bulduklarım yardımcım olsun.

¹⁹⁷ A 48^b (A.N.T.) H.B.D.'nda bulunmamaktadır.

¹⁹⁴ Başlık yazılmamış.

¹⁹⁸ A 48^b

1. Né nevā-sāz eylesün bülbül gülistāndın cüdā
Eylemes tūṭī tekellüm şekeristāndın cüdā
2. Ol kıyaş hicride kıorkıarımın felekni örtgey
Her şerārı kim bulur bu atluğ efgāndın cüdā
3. Déme hicrānumda çekmeysen fiğān ü nāle köp
Cism eyler mü fiğān bulğan nefes cāndın cüdā
4. Hicr ölümün telḥ imiş mundın şoñ éy gerdün mini
Eylegil cāndın cüdā kıılğunca cānāndın cüdā
5. Bolsa yüz miñ cānım al éy hicr līkin kıılmağıl
Yārini mindin cüdā yāḥūd mini andın cüdā
6. Vaşl ara örtendi pervāne hem ana bildi kim
Kıulağı dut subḥ anı şem‘-i şebistāndın cüdā
7. Bir ayasız it olup bardı Nevāyī yārsız
Bolmasın yā Rabb ki hergiz bende sulṭāndın cüdā

199.

VE LEHÜ

?

1. Din āfeti bir muğbeçe-yi māh-liqādur bī-ḥāre vü bī-bāk
Kim ‘ışkıda enīñ ü ṭanīndür fenādur ser-mest ü yaķam çāk
2. Her ṭurresiniñ dūdı vera‘ biliñe zūnnār min kāfir ‘ışķa
Hem yüzi maḥbūs otı kimi şu‘le-fezādur min örtinsen pāk

3. Ol çihre-yi fūrūġı tüşüben zār-ı tinümġa bir nev' küyer kim
Her kimse anı kördi saġıngay ki yanadır od icide hāşāk
4. Hāyvān şuyı cānımı alur la'lidin ayıru ol cur'a-i mey ki
Tikmiş anga mey-gün lebi cānımġa devādur ni zehrüni tiryāk
5. Bu nev' ki eyler mi vaşlı hevesidin maħmūr bolup min
Müşkil ki yarılıġayı bu ħumārı ki mangadur sāġar bolup eflāk
6. Sā'il min ü maqşūdım érür naqd-ı vişaliñ buġl eyleme cānā
Kim yarca müzāhib de ki 'ışq ehli ara duramaz mum érür imsāk
7. Hicriñde yüzi sarġar beyān dem urabilmez bī-çāre Nevāyī
Güyā ki ħazān faşlıde bī-berg ü nevādur ol bülbül-i ġam-nāk

200.

NECĀTĪ RĀST

Mef'ülü / fā'ilātü / mefā'ilü / fā'ilün

Muzāri' --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Şāmīler étmesün diyü ikide bir hücüm
Götürdi zülf kâ'idesin yüzden ehl-i Rüm
2. Cānā güzeller aġzuña baqsa 'aceb mi kim
İns ü perī nigīn-i Süleymāna oldı mum
3. Dünyā bütün benüm dese yarım aġız lebüñ
'Ömr-i 'azīze étmeye ayruġ ecel hücüm

4. Hiç anda bile mi lebünün şivesin Mesîh
Ağızdan öğrenile mi İhyâ gibi ‘ulûm
5. Hâlün cefâyı hüşe-yi zülfünden öğrenür
Üzüme göre kararur éy bî-vefâ üzüm
6. Avlamağa güzelleri mâni‘ olur faķîh
Monlâlaruñ şikârda olurmuş liķāsı şüm
7. Ölüm işi Haķ işidür andan kim incinür
Yarı Necâtî ğayr-la görmekdedür ölüm

201.

ŞAHİDİ RÂST

Fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Gel berü gel zerķ-ıla taķlîdi ķo
‘Āşık ol iç bâde-yi tevĥîd ü hû
2. Besle riyâzetle riyâz-ı dili
Olma şaķın bende-yi ķîr ü gelü
3. Arayuban istedüĝüñ sū-be-sū
Söyleyüben özledüĝüñ kû-be-ķû
4. Ħayret ağacı budaĝında ķonup
Fâĥte-vâr iniledüĝüñ ķu vü ku
5. Bunı yaķîn bil saña senden yaķîn

---

201 4^a anda:ide N.B.D.
7^b görmekdedür:görmekdürür N.B.D.
A 49^b

Ġāyırı degül kim göresin rû-be-rû

6. Sen seni sen bilme anı bil seni
Sen seni bildüñ-ise bildüñ anı

7. Gel yola gir ‘ışķ-ıla ola uşıñ
Nefs eşegine ur uyan çek ķolıñ

8. Ağrıġuñ ard arķasına sür yolu
Uġrı kimi gizli yüri daķma ķañ

9. Gündüz olıcaķ yüri yolda şapa
Gece olıcaķ sür yola olunca tañ

10. Adı şanı at yabana ol delü
Kime temāşā olasan giyme tañ

11. İri yoġun sözlerüme tut ķulaķ
İnceden incedürür añlar-ısañ

12. Sen seni sen bilme anı bil seni
Sen seni bildüñ-ise bildüñ anı

13. Aç gözüñi canıñ uyar olma bön
Varlıġ evinden göç yoklukda ķon

14. Dünya şovugunda yuyup toñma gel
‘Işķ ocaġında emİN od yana ķün

15. Cīfe-yi dünyeyi elüñden bıraķ
Cān elün aç ġazret-i cānāne şun

16. Tā saña cānān şuna bir şāfi cām
Nüş edesin bāde-yi ġum-ı ledün

17. Añla bu bāzīçe-yi ıoy Çek-ile
Tā saña olmaya oyunda orun
18. Sen seni sen bilme anı bil seni
Sen seni bildüñ-ise bildüñ anı
19. Dāne içün düşme cihān dāmına
'Ārif-isen kıl nazār encāmına
20. Derd-i ser ü renc-i ĥumārın bilen
Ĥamra ne ĥoş meyl éde ya cāmına
21. Dünyede olan zevk u şafā 'izz ü nāz¹⁹⁵
Degmeye ālāyiş ü ālāmına
22. Vérme gönül mālına vü cāhına
Ķalma bunuñ nengine vü nāmına
23. 'Āşıkuñ ef'āline kılma nazār
Himmetine kaşd ne iĥdāmına
24. Sen seni sen bilme anı bil seni
Sen seni bildüñ-ise bildüñ anı
25. Geh sürerem çift dutaram şaban
Çoban olup çatladuram geh şapan
26. Gāh oluram 'ışk-ıla dazlak aşık
Gāh oluram sehv-ile yoldan şapan
27. Gāh éderem sa'y-ile taĥsīl-i 'ilm
Gāh éderem zühd-ile ĥalvet-vaţan

---

¹⁹⁵ Vezin oturmuyor.

28. Gerçek erüñ göñlüni ben kabmuşam
Gerçek er olur yine benden kopan

29. Sırruñı fāş eyleme gel Şāhidī
Sırta érer sırrına kapu yapan

30. Sen seni sen bilme anı bil seni
Sen seni bildüñ-ise bildüñ anı

202.

ZĀTĪ RĀST

Mef'ūlü / fā'ilātü / mefā'ilü / fā'ilün

Muzāri' --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Şahrāda kaçdı benden ol āhū çayur çayur
Yağsa 'aceb mi tağları āhum bayur bayur

2. Ol şemsi ben bugün görem gibi bu şehir
Nūr āyetin düşümde okurdum şayur şayur

3. Dédüm şer-i raqībi helāk eyleseñ n'ola
Bir lağza turaırdı eyütdi hayur hayur

4. Cānum démiş raqīb o nigāra meded meded
Cānun tenünden anuñ İlahī ayur ayur

5. Dil bağla bend-i zülf-i nigāra yüri yüri
Bi'l-lāhi Zātī kayduña kum kum kayur kayur

²⁰² A 50^b Eski Türk Edebiyatında Nazım (F.İ.) s.241
2^a şemsi ben bugün:yüzi āfitābı E.N.

203.
VE LEHÜ

Fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Hatt-ı Fir'avnî egerçi la'l-i cānāndan çıkar
Göriccek Mūsā helāk eyler anı cāndan çıkar
2. Zülfüñe öyküñdi gönçe süñbül éy gönçe dehen
Gül yüzüñde hatt-ı reyhān diyen imāndan çıkar
3. Āteşe düşmüş sipendüñ ile şankim düddur
Haddüñ üstünde mü ki ol hāl-i fitāndan çıkar
4. Hemdemümken dostum eşk çeker güşüm benüm¹⁹⁶
'İşkuñ içre dem gelür bu çeşm-i giryāndan çıkar
5. Yağduğı dem çeşmüme (...) ¹⁹⁷ 'arızı sīmīn yār
Dēdi kim bu 'aynuñ ābı Zātīye kandan çıkar

204.
VE LEHÜ

Fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilün

Remel: ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Leblerüñ büse revān eylese ölmüş dirilür
Héy meded derd-ile bī-çāre de ölmüş dirilür

²⁰³ A 50^b

¹⁹⁶ Vezin oturmuyor.

¹⁹⁷ Mürekkep dağılmış.

²⁰⁴ A 51^a S.Kt.Fatih4078 (v.55^a-100^b) (Ö.S.G.) s.49

2. Öldürürseñ lebüñ esrārünü fāş eylemezem
Kekizin şānma ki ‘ālemde revān cān véirilür
3. Eli üstine çınāruñ şānemā el yoğ-iken
Démedi kıaddüne sen serv-i revānuñ éirilür
4. Çevresünde gözümüñ kanlu yaşun gördi o şāh
Şordı bu şırça serāy içine kıanden girilür
5. Öldürürseñ néce kez Zātī[yi] Circīs-şıfat
Kıomaz elden şānemā ‘ışkıñı ölür dirilür

205.

VE LEHÜ

Mef`ülü / fā`ilātü / mefā`ilü / fā`ilün

Muzāri` --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Dil hānesine gözlerüm āteş bırağıdılar
Ben oda yanmuşı yine odlara yağıdılar
2. Paylaşamadular dilimi ğamzeñ ü müjeñ
Hānçerle pāre pāre édüp oğı bırağıdılar
3. Ol serv-kāmet ehl-i velāyet degül midür
Şu bigi her vilāyet ayağına ağıdılar
4. Meclisde saña söger-imiş kıağıdıgun şehā

²a eylemezem:eylemezin S.Kt.

³ab S.Kt.’nda 3. ve 4. beyitler yer değıştirmiştir.

³a şānemā:güzelüm S.Kt.

⁴a şāh:māh S.Kt.

⁴b Şordı:Didi S.Kt.

Bî-çäre-dilligüñ yine başına kaçdılar

5. Gökden iner lağab kişiye yine Zātīyā

Yārūñ eşiği kelbi diyü ad daqdılar

206.

ŞEYHİ RĀST

Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

Hezec: +--- / +--- / +--- / +---

1. Müselsel zülf[i] boynuma şalaldan bend-i sevdāyı
Belā dāmunda ser-gerdān benüm rüsvā vü şeydāyī
2. Qorunmasa yaşum seylin firākı odunuñ haylī
Felek evcine ilterdüm gözümnden mevc-i deryāyī
3. Baña ne şüreti ma‘nī hudāvend giderür varlık
Çü ‘ışk içinde küfr olur hudā-rāyi vü hod-rāyī
4. Göñül gözi hayālinde olımaz fitneden emīn
Çün uydı mest-i ‘ayyāre ço çeksün şūr u gāvgayı
5. Cemālūñ şem‘i nūrundan göreydi müdde‘ī pertev
Bileydi nişe pervāne bulımaz şabra pervāyī
6. Şabā zülfi hevāsundan dimāguñ olıcağ müşgīn
N’ola bir kılcā bād étsüñ garīb [ü] zār tenhāyī
7. Gözi evvelde aldı ‘aql u şabr u cān u dil rahtın
Ne bulur gam çerisi kim éde her lağza yağmayı

²⁰⁶ A 51^a (M.İ-C.K.) Ş.D.’de bulunmamaktadır.

207.
VE LEHÜ

Mef'ülü / fā'ilātü / mefā'ilü / fā'ilün

Muzāri' --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Cān ḥastedür bedendeki şıḥḥat ne fā'ide
Sükker lebüñ gerek baña şerbet ne fā'ide
2. Ḥaddüñ gözün dudaguñ otaguñ şoranlara
Ṭübā vü kevşer ü aña cennet ne fā'ide
3. Var luṭfuñ āfitābına érmege himmetüm
Çün ṭāli'imde toğmadı himmet ne fā'ide
4. Her bī-ḥaber müşāhib-i yār olsa ğam degül
Şāhib-i dil olmayanlara şöḥbet ne fā'ide
5. Ḥaḫkā cihān içinde ki cümle ḥayāldür
Bāṭıl ḥayāle cümle muḥabbet ne fā'ide
6. Olsa ḫara diken güle hemdem çü menfa'at
Bulsa ḫuru ağac şuya ḫurbet ne fā'ide
7. Şeyḫī zamāne devleti dīvdür hemīn let
Bir devletün ki ola soñı let ne fā'ide

207

A 51^b Ş.D. (M.İ-C.K.) s.247

1^b gerek baña:buyur aña Ş.D.

2^{ab} Ş.D. 5. B.

2^a Ḥaddüñ gözün:Ḥaddüñ yüzün

2^b kevşer ü aña:ḥür u kevşer ü Ş.D.

3^{ab} Ş.D. 2. B.

5^{ab} Ş.D. 6. B.

5^b cümle:bunca Ş.D.

6^{ab} Ş.D. 3. B.

6^a çü:ne Ş.D.

7^a dīvdür:durur Ş.D.

7^b ki:kim Ş.D.

208.

İŞHÂK RÂST

*Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün**Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-*

1. Ger gedâ-isem ne var ğam mülkünüñ sulţānıyam
Bir kemān-ebrū nigāruñ ıulıyam ıurbānıyam
2. Bir iki gun 'ömrüm olduıca bu miĥnet-hānede
Ḥān-ı ğamdur yédüğüm derd ü belā mihmānıyam
3. Ęy bana çokdan mı dildāre esİR olduñ diyen
Dünyede kendüm bilelden vālih ü ĥayrānıyam
4. Bāĝ-ı ĥüsnüñ sen gül-i ra'nāsı iseñ dostum
Ben de ğam gülzārınuñ bir bülbül-i nālānıyam
5. Şabr dédüğüñ nedür İshāk bilmezsin gibi
Kim [nenüñ] gibi kişinüñ vālih ü ĥayrānıyam

209.

*Fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün**Remel: ++-- / ++-- / ++-*

1. Gün yüzün görmeyeli éy meh-rū

208 A 51^b Koyunoĝlu11452 (S.A.) s.247
 1^b Bir:Sen K.
 2^{ab} K.'da 2. ve 3. beyitler yer deĝiştirmiştir.
 3^a bana çokdan mı dildāre:ĝam-ı dildāre çokdan mı K.
 4^a ra'nāsı:ĥandānı K.
 5^b kişinüñ vālih ü ĥayrānıyam:cemālūñ zār ü sergerdānıyam K.

209 A 52^a Başlık yazılmamıştır. Yazarı belli deĝildir.

- Gözüme gelmez olupdur uyhu
2. Serv-i reftāruñı bu kanlu yaşum
Cüst [ü] cū édüben arar her su
3. Ğam-ı hicrũñ démege derd-ile
Cismüm üstünde zebāndur her mū
4. Sen gülersen beni ağlar göricek
Hüb-rũlarda bu mıdur hep hu
5. Dilrübālar yüzine éy yüzi gül
Dīde baqmaduğına hikmet bu
6. Dün ü gün fikrim ü yādum sensün
İki ‘ālemde murādum sensün
7. Deli göñlüm ğam-ı hicrān ister
Ele mi kendüye yārān ister
8. ‘İyd-i vaşl için ol qaşı hilāl
Cān-ı mecrũhumı qurbān ister
9. Nev-bahārı güli hũsnine müdām
Gözlerüm yaşunı bārān ister
10. Qandesün rũh-ı revānum ki seni
Görmege dīde-yi giryān ister
11. Ne görünür gözüme bu dünyā
Ne göñül seyr-i gülistān ister
12. Dün ü gün fikrim ü yādum sensün
İki ‘ālemde murādum sensün

13. Ebr-i ğam cāna cefādur sensiz
Aĝlasam baña revādur sensiz
14. Ölüben künc-i ğam-ı ‘ışk içre
Şaĝlık çünki ħaťādur sensiz
15. Ĥaste-yi ‘ışk olaydın rüħum
Her devā cāna belādur sensiz
16. Néce ħan aĝlamayam iki gözüm
Derd ü ğam cümle bañadur sensiz
17. Gül-i nevrüzı cihān bāĝınuñ
Gözüme ħār u ‘anādur sensiz
18. Dün ü gün fikrim ü yādum sensün
İki ‘ālemde murādum sensün
19. Her kaçan yüzüñi görsem gülerin
Gözümüñ ħanlı yaşını silerin
20. Yine kūyıñdan esen geldi şabā
Getürür mi ki visālüñ ħaberin
21. Çıķmadum başa ğam-ı zülfüñ-ile
Gerçi çoķdan bu hevāda yilerin
22. Daĝı raħm étmez misün éy ħünī
Bunca demdür ğam-ı hicrüñ çekerin
23. Yürüsem dilde ħayālüñ fikri
Söylesem vaşf-ı dehānuñ éderin

24. Dün ü gün fikrim ü yādum sensün
İki ‘ālemde murādum sensün
25. Bir géce pister-i ğafletde maḳām
Eylemişdüm gözüme geldi niyām
26. Nāgihān gördüm o māh-ı bed-mihr
Gelüben vérdi işāretle selām
27. Deheni nāz-ıla güftāre gelüp
Dédi éy ‘āşık-ı rüsvā-yı tamām
28. Sezerin terk-i muḥabbet kılduñ
Cām-ı ‘ışkı édüben cāna ḫarām

210.

ḤAMDĪ ÇELEBĪ

*Mef‘ülü / fā‘ilātü / mefā‘ilü / fā‘ilün**Muzāri‘ --+ / -+-+ / +--+ / -+-*

1. ‘İşk-ıla ḫāli za‘f olanuñ şabr[1] pek gerek
Bu derde çift olan kişi ‘ālemde tek gerek
2. Maḫbüb taş bağırlu olup şirret eylese
Cevrün çeken muḫibbe demürden yürek gerek
3. Éy dil ṭayanma o şanemüñ ḫatı göñlüne
Gerçi ki şeh sarāyına şarşar direk gerek
4. Ol resme yaqdı göñlüm evin ol nigār kim
Yine ‘imāret étmege ḫayli emek gerek

²¹⁰ A 53^a (A.E.Ö.) H.Ç.D.’ında bulunmamaktadır.

5. Yaram dilümde tázelenür söylemese yār
Zaḥmuñ hevāsın almağa lābüd nemek gerek

211.

ḤAYĀLĪ FERMĀYED

Mef'ülü / fā'ilātü / mefā'ilü / fā'ilün

Muzāri' --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Rengīn lebūñ ki éy şanem ol ḥaṭt-ı neveddür
Bir la'ldür ki kāfir elinde girevdedür
2. Bu odlu āhum içre benüm şanlı gözlerüm
İki şerāredür ki derün-ı 'alevdedür
3. Qays eyledi ḥayāline göz merdümünde cāy
Gördi qarār-ı Leylīyi kim qara evdedür
4. Şebbāz-ı 'ışq üstüme sāye şala diyü
Cism-i za'ifüm aña atılmağa gevdedür
5. Muṭrıb Hayālī bezmini germ eyleseñ ki anuñ
Gönli hicāzda vü kulağı pīşrevdedür

212.

VE LEHÜ

-
- ²¹¹ A 53^a H.B.D.(A.N.T.) s.112 S.Kt.Fatih3849 (v.40^b-80^a) (A.E.) s.91
^{1^a} ki:kim H.B.D. S.Kt.
^{2^b} ki eki H.B.D.'nda eksik yazılmış.
^{3^{ab}} H.B.D. ve S.Kt.'de 3. ve 4. beyitler yer değiştirmiştir.
^{3^b} Leylīyi:Leylī S.Kt.
^{4^a} üstüme sāye şala:sāye şala üstüme H.B.D. S.Kt.
^{5^a} ki eki H.B.D. ve S.Kt.'de yok
^{5^b} vü eki H.B.D. ve S.Kt.'de yok
- ²¹² A 53^a (A.N.T.) H.B.D.'de bulunmamaktadır.

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Āşikār olmazdı derdüm dağ-ı hicrân olmasa
Yandıgum bilmezdi kimse āh u efgān olmasa
2. Göñlüm ārām eylemezdi kām̄eti dildārsız
Gülsitānda şāḥ-ı gül serv-i hırāmān olmasa
3. Kim vérürdi ben ölümlü ḥasteye bir kaṭre āb
Künc-i miḥnet-ḥānede bu çeşm-i giryān olmasa
4. Üzülp derd-ile ağlar mıydı zār-ıla qarār
Gül aña qarşu gelür gülşende ḥandān olmasa
5. ‘Arş kandilin felekde kim yaḫardı her géce
Bu Ḥayālī rüz u şeb ḥānede mihmān olmasa

213.

MAḤĀLĀT-I GÜLŞENĪ ĠAFERA’L-LĀHU LEHÜ

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Ḥamd-ı pāk ol pāke cānı pākden
K’ādem eyler ḫudret-ile ḥākden
2. Āfitāb-ı rūḫa andandur ziyā
Şem‘-i ‘aḫl andan bulur nūr-ı şafā
3. Ḥikmetiyle nuṭfede ol cān éder

Āfitābı zerrede pinhān éder

4. Bānī-i bünyād-ı saḡf-ı bī-sütün
Naḡş-bend-i ṭāḡ-ı çerḡ-i nīl-gün
5. Çerḡe seyr ü ḡuṭba andandur şebāt
‘Aḡl u nefş ü rūḡa ol vérür ḡayāt
6. ‘Aḡluñ ol ‘aḡlı vü cānuñ cānıdur
Cüz ü küllī zātınuñ bürhānıdur
7. Ḥikmet-i mecmū‘-ı fi‘lüñ fā‘ili
Ḳudret-i mecmū‘-ı şey’üñ şāmili
8. Hīç ‘aḡl-ı ḡurde-bīn ü nüktedān
Gene zātundan anuñ vérmez nişān
9. Āfitāb-ı zāt-ı pākinden yaḡīn
Dīde-yi ‘aḡl olmamışdur zerre-bīn
10. Dāldurur ḡikmetine kāf u nūn
K’andan oldı naḡş-ı bīrūn [u] derūn
11. Ērdi her mevcūda cūdundan vücūd
Zü’l-minen bī-minnet eyler feyz-i cūd
12. Evveli her evvelüñ bī-ibtidā
Āḡir[i] her āḡirüñ bī-intihā
13. Pādişāh oldur ki bākī ‘izzeti
Hem mu‘izz ü hem müzill yoḡ zilleti
14. Ḥāk-ı dergāh[1] selāṭīn-i cihān

8^b Gene:Kendü R.N.

Ḥalkasıdur bābınuñ heft āsumān

15. Gāh vérür tāc u taht u māl u cāh

Gāh eyler mālı mār u cāh[1] çāh

16. Ḥākım oldurur ki hükmidür revān

Māni‘ olmaz emrüne kevn ü mekān

17. Oldı vaşfunda zebān-ı ‘aql lāl

Kimsene andan nişān vérmeκ muḥāl

213-1.

DER-TEVḤİD GÜYED

Mef‘ülü / fā‘ilātü / mefā‘ilü / fā‘ilün

Muzāri‘ ---+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Ol pādişāha yaraşur eyvān-ı küberā

Kim ḥāke yüz sürerler eşigünde enbiyā

2. Ger şad hezār şāl kıla vaşf vāşıfān

Mevşūf olmaya şıfat-ı ‘izzet-i Ḥudā

3. Evc-i sipıhrden çü tülü‘ éde āfitāb

Ser-geşte-ḥāl olsa ne tañ zerre-yi hevā

4. Keşf-i sürādıkāt-i celāl étmek istese

Maḥcüb [u] bī-mecāl olur ‘aql-ı evliyā

5. Ma‘ḳül-ı ‘aql-ı evvel ü āḥirdürür velī

Andan ne ibtidādurur aña ne intihā

213-1 A 54^a R.N. (M.Y.) s.44

1^a küberā:kibriyā R.N.

3^b zerre-yi hevā:zerre der-hevā R.N.

6. Ėrmez kemāl-i zāt-ı beķāsına hıç naķıs
Mecmū‘-ı kā’inātı eger eylese hebā
7. Hatt-ı vücdı levh-i ‘adem üzre resm édüp
Harf-i dü kevni eyledi inşā *kemā yeşā*¹⁹⁸
8. Ol zāt-ı pāk kim şıfatundan eşerdürür
Ehl-i ‘uķül dēdügi bī-çün ü bī-çirā
9. Ketm-i ‘ademen eyledi icād ķudreti
Şeş süy u heft aķter ü nüh günbed-i ‘alā
10. Dest-i sipihre mişķale-yi māh-ı nev vérür
Tā aķterān-ı āyine-güne vére cilā
11. Gündüz bisāt-ı hāke tutar çetr-i zer-nigār
Géce ‘arūs-ı çerhe döşer nıl-gün vuķā
12. Şem‘-i celāl-i tābiş-i şevķünde zevķ-ile
Pervāne-vār sūhte ervāh-ı aşfiyā
13. Gerçi ta‘ayünātdurur keşret-i şıfāt
A‘dād[1] ķo ki vaħdet éder zāt[1] muķtezā
14. Sırr-ı haķāyıkuna giremez añā ‘uķül
Hoş mazħar oldı āyine-yi rūh-ı Muştafā
15. Sālār-ı dīn ü şāh-ı rüsül hādī-yi sübül
Leşker-keş-i velāyet-i cān şāhib-i livā
16. Aşl-ı vücd[1] noķta-yı pergār-ı dā’ire

6ª Mecmū‘-ı:Ser-cümle R.N.

198 İstedıği şekilde.

15ª sübül:sebül R.N.

16^a Aşl-ı vücd[1]:Ehl-i vücd u R.N.

Mağşüd-1 âferîniş ü memdûh-1 muğtedâ

17. Şânunda nâzil olalı *ve'ş-şemsü*¹⁹⁹ vechinüñ

Âfâkı rüşen eyledi envâr-1 *ve'd-duhâ*²⁰⁰

18. Hâvf étme Gülşenî ne kadar olsa seyyi'ât

Çün Muştafâ şefi'ola 'afüvv éder Hudâ

19. Her dem hezâr bâr şalât ü selâm-ıla

Cân u gönülden olsun aña medh u şenâ

213-2.

MAKÂLÂT ENDER-MÜNÂCÂT U İLTİMÂS

Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün / fâ'ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Èy ki senden hâşıl olur her murâd

Sen édersin hâtır-1 maḥzûn[1] şâd

2. Sen bilürsün ḥâl-i ḥalk-1 'âlemi

Zâhiren râz-1 derûn-1 âdemi

3. 'İlmüñe ma'lümdur esrâr-1 ğayb

Bu yaḳîne 'âḳil étmez şekk ü rayb

4. Dest-gīrisin ḳamu üftâdenüñ

Hem penâhı bende vü âzâdenüñ

5. Reh-nümâ ol éy ḳamuya reh-nümün

¹⁷a vechinüñ:vechüñe R.N.

¹⁹⁹ *Kur'an*, 91. Şems Sûresi, Ayet 1

²⁰⁰ *Kur'an*, 93. Duha Sûresi, Ayet 1

¹⁸b ola:durur R.N.

¹⁹b medh:midḥat R.N.

²¹³⁻² A 54^b R.N. (M.Y.) s.50

- Nefs elinde koma kim olam zebūn
6. ‘Āciz ü dermānde vü bī-hāşılum
Tut elüm k’üftāde-yi āb u gilüm
7. Gerçi étdüm bī-‘aded cürm ü günāh
Līk feyz-i fazl u luţfuñdur penāh
8. Bī-vefā aşhāb-ıla haşr eyleme
Cem‘ olmuş hāţır neşr eyleme
9. Saña lāyık kullar-ıla hem-dem ét
Derd ehl[i] şoĥbetine maĥrem ét
10. Şol ‘amel kim ĥazretüñde ĥadr[i] var
Anı rüzī eyle éy Perverdigār
11. Şol yola kim saña varur rehber ol
Çün degüldür ĥaşdum andan ĥayr yol
12. Cān u dilde koma ĥıll u ĥışş-ı ĥayr
Ķalmasun şūr u şer olsun maĥz-ı ĥayr
13. Ķalb-i bī-ĥışş u derūn-ı pür-şafā
Hem ‘amel kim ola ĥāliş bī-riyā
14. Sen müyesser eyle éy dānā-yı rāz
Ĥāţır-ı cem‘ ü dil-i bī-ĥırş u āz
15. Şol zamān kim müddet-i ‘ömr ü ĥayāt
Āĥir ola ére hengām-ı memāt
16. Çün kim édem dār-ı dünyeden sefer

12^b maĥz-ı:cümle R.N.

Fazluñ eyle raḥmetüñe rāh-ber

17. Yā kerīm yā raḥīm ü yā ğafūr

Rüz-1 maḥşer Muştafādan etme dūr

213-3.

DER-NA‘T-I RESŪL ‘ALEYHİ’S-SELĀM

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Seyyid-i kevineyn [ü] şāh-i enbiyā

Nūr-1 pāk u şem‘-i cem‘-i aşfiyā

2. Şu‘le-yi tīg-i zebān[1] şem‘-i mihr

Pāy-māl-i maḥdem[i] farq-1 sipihr

3. Ḥāk-i rāh[1] selsebīle āb-1 rūy

Ravzasında bāğ-1 cennet ḥāk-i kūy

4. Şeh-süvār-1 ‘arşa-yi her dü-cihān

K’oldı mizmār-1 Burāq[1] lā-mekān

5. Çün Burāq-1 berq-vār éde şitāb

Ḳala ‘İsīnuñ ḥarı ender-ḥılāb

6. Mūsāya ger kūh-1 Ṭūr-ısa maḥām

Aña farq-1 ‘arşdür vaqt-1 kelām

7. Āfītāb-1 āsumān-1 şer‘-i dīn

Emn-i ‘ālem mehbiṭ-i rūḥu’l-emīn

8. Ehl-i imānuñ ümīd ü mesnedi

Devlet ü iķbāl u baĥt-ı sermedi

9. Zerre-yi nūr-ı cebīn[i] āfitāb

Şemme-yi ĥaĥt-ı siyāh[ı] misk-i nāb

10. Dürr-i deryā-yı nübüvvet oldurur

Gevher-i kân-ı mürüvvet oldurur

11. Aĥmed-i muĥtār ĥatem-i murselīn

Faĥr-ı ādem *raĥmeten li'l-‘ālemīn*²⁰¹

12. Ĥil‘at-ı teşrīf aña *levlākdür*²⁰²

Maĥdem-i tāc-ı ser[i] eflākdür

13. Aña vü āline yā Rabbü'l-enām

Bī-kerān olsun şalāt-ıla selām

213-4.

HEM DER-NA‘T GÜYED

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Ėy Burāk-ı berķ-seyrüñ cilve-gāh[ı] lā-mekān

Ĥāşā kim ola ĥar-ı ‘İsī anuñla hem-‘inān

2. Gerd-i rāhuñ tütīyā-yı nergis-i ĥūrā-yı ĥuld

Ĥāk-i pāyuñ āb-ı rüy-ı gülşen-i bāġ-ı cinān

3. Āfitāb-ı ‘ālem-efrüz-iken éy şāh-ı dü-kevn

Bu ne sırdur kim seĥāb olmuş ĥapuña pās-bān

⁹^b misk:müşk R.N.

²⁰¹ *Kur‘an*, 21. Enbiya Sûresi, Ayet 107

²⁰² Sen olmasaydın.

²¹³⁻⁴ A 55^b R.N. (M.Y.) s.56

³^b pās-bān:sāye-bān R.N.

4. Merkez-i hâkin[de] gördi âfitâb-ı cevheri
Mağdemûñ her gün anuñ-çün devr eyler zer-feşân
5. *Lī ma‘allāh*²⁰³ cūybārundandurur her sebz ü ter
Şāh-ı iqbālūñ k’anun zıllundadur emn ü emân
6. Salṭanat fark[1] Süleymân-ıla ancağ ola kim
Aña hüdhüddür saña Cībrīl-i hazret tercemân
7. Şem‘-i cem‘-i enbiyâ olduğına budur delīl
Kim zebân-ı maẓhar-ı âyât-ı nūr oldı Duḥân
8. İbtidâ-yı âferīniş muḳtedâ-yı enbiyâ
Ketḥüdâ-yı rüz-ı evvel ḥ‘ace-yi âḥir zamân
9. ‘Andelib-i gülşen-i taḥḳīḳ oldur ki anuñ
Lâ-mekân oldı hümâ-yı himmetine âşiyân
10. Şāhibü’l-mi‘râc k’oldı leyletü’l-isrâ aña
Päye-yi evvel-ḳadem ser-ḥadd-i heftüm âsumân
11. Vaḳt-ı da‘vâ ol ḳadar endâz-ı ma‘nī eyledi
Tīr-i per-tâbına ḳalb-i ḳâb-ı ḳavseyn nişân
12. Gülşenī vaşf-ı kemâlūñ néce étsün k’idemez
Dāniş-i ḥuffâş ḥürşīd-i dıraḥşân[1] beyân

213-5.

DER-MEDḤ-İ EBŪBEKR RAẒİYA’L-LĀHU ‘ANHU

4^a hâkin[de]:ḥākīde R.N.
203 Allah benimle olsun.
8^a ibtidâ:iḳtidâ R.N.
9^a ki:kim R.N.
213-5 A 55^b R.N. (M.Y.) s.58

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Evvel-i aşhâb [u] şeyh-i muqtedâ
Kân-ı şıdk u yâr-ı gâr-ı Muştafâ
2. Server-i leşker-keş-i sultân-ı şer‘
Zât-ı pāk[i] ‘unşur-ı erkân-ı şer‘
3. Ehl-i hâl u şāhib-i fakr u fenâ
Rükn-i a‘zam reh-nümâ [vü] pîşvâ

213-6.

DER-MEDH-İ ‘ÖMER RAZİYA’L-LÂHU ‘ANH

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Yâr-ı şānî şāhib-i ‘adl u kerem
Mazhar-ı islâm u mîr-i muhterem
2. Muştafâdan soñra ger peygâmbere
Olsa ol olurdu éy şāhib-hüner
3. Sāyesi her kânde kim vérürdi nür
Andan olurdu kaçub iblîs dūr

213-7.

DER-MEDH-İ ‘OŞMÂN RAZİYA’L-LÂHU ‘ANHU

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

213-6 A 56^a R.N. (M.Y.) s.60
213-7 A 56^a R.N. (M.Y.) s.60

1. Yār-ı şālīs cāmi‘-i āyāt-ı Hāḳ
Kim añā olmuşdı ‘ilm-i ḥāḳ sebaḳ
2. Kān-ı luṭf u ḥilm [ü] deryā-yı ḥayā
Ya‘ni zi‘n-nüreyñ-i ḥürşīd-i şafā
3. Bülbül-i ḥoş-nağme-yi bāğ-ı Nebī
Ṭūṭī-yi güyā-yı esrār-ı Nebī

213-8.

DER-MEDḤ-İ ‘ALĪ RAẒĪYA’L-LĀHU ‘ANHU

*Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün**Remel: -+-- / -+-- / -+-*

1. Yār-ı rābi‘ dürr-i dürc-i *he’l-etā*²⁰⁴
Şeh-süvār-ı esb-rīs-i *lā fetā*²⁰⁵
2. Sāḳī-yi cām-ı şarāb-ı selsebīl
Āb-ı kevşer ḥāk-i pāyına sebīl
3. Gerçi şehr-i ‘ilm-i ḥāḳdur Muştafā
Bāb[1]dur anuñ ‘Aliyy-i Murtażā

213-9.

DER-MEDḤ-İ PĀDİŞĀH-İ İSLĀM SULTĀN MUHAMMED

*Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün**Remel: -+-- / -+-- / -+-*

---

²¹³⁻⁸ A 56^a R.N. (M.Y.) s.60

²⁰⁴ *Kur’an*, 76. İnsan Sûresi, Ayet 1

²⁰⁵ *Kur’an*, 18. Kehf Sûresi, Ayet 60

²¹³⁻⁹ A 56^a R.N. (M.Y.) s.62

1. Ba‘de na‘t u medh-i aşhāb u Nebī
Ehl-i ‘irfānuñ cihānda mezhebi
2. Budurur kim ola medh-i pādişāh
Hāşşa medh-i mazhar-ı luţf-ı İläh
3. Pādişāh-ı pāk-zāt u pāk-bīn
Zıll-ı Hāķ Sulţān Meħemmed pāk-dīn
4. Āfitāb-ı āsumān-ı salţanat
‘Ālem-i ma‘nī cihān-ı ma‘rifet
5. Ger kıla ‘ayn-ı ‘ināyetden nazār
Rūşen ola dīdehā-yı pūr-hüner
6. Ta‘n éder hürşīde re‘y-i enveri
Encüm ü eflāk anuñ fermān-beri
7. Zāt-ı pākidür cihān-ı feyz ü cūd
Ĝarķa-yı in‘ām-ı ‘ālem her vücūd
8. Néce kim tevħīd ü na‘t u medh ola
Néce kim ħamd u şenā vu medh ola
9. Düşmeni merdūd u maķdüh-ı zamān
Dostı maķbül u memdüh-ı cihān

213-10.

KAŞİDE-Yİ HEM-BERĀ-YI O

Mef‘ülü / fā‘ilātü / mefā‘ilü / fā‘ilün

Muzāri‘ --+ / -+-+ / +--+ / -+-

213-10 7^b ‘ālem:‘āmı R.N.
A 56^b R.N. (M.Y.) s.64

1. Ol āfītāb-rāye ki emrūdedür cihān
Gerden-nihāde gāv-ı zemīn şīr-i āsumān
2. Āyīne-yi zamīrine ‘aql eylese nazar
Ma‘lūm ola daḳāyık-ı esrār-ı āsumān
3. Gördi ḥasūd-ı ser-sebükün pāyına dutup
Ḳodı zamāne ḥādişeden künde-yi girān
4. Ḳadr[i] sarāyı bāmına olmaḳ muḥāldır
Bām-ı sipihre gerçi Zūḥal oldu pās-bān
5. Ḥürşīd-i kīmyā-ger ü deryā-yı cevheri
Keff-i güher-feşānuna sā’il niteki kān
6. Adın[ı] heft cild-i sipihre debīr-i çerḥ
Yazdı kim ola ḥırz-ı muḳīmān-ı āsumān
7. Şāh-ı cihān Meḥemmed-i Ğāzi ḥitāb éder
Adına çün ḥaṭīb-i felek ola ḥuṭbe-ḥān
8. Mīnba‘d ism-i künyet-i ‘ālī düzüp oḳur
Dārā-yı Erdevāndur u Keyḥüsrev-āsītān
9. Bālāya çerḥ-i baḥtdurur da‘vet eyleyen
Elbetde pīr olana éder ‘izzeti cüvān
10. Keyvān çün oldu ḥayme-keş-i maṭbah[ı] anuñ
Ġīsū-yı Zühreden düzedür çerḥ rismān
11. Ėrse ğubār-ı cevherüne ‘ayn-ı ‘abherüñ
Ḥürşīd-veş daḳāyık-ı eflāk ola ‘ayān

12. Āvāz-ı ıabl-bāzın[1] gūş étse rüz-ı şayd
Havf-ıla nesr-i ıā'ir éde terk-i āşiyān
13. Keff-i cevād-ı hāşiyetün bulsa nāmiye
Dest-i ıenār ola ıemende güher-feşān
14. Bāğ-ı behište vére nesīm-i hayāt-bağş
Hulı-ı gül-i nesīmin[i] kesb étse gülsitān
15. Ger étse tır-i ğamze-yi ğılmāndan iltimās
Ġīsū-yı hūr-ı hulud olurdı zihī kemān
16. Şehr-i 'ademden olmaz-ısa zıbt bedreka
Gelmez vücūd[1] kişverine kār-vān-ı cān
17. Şol sālİK ola cāh-i cihānīnūñ āgehi
K'evvel kademde menzil ola añā lā-mekān
18. Ger āb-ı kevşer ile şıvarılsa rāstī
Müjgān-ı hūr nīzesine ol[ur]dı sinān
19. Yāķūt u la'l mīve ola dikicek nihāl
Keff-i güher-feşānun[1] yād étse bāğ-bān
20. Ger hıfz-ı dāmenünde olursa ıerāğ-ı 'ömr
Bād-ı fenā érişmeye vü kála cāvidān
21. Ger cām-ı 'adl cür'asını nüş éderse hāk
Nüşīn revāna feyz éde Nüşirevān revān
22. Devründe hıç kimsene zulm eylemez anuñ
Ancaķ dehān-ı dost meger ol dağı nihān

23. Ol āfitāb-ı rāye ki zıll-ı Hūdādurur
Olsa ‘aceb mi şehper-i Cībrīl sāye-bān
24. Neccār-ı ‘aql bāmına қаşr-ı refī‘inüñ
Ger Sidreden düzetse sezā ola nerdübān
25. Hāḳḳā ki mu‘terif ola-y-ıdı kuşūruna
Ger görse bezm-i gülşenin[i] ravza-yı cinān
26. Çün devlet[i] du‘āsın oḳur Gülşenī anuñ
Rūḥu’l-emīn bigi éder āmīn ins ü cānn
27. ‘Ālemde néce kim ola aşl-ı ḡam u ʃarab
İnsān gehī melūl ola ḡāh şādmān
28. Aḥbāb[ı] şād u ḥurrem ü ḥandān ola ḳavī
A‘dāsı müstemend ü perīşān u nātüvān

213-11.

MAḲĀLĀT ENDER ‘ACZ-İ NEFS-İ ḤOD

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Bī-niyāzā ‘āciz ü bī-çāre-em
Rehber ol kim güm-reh ü āvāre-em
2. Kendüzümden olmuşam kendümde güm
Hīçden hīçüm ki yoḳdur varlıgum
3. Ben kimüm kim ḳaṭre-yi mā-ı mehīn
‘Özrüm ü taḳşīr ser-tā-ser hemīn

213-11 24^b düzetse:düzerse R.N.
A 57^b R.N. (M.Y.) s.70

4. Sen ḥalāş ét perde-yi pindārdan
Keşf eyle *min ledūn*²⁰⁶ esrārdan
5. Țut elüm k'üftāde-em éy dest-gīr
Gerçi ol i'zāze degmez bu ḥaķīr
6. Zerre-yi ser-geşte-em bī-pā vü ser
Āfitāb-ı mihr ki olmuş maķarr
7. Āb u gil bendünden ét āzād dil
Ķoma k'olam pāy-māl-i āb u gil
8. Ḥāk u ḥūn-ālūde-em pūr-sūz u derd
Şem' bigi zār u giryān rūy-zerd
9. Cān u dil āyīnesinde ķoma jeng
Gerçi düşdi 'aks-i çerḥ-i nīl-reng
10. Yüz saña dutdum mini redd eyleme
Cehl-i 'aqlum yoluna sedd eyleme
11. Nūr-ı mihrūñ şem'-vār eyle delīl
K'olmaya dil zūlmet içinde zelīl
12. Vēr ḵanā'at ḥ'ānını éy bī-niyāz
Ķoma k'olam pāy-māl-i ḥırş u āz
13. Dām-ı gītīden beni āzād ķıl
Āḥiret fikr-i ğamıyla şād ķıl

213-12.

---

²⁰⁶ Senin katından.

⁷ āzād:āzāde R.N.

¹⁰ mini:beni R.N.

HİTÂB KERDEN BÂ-DİL-İ HOD

Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün / fâ'ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Èy dil-i pür-derd ü pür-süz u niyâz
Vaşf-ı hâlünden bize keşf eyle râz
2. Bilirüz kim vâkıf-ı esrârsun
Naql ét kim nâkil-i âşârsun
3. Sâlik-i râh-ı yaķıñsün bî-gümân
Tâlibüz eyle sülûkuñdan beyân
4. Èy hakîm-i kâr-dân [u] tîz-hüş
Kaatre-iken baħr gibi eyle cüş
5. Gevher-i ma'nî ki dürc-i cânda var
Nazm eyle mişl-i dürr-i şehvâr
6. Ma'rifet âyînesine vér cilâ
Kim görine zerreden mihr-i şafâ
7. Olma iñen ğonçe bigi beste-dem
Hurrem ol gül gibi çekme ğâr-ı ğam
8. Kuds gülzâr[ı] gülünden bû-yı cân
'Andelîb-i kudsîye vér armağan
9. Her temettü'den ki vardur ğâşılıñ
Cân mezâķ-ı zevķ éder debret dilüñ

213-12 A 58^a R.N. (M.Y.) s.72
7^b gibi:bigi R.N.

10. o cihānı ol kūdūretten berī
Kim yaraşmaz tīre şems-i řāverī

213-13.

MAALĀT ENDER BĪ-VEFĀYĪ-Ī DEHR

Fā‘ilātūn/ fā‘ilātūn / fā‘ilūn

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. erĥ-i bī-mihrī vū cānı bī-vefā
Pūr-kūdūrātdur ki görünmez řafā
2. Baĥt u ‘izz ü ni‘met ü nāz-ı cihān
Zehr-i řātildür görünür nūř-ı cān
3. enber-i gerdūn-ı gerdān éy pūser
Ĥalkā olmuş ejdehādur heft-ser
4. Bir demünden kim hezār olur helāk
Ĥāce ġāfildür kim étmez bīm ü bāk
5. Dāne-yi ĥırřa muşayyed murġ-ı cān
Ĥırmen-i ‘ömri yéle vérdi cihān
6. Pīre-zendürür ‘arūs-ı rūzigār
Nev-cüvān şanma görüp naşş u nigār
7. Cüft olma āna kim dellāledür
Bīve-yi şevher-küş ü řattāledür
8. Dāmdurur murġ-ı cāna rüz u şeb

213-13 10^b şems:şem‘ R.N.
A 58^a R.N. (M.Y.) s.74
1^a mihrī // cānı:mıhr // cihān R.N.
1^b kūdūrātdur:kūdūretdür R.N.
2^a ‘izz ü:izzet R.N.

Dāne étme hırmen-i mehden taleb

9. Çerh bī-mihr ü cihān kıattāldur

Ƙalma reng ü būyına kim āldur

10. Nécelerden gérü kıalmışdur cihān

Sen şanursın kim seni gördi hemān

11. Var mıdur řādī ki řoñı ğam degül

‘Ars olur mı k’āhırı mātem degül

12. Bī-ħazān olmaz bahār-ı rūzigār

Böyledür nūř-ı mey ü nīř-i ğumār

213-14.

ĦİKĀYET

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Mübed-i Hindū meğer kim bir seğer

Ètdi bülbül gibi ğülşenden ğüzer

2. řubĥ müşğin-dem řabā ‘anber-niřār

Lāle micmer-süz u āb āyīne-dār

3. Meclis-i ğül germ ü bülbül ğoş-nağam

Nergis-i sākī elinde cām-ı cem

4. Murğ řāĥ-ı servden destān-serā

Sāz düzmüş rāst [u] ‘uřřāk u nevā

213-14 A 58^b R.N. (M.Y.) s.76
1^b gibi:bigi R.N.

5. Şāhid-i nesrīn-i gül hūrī-cemāl
Şaḥn-ı gülşen sāḥat-ı mīnū mişāl
6. Cān vérür ‘İsī bigi bād-ı bahār
Āb-ı Hızr olur zülāl-i cūy-bār
7. Kaṭre kim īsār éder çeşm-i seḥāb
Lāle la‘lünden olur dürr-i ḥoş-āb
8. Yarlıgadı ‘afv étdi hefvetün
Vérdi kevşer rüz[ī] kıldı cennetün
9. Ėy cefā-pīşe naşīḥat gūş kıl
Zehr[i] ḳo tiryāk-i ekber nūş kıl
10. ‘Āḳıbet çün bulırsarsun étdüğüñ
Zāyi‘ étme kendüzün dévşirdüğüñ
11. Şimdi fırsatdur éderseñ tevbeyi
Hāzır ol kim fevt édersin tevbeyi
12. Segde zāyi‘ olmadı luṭf u kerem
Ādemīde ola mı éy muḥterem
13. Bī-kerān olsa n’ola cürm ü günāh
Tevbe étsen ‘afv éder luṭf-ı İläh
14. Raḥmeti ḳapus[ı] açıḳdur müdām
Ol ḳapuda yarlıganur ḥāş u ‘ām
15. Ol ḳapuya yüz ṭutan olmadı redd
Ol ḳapudan érişür her dem meded

6^b olur:olmuş R.N.

8^{ab} R.N.’de 8. hikayenin 5. beyiti olarak devam ediyor.

13^b luṭf-ı İläh:ol pâdişāh R.N.

16. Luṭf-ı hāşundan éder in‘ām-ı ‘ām
Kār[1] feyz ü cūd u ihsāndur müdām

17. Ger diler-iseñ kim olasin baḥtiyār
İḥtiyār ét eyelügi éy iḥtiyār

18. Nīk nāmı sikkesine naḫş-bend
Buldı baḥt-ı nīk ü hem ḫadr-ı bülend

213-15.
HİKĀYET

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Geldi Mūsā Ṭürdan bir gün meger
Gördi olmuş ümmeti zīr ü zeber

2. Oldı hışm-ālūde vü étدی su’āl
Kim neden oldu size vāḫi‘ bu ḫāl

3. Dédiler kim Sāmīrīden oldı rīv
Ekşeri ḫaldı tebeh vesvās-ı dīv

4. Ṭālīb oldı Mūsā-yı ‘ālī-maḫām
Almağ-içün Sāmīrīden intikām

5. Bulımadı ḫırḫ gün étدی ṭaleb
‘Āciz oldı ḫaldı āḫir muḫtarib

6. Ḫırk birinci gün olıcaḫ meger

²¹³⁻¹⁵ A 59^a R.N. (M.Y.) s.108
6^a olıcaḫ:olıncaḫ R.N.

Görđi anı Mūsā-yı peygamber

7. Dédi éy mel‘ün merdüd u fużül
 andesin kim bulmadum atuña yol
8. Sāmīrī dédi ki bā-emr-i İlāh
 Günde bir étmek baña oldu penāh
9. Dédi Mūsā eyle bu sırrı beyān
 Kim ne vech-ile penāhuñ oldu nān
10. Dédi günde ha-iün bir nān ben
 Hıyr étdüm bulmaduñ cehd-ile sen
11. Étmedüm anı bu gün ün kim edā
 Anuñ-iün saña gösterdi Hudā
12. Oldı Mūsā ar bar-ı hayrete
 Kim érişmez derk-i ‘akl ol udrete
13. Eylük étdügi cihetden bī-gümān
 Dostundan düşmeni étdi nihān
14. Eylük ét kim birine olur hezār
 Bil ki yodur ecrine ‘add ü şümār
15. Eylük olur Gülşenī hem-rāh-ı cān
 Eylük-ile at‘ éder hem rāh[ı] cān
16. Eylük eyler merdüm[i] ‘ālī-maām
 Eylük éden batludur ve’s-selām

213-16.

14^b ‘add:add R.N.

MAḲĀLĀT

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Èy ki devlet yāveri baht oldı rām
Çerh-i gerdün çāker ü ahter gulām
2. Hāne-yi ‘adli édin cāna hişār
Zulm bünyādın harāb ét zīnhār
3. ‘Adl ü dād ét kim şeh-i bā-‘adl ü dād
İki ‘ālemde bulur kām [u] murād
4. ‘Adl-ile tutdı tutanlar ‘ālemi
‘Adl eyler şāha bende ādemi
5. ‘Adl-ile durdı zemīn ü āsumān
‘Adl-ile ābād olur mülk-i cihān
6. Āhşicān étmeyince ‘adl ü dād
Luţf bulmaz ‘ālem-i kevn ü fesād
7. Şehriyārā ‘adl göster dād ét
Nāmdur ‘ālemde kalan ad ét
8. Şükrüni bu ni‘metüñ eyle edā
Kim seni şāh eyledi halk-ı gedā
9. Ğurre olma olduğına māl u cāh
Yoluñ urmasun hazer kıl gül-ı rāh

213-16 A 59^b R.N. (M.Y.) s.110
6^a Āhşicān:Şāh-ı ‘ādil R.N.

10. Ni‘met-i ‘ācil naşīb étđi Hüdā
Vér kim ola ni‘met-i ecell cezā
11. Qā’il-i elţāfdur halk-ı kerīm
Qāşıd-ı cevr ü sitem şab‘-ı le’ım
12. Nāşıh-ı müşfik sözünü éy hıdıv
İşid ü güş eyleme vesvās-i dīv
13. Dād-h‘āhuñ nālesin éy nık-rā
Rāst diñle nıtekim sāz-ı nevā
14. Senden öndün şāhlardan gāh gāh
Fıkr ét kim dutdılar baht u sipāh
15. Qanı Efrıdün qanı Nüşınrevān
Nış oldı ‘āqıbet nüş-ı revān
16. Baht olursa āsumān tāc āfitāb
‘Āqıbet mesken olur taht-ı türāb
17. Aña baqma kim cihāna şāhsun
Bunı gör kim aşl-ı hāk-ı rāhsun
18. Mişnet-i sermed sitem-kāruñdurur
Devlet-i bākı kim āzāruñdurur
19. Serde niçün ola bunca kibr ü kın
Olısar çün ‘āqıbet hāk-ı zemın
20. Āhiri zulmuñ peşımānıdırür
Terk ét anı kim perışānıdırür

14^b baht:taht R.N.

213-17.
HİKÂYET

Fâ‘ilātün/ fâ‘ilātün / fâ‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Var-ıdı mağribde bir şeh muhterem
Şāhib-i baht-ıdı vü tabl u ‘alem
2. Yüz sürerdi eşigine hāş u ‘ām
Çerh-i ser-keş emrine olmuşdı rām
3. Gerçi mülk ü māl u cāh[1] çoğ-ıdı
Līkin inşāfı vü ‘adlı yoğ-ıdı
4. Hod-pesend-ıdı cihānda bī-nazīr
‘Ālim-i ‘acībdi gūyā ol emīr
5. Devr gösterdi muhālif āsumān
Düşmen-i şa‘b oldı peydā nāgehān
6. Olmadı vaqtinde halk-ı şehri[i] yār
Oldı ‘aciz kaldı tenhā şehriyār
7. ‘Ucb gösterdi çü bahta inkisār
Kodı şehri tutdı rāh-ı kūhsār
8. Leşker-i hūnī peyince sürdüler
Kānde vardıysa izinden gördiler
9. Bildi kim kaşduna çerh étđi hücūm
Sa‘d-iken naḥs oldı te’sīr-i nücūm

213-17 A 60^a R.N. (M.Y.) s.114

3^b līkin:līk R.N.

4^b acībdi: ‘ucb idi R.N.

10. Çıkdı bir yüksek kayaya havf-nāk
Kendizün étđi revān oldı helāk
11. ‘Ucb[1] gör kim n’eyledi ol serveri
Aşş[1] kılmadı sipāh u leşkeri
12. ‘Ucb[1] terk ét getürür şūr u şerr
Ehlin eyler şāh-ı mağribden beter
13. ‘Ucb dünyāda éder h̄ār u zelīl
Āhiretde dūzaħa olur delīl
14. ‘Ucb iblīs[i] iletdi la‘nete
Lāyık olmaz ‘ucb ehl[i] raħmete
15. Serverā ‘ucb āfetinden zīnhār
Hāzır ol kim olmayasın h̄ār u zār

213-18.
HİKĀYET

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Şayd éderken nāgehān Nūşīnrevān
Dūr düşđi leşkerinden bir zamān
2. Mūnis-i düstūr-ı hāşş u nīk-rāy
Reşk éderdi fikretine fikr-i rāy
3. Sürdiler raħşın şabā-veş étđi geşt
Geçdiler ħayli zıyā‘ u kūh u deşt

4. Görđi bir dīh pādişāh-ı kām-yāb
Kim dil-i düşmen bigi olmuş ħarāb
5. İki murğ-ı hoş-nevā düzmiş şafır
Güş éder pādişāh-ıla vezīr
6. Dédi sulţān éy vezīr-i nüktedān
Eyle bu kuşlar ne dérlerse beyān
7. Dédi düstūr éy şehi pīrüz-baĥt
Kim müsellemdür tapuña tāc u taĥt
8. Rāy-ı ‘ālī ger olursa rāh-ber
Nüktesinden bunlaruñ vérem ħaber
9. Duĥterün bu murğ anuñ éy şehriyār
Oĥlına diler kim éde cüft ü yār
10. Ķaluñ ister ol daĥı budur ħaber
Bu dīh-i vīrane[yi] éy baĥtiyār
11. Bu daĥı eydür aña éy yār-ı ehl
Şāh zulm-ı devletinde kār-ı sehl
12. Ger melik bu-y-ısa hergiz çekme ĥam
Biñ bunuñ bigi dīh-i vīrān vérem
13. Şāh düstūruñ sözün çün étdi güş
Düşdi āteş cānına vu étdi cüş
14. Giryé étdi bir zamān sūz-ile şāh
Ĥāşıl-ı bī-dād olur feryād u āh

11^b Şāh zulm-ı devletinde:Şāh-ı zālīm devletinde R.N.

15. K'ey dirīgā cevr ü zulumden eşer
Vaş u ıayra eylemiş ben bī-ħaber
16. Ğāfilüm kim dest-i zulm [u] şüm-pā
'Ömr gibi ħāşilum étmiş hebā
17. Țut ki cem' étdüm ħazāyin bī-kerān
Ķāf-tā-ķāf ola maħkūmum cihān
18. Nāgehān şayyād-ı merg-i cān-şikār
Raħt u baħt[um] édiserdür tār u mār
19. Néce 'ıyş u 'işret ü zevķ ü sürür
Serde ola naħvet ü kibr ü gurür
20. Çünki mes'ül oluram yevmü'l-ħesāb
Ğāfilüm kim étmezüm fikr-i cevāb
21. Mülk[i] anuñ-çün baña vérđi İlāh
Dāfi'-i zulm olam olmayam tebāh
22. Ger bu gün zulm eyleyem éy mü'temen
Vāy-ber-men vāy-ber-feryād-ı men
23. Bes bu sözden 'adli éđindi ıarīķ
'Adl olur şehlere ni'me'r-refīķ

213-19.

MAĶĀLĀT

---

15 cevr ü:cevr-i R.N.
16^b gibi:bigi R.N.
22^b feryād:ferdā R.N.
213-19 A 61^b R.N. (M.Y.) s.122

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Ādemī kim aşıldur yek müşt hāk
Niçün āteş-tab‘ ola hışm-nāk
2. Hākdensün hāk bigi ol selīm
Olma āteş-tab‘ çün dīv-i le’im
3. Āteş-i ser-keş çün oldu hevl-nāk
Çodı hilmünden ser[i] teslīm-i hāk
4. Ol ziyādı gözledi vü bu kemi
Dīv andan oldu bundan ādemī
5. Meskenetden ādeme érdi meded
Kibrden dīv oldu merdūd-ı ebed
6. Ādemī-y-señ naḥvet[i] ço éy şafā
‘Ādet-i iblīsdür kibr ü ibā
7. Ser ne deñlü étse kibr éy hoş-ḥişāl
Āḥir-i kār olısdur pāy-māl
8. Bu fenā mülkünde kim yoğdur şebāt
Şaḥs niçün ola mağrūr-ı ḥayāt
9. Bilür-iken kimseye vérmez emān
Tīg-i zehr-ālūd-ı merg-i cān-sitān
10. Yoğdur anda ‘aql u dānişden eşer
Kim ola mağrūr-ı ‘ömr ü sīm ü zer

6^b iblīsdür:iblīs durur R.N.

11. Țut ki cem‘ étdüñ firāvān genc ü māl
Māl olur zāyi‘ alur renc ü vebāl
12. Penc rūze nevbet-i ‘ömr-i ařır
Fikr-i şad sāle ne-iün éy emīr
13. Ger dilerseñ fazl Hādan rameti
Terk idegör kibr ü ‘ucb u naveti
14. Ehl-i kibre meskenet hāřıl degül
La‘net ehli ramete ābil degül
15. Bād-ı kibr ü āteř-i ‘ucb éy püser
Hāk-i cisme dūzah[1] eyler maarr
16. Meskenetden ‘ār éder nefsi-eass
Far éder andan sa‘ādet-mend kes
17. Fikr-i terk-i kibrdür rāy-ı dürüst
Éy müdebbir olma bu tebdire süst
18. Seyyid-i kevneyn *ene miskīn*²⁰⁷ dédi
İki ‘ālem oldu yolında fidī
19. Meskenetden bulunur adr-i bülend
Pest eyler řař[1] ūcb-ı nā-pesend

213-20.

İKĀYET

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

²⁰⁷ Ben yoksulum.
²¹³⁻²⁰ A 62^a R.N. (M.Y.) s.126

1. Vakt-i nīsān қаtre-yi şulb-ı seḫāb
İner-iken gördi bahri bī-ḫicāb
2. Tūl-ı ‘arzuna naẓar étđi revān
Gördi kim yoқ ḫadd u pāyān ü kerān
3. Kendüzine baқdı bī-қадр u maḫal
Aşlıdur bir қаtre āb-ı pūr-ḫalel
4. Çünkim étđi ‘acz-i nefsiñe қарīn
Şöyle érđi emr-i Rabbü’l-‘ālemīn
5. Қа‘r-ı deryādan şadef çıқdı revān
O maḫalsız қаtreye açdı dehān
6. Düşdi қаtre yumdı aғzını şadef
Gitdi қа‘r-ı bahre éy ḫayrū’l-ḫalef
7. Oldı aşl-ı gevher [ü] dürr-i yetīm
Ḥārılıқdan buldı ‘izzetle ‘azīm
8. Қаtre-iken oldı dürr-i şāhvār
Zīnet-i tāc-ı şehān-ı rūzigār
9. Nisbet-i dendān-ı yār-ı dil-fırīb
Revnaқ-ı luţf-ı bināgūş-ı ḫabīb
10. Meskenetden buldı ol dürr-i şemīn
Bunca қадр u қıymet[i] éy pāk-dīn
11. Meskenet tāc-ı İlähīdür bülend
Èrmez aña dest-i şūm-ı ḫod-pesend

12. Mu‘cibā ol kaçreden kemsin eger
Saña étmezse bu sözlerden eşer
13. Bařrdür ‘ālem vücūduñ kaçredür
Meskenet göster kim ola kaçre dürr
14. Kōmayınca kibr ü ‘ucb u naşveti
Bulmamışdur hīç ser ol devleti

213-21.
HİKĀYET

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Var-ıdı şeh-r-i Hıtağa bir nigār
Müşg-i Çin hāl ü haşundan şerm-sār
2. Çeşm-i mest[i] āfet-i hüşyār-ıdı
Ġamzesinden tırrresi tarrār-ıdı
3. Ağzınuñ remzünde ‘aql-ı hurde-bīn
Nokta-yı mevhumdur démiş hemīn
4. ‘Ārıız-ı gül-reng reşk-i lāle-zār
Zülf[i] sünbül tırrresinden tār u mār
5. Zülf[i] müşgīn hāl u haşt[ı] ‘anberīn
Hırrmenünde hüşninüñ meh hüşe-çīn
6. Mest-i cām-ı hüşn-ıdı ol pür-ğurūr
Nār-ıdı mařzā görünür-ıdı nūr

²¹³⁻²¹ A 62^b R.N. (M.Y.) s.130
4^b tırrresinden:tırrresiydi R.N.

7. Geh geh eydürdi ki Yūsufda cemāl
Nītekim ḥüsn gibi oldı ber-kemāl
8. Māhtāb-ı ṭal‘atumdan āfitāb
*Zerredür va’l-lāhu a‘lem bi’ş-şevāb*²⁰⁸
9. Çīn-i zülf-i ‘anberīnümnden ki var
Şemmedür şad nāfe-yi müşg-i Tatar
10. Var-ıdı bir mübtelāsı pür-niyāz
Dédi bir gün aña kim éy ser-firāz
11. Kibr ü nāzı terk édüp gāh gāh
Ḥāl-i ‘uşşāka n’ola étseñ nigāh
12. Dédi éy müflis ḳanı sīm ü zeheb
Kim édersin vuşlatum gencin ṭaleb
13. Eşk ü çihreñ bigi naḳd-ı sīm ü zer
Olmayunca nergisim étmez naẓar
14. Her k’ola maḡrūr-ı ḥüsn [ü] ‘izz ü cāh
Ḥāl-i ‘uşşāka ḳaçan étşün nigāh
15. Kendüzine dédi ol ḥayrān [u] zār
Ger büt-i Āzer olursa bu nigār
16. Çün murād[1] sīm ü zerdür māl u genc
Seng-dildür çekmegil bīhūde renc
17. Görđi kim taḥşıldür renc ü melāl

---

^{7b} nītekim ḥüsn gibi:Nite ḥüsnüm bigi R.N.
²⁰⁸ Bunun mükafatını Allah bilir.

^{9b} nāfe-yi müşg-i:müşk-i nāfe-i R.N.

Fāriğ oldı ‘āşık-ı şūrīde-ḥāl

18. Çünki bu pervāne andan ictināb
Ètdi şem‘-i ṭal‘atundan gitdi tāb

19. Gülsitān-ı ḥüsnine bād-ı ḥazān
Atdı anı kim bahāra mihr-cān

20. Ol nihāl-i tāzenüñ bād-ı gurūr
Āb-ı rūy-ı ḥüsnine vérdi kuşūr

21. Şāḥ-ı naḥl-ı kibrūñ éy şāḥib-kerem
Ḥāşılı āsībdür berg[i] n’idem

213-22.

MAḶĀLĀT

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Èy cihān fikründe cüst ü hūşmend
V’ey mezākında şīrīnūñ dehr ḳand

2. Mū-şikāf-ı mekr ü destān u ḥiyel
Tābi‘-i nefis ü hevā ṭül-ı emel

3. Ğāfil olma nīşdür nūş-ı cihān
Ḷo bu sevdāyı ki sūdıdur ziyān

4. Dehre aldanma ki oynar lu‘b u reng
Şūretā şulḥ eyler ü ma‘nīde ceng

213-22 17^a taḥşīldür:taḥşīldür R.N.
A 63^a R.N. (M.Y.) s.134

5. Gerçi gözler gözleriñ sūd éy püser
Nağd-ı ‘ömrüñe ziyāndan bī-ḥaber
6. ‘Ömr nağdi gevherin étdüñ hebā
Cem‘ kılduñ seng-i bī-ḳadr ü behā
7. Ḳo bu fikri kim degül rāy-ı dürüst
Dīde-yi ‘aḳla görinür saḫt ü süst
8. Çeşm-i zāhir-bīne yoḳdur i‘tibār
Bāḫın[1] şāfi gerekdür hūş-yār
9. ‘Āḳıbet fikr étmeyen ādem degül
Rāy-ı ‘aḳlı süstdür muḫkem degül
10. Merd-i āḫir-bīn olur şāḫib-naḫar
Aña érmez çeşm-i āḫur-bīn-i ḫar
11. ‘Āḳil oldur kim ola rāyı ḳavī
Ḳalmaya şüretde ola ma‘nevī
12. Merdüm oldurur kim ola ḫurde-bīn
Diḳḳatine çeşm-i ‘aḳl ola ḳarīn
13. Naḳş-ı şüretdür tılısm-ı çeşm-bend
Genc-i ma‘nīdür murād éy hūşmend
14. Ḳırş u āzı ḳo ḫama‘dan ol beri
K’olasın mülk-i ḳanā‘at serveri
15. Dāma olma dāne-yi ḫırşla esīr
Murḡ-ı cānı éy ‘azīz étme ḫaḳīr

5^b ziyāndan:ziyāndur R.N.

15^a dāne-yi ḫırşla:dāne ḫırşıyla R.N.

16. Hırş olursa dīde-yi ‘aqla hicāb
Şahş eger sīmurğ ola eyler zübāb

213-23.

ḤİKĀYET

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Dūr-bīnüm diyü güncişke hezār
Lāf urdı kerkes-i mürdār-ḥār
2. Dédi güncişk éy ḥarīf-i lāf-zen
Ḳıl ü ḳālı ḳo getür var-ısa fen
3. Diḳḳatüñi görelim eyle nazār
Da‘vīye ma‘nī gerek ya‘ni hüner
4. Kerkes eşitdi çü güncişküñ sözin
Cem‘ ḳıldı ḡayret-ile kendüzin
5. Diḳḳat-ile eyledi çünkim nigāh
Oldı ma‘lüm-ı revān yek rüze rāh
6. Cīfe cinsünden ḥarīş-i cīfe-ḥār
Bir arada gördi kim yek loḳma var
7. Dédi güncişke bu şahrāda tamām
Baña görüñdi ne kim var ve’s-selām
8. Dédi güncişk anı kim gördi yaḳīn
Vaşf eyle bilelüm éy ḥurde-bīn

9. Dédi kim bir loğma vardur muhtaşar
Ba‘dezān aşdına açdı bāl u per
10. ayret-ile aldı güncišk anda süst
Kim buna diat olur ne şahs-ı cüst
11. Kerkes érdi loğmaya çün urdı çeng
Dāne-yi dām-ıdı düşdi aldı deng
12. Èrdi ardınca çün güncišk-i za‘ıf
Gördi kim şayd olmuş ol çābük za‘ıf
13. ande-y-ile dédi kim éy hurde-dān
Diatūñden aşşı yok étdüñ ziyān
14. Aşşı ne ol diate idāmdan
Dāneyi fark étmeyince dāmdan
15. āmi‘ andan bī-aberdürür meger
Néce az aşşidan érer çok zarar
16. ‘Āıbet-endīş olan ‘āıldürür
Bī-te’emmül sehv éden cāhıldürür

213-24.

MAĀLĀT

Fā‘ilātūn/ fā‘ilātūn / fā‘ilūn

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Fāş étme rāzıñı éy hūş-mend

213-24 14^b étmeyince:itmeyincek R.N.
A 64^a R.N. (M.Y.) s.140

- Güş ét pendüm ki hoşdur güş-ı pend
2. Şaklayan rāzın peşīmān olmadı
Dédügi sözden perīşān olmadı
3. Rāz-dār olur egerçi yāre yār
Saña senden yeg degüldür rāzdār
4. Rāzını nādān egerçi ğayre dér
Ba‘dezān eydür kim olma perde-der
5. Çünki kendü sırruna maḥrem degül
Bes eger fāş étse ğayrı ğam degül
6. Ka‘r-ı dilden sırr-ı cānuñ menzili
Aña maḥrem eyleme ğayr[1] dili
7. Çāh-ı bātında suḥandur dīv-i bend
Bulmasun tā ki güşād éy hüş-mend
8. Ğaflet-ile çün bulur rāh-ı mecāl
Gerdine érmez hezārān pūr-ı Zāl
9. ‘Aql mīzānına ur vaqt-ı ‘amel
Tā ‘ayār-ı naqd olmaya dağal
10. Şehrdür cism [ü] serīr[i] nīk ü bed
Cāndurur sulṭān u düstūr ḥired
11. Ger ḥired düstūr-ı destūr ile kār
İşlenürse şahş olmaz şerm-sār

4^a nādān egerçi:nādāndur ol kim R.N.

10^b Cāndurur // sulṭān u düstūr:Cāndur // sulṭānı destūrı R.N.

12. Ètdi genci gāyre teslīm éy ‘azīz
Līk rāzın étmedi ehl-i temyīz
13. Raḥş-ı ser-keşdür suḥan éy şeh-süvār
Ḳoma destüñden ‘inānun zīnhār
14. Ger elüñden nāgehān bulsa rehā
Yine ḳayd étmek muḫāl-ı ‘aḳl ola
15. Ger dilerseñ olmayasın müttehem
Ḥāzır olğıl vaḳtuña éy muḫterem
16. Gevher-i nā-süftedür rāz-ı derün
Ḥār olur ḫar-mühreden düşse birün
17. ‘Aḳil-iseñ ḳaṭ‘ ét éy ihtiyār
Ol zebānı kim degüldür rāz-dār
18. Şöyle naḳl éttdi sözi şāhib-ḫaber
Güfte ḫāliş nukredür nā-güfte zer
19. Gerçi ādemde kemāl olur suḥan
Bī-te’emmül ‘ayb u naḳş eyler ‘alen
20. Ḳıl ü ḳāli ḳo k’olasın ehl-i ḫāl
Ḥāl ehl-i olamaz ehl-i ḳıl ü ḳāl

213-25.

ḤİKĀYET

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Mışır Őehrinde işitdüm bir faķır
Őāmit oldu nece müddet kūőe-gır
2. Mu'tekid pır ü cüvān ü cünd ü őāh
Yüz sürer dergāhına bī-gāh ü gāh
3. Kıble-yi erbāb-ı hācet dergehi
Tāc-ı ser serverlere hāk-i rehi
4. Kuṭb-dār ol sākın ü seyyāre-vār
Ṭolanur gerdinde halk-ı bī-őümār
5. Dest-būsın[1] ṭaleb eyler cihān
Maķdeminde cān vérür herkes revān
6. Görđi baḥt-ı yār u yāver pır-i kār
Devlet ü iķbāl ü 'izzet yār-ı gār
7. Étdi bu fikri zāmırinde tamām
Kim daḥı yeg olurum dérsem kelām
8. Ger bu nev'-ile geče 'ömrüm hamūő
Kim ne bilsün bende varın 'aķl u hūő
9. Çün götürdi perde-yi keşf étdi rāz
Rāst āheng-i suḥandan düzdi sāz
10. Gūő étdiler sözün pır ü cüvān
Andan ebleh bildiler k'oldur hemān
11. Ba'dezān kār-ı niżām oldu tebāh
Kalmadı zevķ ü hużūr u 'izz ü cāh

9^b suḥandan:suḥanda R.N.

12. Pîr-i nâçâr ihtiyâr étدی sefer
Yazdı bâb-ı şāvma‘a üzre eger
13. Āyīnemde kıbhum[1] görse gözüm
Nīşe rüsvā éde-y-idüm kendüzüm
14. Nefs-i mağrūr étدی çün vaqt-i nazār
Baña gösterdi kıamu ‘aybum hüner
15. Kendüzüm şandum hoş-āvāz éy püser
Nā-koş-imiş oldı halka derd-i ser
16. Hāmūş ol kim şamt éy ehl-i kibār
Ehl-i heybet cāhile olur vaqār
17. ‘Ākıil-iseñ heybetüñ étme hebā
Cāhil-iseñ olma bī-şerm ü hayā
18. Bī-te’emmül urmağıl güftāre dem
Çekmeyesün tā kim ol demden nedem
19. Gerçi nātıkdur beşer hayvān hāmūş
Kemdür andan merd-i bī-tedbīr [ü] hūş
20. Yā kelāmuñ sa‘y ét k’ola şevāb
Yā hāmūş ol nītekim olur devāb

213-26.

HİKĀYET

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

16^a ehl:şadr R.N.
18^a güftāre:güftār u R.N.
19^b Kemdür:Yegdür R.N.
213-26 A 65^a R.N. (M.Y.) s.148

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Āfitāb-ı burc-ı ‘irfān Bāyezīd
Ol kim urdı na‘ra-yi *hel min mezīd*²⁰⁹
2. Şaḥs gūyā olmağa andan ziyād
Lāzımıdur dédi ol nīkū-nihād
3. Līk ḥāmūş olmağa andan ziyād
Ma‘rifet gerek dédi éy ḥoş-nihād
4. Ḥāmūş olmağ bāṭını rūşen éder
Ḥār-ı cehli ‘ilm-ile gülşen éder
5. Şey’lillāh bāṭın-ı ḥāmūşdān
Kim degül ḥālī şafā vü cūşdan
6. Çün ḥāmūşlukdan ola cem‘-i ḥavās
‘Aql anuñ étmez şafāsını kıyās
7. Nuṭḡ éder rāz-ı nihānı āşikār
Nuṭḡdurur eyleyen Mañşūr[1] dār
8. Nuṭḡ eyler tūṭīyi éy ḥoş-nefes
Nītekim bülbül giriftār-ı kafes
9. Ḥāmuş olmağda fażīlet çokdurur
Līk her şaḥşa liyāḡat yokdurur

213-27.

MAḤĀLĀT

²⁰⁹ *Kur’an*, 50. Kaf Sûresi, Ayet 35

^{2^a} aından ziyād:ḥayli kemāl R.N.

^{2^b} nihād:ḥişāl R.N.

213-27 A 65^b R.N. (M.Y.) s.150

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Èy muḥabbet meclisinde lāf-zen
 Ẓāl[i] ço kim ehl-i ḥālũndür bu fen
2. Ḥāle tebdīl olmayunca ḳīl ü ḳāl
 Keşf olmaz vecd [ü] zevḳ-i ehl-i ḥāl
3. Ḥālet-i ‘ışḳ u ḥayālāt-ı ḥired
 Cem‘ olmaz ez-ezel tā-be-ebed
4. Gerçi birdür şüret ü ma‘nīde zāt
 Muhtelifdür līk envā‘-ı şifāt
5. Çeşm-i cāna kuḥl-ı ma‘nī rūşenā
 Vėrmeyince zāhir olmaz bu şafā
6. Çünkü şüretde ḳalasan ehl-i ḳāl
 Ḥāl-i ma‘nī étmeye ‘arz-ı cemāl
7. Nef‘ étmez ‘ilm olmasa ‘amel
 Ağzı ũatlu eylemez nām-ı ‘asel
8. Naḳd-ı ḳalb olsa zer-endũd éy püser
 Nef‘ étmez bātınına vech-i zer
9. Her gönũlũn kim ola ğıll u ğaraż
 Ḥastedür cānı derũnı pür-maraz
10. Her kimũn gönli şafādur cānı pāk
 Kĩmyā olur nazār eylerse ḥāk

9^a gönũlũn:gönũlde R.N.

11. Hāliş ol kim hāşıl ola ittişāl
Nūr u zūlmet ictimā‘ıdur muḥāl
12. Ğayrden ḥalvet-serā-yı cān[1] yu
Kim tecelli eyleye envār-ı Hū
13. Dost dērseñ ğayre étme iltifāt
Ṭālibine zāṭınuñ budur şıfāt
14. Ğāfil olma imtiḥānundan anuñ
Pāy-māl ét yolına cān u tenüñ
15. Sa‘y eyle ḳoma senlikden eşer
Varlığına çünki yokluğdur maḳarr
16. H‘āb-ı ğafletden uyar cān u dili
Kim ḥaḳıḳat ola cānān menzili
17. Her dü ‘ālem varlığından iḥtirāz
Ét ki ‘arz ola cemāl-i bī-niyāz
18. İmtiḥān-ı dostdan éy muḥterem
Ḥāzır ol kim olmayasın müttehem

213-28.

ḤİKĀYET

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Var-ıdı bir ‘āşık-ı şūrīde-ḥāl
Cüst ü cūda ḥāk-i rāh [u] pāy-māl

2. Rûz u şeb kûyında maṭlûbuñ devān
Olmuş-ıdı her yaña eşk[i] revān
3. Çihre gerd-ālūd-ıdı dīde pūr-āb
Rûz u şeb giryān-ıdı bī-hūrd u ḥāb
4. Çün ki āgāh oldı ḥālinden ḥabīb
Geldi birden k'ola derdine ṭabīb
5. Görđi kim ol 'āşık-ı pūr-şūr u şer
Ağlayu uyḥuya varmuş bī-ḥaber
6. Yazdı bir ruḫ'a revān ol dil-sitān
Başı ucunda ḫoyup oldı revān
7. Çün uyandı uyḥudan ol müstemend
Aldı görđi ruḫ'ayı k'ey derd-mend
8. Ṭālib-i dünyā-iseñ ol tīz-ter
Ḥalk bigi cem' eyle sīm ü zer
9. 'Ābid-iseñ géceler ṭā'atde ol
Ola k'ol ma'būd eyleye ḫabūl
10. 'Āşık-ısañ 'āşık olmaz ḥābda
Çün uyursun ḥāmsun bu bābda
11. Gündüz ehl-i 'ışk kār[ı] zār olur
Her géce ılduz bigi bīdār olur
12. Gündüz olur bād-peymā zār zār
Géce dār-ı derdde eyler ḫarār

8^b eyle:eylemege R.N.

13. ‘Āşıkun ħ̣āb[1] olur ħ̣āb-ı ecel
Andan artuħ ħ̣āb ehlidür daġal
14. ‘Işka sen kim serserī urduñ ħadem
Serseri kār ehlidür ehl-i nedem
15. Bü’l-hevesdür ehl-i ħurd u ħ̣āb olan
‘Işk ma’nīsinde da’vīsı yalan
16. ‘Işk ehl[i] derdini ‘āşık bilür
Şıdk u iĥlāş[1] nedür şadıħ bilür
17. ‘Işk derdinden çün āġāh olasın
Ĥāl u ħāluñ nédüġini bilesin
18. Ķıl ü ħāli terk eyle éy fetā
Tā ki ħāle ‘ışk ola reh-nümā

213-29.

ĤİKĀYET

*Fā’ilātün/ fā’ilātün / fā’ilün**Remel: -+-- / -+-- / -+-*

1. Pādişāh-ı ‘aşr Maĥmūd-ı cihān
Bām-ı ħasrunda dururken nāġehān
2. Görđi bir kūdek urur bir pīre let
Merĥametden déđi şāh-ı ma’delet
3. Kim ne cürm-içün édersün éy püser

213-29 14^a urduñ:ura R.N.
A 66^b R.N. (M.Y.) s.156

- Pîr-i mişkîne ta‘addî vér haber
4. Ol püser dédi ki éy hüsrev-nejād
Zātuñ olsun mesned-i devletde şād
5. ‘Āşıkuñven dér baña bu nā-bekār
Da‘vî-yi ‘ışkum éder leyl ü nehār
6. Bugün üç gündür ki benden bî-haber
Kendü sevdāsında şerm étmez meger
7. Ne beni añdı ne étدی cüst ü cū
Hoş degül bîhūde olmağ güft ü gū
8. ‘Āşık olan böyle mi étmek gerek
Rāh-ı ‘ışka böyle mi gitmek gerek
9. Ger rızā-yı yār olmazsa t̄aleb
‘Āşıkum démek olur ‘ayb u ‘aceb
10. Ādemīde gerçi şabr olur kemāl
Līk ‘ışk u şevk ehline muḫāl
11. Gūş édicek dédi şāh-ı t̄ac-ver
Her ne kim étseñ sezādur éy püser
12. ‘Āşıka şābr u qarār emr-i muḫāl
T̄alib-i fāriğ sezā-yı gūş-māl

213-30.

HİKĀYET

Fā'ilātün/ fā'ilātün / fā'ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Hüsrev-i āfāk sulṭān-ı cihān
Şāh Sencer ya'nī dārāb-ı zamān
2. Eyledi yağma serāy-ı hāşını
Kim bile her bendenüñ ihlāşını
3. Oldılar meşğül-ı cem'-i ni'mete
Kimse olmadı muḳayyed hıdmete
4. Var-ıdı bir bende-yi 'ālī-güher
Irmadı sulṭān cemālünden nazār
5. Genc ü māl u ni'mete ol pāk-zāt
Ëtmedi sulṭān[1] ḳoyup iltifāt
6. Dédiler kim niçün étmezsün ṭaleb
Hāzır-iken gevher ü sīm ü zeheb
7. Dédi ol ehl-i sa'ādet āşikār
Ṭālib-i dīdārādür dīnār nār
8. Şeh begendi himmetün ol bendenüñ
Dédi naḳd-ı genc [ü] gencīnem senüñ
9. Uzap el dutdı engüşt-i şehi
Kim dü 'ālemden müberrādur rehi
10. Ğayr-ı şeh ger olsa maḳşūdı gedā
Ëtmesün hācet-revā hergiz revā

10ª maḳşūdı:maḳşūd-ı R.N.

213-31.
MAḲĀLĀT

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Kisvet-i faḳr-ı faḳīr-i pāk-can
Oldı reşk-i aḫlas-ı şāh-ı cihān
2. Tāc-i dervīşāne-yi merd-i faḳīr
Şad külāh-ı ḫüsrevi kıldı ḫaḳīr
3. Şād ol éy jinde-pūş [u] zinde-dil
Himmetüñden genc-i şad sultān ḫacil
4. Muştafānuñ faḫrıdur faḳr éy faḳīr
Na‘t[1]dur anuñ beşīr ü hem nezīr
5. Reh revān-ı faḳre oldı éy melik
Pāy-tā-be-aḫlas-ı çerḫ-i felek
6. Faḫrdur iksīr-i mess-i cism ü cān
Faḫrdan olur zer-i ḫāliş revān
7. Āfītāb-ı ‘ālem-i cān faḫrdur
Ten ḫılısm [u] genc-i pinhān faḫrdur
8. Māverā-yı küfr ü dīn bāzār-ı faḳr
‘Aḫla olmadı ‘ayān esrār-ı faḳr
9. Gerçi şūretde gedā-yı cāhdur
Līk ma‘nī kişveründe şāhdur

²¹³⁻³¹ A 67^b R.N. (M.Y.) s.162
2^b kıldı:gördi R.N.

10. Genc-i lâ-yefnâ kanâ‘at kenz[i]dür
 Hüb fehm ét k’ehl-i ma‘nî remz[i]dür
11. Evliyâ vü enbiyâya ihtiyâr
 Faqr oldu fahr éy şadr-ı kibâr
12. Faqr bir sîmurğdurur bî- bāk ü bîm
 Kulle-yi kâf-ı kanâ‘atde muķîm
13. Êtse şebbâz-ı fenâ kaçd-ı şikâr
 Her dü ‘âlem ola şayd-ı âşikâr
14. Bâḡın-ı pür-nür-ı ihvân-ı şafâ
 Şâfdur âyîne gibi zâhirâ
15. Şâbir olan faqr u fâka rencine
 Mâlik olur her dü ‘âlem gencine
16. Faqr yolunda olan sâbit-kaḡem
 Şâkir oldu çekmedi hergiz nedem
17. Şâdıķ ol éy ḡalib-i faqr u fenâ
 Tâ kim ola reh-nümâ şıdķ u şafâ
18. ḡalib-i şâdıķ bulur maķşûda râh
 Şâdıķ olana vérür kâm[1] İlâh
19. Her kime kim şıdķ olmuş râh-ber
 Ol-imiş şâḡ-ı emelden tâze ber

213-32.

213-32 19^a olmuş:ola R.N.
 A 68^a R.N. (M.Y.) s.166

HİKÂYET

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Şöyle naql étدی tarīkat sālīki
Şāhib-i sır genc-i ma‘nī mālīki
2. Çīn-seher bir pīr ki deryūze-ger
Vardı kapuya k’ide fetḥ ü cer
3. Şey’illāh dédi vü étدی du‘ā
‘Ādetiydi nītekim sāyir gedā
4. Çıkdı bir şahs ol kapudan cüst ü tīz
Dédi bu dervīşe éy pīr-i ‘azīz
5. Nesne yokdur bu kapuda durmağıl
Güş édicek oldı pīr āzürde-dil
6. Dédi kimüñdür bu bāb-ı bī-kerem
Kim vérilmez nān u menķūr u direm
7. Şahş pīre dédi éy pīr-i le’im
Ço ḥaṭāyı kim budur bābü’l-kerīm
8. Bu kapudandur kamuya fetḥ-i bāb
Bu kapudan bahş olur ḥayr u şevāb
9. Pīr nāgeh iĉerü kıldı nazār
Gördi mesciddür yanar şem‘-i seher
10. Na‘ra urdı vü dédi pīr-i ḥired
Ḥāşā-lillāh kim gönilem şıfr-ı yed

11. Gerçi oldum çok gedā-yı derbeder
Bu kapudan hayf ola étsem güzer
12. Sākin oldu bir yol anda pīr-i rāh
Şıdk u ihlāş u derūn pūr-sūz u āh
13. Ba‘dezān kim érđi merg-i cān-sitān
Hālet-i nez‘inde dédi şād-mān
14. Şıdk çünkim şem‘-vār oldu delīl
‘Ākıbet maqşūda iletdi sebīl
15. Şey‘lillāh éy dem-i şıdk u şafā
Kim senūñ-ile olur hācet revā
16. Olmadı şıdk[1] olan muhtāc-ı halk
Ger kabā ehlidürür yā ehl-i dalk
17. Ger diler-iseñ hācetūñ ola revā
Şıdk[1] éy dervīş édin pīşvā

213-33.

MAḲĀLĀT

Fā‘ilātün/ fā‘ilātün / fā‘ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Éy harīş-i pūr-şireh dünyā-perest
Bāde-yi hırş u hevādan deng ü mest
2. Tīre-ţab‘ u teng-dil [ü] bīhūde kār
Tābī‘-i tūl-ı emel bī-şerm ü ‘ār

3. Rüz u şeb endîşe-yi māl ü menāl
Hīle vü tezvīr ü ceng ü kı̄l ü kı̄āl
4. Fıkr-i dünyāda kı̄avī çālāk ü cüst
Āhıret endîşesinden saht u süst
5. Pāy-māl-i hırş u dil-i pür-ārzū
Sīm ü zer derd-i serinden zerd-rū
6. Gerçi gözler gözlerüñ sūd éy püser
Gevher-i ‘ömre ziyāndan bī-ħaber
7. Bī-tefekkür şuğl-i hürd u h̄ābdan
‘İbret almaz riħlet-i aşħābdan
8. ‘Ömr naqd[1] kı̄sesünden her nefes
Harc olur ġāfildürür nefsi eħass
9. Şöyle vérmişdür bugün nefsi ġurūr
Kim añulmaz ħālet-i ferdā vü ġūr
10. Ġāfil olma dehr pür-āfetdürür
Nüş[1] nış ü rāħat[1] miħnetdürür
11. Tı̄t ki cem‘ étdüñ cihān gencin tamām
Aşşı ne kı̄orsun ġidersen éy hümām
12. Devlet-i dünyā kimi étdi feraħ
K’āħiründe ġörmedi derd ü teraħ
13. Sen meger dīvānesin ya bī-ħaber

6^b ziyāndan:ziyāndur R.N.

8^a ‘Ömr naqd[1] kı̄sesünden:‘Ömrinüñ naqdiyyesinden R.N.

K'eylemezsın dehr ahrundan azer

14. Kim yedi bu dehr ānından ni'am

K'olmadı her loması ālūde-sem

15. Bu fenā mülkünde kim yodur arār

Ne cihān alur ne ehli pāyidār

16. ut yapduñ ar-ı 'ālī vü ferā

Lad-ı teng olur yerüñ ne aı kā

17. Zīr-i her mademde ey nīū-nihād

Oldı pinhān bir eh-i üsrev-nijād

18. āk-i ıt-i dār-ı dervī ü gedā

āk-i dārā-yı cihāndur zāhirā

19. Senden ilerü gelenden 'ibret al

Kim ecel saña daı vırmez mecāl

20. Andan öñdin kim dēnile *er-raıl*

Dürdur reh āzır ét zād u sebīl

213-34.

İKĀYET

Fā'ilātün/ fā'ilātün / fā'ilün

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Nāgehān bir zāhid-i rūen-naar

Gördi bir yerde yatur yek ıt-i zer

213-34 16^a ut:ut ki R.N.
A 69^a R.N. (M.Y.) s.172

2. Aldı hışt[i] şād ü hoş handān-rū
Geldi halvet-gāhuna bī-güft ü gū
3. Şöyle tıldı bātımı sevdā-yı hışt
Kim ne dūzaḥ fikri qaldı ne behişt
4. Hātırunda qalmanı ḥaḳ-ıla rāz
Unudıldı zıkr ü tesbīḥ ü namāz
5. Dédi şimden girü devlet oldu yār
Yetisi çekdüm cefā-yı rūzigār
6. Néce bir zecr éde kıllet cānuma
Cevr-i gerdün gire her dem qanuma
7. Kimseye ayruḳ niçün muḥtāc olam
Ni‘metüm ḥāzır niçün aç olam
8. Şavma‘a gencinde néce teng-dil
Oturam bī-ḥānumān tenhā muḳil
9. Bir serā bünyād édem kim pür-ruḥām
Ola ḥāk[1] müşg ü ‘anber ‘ūd u ḥām
10. Dūstān-içün düzem bostān-serā
Bülbül ü şulşul ola destān-serā
11. Néce olam köhne-puş u ḥ‘ār u zār
Cāme-yi dībā édinem zer-nigār
12. Ol gün ol géce ḥayāl-i nā-şevāb
Şol qadar étdi ki qaldı ḥürd u ḥ‘āb
13. Şubḥ-dem mestāne-ser deng [ü] ḥayāl

- Rāh-ı şahrā dutdı merd-i hoş-ıışāl
14. Reh-güzerde gördi kim bir ııııı-ger
Hāk-ı gūrı eylemiş gil ııııı éder
15. Üstüĥān pūsıde vü ālūde-gerd
Gördi ‘ibret aldı andan pır-i merd
16. Kendüzine dédi hey kūteh-nażar
Rāh-zen oldu saña bu ııııı-i zer
17. Nefs gösterdi ĥayāl-i mekr ü rīv
Yoldan iletdi seni vesvās-ı dīv
18. ııııı-i zerden aşşı yoĥdur vérme dil
Bunı fikr ét kim olursun ııııı ü gil
19. Şöyle şanmağıl bu nefsi-i řāmi‘i
Kim ola bir ııııı-i zerrin řāni‘i
20. Şaĥş gözler gerçi genc ü mülk ü māl
Dest-i devrān ‘ömrün eyler pāy-māl
21. Hāk bir ııııı-i zer ü bir nefsi-i dūn
Ëy birāder olma meftūn u zebūn

213-35.

ĤİKĀYET

*Fā‘ilātūn/ fā‘ilātūn / fā‘ilūn**Remel: -+-- / -+-- / -+-*

1. Bir seĥer ki Şiblī-yi şāĥib-nażar

- Seyr éderken érdi bir deyre meger
2. Görđi ehl-i küfr[i] pür-şür u şeğab
Her birinde zīnet-i sīm ü zeheb
3. Kimi zerrīn büt öñünde kıble-vār
Yüzün urup secde eyler zār zār
4. Kimisi sīmīn şalībe karşı cān
Vérüp étmiş ‘aql u cān u dil revān
5. Bunları étđi temāşā bir zamān
Görđi fāriğ orada bir nev-cüvān
6. Déđi Şiblī aña éy bī-kār er
Ne bütüñ var ne şalībün sīm ü zer
7. Déđi bunlardan niçün tıtduñ kenār
Eyledüñ cāy-ı ferāgatde qarār
8. Déđi sīm ü zer gerek kim ħarc édem
Tā şalīb ola müyesser ya şanem
9. Yoğdur destümde nağd-ı sīm ü zer
Müflisāne eylesem tañ mı nazar
10. Déđi Şiblī şükr ét éy teng-dest
Nağd-ı fağruñ var degülsin put-perest
11. Yoğdurur çün kīseñüñ sīm ü zeri
Put-perest olmağdan olmışsun berī

9^a Yoğdur:Yoğ durur R.N.

10^b put:büt R.N.

11^b Put:Büt R.N.

12. Faqr bütten put-perestî dūr éder
Mü'minüñ nārın ser-ā-ser nūr éder
13. Ādemī 'iṣyān éder olsa ğanī
Sīm ü zerden şadr olur kibr ü menī
14. Tavḳ-ı zerrīn şahş[1] gerden-keş éder
Meskenin[i] pūte-veş āteş éder

213-36.

HİKĀYET

*Fā'ilātün/ fā'ilātün / fā'ilün**Remel: -+-- / -+-- / -+-*

1. Var-ıdı bir şeyḥ ğāyet nām-dār
Zühd ü 'ilm-ile ferīd-i rūzigār
2. Bek mūrīdı var-ıdı şāhib-kemāl
Her biri 'ilm-ile ehl-i vecd ü ḥāl
3. Şöhre-yi āfāḳ-ıdı şeyḥ-i kebīr
Kendü 'aşrında bulunmazdı nazīr
4. Ol zamān peygāberine Kird-gār
Şöyle vaḥy étدی ki dé ol şeyḥe var
5. Terk-i dünyā étmeyince ol fuzūl
Zühd ü 'ilm étmezem andan ḳabūl
6. Ḥubb-i dünyā mesken[i] dildür ḥarāb
Künc-i ḥaḳdan olmaz aña fetḥ-i bāb

213-36 12^a put:büt R.N.
A 70^a R.N. (M.Y.) s.180
5^b 'ilm:'ilmin R.N.

7. Şad cihān olursa pür ‘ilm ü ‘amel
Dūzaḡ olur ehl-i dūnyāya maḡal
8. Her ki dūnyā dostıdur éy pāk-dīn
Düşmen-i ḡaḡ dost-dārıdur yaḡīn
9. Tā‘at u ‘ilm olsa bīrūn u derūn
Ḥubb-ı dūnyā dūzaḡadur reh-nümūn

213-37.

MAKĀLĀT

Fā‘ilātūn/ fā‘ilātūn / fā‘ilūn

Remel: -+-- / -+-- / -+-

1. Èy ecelden ḡāfil u maḡrūr-ı cāh
Hādımü’l-lezzāt[1] fikr ét ḡāh ḡāh
2. Ger şükūh-ile olasan Erdevān
Merg bī-bāk érececek vermez emān
3. Çerḡe érgürseñ yapup ḡaşr u serā
‘Āḡıbet olur yerūñ taḡte’s-şerā
4. Tāc ḡūrşīd olsa ger taḡt āsumān
Ḳāf-tā-ḡāf olsa maḡkumuñ cihān
5. Derd-i merg érdükde bulunmaz devā
Ḥāşılıñ olmaz meger bād-ı hevā
6. Kimseye vérmez emān mīr-i ecel
Ger faḡīr ola vü ger mīr ecel

7. Sen kaçarsın mergden éy bī-ḥaber
Līk ‘ömrüñ aña istiḳbāl éder
8. Budur āyīn-i cihān-ı bī-şebāt
Her ḥayātuñ āḥiri olur memāt
9. Tīr-i şayyād-ı ecelden murğ-ı cān
Ġayr-ı mümkindür ṭaleb étmek emān

2.3.2.Farsça Şiirler

1.

کعبتم دگری پرست از مشکل اسما
 رخ بجایی که ماه کرده است این
 سرتاقدت زیکو که خوبتر است
 که گوهر طاعت نفتم هر کز
 نوزیدینم زبا رکاه که است
 چارخو مندر از ظایق هر
 ترکن باریش و عاکل و عزول
 سک عطار مرد و مردار رند
 دزد و حمال هر دو بردار رند
 بدست صد بلا هر دم ز عشقش مبتلا باشم
 دی که مهر با دزها دشمن و دشمن بودی
 سبک لیل چو سر عاشق بنورین سنگست
 اول بی طلوی کور دم فان رال

بر کو که نذا چیت مرا گفت بذا غم
 بب بکشای که لعل میگوشت این
 سبحان الله چه شکل مورخنت این
 ور که دکنه زول نرفتم هر کز
 زیرا که یکی را دو تکلفتم هر کز
 خوار و مغلوك و بی نوا و حقیر
 مطرب تائب و محنت پییر
 غمده و خواجه هر دو پییر مآ لند
 جرب و دشت هر دو پرتار رند
 بلای را شدم عاشق دگر چون بی بلا باشم
 اگر نقش نکلندی در دل او کوه کن بودی
 موی زولیم روانش غم سوخته بست
 ویردی من مسکینه تکرار آبی دل

2.

KİT'Â

بشش چینه یابی تو مر علم رسا
 بنفهم و بنیک و بجد و بجهل
 هر که اور طلب علم و ادب رنج رسید
 هر صو آنی که بی ادب باشد
 بی ادب متحقق تا حیب است

بگویم تو هر شش کنویا و آ ر
 با و ستادینک و بسی روز کار
 عاقبت پای مرادش بر کج رسید
 که به پیری رسد عجب باشد
 که عجم نوا و کر عرب باشد

¹ A 1^a Başlık bulunmamakta.

² A 35^a

ادم نشود کسی بدست آرد
 بهمنه کوش زانکه در عالم
 که ترا نعتی از آن نه رسد
 کس بی کمال هیچ نبرد عزیزه من
 ادب تا چست از نور آگهی
 کریغ بری و سخی بسیار کنی

ای جان پدر همنه بدست آرد
 قیمت آن راست کوهمنه دار و
 نام جوی اتر از توره دار و
 سبج کمال کن که عزیزه جهان شوی
 بنه بر سر بر و هر جا که خواهی
 باشد که درخت علم بر بار آید

3.

KİT'Â

بی ادب مردم کی شود مهتر
 با ادب باش تا بزرگ شوی
 که چه اورا جلالت و نسب است
 که بزرگی نتیجه ادب است

4.

PEND-İ LUTFİ EST²¹⁰

پادشاهی پشتر بکنتب آرد
 بر سر لوح او بنشته پذیر
 مزج کیتی که سرسبزست و تخم غم دور و
 چه فرخ ساعتی باشد که با داغ تو چون لاکه
 ز بس علوی جنون حکم این بهار بدست
 صد خرم از فراق تو در پای دل شکست
 از آن تنهایی و ملک غیری شد هوس ما را

لوح سیمینش بر کنار سخا و
 جور استاد به ز مهر پذیر
 جای آن دارو که نبود آدم بی غم در
 میان خاک و خون عظیم کفن پر کاله پر کاله
 هوا خوشی است و لیکن هوای کار بدست
 و رکاش مراد تو نامد کلی بدست
 که روز چند نشاسیم ما کس را و کس ما را

5.

HÜSREV

بگره در پیش خود خار بست لرزمزه کردم
 که بی خیال تو بیرون رود نه خواب در آید

3 A 35^a4 A 35^a

210 Lütfi'nin nasihatidir.

5 A 35^b

6.

ŞEHİDÎ

چوماه زهره چپنم رخ از نقاب گرفت / فغان ز خلق برآمد که آفتاب گرفت

7.

ŞAĤIB-İ BELĤÎ

ز قامت تو نبالم قیامت بر خواست / قیامتت قدمی که بود قیامت راست
چون بگو از آه خود فرهاد آتش بر فروخت / جامه والای آل لاکه را دامن بسوخت
در کیند تو نه هر بی سر و پا آتش و دست / این بلیا است که در کردن ما آتش دست

8.

HÜMÂYÛN

خان ریخ تو از کل سیراب لاکه ساخت / ماه تمام را خط سبز تو هاله ساخت

9.

KĀTİBÎ

ماز عشق خایه سوزم در دل و جان جانان ساخت / عقل و جانزاد آد و ستور و مراهی نه آساخت

10.

REŞİD KĀZRÛNÎ

هر که بشیر شیعه چشم تو چون نرگس مست / باید او آن که سر خویش نهاد بر کف دست

11.

6 A 35^b
7 A 35^b
8 A 35^b
9 A 35^b
10 A 35^b

'AHDĪ

سر و ناز منی بلبطف از آب حیوان خوشترست ^{سید} دوست میدارم جو آنی را که از جان خوشترست
 هر بر کل کل که با وز شاخ در رفت ریخت خون از دو چشم بلبلی شیرین بخت ریخت
 نجات که زیر زکس جادو فساد است مانند نافه ایست که آه و مشاوه ایست
 ماقه لیل که دور آن از کشتی آینه ساخت ز آتش اندوه بخون و اعقاب رسینه ساخت

12.

BABA SEVDĀYĪ

بیزت خال و زرق و رو و نطق ریخت دهنش غنچه دو دندان در لب مر جانت
 پار بر جان ملامت کل خوبا بست شورا و در سر و سوزنم او در جانت

13.

ZĪREKĪ

در راه عشق سنگ جفا تو شه منت در کوه و دشت لاله جگر گوشه منت
 آن زو اینست که بر لاله خونین گفتن پارهای جگر سوخته کوهکن است

14.

MOLLĀ CĀMĪ

ماه من در سایه سبلی سخن می پرورد بنده تر بر کنار نشد می پرورد
 خدا بدست من آن طره دو تا نگداشت غریبه سلسله داشتم خدا نگداشت

15.

ZARĪFĪ

11 A 35^b
 12 A 36^a
 13 A 36^a
 14 A 36^a
 15 A 36^a

مراچه زهره که کویم که یار من بود دست
 تن چو فانوس خیال و آتش پنهان در و
 در باغ پنجه پون دل او آره منعت
 نه نونیت که هر دم زلفک در تا بست
 شیرین که بسافانه فرهاد نداد آرد
 که خوی او همه کرد کند بن نیکوست
 مسخ دل چون صورت ما بوسه کردان در و
 هلی هم نشانه جگر پاره پاره منعت
 برک پدیدت که پیوسته درین کرد آبت
 شیرین تر ازین قصه کسی یاد ندارد

16.

BABA ŞŪRĪDE

قدم شد چون گمان و عمر من شست
 جوانی همچو تیر از دست من جست

17.

HAYDAR

که میزدن بود زدن پایش را
 هر کجا پای نهد بوسه زخم جایش را

18.

HŪMĀYŪN

من کی و بوسه زدن ساعد ز پایش را
 که مرا دست دهد بوسه زخم پایش را

19.

ŞEHĪDĪ

کلوی او مرا اسکین دلان دیدند و غوغا شد
 که عاشق پشته شیرین تر از فرهاد پیدا شد

20.

16 A 36^a
 17 A 36^a
 18 A 36^a
 19 A 36^a
 20 A 36^a

حلال

گویم در تو عیبی ای پر هست ^{حلال} ولیکن بی وفایی این فتر هست

21.

ḤĀCE

آن ترک پری چهر مکر لعبت چین است - یا ماه شب چاره بر روی زمین است

22.

VEÇHÎ

همه کس ماه رفت را بجهت میخواند - این متاعی که تو داری همه کس میخواهد
خواستم بی تو اجل گشت رقیبم پیدا - کاشکی چیز و کرمی طلبم ز خدا
ز من برداشتی دل را و یار و یکران گشتی - تو بی عاشق غامدی بنام بی یار کی آید
خوش بود ولی یکی و یار یکی
تا بود در دو غم هزار یکی

23.

هر که اطاعت و سی باید ریخ آمد و ستان کشد - هر که اجوب باید کنی و زندان کشد

24.

ĠARĪBĪ

کشتی و ز روز ازل قسمت من محبت و غم - زان سبب میرسد از خلق جهان بیخ و ادا

21

A 36^b

22

A 36^b

23

A 38^b

Başlık bulunmamakta.

24

A 38^b

25.

<p>کوی کردون درخ چوکان فرمان تو باد جسم خور پروانه شمع شبستان تو باد اقبال دولت شرفست مستقام باد بی نوشه چه تو پیر کنی وقت بس آنکه پائین و باقیست خدا خواهد بود مردم زود چشم نا توان است کاشی ز لب شکر نشا است چون کرد آیم بر استنا است زهی سودای طبع عاقل من</p>	<p>نا بود دور ملک پوسته دوران تو با در شبستان جلالت چون برافروزند شمع یارب کمال عاقبت بر دوام باد ای طبل بلند بانگ در باطن هر که آمد بجهان اول فنا خواهد بود سویی شوم از غم میا است جانم بلب آمد و نشاید م فردا که رود بیاد نا کم جنون و عشق و مستی پیشه کردم</p>
---	---

26.

ĞARĪBĪ

<p>فعلت ربی فغان است آه از من مستلا بر آید نه پیش خرت بجای بر آید</p>	<p>رایت ربی بعین ربی چون سرو توان قبل بر آید جای که تو همچو من بر ایف</p>
---	---

27.

NEVĀYĪ

<p>سر بر پولی منی از زرد که مرکش بر دست زاده یکنو مشابیه چون پیر و عجز است خوردنش نایست کوه در یوزه چنبدین در</p>	<p>قصه شداوی که خشتی نقره و خشتی زرت تو امان بد بود مانند چون خس و جنس می کند افغان که همان نوبت از آن دیگر است بر شاه اسماقله</p>
---	---

28.

ŞĀH İSMĀ'İL

<p>این همه از غنچه های باغ آل حیدر است لرزش شهلا صفت سودای خامش در سر است</p>	<p>تا جیکر کنی که صاحب دولتان را بر سر است هم که بر ایون کل هوای زیور لعل افرا</p>
--	---

25 A 38^b Başlık bulunmamakta.26 A 38^b27 A 39^a28 A 39^a

29.

CĀMĪ

کنگر یوان شه کر کاخ کیوان بر تراست   رخصفا دآن کش بدیوار صهار دین وراست

30.

NEVĀYĪ

اتشین بعلی که تاج خسرو اکبر از یوراست   اخگر سهر از خیال خام بختن در ساست

31.

ÖZRĪ

اسخوانی سوسکه پردنیزان بکورتان وراست   خنم دآرد بر کسی کورا عنزوری بر ساست

32.

'ATTĀR

بچ مردم خوراکم روزی دو مردم پروراست   نیت از شفقت مکر بر واره او لاخر است

33.

YA' ḲŪB

بچ دانی کوس شه کوزچه نو افغان کر   شاه رادر زیر فرمان کویطع بچ وراست

34.

ḤŪSREV

29

A 39^a

30

A 39^a

31

A 39^a

32

A 39^a

33

A 39^a

34

A 39^a

کوس شه خالی و با بانی غلغش درد سرت
 سکن بو کوهر اگر کاسه دوزین شکند
 معنی چندین سخن در دین و بعضی یکیت
 آب صند از نومی لطف ا و کیا
 شیخ شیطانست ملا کبنتی
 هر که تانغ شد بخشش دتر شه بد و بر است
 قیمت سکن نیغتر آید و رزکم نشو و
 که چه صورت بی شمار آمد ولی معنی یکیت
 می خوریم ای تشنه خافل بیا
 عتب و ز دوست قاضی رشوقی

35.

ای خوش اندام که رسد ناته لیلی زری
 پیا که ساخت بشی هر رو سیاه نرسا
 ایشتا یا نه کند جانب مجنون سگهی
 سفید روی کند مه پیک نگاه مه آ
 بشی که آن مه بد مهر عشقین منت
 ستاره و آرسی دین در کین منت

36.

SULTĀN VELED RĀST

مرد خداست بود بی شراب
 مرد خدا و آکه و حیران بود
 مرد خدا نیست ز باد و ز خاک
 مرد خدا شاه بود زیر و لقی
 مرد خدا قبله طاقت بود
 مرد خدا آن سوی کورست و دین
 مرد خدا عالم ازان حق بود
 مرد خدا جگر بود بی کمر
 مرد خدا سیر بود بی کباب
 مرد خدا آرا بنود خورد و خواب
 مرد خدا نیست زار و ز آب
 مرد خدا کبچ بود در خراب
 مرد خدا نیست رامین صواب
 مرد خدا آچه خطایا صواب
 مرد خدا نیست فغیه کتا
 مرد خدا بار دود و در بی کباب
 مرد خدا نیست سخنان ای ولد
 مرد خدا آرا تو بگو و پیا ب

الحمد لله على فضله والصلوة والسلام على محمد وآله انجعين اين رساله مشتمل است بر ۵
فصل و خاتمه مسی شیخ بکنوز الرزق وباللہ التوفیق فصل علی گفته اند ده چیز حفظ

رانگاہ دار و طعام با حلاوت خوردن گوشت اکل نمودن عدس تناول کردن ایت الکره
خواندن همیشه با وضوء بودن متوجه قبل نشستن فرمان مادر و پدر بردن روی علی دیدن عیان
ایش نشین شب بیدار بودن فصل علی گفته اند ده چیز موجب بهجت و فرح است سوره
یس خواندن وضوء ساختن سواک کردن غسل کردن بر آب نشستن باد و ستان صبح
داشتن موی اعضا بر کف دست سر تراشیدن ماخن چیدن غاز با جماعت گذاردن فصل حکما
گفته اند ده چیز زود پیری آورد جماعت بسیار کردن شب آب خوردن در مبرز توتنی
کردن در متوضا سخن گفتن در عورت خود و غیره نگرستن بروی خفتن غم بسیار خوردن بکتاب
سرشتن فصل علی گفته اند ده چیز عمر پیغمبر صدقه بسیار دادن بسیار دعا کردن فرمان
مادر و پدر بردن شب غاز گذاردن نماز جماعت مداومت نمودن قرآن بسیار خواندن معنی
قرآن دانستن یاد خدای تعالی کردن صلوات بر رسول فرستادن فصل حکما گفته اند ده چیز غم
تولّد کند ایستاده شیوار پوشیدن میان کوه سفندان گذاشتن عاقل بدندان بریدن بر استانه در نشستن
بدست چپ طعام خوردن بدامن و آستین روی پاک کردن بر پوست سیر و پاز گذاشتن بر پوست
تخم مرغ پایه نهادن با دیگر بازی کردن بدست راست استنجی کردن فصل علی گفته اند ده چیز
موجب صحت و رفعت است طاعت و عبادت بسیار تواضع و تخفیف بی شمار و نا
دکرم بر قدر بیدار بودن در اسرار سخاوت بالعشقی و الالبکار جود و جهد نمودن در کار
ملازمت نمودن صحبت ابرار محترّم نمودن از صحبت اشرار بسیار کردن استغفار نگاه
داشتن اسرار فصل حکما گفته اند ده چیز آدمی را صحیح البدن سازد کم خوردن کم گفتن

مباشرت کردن بوی خوش بکار داشتن حمام رفتن استنشاق هوای نازه کردن
 لکش آتش شب بیدار بودن پوست با وضوء بودن فصلی گفته اند سی چیز میان او در علاج
 کردن خندیدن بگرتاب قرآن خواندن بنا محرم مکرستین با زنان مستحاضه مباشرت کردن
 در تمام عورت خود برهنه کردن ترشی بسیار خواستن در میان شیران گذاشتن برتر آتش
 علم نشستن در زیر درخت میوه و آب بول کردن افترا و بهتان بستن موی بر شانه هر دو مان
 شانه کردن از یک طعام خوردن در مسجد وضوء انداختن بچامت بر تقای سر کردن نیم
 خورده هوش خوردن سیب ترش بسیار خوردن جنب طعام خوردن باد از خود پیازی رها
 کردن تخمه کورستان خواندن کشیزه خوردن طعام بی یاد خدای خوردن از میان دو زن
 گذاشتن در صلو مکرستین در قنات نام خدای تعالی بر روی بقبله بول کردن در بازار
 پری خوردن در کورستان خندیدن شب بسیار خفتن آب بسیار خوردن فصلی گفته اند
 سی چیز در پیش آوردن و پدربنام خودشان خواندن برهنه بول کردن خرواه نان خوار و ختن شبیه
 مان رفتن پوست سیر و پیاز سوختن در پیش بزرگتر از خود در راه رفتن بگناه دیوار ضلالت کردن دست
 بیوسن شستن سر از بجم رزود برداشتن بر جای بول وضوء ساختن و یک و کار سه ناشسته
 ماندن آب در خانه سر کشاده گذاشته از خانه تار عنکبوت پاک ناکردن نان از کویایان خریدن بر سر
 گفت کردن دروغ گفتن جامه در برد و ختن چراغ بدم کشتن نان در کنار خود خوردن در همه زاب
 همان انداختن ایستاده بول کردن بدندان ناخن چیدن در نماز کاملی کردن بگناه بازار رفتن بگناه
 در بازار آمدن دستار و شوار در زیر سر نهادن نشسته و دستار پچیدن ایستاده شلو از پوشیدن فصلی گفته اند

اندوه چیز موجب تداوم و رفعت است تعظیم امر خدای تعالی کردن شفقت بر خلق خدای نمودن بنا
 زنج و داشتن سوگناه بتلاوت و طاعت بودن و قرآن بسیار خواندن و مجالس علما رفتن با عالمان
 نشستن و با صالحان صحبت داشتن پوسته با وضوء بودن تو فیق رفیق باد

HOČĀ RĀST

بنوشن لعل تناب از زعفرین اقداح
 خوشآبروی من عارضان سیم اندام
 بریز خون صراحی که در شریعت عشق
 بشوی دلق مرقع بآب دین جام
 لب توباره کس از آن روح را ساقی
 در تونزه ارباب شوق را منزل
 فروغ روی چو ماه تو مشرق الا بوا
 دهد و دین من شایع البحرین
 بسین که هر وقت در قمع باراح
 عشق ناب مرقع زیکون اقداح
 شد سگ خون در میان سپله و قمر باح
 که به قمع نبود در صلاح توبه صلااح
 رخ توفیقینان صیوح را صبااح
 غم تو غمزه اسیر عشق را مفا
 کف زلف سیله توفیق باض الارواح
 کند جان تو تفریر فالق الا صبااح

ساز بزم صیوح کنون که خود ارا
 لب توجام صیوح است و ظلمت تو
 صبااح

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM MATERYAL VE METOD

2.1. MATERYALLER

Bu çalışmanın esas kaynağı Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 numarada kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr isimli yazma şiir mecmuasıdır. Bu mecmua transkribe edildikten sonra metinde geçen şiirler aşağıda verilen eserlerdeki şiirlerle karşılaştırılıp metin tenkiti yapıldı, nüsha farkları dipnotlarla gösterildi.

- Basılmış divanlar
- Pervane Beg Mecmuası 99a-129a²¹¹, 165a-199b²¹², 230b-261a²¹³, 261a-291a²¹⁴, 415-440²¹⁵ varakları
- Süleymaniye Kt. Fatih Bölümü 4078 Numaralı Mecmua 51a-100b varakları²¹⁶
- Süleymaniye Kt. Fatih Bölümü 3849 Numaralı Mecmua 1b-40a²¹⁷, 40b-80a²¹⁸, 80a-120a²¹⁹ varakları
- Koyunoğlu Kütüphanesi 11452 Numaralı Mecmua²²⁰

²¹¹ Yakup Yılmaz. (2001). *Pervane Beg Mecmuası (99b-129a)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

²¹² Hasan Kaya. (2002). *Pervane Beg Mecmuası (165a-199b)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

²¹³ Saim Güler. (2006). *Pervane Beg Mecmuası (230b-261a)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

²¹⁴ Savaşkan Cem Bahadır. (2006). *Pervane Beg Mecmuası (261a-291a)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

²¹⁵ Fama Baş Çetinkol. (2004). *Pervane Beg Mecmuası (415-440)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

²¹⁶ Özlem Seçkin Güleriyüz. (2008). *S.Kt. Fatih Bölümü 4078 Numarada Kayıtlı 16. Yüzyıla Ait Bir Şiir Mecmuası (51a-100b)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

²¹⁷ Muhammet Karaman (2008). *S. Kt. Fatih 3849 Numarada Kayıtlı Mecmûa-i Eş'âr 1b-40a Yapraklarının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

²¹⁸ Arzu Erpik (2009). *S. Kt. Fatih 3849 Numarada Kayıtlı Mecmûa-i Eş'âr 40b-80a Yapraklarının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

²¹⁹ Sezgin Şirin (2008). *S. Kt. Fatih 3849 Numarada Kayıtlı Mecmûa-i Eş'âr 80a-120a Yapraklarının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

- Kınalızâde Hasan Çelebi – Tezkiretü’ş-Şuarâ²²¹

Metin tenkitinin doğru uygulanabilmesi için Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri²²² isimli eserden yararlanıldı. Transkripsiyon çalışması yapılırken İsmail Ünver²²³,in makalesinden faydalanıldı.

2.2.MECMUANIN İNCELENMESİ VE METİN TENKİTİ METODU

Bu inceleme, daha önce üzerinde çalışılmamış olan el yazması bir mecmuanın hem nüsha tavsifinin ve genel özelliklerinin tespitini hem de içerdiği şiirlerin metin tenkitini kapsamaktadır. Çalışma yapılırken, daha önce bu alanda çalışılmış bilimsel eserlerde uygulanan yöntemler örnek alınmıştır.

Metin tenkiti, metindeki yanlışları meydana çıkartma ve düzeltme çalışması yapmak için aynı metnin geçtiği farklı nüshaları birbiriyle karşılaştırmaktır. Bu şekilde o metnin, yazarının elinden çıkmış ilk haline en yakın hal tespit edilmeye çalışılır.

---

²²⁰ Samet Azap (2010). *Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 11452 Numaralı Şiir Mecmuası*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

²²¹ Erduran, a.g.e.

²²² Selami ECE. (2007). *Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri*. Fenomen Yayınları, Erzurum, s.289-301

²²³ İsmail Ünver. Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler, *Türkoloji Dergisi*, c. XI

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1.BULGULAR VE TARTIŞMA

Tez konumuz olan mecmua, içerisinde seçme şiirler bulunan XVI. yüzyıla ait bir mecmuadır. Mecmuada XV. ve XVI. yüzyıla ait sanatçıların şiirleri yer almaktadır. Kapakta yazılı olan adı, Mecmû'a-i Eş'âr'dır.Yazarı belli değildir. Sahip olduğu fiziki özellikler ve içerdiği şair kadrosundan dolayı XVI.yüzyıla ait bir mecmua olduğu anlaşılmaktadır. Mecmuanın kapağında rika tarzı yazıyla *Mecmûa-i Eş'ar İstashabehü el-fakirü Ahmed Reşad 7 Safer 329* yazısı yazılmıştır. Ayrıca mecmuada şiirleri olan sanatçıların adları ve mecmuada bulunan eserler liste halinde kapağa yazılmıştır. Bu yazıdan anlaşıldığına göre mecmua, miladi 1911 yılında Ahmed Reşad isimli bir şahıs tarafından satın alınmış ve muhtemeldir ki bu kapak adı geçen şahıs tarafından oluşturulup mecmuaya eklenmiştir. Mecmuada XV. ve XVI. yüzyıla ait şairlerin şiirleri derlenmiştir. Bu şiirlerden bazıları nazire olmakla birlikte çoğunluğun seçki şeklinde beğenilen şiirler olduğu görülmektedir. Aruz ve imla hatalarının çokluğu ve bazı şiirlerin başına yanlış nazım şekillerinin başlık olarak yazılması, mecmuayı yazan kişinin usta bir müellif olmadığını göstermektedir. Mecmuanın ilk 70 varağında toplam 68 şair adı geçmektedir. Mecmuada en çok şiiri bulunan şair 20 gazel ile Emrî'dir. Āgehī, Amrī, Behiştī, Beyānī, Emīnī, Firākī, Gülşenī, Halīlī, Halīmī, Hamdī, Huzūrī, Kābilī, Kadrī, Kemal Paşa-zāde, Mihrī, Muhlisī, Nişānī, Nizārī, Revānī, Rūşenī, Sadrī, Sākī, Sāni'ī, Sırrī, Siyāmī, Su'ālī, Sun'ī, Şāhidī, Şeftī, Şevkī, Şühūdī, 'Ulvī, Usūlī, Za'fi ve Zīnetī'nin ise mecmuada sadece bir gazeli bulunmaktadır. Bu haliyle mecmua, sahip olduğu şair kadrosu itibariyle geniş yelpazede bir mecmuadır. Mecmuada geçen şiirlere baktığımızda “git-, gir-, al-,ol-, bana, değil, üst, yok” gibi Türkçe fiil ve isimlerin redif olarak kullanıldığı, aynı oranda “şem‘, şems, murād, gonca, kevkeb” gibi Arapça ve Farsça kelimelerin de redif olarak kullanıldığı, yerli ve yabancı kelimelerin kafiyede kullanımının dengeli olduğu

görülmektedir. Mecmuanın “Ağzı açık kalmak²²⁴, bir içim su²²⁵, baş koymak²²⁶, gözünün üstünde kaşın var (demek)²²⁷, hiçe saymak²²⁸ gibi Türkçe deyimler açısından zengin şiirler içerdiği söylenebilir. Mevcut şiirlerde aruz kalıplarından en çok Fā’ilātün/ Fā’ilātün/ Fā’ilātün/ Fā’ilün kalıbı kullanılmıştır. Nazım şekilleri içerisinde en çok gazel kullanılmıştır. Gazel dışında kaside, murabba, terkib-i bent, müseddes gibi farklı nazım şekilleri de görülmektedir. Mecmuanın bazı bölümlerinde nazire olarak yazılan gazeller yer almaktadır. Bu nazirelerden hareketle şairlerin birbirlerine olan etkilerini tespit etmek mümkündür. Buna ek olarak, seçilen şiirlerden hareketle şairlerin halk tarafından sevilme, tutulma derecesini ölçmek mümkündür.

---

²²⁴ 92/2 (Ş./B.)

²²⁵ 99/5

²²⁶ 108/1

²²⁷ 108/4

²²⁸ 111/3

SONUÇ

Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan bölümü 59 numarada kayıtlı Mecmûa-i Eş'âr isimli şiir mecmuasının ilk 70 varağının incelenmesi olan bu tez çalışmasında şu sonuçlara ulaşıldı:

1. Cumhuriyet öncesi kültür hayatının önemli bir malzemesi olan mecmualar, incelendiğinde bilim alemine yeni bilgiler sunacak mahiyettedir.
2. Mecmualarda kayıtlara geçmemiş eserler bulunabilmektedir. Tezimizde incelediğimiz varaklarda yeni bir eser bulunamadı.
3. Tenkitli metin çalışmalarında mecmualar önemli roller üstlenmektedir. Mecmualar metin tenkiti şeklinde okunduğu taktirde divanlara geçmemiş olan yeni şiirler gün yüzüne çıkabilmektedir. Bu çalışmada divanlara geçmeyen 8 beyit, 21 gazel ve 1 bahr-ı taviil tespit edildi. Söz konusu şiirlerin Aşık Çelebi, Emrî, Şühûdî, Ubeydî, Hilâlî, Necâtî, Suâlî, Selîkî, Âhî, Revânî, Ahmed Paşa, Hayâlî, Şeyhî ve Hamdî Çelebi'nin divanlarında olmadığı görüldü.
4. Edebiyat tarihi kaynaklarında adı geçmeyen sanatçıların tespiti açısından da mecmualar önem taşımaktadır. Mecmua metnimiz adı geçen Suâlî mahlaslı bir şairin edebiyat kaynaklarında geçmediği görüldü.
5. Divan edebiyatının önemli bir sahası olan nazirecilik geleneği hakkında en iyi verileri sunan kaynaklar mecmualardır. Tez konusu olan mecmua, nazire mecmuası olmadığı halde bünyesinde pek çok nazire tarzında yazılmış gazel barındırmaktadır. Mecmua metnimizde yer yer nazirelere yer verilmiştir.
6. Bir edebiyat tarihçisinin yazılış tarihi eskiye dayanan, alfabeti farklı, bilgilerin düzensiz bir şekilde istiflendiği kaynaklarda araştırma yapması hem zaman hem de enerji kaybına sebebiyet vermektedir. Bu tür eski eserlerin akademik çerçevede çeviriyazıya aktarılması, bilgilerin düzenlenmesi ve kullanılışlı hale getirilmesi bilim dünyası için önemlidir.

ŞAİRLER DİZİNİ

(Önce eserdeki varak numarası daha sonra tez metnindeki sayfa numarası verilmiştir.)

-A-	Fevrî :30a/139 - 30a/139 - 30b/140
‘Adnî :41b/171 - 41b/172	Firākî :33a/150
Āgehî :4a/39	-G-
Āhî :22b/114 - 23a/114 - 23a/115 - 26b/127	Gülşenî :53b/203
Ahmed Paşa :39b/165 - 41b/173 - 42a/173 - 42b/175 - 42b/176	-H-
‘Alî :11b/69 - 12b/74	Ĥalîlî :32a/147
‘Amrî :24a/119	Ĥalîmî :11b/70
‘Āşık :2b/34 - 5a/43	Ĥamdî Çelebî :53a/201
-B-	Ĥayâlî :34b/155 - 48b/187 - 53a/202 - 53a/202
Bākî :10b/65 - 11b/69 - 34a/153 - 34b/154 - 34b/155	Ĥayretî :20a/102 - 20a/104 - 20b/104 - 22a/111 - 22a/111 - 23b/117 - 23b/118
Behiştî :12b/73	Hilâlî :17a/90 - 17a/91 - 17a/92 - 46a/181
Beyânî :44b/177	Ĥuzûrî :33b/150
-D-	Hüdâyî :6a/49 - 11a/67
Dānişî :3b/38 - 15b/86	-İ-
Derûnî :19a/100 - 27a/131	İshāk Çelebî :19b/101 - 51b/198
-E-	‘İzârî :1a/28 - 8a/56
Emînî :16b/88	-K-
Emrî :2b/35 - 5a/44 - 5b/45 - 5b/46 - 5b/47 - 6a/47 - 9a/59 - 9b/62 - 12a/72 - 13b/78 - 14a/78 - 14a/79 - 14a/80 - 14b/81 - 14b/81 - 14b/82 - 15a/83 - 15a/83 - 15a/84 - 42b/177	Ĥābilî :31b/146
Enverî :28b/135	Ĥadrî :32a/147
-F-	Kemâl Paşa-zāde:24a/119
	-M-

Mecdî :1b/30 - 2a/32 - 3b/37 -
4b/42 - 7b/53 - 8b/58 - 10a/64 -
16a/87

Mesihî :19b/101 - 20a/103 -
21b/109 - 23a/116 - 24b/120 -
24b/121 - 26b/129 - 27a/130 -
29b/138

Mihri :24b/122

Muḥlişî :12a/71

-N-

Necâî Bey :18a/94 - 18a/95 -
18a/96 - 18b/97 - 20b/105 - 20b/106 -
21a/107 - 22b/112 - 24b/122 -
25a/123 - 25b/124 - 25b/125 -
26a/126 - 31b/144 - 49a/189

Nevâyî :48b/187 - 49a/188

Nev'î :1b/30 - 4a/40 - 8a/55 -
17b/94 - 34a/152 - 34a/153

Nihânî :3a/35 - 7a/52 - 9a/60 -
13b/77 - 15b/86 - 26b/128 - 38b/163

Nişanî :17b/93

Nizâmî :39b/165 - 40a/166 -
40a/167

Nizârî :9a/60

-R-

Râhî :11a/68 - 13a/76 -
13b/76 - 16b/90

Raḥmî :3a/37 - 4b/41 - 6a/48 -
31a/144

Ref'î :6b/51 - 8a/56 - 12b/73

Revânî :31a/142

Rızâyî :2a/32 - 4a/39 - 5a/44 -
7b/54 - 8b/58 - 9b/61 - 13a/75 -
15b/85 - 16b/89

Rüşenî Dede :36b/156

-S-

Şadrî :32b/148

Sākî :23a/115

Şāni'î :3a/36

Sebzî :6b/50 - 9b/62 - 10b/66

Selîkî :22a/110 - 30b/141 - 31b/145 -
33b/151

Sırrî :4b/42

Şıyāmî :11a/67

Su'ālî :21b/109

Şun'î :1b/29

-Ş-

Şāhidî :49b/190

Şeff'î :8b/57

Şevkî :29a/136

Şeyhî :7b/54 - 51a/196 - 51b/197

Şühüdî :6b/49

-U-

'Ubeydî: :2a/31 - 2b/33 - 7a/52 - 10a/63
- 16a/88 - 17b/93 - 18b/98 - 18b/98 - 19a/99 -
21a/106 - 21b/108 - 22b/113 - 26a/127 -
27a/130 - 31a/143

'Ulvî :40b/168

Uşulî :30b/141

-Z-

Zā'fî :42a/174

Zāî :12a/71 - 23b/117 - 50b/193 -
50b/194 - 51a/194 - 51a/195

Zînetî :10b/65

KAYNAKLAR

- Aydemir, Y. (2000). Behiştî Divanı, MEB. Yay.. Ankara,s.401
- Aydemir, Y. (2007). *Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler*, Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları, 2(3), 123-137.
- Can, E. (2005). *Şuhûdî Divançesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, s. 3.
- Çavuşoğlu, M. (1979). *Amrî: Dîvan*, İÜEFY, İstanbul,s.46
- Çavuşoğlu, M. ve Tanyeri, M. A. (1987). *Zâtî Dîvanı: Gazeller Kısmı*, c. III, İÜEFY, İstanbul, s.134
- Devellioğlu, F. (2004). *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, s.596
- Dilçin, C. (2009). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. 9.Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s.3-279.
- Ece, S. (2007). *Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri*. Fenomen Yayınları, Erzurum, s.123-301.
- Gibb, E.J. W. (1999). *Osmanlı Şiir Tarihi III-V*. Akçağ Yayınları, Ankara, s. 103-104.
- İsen, M. (1990). *Usûlî Divanı*, Akçağ Yay.. Ankara, s.169
- İsen, M. ve Kurnaz, C. (1990). *Şeyhî Divanı*, Akçağ Yay., Ankara, s.247
- İsen, M., Kılıç, F., Aksokay, İ.H., Erduran, A. ve Durmuş, M. (2009). *Şair Tezkireleri*, Grafiker Yayınları, Ankara, s.29-69
- Kanar, M. (2009). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, c.II, Say Yayınları, İstanbul, s.2060.
- Kılıç, F. (2010). *Aşık Çelebi, Meşa'irü'ş-Şu'ara (İnceleme-Metin) 1*, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, s.1-1739
- Levend, A. S. (2008). *Türk Edebiyatı Tarihi*, c.I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, s.166-176
- Mengi, M. (1995). *Mesîhî Dîvânı*, AKM Yayını sayı: 80, Ankara.114-180
- Mengi, M. (1999). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. Akçağ Yayınları, Ankara, s.99-172.
- Naci, M. (1995). *Lugat-ı Naci*, Çağrı Yayınları, İstanbul, s.721
- Saraç, M.A. Y. (2002). *Emrî Divanı*. Eren Yayıncılık, İstanbul, s.13-389
- Solmaz, S. (2009). *Gülşen-i Şu'arâ (Bağdatlı Ahdî)*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, s.28-317
- Sungurhan-Eyduran, A. (2009). *Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-Şu'arâ*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, M. A s.110-646, M. B 2-454
- Şanlı, İ. (1999). *Hilâlî Divanı*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, s. 2-73
- Tarlan, A. N. (1948). *Şiir Mecmualarında XVI. Ve XVII. Asır Divan Şiiri*. İÜEFY, İstanbul, s.3-31.
- Tarlan, A. N. (1963). *Necâtî Beg Divanı*. MEB. Yayınları, İstanbul, s. XV-554.
- Tarlan, A. N. (1966). *Ahmed Paşa Divanı*.MEB. Yayınları, İstanbul, s. VII-389.
- Tarlan, A. N. (1992). *Hayâlî Divanı*, Akçağ Yay., Ankara, s.106-112.
- Tulum, M. (1977). *Nev'î Divanı*, İÜEFY, İstanbul, s.277-410
- Tuman, M. N. (2001). *Tuhfe-i Nâilî*, c. II, Bizim Büro Yayınları, Ankara, , s. 10-1264
- Tunç, S. (1997). Dede Ömer Rûşenî. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (4):237-249.

- Uzun, M. (2003). *Divanet İslam Ansiklopedisi*, c.28, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, s.265-268
- Yakar, H.İ. (2009). *Gelibolulu Sun 'i Dîvânı*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Gaziantep, s. 9-10-470.
- Yekbaş, H. (2005). *Hüdâyî-i Kadîm Divanı*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, s. 7-322.
- Yıldırım, M. (2007). *15. Yüzyıl Şairlerinden Gülşeni-i Sarûhânî'nin Râz-nâme (Makâlât-ı Gülşeni) Adlı Eserinin Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, s. 5-184.
- Zülfe, Ö. (2009). *16. yy. Şairi Selîkî ve Şiirleri*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, s. 15-262.

ÖZGEÇMİŞ

11.09.1979'da Cizre'de doğdum. İlköğrenimimi Cizre Artukoğlu İlkokulu'nda tamamladıktan sonra Cizre Lisesi'nden mezun oldum. 1997 yılında girdiğim Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden 2001 yılında mezun oldum. Aynı yıl Milli Eğitim Bakanlığı'nda edebiyat öğretmeni olarak göreve başladım. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim kurumlarında idarecilik ve öğretmenlik vazifelerini ifa ettim. Halen de Cizre Anadolu Lisesi edebiyat öğretmeniyim.